

**МАЙКЪЛ  
КРАЙТЪН**

**Аборт**

# МАЙКЪЛ КРАЙТЪН АБОРТ

Превод: Люба Енчева, Евелина Енчева, Мария Станчева

[chitanka.info](http://chitanka.info)

„Фантастична е... Обичам всичко, написано от Майкъл Крайтън, но ранните му медицински трилъри са ми любими.“

Стивън Кинг

Напрегнат, актуален, заемащ достойно място сред най-завладяващите и силни произведения на Майкъл Крайтън, този класически трилър за медицински скандал и убийство съчетава спираща дъха напрегнатост с проникателно изследване на медицинския морал в Америка.

Удостоен с наградата „Едгар“

Майкъл Крайтън завършва Харвардския медицински институт и работи като лекар-стажант, преди да реши да се посвети изцяло на писателската си кариера.

## ВЪВЕДЕНИЕ

„Аз ще предписвам режим за лечение за доброто на моите пациенти в зависимост от моята преценка и способности и никога няма да навредя умишлено на някого от тях. Никога няма да предписвам смъртоносно лекарство, за да задоволя нечие желание, нито ще дам съвет, който може да причини смъртта на пациента. Нито ще дам на жена средство, което предизвиква аборт. Но ще пазя чистотата на своя живот и професия...“

Извадка от Хипократовата клетва, която дава всеки млад лекар, преди да започне да практикува професията си.

„Няма морално задължение да се съхранява ДНК.“

Гарет Хардин

**ПОНЕДЕЛНИК  
ДЕСЕТИ ОКТОМВРИ**

## ЕДНО

Всички сърдечни хирурзи са копелета и Конуей не е изключение. Той влетя като хала в патологическата лаборатория в 8:30 часа сутринта, все още с шапка и зелена хирургическа престилка. Когато Конуей е бесен, той говори монотонно през стиснати зъби. Лицето му почервява, а по слепоочията му избиват лилави петна.

— Тъпанари! Проклети тъпанари! — просъска Конуей и удари стената с юмрук. Стъклениците в шкафовете издрънчаха.

Всички знаехме какво става. Конуей правеше две сърдечни операции на ден, започвайки първата в 6:30 часа. Причината да се появи в патологическата лаборатория два часа по-късно бе само една...

— Глупаво непохватно копеле! — ревна Конуей и ритна кошчето за боклук. То се претърколи шумно по пода. — Да си завре отзад проклетия мозък! — продължи той, като гримасничеше и гледаше към тавана, обръщайки се сякаш към Бога. Бог, както и всички ние, вече го беше чувал преди. Същия гняв, същите стиснати зъби, същото блъскане с юмрук. Той повтаряше всичките тези фази като на кинолента всеки път.

Понякога този гняв бе насочен срещу оперирания, друг път срещу сестрите или техниците на кислородните апарати. Най-странното беше, че никога не обвиняваше себе си.

— И 100 години да живея — просъска Конуей през зъби, — никога няма да намеря свестен асистент, на който да може да се разчита. Никога! Такива просто няма! Глупави лайняни копелета са всичките.

Ние се спогледахме. Този път ругаеше Херби. Около четири пъти годишно вината падаше върху него. През останалото време той и Конуей бяха добри приятели. Обикновено Конуей го възнасяше до небесата, наричаше го най-добрия анестезиолог в страната, по-добър от Сондерик в Бригхам и от Луис в Майо, по-добър от когото и да било.

Но четири пъти годишно Хърбърт Лендсмън беше отговорен за ДОТ<sup>[1]</sup>. В кардиохирургията това се случваше често: за мнозинството хирурзи смъртните случаи бяха 15% от пациентите, докато за Конуей те бяха само осем.

И тъй като Франк Конуей беше добър хирург — защото умираха само 8% от пациентите му, понеже имаше златни ръце и бе човек с усет, всички се примиряваха с темпераментните му изблици на убийствен гняв. Веднъж той ритна един микроскоп и причини щети за стотици долари. Никой дори не трепна, защото... Конуей беше с 8% неуспеваемост. Разбира се, имаше догадки в Бостън за това как успяваше да запази нисък този процент, известен между лекарите като „рейтинг на убиване“. Говореше се, че избягвал сложните случаи, че никога не рискувал и не опитвал нови и опасни процедури. Всички тези аргументи бяха изцяло неверни. Смъртността при пациентите му бе ниска, защото беше изключителен хирург. Това бе ясно като бял ден. Затова с разбиране се приемаше и фактът, че е човек с тежък характер.

— Глупаво скапано копеле! — каза Конуей. Той огледа ядосано стаята. — Кой е дежурен днес?

— Аз — отвърнах.

Аз бях старшият член в патологичния състав на смяната. Налагаше се да опера пешкира.

— Искаш ли маса?

— Да, по дяволите!

— Кога?

— Довечера.

Това беше навик на Конуей. Той винаги правеше аутопсиите вечер. Често продължаваше до късно през нощта, сякаш искаше да се самонакаже. Никога не позволяваше на когото и да било да присъства на аутопсиите. Някои казваха, че плачел, докато ги правел, други — че се кискал. Но с изключение на самия Конуей никой всъщност не знаеше каква е истината.

— Ще се обадя в бюрото — казах аз — да ти запазят шкафче.

— Да, по дяволите! — Той блъсна ядосано масата. — Майка на четири деца, това беше тя!

— Ще позвъня в бюрото да уредят всичко.

— Сърцето спря, преди да стигна до камерата. Изстиваше. Масажирахме 35 минути, но нищо. Нищо!

— Как се казваше? — попитах аз. — В регистратурата ще се нуждаят от името й.

— Макфърсън. Мисис Макфърсън.

Той се обърна да си тръгва, но на вратата се спря. Изглежда, едва стоеше на краката си. Тялото му беше отпуснато, а ръцете му висяха уморено.

— Исусе! Майка на четири деца! Какво, по дяволите, ще му кажа?

Той вдигна ръце пред лицето си с обърнати към него длани и погледна обвиняващо пръстите си, сякаш го бяха предали. В известен смисъл това наистина беше така.

— Исусе! — повтори Конуей. — Трябваше да стана дерматолог. Никой никога не умира в ръцете на дерматолозите.

Той отвори вратата с ритник и излезе от лабораторията.

\* \* \*

Когато останахме сами, един от стажантите с преbledняло лице ме попита:

— Винаги ли е така?

— Да — казах. — Винаги.

Аз се обърнах настрана и се загледах в натовареното улично движение. Колите се движеха бавно в октомврийската мъгла. Щеше да ми е по-лесно да му съчувствам, ако не знаех, че го прави заради самия себе си. Това беше като един вид ритуал — яростен изблик на гняв, чрез който се разтоварваше всеки път, когато загубеше пациент. Предполагам, той се нуждаеше от това, но повечето от колегите в лабораторията копнееха да бъде като Делонг в Далас, който решаваше кръстословици на френски, или Арчър в Чикаго, който винаги след загубата на пациент излизаше и си подстригваше косата.

Конуей не само че разстройваше всички, но пречеше и на работата ни. Особено сутрин, когато трябваше да изследваме хирургическите проби и така или иначе едва смогахме с програмата за деня.



Обърнах се с гръб към прозореца и взех следващата проба. Лабораторията разполага със свръхмодерна техника: патолозите стоят зад масите и изследват биопсиите. Пред всеки от тях виси микрофон, който се контролира с крак. Това освобождава ръцете им; когато имат да кажат нещо, стъпват на педала и говорят в микрофона, а коментарите им се записват на касета. По-късно секретарките ги отразяват в болничните картони.

Аз се опитвах да откажа пушенето през последната седмица и тази проба ми помогна: това беше бяла бучка, враснала се в част от бял дроб. На розов етикет висеше изписано името на пациента: в момента той лежеше долу в операционната с отворен гръден кош. Хирурзите очакваха резултатите от патологическото заключение, преди да продължат с операцията. Ако туморът беше доброкачествен, те просто трябваше да отстранят болната част от белия му дроб. Ако беше злокачествен, трябваше да отстранят целия дроб и лимфните му възли.

Натиснах педала.

„Пациент АО — 452336. Джоузеф Магнусон. Пробата е част от десен бял дроб, горен лоб, измервам. — Снех крака си от педала и измерих. — Размерите са 5 на 7.5 см. Тъканта е бледорозова на цвят и крепитираща. Повърхността на плеврата е гладка и блестяща, липсват фиброзни налепи и сраствания. Има малък кръвоизлив. В паренхимата има уплътнение, бяло на цвят, измервам. — Измерих бучката. — Приблизително 2 сантиметра в диаметър, бяла и твърда. Няма видима фиброзна капсула, има малки изменения в структурата на околната тъкан. Груби впечатления: тумор на белия дроб, предполагаема злокачественост, съмнения за метастази.

Подпис: Джон Бери“.

Отрязвах парченце от бялата бучка и го замразих. Имаше само един начин да се разбере дали масата е доброкачествена или злокачествена — като се изследва под микроскоп. Незабавното замразяване на тъкан позволяваше тънък срез от нея да се приготви

бързо. Обикновено, за да се подготви материал за микроскоп, трябваше да се обработва в 6 — 7 разтвора, което отнема поне 6 часа, а понякога и дни. А хирурзите не могат да чакат.

Когато тъканта замръзна напълно, аз отделих частица от нея с микротома, мацнах я по предметното стъкло и го занесох под микроскопа. Нямаше нужда дори от подсушаване. На най-слабата степен на обектива можеше да се види дантелената мрежа на дробна тъкан, образуваща алвеолите. Бялата маса отново беше нееднородна. Натиснах педала на пода.

„Микроизследване, замразен материал. Белезникавата маса изглежда съставена от трудно различими паренхимни клетки, които са навлезли в нормалната околна тъкан. Клетките показват неправилни хиперхроматични ядра и голям брой митози. Има и много ядрени гигантски клетки. Няма ясно обособена капсула. Първото впечатление е за начален стадий на злокачествен тумор, наличие на антракоза в околната тъкан.“

Антракозата е отлагане на въглероден прах в дроба. Веднъж погълнат, независимо дали от цигарен дим или мръсотия от въздуха, човешкият организъм не може да се освободи от него никога. Той просто си остава там.

Телефонът иззвъня. Знаех, че ще е Скенлън долу от операционната, бесен от гняв, че не бяхме отговорили за 30 секунди. Скенлън е като всички хирурзи — ако не реже, не е щастлив. Той мрази да стои със скръстени ръце и да гледа в голямата дупка, която е издълбал в човека, докато чака резултата от изследването. Никога и през ум не му минава, че след като е направил биопсията и я е пуснал в стоманеното легенче, на помощника му е необходимо време, за да я пренесе от хирургическото крило до лабораторията, преди ние да я изследваме. Скенлън не се и сеца, че има още 11 други операционни зали, всички работещи едновременно като в ад между 7 и 11 часа сутринта. По това време имаме на смяна четирима стажанти и патолози и биопсиите изостават. Нищо не можем да направим по въпроса, освен ако не искат да поемат риска да поставим грешна

диагноза. Но те не искат. Искат само да се оплакват, както прави и Конуей. Това запълва времето им. Всички хирурзи страдат от чувството, че времето ги преследва. Попитайте психиатрите.

Отивайки към телефона, аз изхлузих една от гумените си ръкавици. Ръката ми беше потна; избърсах я в панталона си и вдигнах слушалката. Много сме внимателни с телефона, за безопасност всеки ден го дезинфекцираме със спирт и формалин.

— Бери на телефона.

— Бери, какво става там?

След Конуей ми се щеше да го отрежа, но не го направих. Просто казах:

— Имаш случай на злокачествен тумор.

— Така си и мислех — отговори Скенлън, като че ли цялото патологическо изследване беше излишно губене на време.

— Да — казах и затворих телефона.

Пушеше ми се ужасно. На закуска бях изпушил само една цигара, а обикновено пуша по две. Когато се върнах на масата си, видях още три проби за изследване: на бъбрек, жлъчен мехур и апендикс. Тъкмо започнах да си слагам ръкавицата и интеркомът отново звънна. Беше свръхчувствителен — можеше да се говори нормално от всеки ъгъл на стаята и операторката да те чува. Микрофонът е монтиран почти до тавана, защото новите стажанти, без да знаят колко е чувствителен, се втурват и започват да викат силно срещу него. Това проглушава ушите на момичето.

— Доктор Бери, съпругата ви е на телефона.

Спрях се. Бяхме се споразумели с Джудит — никакви обаждания сутрин. Зает съм винаги от седем до единайсет шест дни в седмицата, а понякога и седем, ако някой от персонала се разболее. Обикновено тя спазваше стриктно уговорката. Не ми се беше обадила дори когато Джони бе забил своето колело триколка в задницата на един камион и трябваше да му направят 15 шева на челото.

— Добре — казах аз. — Ще се обадя. — Погледнах ръката си. Ръкавицата беше почти сложена. Махнах я и се върнах до телефона. — Ало?

— Джон — гласът ѝ трепереше. Не бях я чувал да говори така от години — откакто баща ѝ бе умрял.

— Случило ли се е нещо?

— Джон, Артър Лий току-що се обади.

Артър Лий е наш приятел, акушер-гинеколог. Кумуваше на сватбата ни.

— Какъв е проблемът?

— Обади се да пита за теб. Има неприятности.

— Какви по-точно?

Докато говорех, махнах на един стажант да заеме мястото ми на масата. Трябваше да придвижваме пробите.

— Не зная — каза Джудит. — Но е в затвора.

Първата ми мисъл беше, че е станала някаква грешка.

— Сигурна ли си?

— Да, той току-що се обади. Джон, да не е заради...

— Не знам — казах аз. — Не знам нищо повече от теб.

Притиснах слушалката между рамото и ухото си и изхлузих и другата ръкавица. Хвърлих и двете в кошчето.

— Сега ще отида да го видя. Стой спокойно и не се тревожи. Вероятно е нещо дребно. Може би отново е пил.

— Добре — отговори тя с приглушен глас.

— Не се тревожи — повторих.

— Добре.

— Скоро ще ти се обадя.

Затворих телефона, развързах престилката си и я закачих на закачалката до вратата. Тръгнах надолу по коридора към кабинета на Сандерсън. Той беше шеф на патологическите лаборатории. Имаше авторитетен вид — на 48 години косата по слепоочията му бе взела да посивява. Лицето му беше скулесто и замислено. Имаше толкова основания да се страхува, колкото имах и аз.

— Арт е в затвора — хвърлих бомбата аз.

Преглеждаше доклад за някаква аутопсия. Затвори папката.

— Защо?

— Не зная. Отивам да го видя.

— Да дойда ли с теб?

— Не. По-добре да отида сам.

— Обади ми се, когато разбереш — каза Сандерсън, поглеждайки ме над очилата си.

— Ще ти се обадя.

Той кимна. Когато тръгвах, вече беше отворил доклада отново и четеше. Дори и да беше разтревожен от новината, не го показваше. Всъщност Сандерсън никога не го правеше.

Във фоайето на болницата аз бръкнах в джоба си за ключовете на колата и тогава осъзнах, че не знам къде държат Арт, затова отидох до информацията да се обадя на Джудит и да я питам. Естествено на гишето беше русата Сали Планк<sup>[2]</sup>. Името ѝ беше предмет на безкрайни шеги между стажантите. Обадих се на Джудит и попитах къде е Арт; тя не знаеше. Не се беше сетила да попита. Затова позвъних на съпругата на Арт, Бети — красиво и способно момиче, с докторска степен по биохимия от Станфорд. Допреди няколко години Бети се занимаваше с изследователска работа в Харвард, но прекъсна след раждането на третото си дете. Тя обикновено беше много спокойна. Виждал съм я разтревожена само веднъж — когато Джордж Ковакс се беше напил и уринираше във вътрешния им двор.

Бети вдигна телефона, изпаднала в шок. Тя ми каза, че Арт се намира в центъра на града, на Чарлз Стрийт. Арестували го вкъщи тази сутрин, точно когато тръгвал за кабинета си. Децата били разтревожени и тя не ги пуснала на училище, какво да правела с тях? Какво трябвало да им каже, за Бога?

Казах ѝ да им каже, че е станала грешка, и затворих.

\* \* \*

Изкарах фолцвагена си от докторския паркинг покрай всичките блестящи кадилаци. Големите коли принадлежаха на практикуващи лекари; патолозите бяха платени от болницата и не можеха да си позволят всички тези лъскави коне.

Беше 8:45 — кулминацията на часа пик в градското движение, при което придвижването в Бостън представляваше борба на живот и смърт. Бостън имаше най-високия процент на автомобилни катастрофи в САЩ, дори по-висок от Лос Анджелис, както би могъл да потвърди всеки стажант-лекар от Отделението за бърза помощ. Или пък всеки патолог: при аутопсиите ние виждаме много травми от автомобилни катастрофи. Шофьорите карат като манияци; ако присъстваш в Отделението за бърза помощ, когато внасят телата,

можеш да помислиш, че си на война. Джудит казва, че е така, защото са потиснати. Арт пък винаги твърдеше, че това е, защото са католици и мислят, че Бог ще се грижи за тях, докато пресичат осевата линия; но Арт е циник. Веднъж на медицинско парти един хирург обясняваше колко много наранявания на очи се получавали от пластмасовите фигурки, оставени на таблото пред шофьора. Озовалите се ненадейно в автомобилна катастрофа хора политали напред и избождали очите си с шестинчова мадона. Често се случвало. Арт пък реши, че това е едва ли не най-смешното нещо, което е чувал някога.

Смя се до сълзи. „Ослепен от религия — повтаряше той, превивайки се от смях. — Ослепен от религия.“

Хирургът се занимаваше с пластичните операции и не виждаше комичното. Предполагам, защото беше кърпил прекалено много избодени очи.

Но Арт се тресеше от смях.

Повечето хора на партито бяха изненадани от този смях. Мислеха, че е прекален и че не е проява на добър вкус. Предполагам, че от всички присъстващи само аз разбрах значението на тази шега за Арт. Може би защото бях единственият, който познаваше голямото напрежение, при което той работеше.

Арт е мой приятел от постъпването ни в Медицинския институт. Той е умен човек и умел лекар и вярва в онова, което прави. Като повечето практикуващи лекари има склонност да бъде малко по-авторитарен, малко по-автократичен. Все си мисли, че знае какво е най-доброто, а никой не може да знае това винаги. Може би беше прекалено ентусиазиран, но за това аз не мога да го упреквам. Той изпълняваше много важна функция. В края на краищата все някой трябваше да прави абортите.

Не знам точно кога започна. Предполагам, че е било веднага след завършването на гинекологичния му стаж. Това не е особено трудна операция — добре тренирана сестра може да я направи без проблем. Има само една малка подробност.

Прави се нелегално.

Спомням си много добре кога за пръв път узнах за това. Няколко стажанти в патологията разговаряха за Лий — те получаваха материалите за изследване след кюртажа. Кюртажи се назначаваха при разнообразни оплаквания — нередовна менструация, болка,

кървене в средата на цикъла — и доста от тях показваха наличие на бременност. Разтревожих се, защото стажантите бяха млади и не умееха да пазят тайна. Точно там, в лабораторията, им казах, че това не е смешно, че с такива шеги могат сериозно да навредят на лекарската репутация. Бързо отрезнях. Тогава потърсих Артър. Намерих го в бюфета на болницата.

— Арт — казах, — нещо ме смущава.

Той хапваше поничка с кафе и беше във весело настроение.

— Надявам се, не гинекологичен проблем — той се засмя.

— Не точно. Дочух стажантите да говорят, че през последния месец си имал половин дузина положителни проби за бременност. Ти наясно ли си?

Веселото му настроение се изпари незабавно.

— Да, наясно съм.

— Просто исках да знаеш. Може да имаш проблеми в Комисията за изследване на тъканите, когато тези неща излязат наяве и...

Той кимна с глава.

— Няма страшно.

— Е, ти знаеш как може да се тълкува това.

— Да — каза той. — Изглежда така, сякаш правя аборти.

Гласът му беше нисък, почти мъртвешки спокоен.

Гледаше ме право в очите. Това породя в мен странно чувство.

— По-добре да си поговорим. Свободен ли си за едно питие довечера около шест?

— Да, предполагам.

— Тогава ме чакай на паркинга. И ако имаш свободно време този следобед, защо не прегледаш един мой случай?

— Добре — казах изтръпнал.

— Името е Сюзън Блек. Номерът е АО — две-две-едно-три-шест-пет.

Надрасках номера на салфетка, питайки се защо го беше запомнил. Лекарите помнят много неща за пациентите си, но рядко болничния им номер.

— Внимателно се запознай със случая — каза Арт — и не го споменавай пред никого, докато не си поговорим.

Озадачен, аз се върнах обратно в лабораторията. Трябваше да правя аутопсия този ден и затова не бях свободен до четири следобед. Тогава отидох в регистратурата и взех картоната на Сюзън Блек. Прочетох го на място — не беше много дълъг. Пациентка на доктор Лий, двайсетгодишна, първокурсничка в местен бостънски колеж. Главното ѝ оплакване бе нередовна менструация. Беше констатирано, че наскоро е боледувала от рубеола, чувствала се преуморена след това и била прегледана от училищния лекар за вероятна мононуклеоза. Оплаквала се от прокървявания през 7–10 дни. Това продължило през последните два месеца. Все още била уморена и отпусната.

Прегледът показал само лека треска. Кръвната картина била нормална, въпреки че хемоглобинът ѝ бил малко нисък.

Доктор Лий назначил кюртаж, за да коригира нередовността.

Било преди въвеждането на естрогенната терапия. Операцията минала нормално. Нямало признаци за тумори или бременност. Момичето, изглежда, реагирало добре на това лечение. Следващите три месеца имала нормална менструация.

Случаят изглеждаше елементарен. Болест или емоционален стрес могат да нарушат биологичния часовник на жената и да повлияят на месечния цикъл, кюртажът сверяваше този часовник. Не разбирах защо Арт бе пожелал да прегледам случая. Проверих доклада на патолозите за тъканта. Беше изготвен от доктор Сандерсън. Забележките бяха кратки и прости: общ външен вид — нормален, микроизследване — нормално.

Оставих картоната на мястото му и се върнах в лабораторията. Когато стигнах там, още не можех да разбера какъв беше проблемът. Убивах си времето, вършейки разни дреболии. Накрая започнах да работя върху аутопсията.

Не знаейки какво ме накара да се сетя за предметното стъкло.

Като повечето болници Линкълн съхраняваше всички предметни стъкла на пациентите: след 20 или 30 години е възможно те отново да бъдат изследвани под микроскоп. Складирах ги в дълги кутии, подредени като картони в библиотечен каталог. Имахме цяла стая, пълна с такива кутии.

Отидох до нужната ми кутия и намерих предметно стъкло 221365. Етикетът показваше номера на случая и инициалите на



доктор Сандерсън. С големи букви беше написано още „D&C“.

Взех стъклото и се върнах обратно в лабораторията, където имахме 10 микроскопа, подредени в дълга редица. Единият беше свободен; плъзнах стъкълцето под окуляра и погледнах.

Видях го веднага.

Тъканта беше взета от матка. Показваше нормална лигавица на матка в период на размножаване. Но вниманието ми бе привлечено от цвета на петното. Материалът беше оцветен със Зенкер-Формалинов разтвор, който придаваше на всичко брилянтно син или зелен цвят. Този необичаен оцветител се използва при трудни за диагностика случаи. За рутинни случаи се използва Хематоксилин-Еозинов оцветител, който дава розови или лилави цветове. Почти всяка тъкан се оцветява с него, в противен случай в заключението на патолозите се посочват изрично причините за необичайното оцветяване.

Но доктор Сандерсън не беше споменал, че е използвал Зенкер-Формалин.

Логичното заключение бе, че стъклата са били разменени. Погледнах почерка на етикета — бе на доктор Сандерсън. Какво ли се беше случило?

Почти веднага ми хрумнаха други възможности. Може би Сандерсън е забравил да отбележи в доклада, че е използвал необичаен оцветител? Може би са правили две изследвания, а са запазили само едното? Или е станала неволна грешка?

Никоя от тези възможности не изглеждаше особено убедителна. Мислех за това и чаках нетърпеливо до 6 часа вечерта, когато срещнах Арт на паркинга и се качих в колата му. Пожела да отидем да поговорим някъде далече от болницата.

— Прочете ли случая? — попита той, докато шофираше.

— Да — отговорих. — Много е интересен.

— Провери ли пробата?

— Да. Това оригиналът ли беше?

— Искаш да кажеш, дали е била намазка от Сюзън Блек? Не.

— Трябвало е да внимаващ повече с оцветителя. Такива пропуски могат да ти докарат проблеми. Откъде взе предметното стъкло?

Арт се усмихна тънко.

— От Центъра за биологични изследвания. „Предметно стъкло за нормална ендометрична намазка.“

— И кой направи подмяната?

— Сандерсън. В онези дни бяхме новаци в играта. Негова беше идеята да сложим фалшиво стъкло и да го надпишем като нормално. Сега, разбира се, сме много по-обиграни. Всеки път, когато Сандерсън получи нормална проба, прави няколко в повече и ги запазва.

— Не разбирам — казах. — Искаш да кажеш, че Сандерсън играе заедно с теб?

— Да. От няколко години.

Сандерсън беше много мъдър, много мил, много благоприличен човек.

— Виждаш ли — каза Арт, — целият картон е лъжа. Момичето наистина беше на 20, вярно. И имаше рубеола. Имаше също така нередовна менструация, но причината беше, че е бременна. Заченала през един футболен уикенд. Обясни ми, че обичала момчето и щяла да се омъжи за него, но искала първо да завърши колежа, а едно бебе щяло да ѝ попречи.

Освен това успяла да пипне шарка през първото тримесечие на бременността. Не блестеше с особен интелект, но беше достатъчно умна, за да знае какви са последиците от шарката.

Беше много притеснена, когато дойде да я видя. Изглеждаше несигурна, колеблива, накрая изплю камъчето и попита за аборт.

Ужасих се. Бях все още идеалист, съвсем скоро завършил стажа си. Тя бе изпаднала в затруднено положение. Светът сякаш беше рухнал върху нея. Предполагам, че в някакъв смисъл това наистина беше така. Знаеше какво я очаква — проблемите на незавършила ученичка, неомъжена майка на може би уродливо дете. Беше мило момиче и я съжалих, но казах не. Съчувствах ѝ, но ѝ обясних, че ръцете ми са вързани. Тя ме попита дали абортът е опасна операция. В началото помислих, че иска да опита сама, затова ѝ отговорих утвърдително. Тогава тя каза, че познава човек в Норт Енд, който би го направил за 200 долара. Бил санитар във флота или нещо такова. Обясни ми, че ако не го направя аз, ще отиде при него. И излезе от кабинета ми.

Той въздъхна и поклати глава.

— Вечерта се прибрах вкъщи, чувствайки се като в ада. Мразех я: мразех я за това, че се вмъкна в новата ми работа, в грижливо планирания ми живот. Мразех я за натиска, който оказваше върху мене. Не можах да спя, мислих през цялата нощ. Представях си я как отива в смрадлива скрита стаичка и се среща с цинично хилещо се дребно човече, което щеше да я накълца и може би дори убие. Мислех за собствената си жена, за едногодишното ни бебе, и колко хубаво би могло да бъде всичко. Мислех за аматьорските аборти, които бях виждал като интернист, когато момичетата идваха в кръв и пяна в три през нощта. И да си го кажем направо, мислех за мацките, които бях имал в колежа. Веднъж с Бети чакахме шест седмици да ѝ дойде цикълът. Много добре знаех, че всяко момиче може да забременее случайно. Не е трудно и не би трябвало да бъде престъпление.

Пушех и не казвах нищо.

— Станах посред нощ и изпих шест чаши кафе, съзерцавайки кухненската стена. До сутринта бях решил, че законът е несправедлив. Бях решил, че лекарят може да се прави на Господ по много глупави начини, но този беше един от добрите. Бях видял пациентка в затруднение и бях отказал да ѝ помогна, въпреки че беше във възможностите ми. Това ме безпокоеше най-много. Бях отказал лечение. Постъпката ми бе толкова лоша, колкото ако бях отказал пеницилин на болен човек — точно толкова жестока и точно толкова глупава.

На следващата сутрин отидох да видя Сандерсън. Знаех, че е с либерални схващания за много неща. Описах му ситуацията и му заявих, че искам да направя кюртаж. Той обеща да помогне за изследванията и го направи. Така започна всичко.

— И оттогава правиш аборти?

— Да — каза Арт. — Когато чувствам, че са оправдани.

Отидохме в един бар В Норт Енд — непретенциозно място, пълно с италиански и германски работници. Арт беше обзет от желание да говори и прави признания.

— Често се питам — започна той — как ли би изглеждала медицината, ако преобладаващото религиозно чувство в тази страна беше това на Крисчън Сайънс<sup>[3]</sup>. За по-голямата част от историята на човечеството, разбира се, това не би имало значение: лекарствата са били твърде примитивни и неефективни. Но да предположим, че

Крисчън Сайънс беше силно по времето на пеницилина и антибиотиците; да предположим също така, че има групи, борещи се против употребата на лекарствата. Да допуснем в същото време, че в това общество има болни кора, които знаят прекрасно, че биха могли и да не умрат от болестите си, че съществуват лекарства, които могат да ги излекуват. Нямаше ли тогава да има оживен черен пазар на тези лекарства? Нямаше ли да умират хора от свръхдоза долнопробни медикаменти от контрабанден внос? Нямаше ли да настъпи пълна бъркотия?

— Разбирам аналогията ти, но не я приемам.

— Слушай — каза той. — Моралът трябва да бъде в съзвучие с развитието на технологиите. Та нали, ако човек се изправи пред избора морален и мъртъв или неморален и жив, той ще избира живота всеки път? Хората днес знаят, че абортите са безопасни и лесни, че операцията не е дълга, изтощителна и рискована. Знаят, че е проста, и искат личното щастие, което може да им даде. Те я изискват. И по един или друг начин я получават. Ако са богати, отиват до Япония и Пуерто Рико; ако са бедни, отиват във флота. Но по един или друг начин те постигат целта си.

— Арт — казах аз. — Това е незаконно.

Той се усмихна.

— Никога не съм мислил, че толкова уважаваеш закона.

Това беше намек, свързан с кариерата ми. След колежа записах право и го изтърпях година и половина. Тогава реших, че го мразя, и прекъснах, за да пробвам медицина. Междувременно бях за кратко в армията.

— Но това е различно — казах аз. — Ако те разкрият, ще ти забранят да практикуваш и ще те хвърлят в затвора. Знаеш го.

— Правя каквото трябва.

— Не бъди задник.

— Убеден съм, че постъпвам правилно.

По очите му разбрах, че си вярва. С времето аз лично се сблъсках с няколко случая, когато абортът беше безспорното хуманно решение. Арт се справи с тях. Присъединих се към доктор Сандерсън при прикриването им в Патологичното отделение. Така правехме всичко, че Комисията за изследване на тъканите никога не разбра. Това беше необходимо, защото тя включваше всички шефове на

отделения в болницата и шестима сменящи се лекари. Средната възраст на мъжете в нея беше 61 години и една трета от тях бяха католици.

Разбира се, това не бе добре пазена тайна. Много от по-младите лекари знаеха за абортите и повечето бяха на страната на Арт, защото той внимателно премисляше случаите. Голяма част от тях биха правили същото, ако се осмеляха.

Малцина не бяха съгласни с Арт и може би щяха да се изкушат да го предадат, ако им стискаше. Като задръстените консерватори Уипъл и Глък, чиято религия изключваше състраданието и здравия разум. Дълго време се страхувах от хора като тях. По-късно ги пренебрегнах, обръщайки гръб на противните им знаещи погледи и измъчените неодобряващи лица. И вероятно сбърках.

Защото сега Арт беше вътре. И ако главата му се търкулнеше, същото щеше да стане и с тази на Сандерсън. И с моята.

\* \* \*

Нямаше свободно място на паркинга близо до полицейското управление. Накрая спрях четири пресечки по-надолу и бързо се върнах, за да разбера защо беше в затвора Артър Лий.

---

[1] Death on the table (смърт на масата) — хирургически жаргон за смъртен случай при операция. — Б.а. ↑

[2] Planck (англ.) — греда. — Б.пр. ↑

[3] Christian Science (англ.) — етическо учение за лечение на болестите без лекарства. — Б.пр. ↑

## ДВЕ

Когато бях в армията, служих като военен полицаи в Токио и личният ми опит ме научи на много неща. Военните полицаи бяха най-непопулярните хора, в онези дни — беше крайната фаза на окупацията. С белите си каски и униформи ние въплъщавахме за японците последните останки от досадната военна власт. За американците на Гинзата, пияни от саке или уиски, ако можеха да си го позволят, ние бяхме олицетворение на всичко, което ги ограничаваше и им бе омръзнало до смърт. Тоест ние бяхме живо предизвикателство за всеки, който ни видеше, и приятелите ми попадаха често в критични ситуации. Един от тях беше ослепен с нож, друг бе убит.

Разбира се, ние бяхме въоръжени. Спомням си, че когато за пръв път ни раздадоха оръжията, един уродлив капитан ни каза:

— Вземте си оръжието, сега ме чувайте: никога не използвайте пистолета. Ще застреляте буен пияница, може би дори в самозащита, и по-късно ще откриете, че вуйчо му е конгресмен или генерал. Пазете пистолета подръка, но в кобура. Точка.

Беше ни наредено всъщност да си вършим работата с блъфиране. Научихме се да го правим. Всички ченгета се научават.

Спомних си всичко това, когато се изправих лице в лице срещу навъсения сержант от полицейското управление на Чарлз Стрийт. Гледаше ме така, сякаш с радост би ми счупил главата.

— Какво има?

— Тук съм, за да се срещна с доктор Лий — казах аз.

Той се усмихна.

— Малкият чинк<sup>[1]</sup> е натясно, нали? Много лошо.

— Тук съм, за да го видя.

— Не може.

Той погледна към масата си и раздразнено разбърка листовите върху нея.

— Бихте ли си направили труда да ми обясните защо?

— Не — каза той. — Не бих.

Извадих си химикал и бележник.

— Бих искал да узная личния ви номер, ако обичате.

— Кой си ти бе, палячо? Зарежи я тая, не можеш да го видиш.

— Законът изисква от вас да ми покажете номера на значката си при поискване.

— Това е много хубаво.

Погледнах ризата му и се престорих, че записвам номера. После тръгнах към вратата.

— Отиваш ли някъде? — попита нехайно той.

— Точно отвън има телефонна кабина.

— И какво от това?

— Срамота! Обзалагам се, че жена ви е изгубила часове, за да прикачи нашивките на раменете ви. Трябват им 10 секунди, за да бъдат махнати. Използват ножче за бръснене — дори не се поврежда униформата.

Тон се изправи тежко зад масата.

— Каква работа имаш тук?

— Дойдох да видя доктор Лий.

Той ме погледна безизразно. Не знаеше дали аз мога да предизвикам уволнението му, но знаеше, че по принцип това е възможно.

— Негов адвокат ли си?

— Точно така.

— За Бога. Трябваше да го кажеш от самото начало.

Той взе връзка ключове от едно чекмедже.

— Ела.

Усмихваше се, но очите му все още ме гледаха враждебно. Не казваше нищо, само промърмори неразбрано един-два пъти. Накрая подхвърли през рамото си:

— Не можеш да ме обвиняваш, че съм предпазлив. Убийството си е убийство, както знаеш.

— Да — отговорих аз.

\* \* \*

Арт беше заключен в приятна килия — чиста и не миришеше много. Всъщност Бостън има едни от най-добрите затворнически килии в Америка. И това е обяснимо — много известни хора са пребивавали в тях: кметове, държавни чиновници и други подобни. Не можеш да очакваш някой да организира сваятна изборна кампания за преизбирането ти във въшлива килия, нали? Просто не би било редно.

Арт седеше на леглото, съзерцавайки цигарата между пръстите си. Каменният под беше посипан с пепел и фасове. Проследи ни с поглед, докато се приближаваме към него.

— Джон!

— Имаш 10 минути — каза сержантът.

Влязох в килията. Той заключи и остана там, облегал на решетките.

— Благодаря ви — обадох се аз. — Можете да си вървите.

Той ме изгледа злобно и бавно се отдалечи, подрънквайки с ключовете.

— Добре ли си? — попитах Арт, когато останахме сами.

— Така мисля.

Арт Лий е дребен спретнат мъж, твърде взискателен към облеклото си. Роден е в Сан Франциско в голямо семейство на лекари и адвокати. Очевидно майка му е американка — не прилича много на китаец. Кожата му е по-скоро маслиненна, отколкото жълта. Очите му не са дръпнати и косата му е светлокафява. Той е много нервен и постоянно бързо жестикулира с ръце. Приличаше по-скоро на латиноамериканец, отколкото на каквото и да било друго.

Сега беше блед и напрегнат. Когато стана, за да се разтъпче из килията, движенията му бяха бързи и отсечени.

— Много мило, че дойде.

— Ако те попитат, представям адвоката ти. Така влязох тук. — Извадих бележника си. — Обаждал ли си се на адвоката си?

— Не, не още.

— Защо не?

— Не знам. — Той потърка челото си и разтри очите си с пръсти. — Не мога да разсъждавам правилно. Нищо, изглежда, няма смисъл...

— Кажи ми името на адвоката си.



Той го назова и аз го записах в бележника. Арт имаше добър адвокат. Сякаш бе предполагал, че някога ще му потрябва.

— Добре — казах. — Ще му позвъня, като изляза от тук. Сега ми обясни какво става.

— Арестуваха ме за убийство — каза Арт.

— Така и разбрах. Защо ми се обади?

— Защото ти си наясно с тези неща.

— С убийствата? Не знам нищо.

— Следвал си право.

— Една година — казах аз. — Това беше преди десет години. Не си спомням нищо от онова, което съм учил.

— Джон! Това е и медицински, и юридически проблем. И двете. Имам нужда от помощта ти.

— Най-добре е да започнеш от самото начало.

— Джон, не съм го направил аз. Кълна се, че не съм. Никога не съм докосвал това момиче.

Той крачеше из стаята все по-бързо и по-бързо. Сграбчих здраво ръката му и го спрях.

— Седни — казах. — И започни от началото. Много бавно.

Той поклати глава и смачка фаса си. Веднага запали друга, цигара.

— Взеха ме от къщи тази сутрин около седем. Вкараха ме тук и започнаха да ме разпитват. Първоначално казаха рутинна проверка, каквото и да значи това, после станаха гадни.

— Колко бяха?

— Двама. Понякога трима.

— Бяха ли груби? Биха ли те? Имаше ли ярки светлини?

— Не, нищо такова.

— Казаха ли ти, че можеш да повикаш адвокат?

— Да. Но това беше по-късно. Когато ми прочетоха правата. — Той се усмихна с тъжната си и скептична усмивка.

— В началото, както виждаш, бяха просто рутинни въпроси, така че изобщо не ми мина през ума да търся адвокат. Не бях направил нищо лошо. Разпитваха ме почти час, преди изобщо да споменат за момичето.

— Какво момиче?

— Керън Рандъл.

— Да нямаш предвид Керън...

Той кимна.

— Да. Дъщерята на Дж. Д. Рандъл.

— Боже Господи!

— Започнаха с въпроси какво знам за нея и дали съм я срещал като пациентка. Такива неща. Казах да — беше идвала при мен за консултация преди седмица. Главното й оплакване беше аменорея.

— С каква продължителност?

— Четири месеца.

— Каза ли им това?

— Не. Не ме попитаха.

— Добре — казах аз.

— Искаха да знаят и други подробности за посещението й. Питаха дали това е единственият й проблем и как се е държала. Не им казах. Обясних им, че пациентката ми е говорила поверително. Те смениха тактиката — искаха да знаят къде съм бил миналата вечер. Отговорих, че съм имал вечерна визитация в болницата и после съм се разходил в парка. Попитаха дали съм се върнал в кабинета си. Отговорих, че не съм. Попитаха видял ли ме е някой в парка. Казах, че не си спомням да съм срещнал познат.

Арт всмукна дълбоко от цигарата си. Ръцете му трепереха.

— Тогава започнаха да ме обработват. Сигурен ли съм бил, че не съм се върнал в кабинета си, какво съм бил правил след визитацията, категоричен ли съм, че не съм виждал Керън от миналата седмица. Не разбирах целта на въпросите.

— И каква била тя?

— Керън Рандъл била откарана в Отделението за бърза помощ в четири часа сутринта от майка си. Кървяла изобилно — всъщност, когато пристигнала, си била в състояние на хеморагичен шок. Не знам как са я лекували, но в края на краищата умряла. Полицията мисли, че миналата вечер съм й направил аборт.

Изстинах.

— Защо са толкова сигурни?

— Не пожелаха да ми кажат. Питах ги много пъти. Може би момичето е бълнувало и е споменало името ми. Не зная.

Поклатих глава.

— Арт, ченгетата се страхуват от погрешен арест като от чума. Ако те арестуват и не могат да докажат вината ти, много хора ще загубят работата си. Ти си уважаван член на професионалната общност, не някой пияница-скитник без пукната пара и приятели на тоя свят. Можеш да си позволиш добра юридическа помощ и знаят, че ще я получиш. Те не биха се осмелили да те обвиняват, ако нямат сигурни доказателства.

Арт махна раздразнено с ръка.

— Може би са просто глупави.

— Разбира се, че са глупави, но не чак толкова.

— Е — каза той, — не зная с какви факти разполагат.

— Трябва да знаеш.

— Не зная — повтори той, като започна отново да се движи назад-напред. — Дори не мога да предположа.

Погледах го за момент, чудейки се кога да му задам въпроса. Знаех, че ще се наложи — рано или късно. Той забеляза, че го гледам.

— Не — каза той.

— Какво не?

— Не го направих аз. И престани да ме гледаш по този начин. — Той седна и забарабани с пръсти по леглото.

— Господи, така ми се иска едно питие.

— По-добре забрави за това.

— О, за Бога!

— Трябва да пиеш само в компания и умерено.

— Да не съм на съд заради характера и лошите си навици?

— Разбира се, че не си — казах аз. — И не искаш да бъдеш.

Той изсумтя.

— Разкажи ми за посещението на Керън.

— Няма много за разказване. Тя дойде и ме помоли да ѝ направя аборт, но аз отказах, защото беше бременна в четвъртия месец. Обясних ѝ, че е твърде късно и че абортът трябва да се направи чрез секцио.

— И тя се съгласи?

— Поне така изглеждаше.

— Какво отбеляза в записките си?

— Нищо. Не направих картон.

Аз въздъхнах.

— Това — казах — би могло да има лоши последствия. Защо не го направи?

— Защото тя не идваше при мен за лечение. Нямах да ми става пациентка. Знаех, че никога повече няма да я видя, и затова не го направих.

— Как ще обясниш това на полицията?

— Виж какво — каза той. — Ако знаех, че ще ме арестуват заради нея, можех да направя много неща по различен начин.

Аз запалих цигара и се облегнах назад, усещайки с тила си студенината на камъка. Вече разбиха, че ситуацията е доста объркана. Дребните, незначителни в друг контекст детайли сега можеха да придобият огромна тежест и значение.

— Кой ти я прати?

— Керън? Предполагам, че Питър.

— Питър Рандъл?

— Да. Той беше личният й лекар.

— И ти не я попита кой я е изпратил?

Арт обикновено внимаваше за тези неща.

— Не. Тя пристигна късно през деня. Бях уморен. Между другото, тя започна направо по същество. Беше пряма млада дама и никакви преструвки не й бяха присъщи. Когато чух историята, предположих, че Питър я е изпратил при мене, за да й обясня ситуацията, тъй като за аборт очевидно бе твърде късно.

— Защо помисли така?

Той вдигна рамене.

— Просто така.

В това нямаше никакъв смисъл. Бях сигурен, че не ми казва всичко.

— Имало ли е други членове на фамилията Рандъл, които са ти били изпращани?

— Какво имаш предвид?

— Точно това, което казах.

— Не мисля, че има нещо общо — каза той.

— Би могло да има.

— Уверявам те, че няма.

Аз въздъхнах и дръпнах от цигарата си. Знаех, че когато поискаше, Арт можеше да прояви инат на магаре.

— Добре. Сега ми разкажи нещо повече за момичето.

— Какво искаш да знаеш?

— Виждал ли си я преди?

— Не.

— Някога да си я срещал в обществото?

— Не.

— Да си помагал на някой от приятелите й?

— Не.

— Как можеш да бъдеш сигурен?

— По дяволите — каза той. — Не мога да бъда сигурен, но се съмнявам, че е възможно. Тя беше само на осемнайсет.

— Добре — казах.

Арт вероятно бе прав. Знаех, че обикновено правеше аборти само на омъжени жени между 30 и 40 години. Често казваше, че не иска да се замесва с по-млади, макар че понякога го правеше. Повъзрастните и омъжените жени бяха много по-безопасни, по-дискретни и по-големи реалистки. Но знаех също така, че напоследък бе освободил от бременност доста млади момичета, защото казваше, че да оперира само омъжени жени, било дискриминация. Казваше го полу на шега, полу на истина.

— Как изглеждаше тя — попитах, — когато дойде в кабинета ти? Как би я описал?

— Имаше вид на добро момиче — каза Арт. — Беше хубава, интелигентна, добре сложена. Много пряма, както вече казах. Дойде в кабинета ми, седна, постави ръце на коленете си и разправи всичко на един дъх. Използваше дори медицински термини като аменорея. Повлияла й е, предполагам, семейната среда на лекари.

— Беше ли нервна?

— Да, но при аменорея всички млади момичета са нервни и е трудно да се направи разлика.

Жените често страдат от нередовен менструален цикъл поради психологически причини.

— Цели четири месеца?

— Наистина твърде много, освен това беше наддала на тегло.

— Колко?

— Седем килограма.

— Прегледа ли я?

— Не. Предложих ѝ, но тя отказа. Бе дошла при мен за аборт и когато ѝ казах не, просто си тръгна.

— Каза ли какво възнамерява да прави?

— Да — отговори Арт. — Тя повдигна леко рамене с думите: „Е, предполагам, че ще трябва да им съобща и да родя детето.“

— И ти реши, че няма да потърси друго място да ѝ направят аборт?

— Точно така. Тя изглеждаше много интелигентна и възприемчива и като че ли добре разбра положението си. Това е, което се опитвам да правя в такива случаи — да обясня на жената защо е невъзможно да ѝ бъде направен безопасен аборт и защо трябва да се примири и да роди детето.

— Очевидно е размислила.

— Така изглежда.

— Чудя се защо.

Той се изсмя.

— Някога срещал ли си родителите ѝ?

— Не — отговорих аз. И усещайки шанса си, попитах: — А ти?

Но Арт беше бърз. Той ме изгледа внимателно с изпитателен поглед, който представляваше нещо като неизказано поздравление, и каза:

— Не; никога. Но съм чувал за тях.

— Какво си чувал?

В този момент сержантът се върна и започна да отключва вратата.

— Времето изтече — каза той.

— Може ли още пет минути? — помолих аз.

— Не. Времето ви свърши.

— Говорил ли си с Бети? — попита Арт.

— Да. Тя е добре. Ще ѝ се обадя, като си тръгна, и ще ѝ предам, че си добре.

— Тя ще се притеснява — каза Арт.

— Джудит ще стои при нея. Всичко ще бъде наред.

Той се усмихна печално.

— Съжалявам, че ви причиних толкова много неприятности.

— Няма нищо.

Аз погледнах сержанта, който стоеше на вратата, и чакаше.

— Полицията не може да те задържи. Ще те пуснат до следобед.

Сержантът се изплю на пода. Аз се сбогувах с Арт.

— Между другото, къде е сега тялото?

— Вероятно в Мем. Но може и да е заминало вече за Сити.

— Ще проверя — казах аз. — Не се тревожи за нищо.

Излязох от килията и сержантът заключи вратата след мен. Не проговори нищо, докато ме извеждаше, но когато стигнахме фоайето, каза:

— Капитанът иска да те види.

— Добре.

— Ще му бъде интересно да си поговорите.

— Просто ме заведете — казах аз.

---

[1] Chink (англ.) — презрителен прякор за китаец в САЩ. — Б.пр. ↑

## ТРИ

Надписът на олющената зелена врата гласеше: „Убийства“. Под него на картонче беше изписано на ръка: „Капитан Питърсън“. Той се оказа недодялан едър мъж с късо подстригана сива коса. Заобиколи бюрото, за да се ръкува с мен. Забелязах, че куцаше с десния си крак. Не се постара да го прикрие, по-скоро го подчертаваше, оставяйки ходилото си да се тътри шумно по пода. Ченгетата, както войниците, могат да се гордеят с недъзите си. Всеки знаеше, че Питърсън не беше получил своя при автомобилна катастрофа. Запитах се от какво ли бе раната му и реших, че вероятно беше от куршум — рядко се случва някой да бъде ранен с нож в пресеца. Той подаде ръка:

— Аз съм капитан Питърсън.

— Джон Бери.

Ръкостискането му беше сърдечно, но очите му бяха студени и питащи. Той посочи един стол.

— Сержантът каза, че не ви е срещал тук по-рано, затова реших, че трябва да се срещнем. Познавам повечето от адвокатите в Бостън, които се занимават с наказателни дела.

Гледаше ме очаквателно. Не казах нищо. Тогава Питърсън попита:

— Коя кантора представяте?

— Кантора?

— Да.

— Аз не съм адвокат — казах. — И не знам какво ви кара да мислите, че съм.

Той се престори на изненадан.

— Това не е впечатлението, което сте направили на сержанта.

— Не е ли?

— Казали сте му, че сте адвокат.

— Така ли?

— Да — Питърсън постави ръцете си на бюрото.

— Кой го казва?

— Той го казва.



— Тогава сигурно греши.

Питърсън се облегна назад в стола си и ми се усмихна с разбираща усмивка, сякаш искаше да ми каже: нека не прекаляваме.

— Ако знаехме, че не сте адвокат, нямаше да ви разрешим да видите Лий.

— Възможно е. От друга страна, не бях запитан за име и длъжност, нито пък ме записаха като посетител.

— Сержантът вероятно се е объркал.

— Логично е, като се има предвид какво представлява.

Питърсън се усмихна безизразно. Разбрах що за човек е: беше ченге с успех, човек, който се беше научил кога да взема и кога да дава. Много дипломатично и вежливо ченге, докато е господар на положението.

— Е? — попита той накрая.

— Аз съм колега на доктор Лий.

И да беше изненадан, не го показва.

— Лекар?

— Точно така.

— Вие, лекарите, сигурно взаимно се поддържате — каза той, все още усмихвайки се. Вероятно за последните две минути се усмихна повече пъти, отколкото му се беше случвало през последните две години.

— Не сте прав — казах аз.

Усмивката му започна да се топи — вероятно от умора и неизползвани мускули.

— Ако сте лекар, моят съвет е да стоите дяволски далеч от Лий. Публичността може да навреди на практиката ви.

— Коя публичност?

— Публичността от съдебното следствие.

— Ще има съдебно следствие?

— Да — каза Питърсън, — и то би могло да навреди на практиката ви.

— Нямам практика — казах.

— С изследователска работа ли се занимавате?

— Не. Аз съм патолог.

Той трепна. Понечи да се изправи, но се усети и се облегна отново назад.

— Патолог — повтори той.

— Точно така. Работя в болници. Правя аутопсии и други неща.

Питърсън помълча малко, почеса опакото на дланта си и погледна бюрото. Накрая каза:

— Не зная какво се опитвате да докажете, докторе. Но ние не се нуждаем от помощта ви. А Лий е отишъл твърде далеч, за да...

— Това тепърва ще се види.

Питърсън поклати глава:

— Вие по-добре знаете.

— Не съм сигурен, че зная.

— Известна ли ви е сумата — попита Питърсън, — за която може да предяви иск доктор Лий при неоснователен арест?

— За един милион долара — отговорих.

— Е, нека бъдат 500 000. Няма голямо значение, по същество е същото.

— Мислите, че случаят е ясен?

— Ние имаме необходимите доказателства.

Питърсън се усмихна.

— О, доктор Лий може да ви повика като свидетел. Знаем това. Можете яростно да го защитавате и да използвате силни думи, опитвайки се да направите съдебните заседатели на глупаци, да ги впечатлите със солидните си научни доказателства. Но не можете да избягате от основния факт. Просто не можете.

— И какъв е този факт?

— Младо момиче умря от загуба на кръв в Мемориъл Хоспитъл в Бостън тази сутрин, причинена от криминален аборт. Факт ясен и прост.

— Вие сигурен ли сте, че го е направил доктор Лий?

— Има някои улики — каза меко Питърсън.

— Добре ще е да са убедителни, защото доктор Лий е уважаван...

— Слушайте — каза Питърсън, проявявайки нетърпение за първи път. — Кое, мислите, че беше това момиче? Десет-доларова проститутка? Това беше добро, дяволски добро момиче, от добро семейство. Беше млада, красива, привлекателна, и беше заклана. Тя не се е обърнала към някоя акушерка от Роксбъри или към някой

шарлатанин от Норт Енд. Имаше прекалено много ум и пари, за да постъпи така.

— Какво ви кара да мислите, че го е направил доктор Лий?

— Това не е ваша работа.

Потреперих.

— Адвокатът на доктор Лий ще ви зададе същия въпрос и това ще бъде негова работа. И ако нямате отговор...

— Имаме отговор.

Почаках. В някакъв смисъл бях любопитен да видя точно колко добър, точно колко дипломатичен беше Питърсън. Той не трябваше да ми казва нищо, не беше длъжен да каже нито дума повече. Ако продължеше да говори, щеше да бъде грешка.

— Имаме свидетел, който чул момичето да намесва името на доктор Лий — каза Питърсън.

— Момичето е докарано в болницата в шоково състояние, блънуващо и пред кома. Каквото и да е казвала, ще представлява слабо доказателство.

— Когато го е казвала, още не е била изпаднала в шок. Било е много по-рано.

— На кого го е казала?

— На майка си — каза Питърсън, широко усмихнат. — Казала на майка си, че го е направил Лий. Майка ѝ ще се закълне в това.

## ЧЕТИРИ

Опитах се да играя по правилата на Питърсън. Стараех се да запазя изражението на лицето си спокойно. За щастие човек придобива голям опит за това в медицината; трениран е да не показва изненада, ако някой пациент му каже, че прави любов по десет пъти на нощ, или че сънува, че пронизва собствените си деца, или пък, че изпива по една водка на ден. Това е част от мистиката на лекаря — че нищо не го изненадва.

— Разбирам — казах аз.

Питърсън добави:

— Тя е надежден свидетел — каза той. — Зряла, стабилна жена, внимателна в преценките си. И много привлекателна. Вероятно на съдебните заседатели би направила чудесно впечатление.

— Вероятно.

— И сега, след като бях толкова откровен, може би ще ми обясните специалните си интереси към доктор Лий.

— Нямам такива. Той е мой приятел.

— Той ви потърси дори преди да потърси адвоката си.

— Той има право на два телефонни разговора.

— Да — каза Питърсън, — но повечето хора ги използват, за да се обаждат на адвокатите и на съпругите си.

— Той искаше да говори с мен.

— Да. Но въпросът е защо.

— Имам известни познания — казах аз, — както и медицински опит.

— Вие сте юрист?

— Не.

Питърсън плъзна пръсти по ръба на бюрото.

— Не разбирам.

— Не съм убеден, че е важно.

— Може би сте замесен по някакъв начин в този бизнес?

— Всичко е възможно — казах аз.

— Това означава ли, че отговорът ви е положителен?

— Това означава, че всичко е възможно.

Той ме погледна за момент.

— Следват много твърда линия, доктор Бери.

— Просто съм скептичен.

— Щом сте толкова скептичен, защо вярвате, че доктор Лий не го е направил?

— Не съм му адвокат.

— Знаете, че всеки може да сбърка, дори и лекарят.

\* \* \*

Когато излязох навън в октомврийския ръмеж, реших, че за отказване от цигарите времето беше отвратително. Питърсън ме беше изнервил. Бях изпуснал две цигари по пътя за магазина, от който щях да си купя други. Бях очаквал, че ще е глупав и безсмислено груб. Но той не беше нито едното, нито другото.

Ако казаното от него беше вярно, той разполагаше със сигурно доказателство. В съда то може и да не беше достатъчно, но поне нямаше да загуби работата си. Питърсън вероятно се е двоумял: от една страна, е било опасно да арестува лекаря, от друга, опасно е било и да не го арестува, ако доказателството се е оказало неоспоримо. Веднъж принуден да вземе решение, той го беше направил и сега щеше да се придържа към него колкото може по-дълго. Освен това имаше възможност и да се спаси. Ако нещата станеха твърде лоши, можеше да обвини за всичко мисис Рандъл. Можеше да използва познатата формула, толкова популярна сред хирурзи и интернисти — В.С.Р. (вършейки своята работа). Нейният смисъл е, че ако симптомите изглеждат достатъчно ясни, лекарят има право да действа, без да се интересува дали е прав или не, защото е защитен като действащ според обстоятелствата<sup>[1]</sup>.

В този смисъл позицията на полицаия беше добре подсигурана. Той не поемаше никакви рискове: ако Арт бъдеше осъден, Питърсън нямаше да получи поздравления, но ако бъдеше оправдан, Питърсън отново щеше да е защитен, тъй като просто си вършеше работата.

Влязох в магазина, купих си два пакета цигари и от един телефонен автомат проведох няколко разговора. Първо се обадох в

лабораторията и казах, че няма да се върна до края на деня. После се обадох на Джудит и я помолих да отиде при Бети. Попита ме срещнал ли съм се с Арт и дали е добре и аз ѝ казах, че съм го видял, че всичко е наред и скоро ще го пуснат.

Обикновено не крия нищо от жена си. Само едно или две дребни неща, като например какво направи Камерон Джаксън на една конференция на Американското общество на хирурзите преди няколко години. Знаех, че ще се разстрои заради жената на Камерон, така както се разстрои миналата пролет, когато се развеدهа. Разводът беше, както се изразяват в тукашния край, М.Р — медицински развод, и нямаше нищо общо с конгресите. Камерон, твърде натоварен и отдаден на работата си ортопедист, започна да пропуска храненето вкъщи, тъй като прекарваше цялото си време в болницата. Жена му не можа да издържи дълго така. Тя започна да се оплаква най-напред от ортопедията, после — само от него. Накрая прибра двете деца и тристата долара на седмица, но не е щастлива. Това, което наистина желае, е Камерон — но без медицината.

Камерон също не е особено щастлив. Видях го миналата седмица и той спомена нещо за женитба с някаква сестра, която бил срещнал. Знаеше, че хората ще говорят, ако се ожени, но му личеше, че се надява: „Тази поне ще ме разбира...“ Често си мисля за Камерон Джаксън и дузината като него, които познавам. Обикновено такива мисли ме връхлитат късно през нощта, когато съм бил задържан в лабораторията, или пък съм бил толкова зает, че не съм имал време да се обадя вкъщи, за да кажа, че ще закъснея. Арт Лий и аз веднъж говорихме по този въпрос и той заключи по странния си циничен начин:

— Сега започвам да разбирам защо свещениците не се женят — каза той.

Неговият собствен брак е някак си задушаващо стабилен. Предполагам, че това донякъде се дължи на китайския му произход, въпреки че едва ли в това е цялата истина. И Арт, и съпругата му са високо образовани и очевидно не много близки на традицията, но мисля, че и на двамата е много трудно да скъсат с нея. Арт винаги се измъчва, че прекарва твърде малко време със семейството си, затова обсипва и трите си деца с подаръци, в резултат на което и трите са страшно разглезени. Той ги обожаваше и почне ли веднъж да говори за

тях, е трудно да го спреш. Отношението към жена му е много по-сложно и двойствено. Понякога ми се струва, че той очаква тя да се върти около него като предано куче, а понякога изглежда, че тя иска същото. Но друг път пък е напълно независима.

Бети Лий е една от най-хубавите жени, които съм виждал някога. Тя е с нежен глас, грациозна, стройна; до нея Джудит изглежда едра, тежка и почти мъжкарана.

С Джудит сме женени от осем години. Срегнахме се, когато аз бях в Медицинския институт, а тя последна година в Смит. Родена и отраснала в една ферма на щата Върмонт, тя е твърдоглава като повечето хубави момичета.

— Грижи се за Бети — казах аз.

— Разбира се.

— Гледай да не се безпокои.

— Добре.

— И внимавай за репортерите.

— Ще има ли репортери?

— Не зная, но ако има, ги дръж настрана.

Тя каза, че ще се оправи, и затвори телефона.

След това се обадох на Джордж Бредфорд, адвоката на Арт. Той беше стабилен юрист и имаше необходимите връзки; той беше и старшият партньор в „Бредфорд, Стоун и Уитлоу“. Когато позвъних, не беше в офиса си, затова оставих съобщение.

Накрая позвъних на Луис Кар, професор по медицина в бостънската Мемориъл Хоспитъл. След малко се свързах и дрезгавият му глас прозвуча в слушалката:

— Кар на телефона.

— Луис, обажда се Джон Бери.

— Здравей, Джон. Какво си намислил?

Това беше типично за Кар. Повечето лекари, когато говорят с колеги по телефона, следват винаги определен ред: първо питат как си, после как върви работата и накрая как е семейството ти. Но Кар не спазваше този ред, както и много други клишета.

— Обаждам се за Керън Рандъл — казах аз.

— Какво за нея?

Гласът му стана загрижен. Очевидно това беше горещата тема в Мем тези дни.

— Можеш да ми кажеш всичко, което си чул, че се говори.  
— Слушай, Джон — каза той. — Нейният баща е голям човек в тази болница. Чул съм и всичко, и нищо. Кой се интересува?  
— Аз.  
— Лично?  
— Точно така.  
— Защо?  
— Приятел съм на Арт Лий.  
— Него ли обвиниха за това? Чух, но не повярвах. Винаги съм мислил, че Лий е прекалено умен.  
— Лу, какво се случи миналата нощ?  
Кар въздъхна.  
— Господи, каква бъркотия! Истинска дяволска бъркотия!  
— Какво имаш предвид?  
— Не мога да говоря за това сега — каза Кар. — По-добре ела да ме видиш.  
— Добре. А къде е тялото сега? При твоите хора ли?  
— Не. Откараха го в Сити.  
— Направиха ли аутопсията?  
— Нямам представа.  
— Добре — приключих разговора аз. — Ще се отбия след няколко часа. Имам ли някакъв шанс да се добера до картоната с диагнозата ѝ?  
— Съмнявам се — каза Кар. — В момента е при стария.  
— Не можеш ли да го измъкнеш някак си?  
— Много се съмнявам.  
— Добре. Ще се видим по-късно.  
Аз затворих, сложих нов жетон и се обадох в моргата на Сити. Секретарката потвърди, че са получили тялото. Алис страдаше от заболяване на щитовидната жлеза и гласът ѝ беше дрезгав.  
— Направена ли е аутопсията?  
— Тъкмо започват.  
— Биха ли почакали? Искане ми се да присъствам.  
— Не мисля — каза Алис с тъмнеция си глас. — При нас е вече един много амбициозен от Мем.  
Тя ме посъветва да побързам и аз хукнах.

---



[1] Това се случва често в медицината. Например за пациент с температура, увеличено количество на левкоцитите и болки в долната дясна част на корема очевидната диагноза е апендицит. Правейки апендиктомия, лекарят може да открие, че апендиксът е нормален. Но той не носи никаква вина, защото са съществували всички признаци за апендицит и всяко забавяне би могло да бъде фатално. — Б.авт. ↑

## ПЕТ

В Бостън е широко разпространено убеждението, че най-добрата медицинска помощ може да се получи точно тук. То така се е вкоренило в жителите на града, че трудно може да възникне каквото и да е съмнение.

Въпреки това обаче въпросът коя е най-добрата болница в Бостън предизвиква доста горещи и страстни спорове. Основните конкуриращи се болници са три: Дженеръл, Бригхам и Мем. Защитниците на Мем ще ти кажат, че Дженеръл е твърде голяма, а Бригхам прекалено малка. Ще ти обяснят още, че Дженеръл пренебрегва хирургията за сметка на научните изследвания, а Бригхам — обратното. И най-накрая ще ти бъде казано тържествено, че персоналът на Дженеръл и на Бригхам е много по-ниско квалифициран и неинтелигентен в сравнение с този на Мем.

Но на кой да е от списъците на най-добрите болници в града Сити е съвсем в края. Карах към нея, минавайки покрай административно-управленческия център на града, най-гордия паметник на това, което политиците наричат Новия Бостън. Той представлява обширен комплекс от небостъргачи, хотели, магазини и площади, фонтани и свободни пространства, придаващи му модерен вид. Той е на съвсем кратко разстояние от червено осветения квартал, който не е нито нов, нито модерен, но също като административно-управленческия център има своите функции.

Кварталът с червените фенери лежи в покрайнините на негърските бедняшки райони на Роксбъри, също както и Сити. Колата подскочаше от една дупка в друга и аз си мислех, че се намирам твърде далече от територията на Рандълови.

Естествено Рандълови практикуваха в Мем. В Бостън фамилията им беше твърде стара, което означаваше, че можеха да претендират за поне един от пилигримите като основоположник на техния род. Те бяха лекарска фамилия от стотици години и през 1776 година Уилсън Рандъл е умрял на Бънкър Хил.

В по-близката история списъкът от изтъкнати лекари от рода на Рандълови се беше удължил. Джошуа Рандъл беше известен неврохирург в началото на столетието, човек, който бе направил толкова много, колкото никой друг, дори Къшинг, за напредъка на неврохирургията в Америка. Той беше строг, догматичен човек; една известна, макар и апокрифна история се беше превърнала в медицинска легенда.

Джошуа Рандъл, като много хирурзи на своето време, имал едно правило — никой стажант, работещ под негово ръководство, не можел да се жени. Един обаче нарушил правилото и се оженил. Няколко месеца по-късно Рандъл открил какво се е случило и извикал всички стажанти. Подредил ги в редица и казал:

— Доктор Джоунс, моля, направете крачка напред.

Виновният лекар излязъл крачка напред, леко треперейки.

— Разбрах, че сте се оженили — казал Рандъл.

Гласът му звучал така, сякаш се било случило истинско нещастие.

— Да, сър.

— Преди да ви уволня, имате ли да кажете нещо в своя защита?

Младият лекар помислил за момент и отговорил:

— Да, сър. Обещавам никога да не го правя отново.

Рандъл бил толкова развеселен от отговора, че не уволнил стажанта.

След Джошуа Рандъл дошъл Уинтроп Рандъл, гръдният хирург.

Дж. Д. Рандъл, бащата на Керън, беше сърдечен хирург, специализирал се в клапащото протезиране. Никога не съм го познавал лично, но съм го виждал един-два пъти: агресивен, патриархален човек, с гъста бяла коса и властни маниери. Той беше ужас за стажантите хирурзи, които го мразеха, но се търпяха покрай него заради опита му. Неговият брат, Питър, беше интернист. Той беше твърде съвременен, твърде модерен и вероятно много добър, макар че нямаше откъде да знам.

Дж. Д. имаше син, брат на Керън, който беше в Медицинския институт в Харвард. Преди около година плъзнаха слухове, че синът практически се провалял, но напоследък нищо не се чуваше.

В друг град и по друго време може би нямаше да изглежда странно, че младо момче с такава забележителна медицинска

традиция в семейството бе посмяло да опита и да зареже всичко след това. Но не и в Бостън. В Бостън проспериращите стари семейства отдавна бяха избрали двете професии, заслужаващи вниманието им. Едната беше медицината, а другата правото; изключения можеха да бъдат направени единствено за академична кариера, която беше достатъчно уважавана само ако станеш професор в Харвард.

Рандълови не бяха академично семейство, нито пък адвокатско. Те бяха лекарско семейство и всеки Рандъл, който можеше, съумяваше да завърши медицинско образование и да специализира като стажант в Мем. И Медицинският институт, и Мем бяха правили компромиси с недотам добрите, ако това бяха Рандълови. Но с годините семейството се беше повече от реванширало за оказаното доверие. В медицината всеки Рандъл беше добър залог.

Това беше приблизително всичко, което знаех за фамилията; към него се прибавяше и фактът, че бяха много заможни и твърде религиозни, с безброй обществени изяви, широко уважавани и могъщи финансово.

Трябваше да намеря още информация.

\* \* \*

На три пресечки от болницата минах през Комбат Зон<sup>[1]</sup>, покрай ъгъла на Мас и Кълъмбъс Авеню. Нощем тук гъмжеше от проститутки и сводници, наркомани и пласъори на наркотици; зоната беше получила името си, защото докторите в Сити приемаха толкова много пронижани с нож и простреляни, че те определяха квартала като място на ограничена война. По-рано най-престъпният квартал в Бостън е бил Сколи Скуеър, който е бил разрушен и на негово място са били построени административни сгради. Някои приемат това изменение за положително, а други — за стъпка назад.

Бостън Сити е огромен комплекс от сгради. Има над 1350 легла, повечето от тях заети от алкохолици и бездомници. В бостънските медицински кръгове тази болница е известна като Бостън Шити<sup>[2]</sup> — главно заради клиентелата. Но тя се слави с репутацията на добра за обучение на стажанти и специализанти болница, защото човек може да наблюдава там много медицински случаи, които не би могъл да

срещне в нито една по-богата болница. Добър пример за това е скорбутът. Много малко хора в съвременна Америка боледуват от скорбут. За да се разболееш от тази болест, трябва да имаш основни нарушения в храносмилателната система при пълно отсъствие на плодове от менюто си поне пет месеца. Това е толкова рядко явление, че в повечето болници случаи на скорбут се появяват по веднъж на три години. В Бостън Сити има половин дузина всяка година, обикновено през пролетните месеци — сезона на скорбута.

Има и други примери: остра туберкулоза, третичен сифилис, огнестрелни рани, прободни рани, поражения при инциденти, самоубийства и тежки депресии. Каквато и да е категорията, лекарите в Сити я познават по-задълбочено и в по-напреднал стадий в сравнение с която и да е друга бостънска болница<sup>[3]</sup>.

\* \* \*

Интериорът на Бостън сити е лабиринт, построен от луд. Безкрайни коридори над земята и под нея свързват дузина отделни сгради. На всеки ъгъл има големи зелени табели, погазващи посоките, но те не помагат особено за ориентацията: всичко е все така безнадеждно объркано.

Както препусках надолу по коридорите на болницата, си спомних лутането си из този лабиринт като стажант. Малки детайли изплуваха в съзнанието ми. Сапуна: странен, евтин, с обичайна миризма, сапун, който се използваше навсякъде. Хартиените кошчета, които висяха до всеки умивалник — едно за хартиените кърпи и друго за гумените ръкавици. За икономия болницата запазваше използваните ръкавици, чистеше ги и ги пускаше в повторна употреба. Малки етикетчета с имената в черно, синьо или червено, в зависимост от длъжността. Бях прекарал година в тази болница и за това време бях направил няколко аутопсии.

\* \* \*

Има четири медицински ситуации, при които следователят сезира прокуратурата и аутопсията се изисква от закона. Всеки стажант-патолог знае този списък: ако пациентът умре при насилствени или необичайни обстоятелства; ако пациентът е мъртъв при постъпването му и болницата; ако умре до 24 часа след постъпването в болницата; ако е умрял извън болницата без лекарски грижи.

При всяко от тези обстоятелства се прави аутопсия в Сити. Като много други градове Бостън няма отделна полицейска морга. Вторият етаж на Малори Билдинг — патологичната секция на болницата, е предоставен за съмнителните случаи.

В рутинните случаи повечето от аутопсиите се извършват от стажантите първа година на болницата, в която е умрял пациентът. За начинаещите и все още притесняващи се стажанти съдебната аутопсия често е напрегната работа.

Не знаеш как изглежда отровеният или убитият с електрически ток например и се безпокоиш да не пропуснеш нещо важно. Най-доброто решение, разпространявано от стажант на стажант, беше да се правят най-щателни аутопсии и много снимки, да се водят бележки в процеса на работа и да „се запази всичко“, в смисъл да се запази по парче от тъканите на всички по-важни органи, в случай че има съдебно дело, което да изисква преразглеждане на резултатите от аутопсията. Да се запази от всичко, разбира се, е твърде скъпо. Необходими са допълнителни буркани, допълнителни консерванти и повече място за складиране във фризерите. Но в криминалните случаи това се прави без възражения.

Дори когато си взел всички предпазни мерки се притесняваш. Докато правиш аутопсията, винаги те гложди страхът, ужасяващата мисъл в дълбините на съзнанието ти, че обвинението или защитата ще поискат някаква информация, някакво решаващо доказателство, положително или отрицателно, което няма да можеш да предоставиш, защото не си взел предвид всички възможности.

\* \* \*

По някаква отдавна забравена причина от вътрешната страна на вратите на Малори има два малки каменни сфинкса. Безпокоят ме всеки път, когато ги видя: присъствието им в сградата на патологията понамиришава на египетски помещения за балсамиране. Или нещо от този род.

Качих се на втория етаж да говоря с Алис. Тя беше кисела — аутопсията не била започнала поради някакво отлагане; всичко отивало по дяволите тези дни. Знаел ли съм, че се очаквала грипна епидемия тази зима?

Казах, че знам, и тогава попитах:

— Кой ще прави аутопсията на Керън Рандъл?

Алис се намръщи неодобрително.

— Изпратиха някакъв от Мем. Мисля, че името му е Хендрикс.

Бях изненадан. Очаквах по-голям специалист да се занимае със случая.

— Той вътре ли е? — попитах, кимайки към коридора.

— Да — каза Алис.

Тръгнах към двукрилата летяща врата, минах покрай фризерите отдясно, в които се съхраняваха трупове, и покрай старателно изписаната табела: „Влизането за външни лица забранено.“ Вратите бяха дървени, без стъкла. Влязох в залата за аутопсии. В далечния ъгъл разговаряха двама мъже.

Помещението беше голямо, мрачно, боядисано в зелено, с нисък таван и бетонен под. Тръбите отгоре бяха открити — тук не плащаха много за добрия му външен вид. Имаше пет маси от неръждаема стомана, всяка дълга по 1.83 м, грижливо подредени в редица. Те бяха леко наклонени, с борд по края. Надолу по масата постоянно течеше вода и се изтичаше в улей в долния ѝ край. Водата течеше непрекъснато по време на аутопсиите, за да отмива кръвта и парчетата органична тъкан.

Огромният стар вентилатор с диаметър 90 см, закрепен на един матиран прозорец, беше добре запазен, както и малкият уред, който издухваше напарфюмирана миризма в залата, придавайки ѝ фалшив боров аромат.

Отстрани беше съблекалнята, където патолозите можеха да съблекат всекидневните си дрехи и да облекат зелените униформи и престилки. Тук имаше наредени четири големи умивалника, а над

най-далечния висеше табела: „Само за миене на ръце“. Останалите се използваша за миене на инструменти и образци. Покрай едната стена имаше етажерка с обичайните кабинетни принадлежности: ръкавици, епруветки за проби, консерванти, реактиви и фотоапарат. Необичайните спесименти често биваха фотографирани на място, преди да ги отстранят.

Когато влязох в залата, двамата мъже ме погледнаха. Те обсъждаха някакъв случай на далечната маса. Познавах слабо единия от тях — стажант на име Гафън. Беше много умен и скромен. Другия мъж не бях срещал. Предположих, че е Хендрикс.

— Здравей, Джон. Какво те води насам? — попита Гафън.

— Аутопсията на Керън Рандъл.

— Те ще започнат всеки момент. Искаш ли да се преоблечеш?

— Не, благодаря — казах, аз. — Само ще гледам.

Всъщност предпочитах да се преоблека, но идеята не изглеждаше добра. Единственият начин, по който можех да запазя ролята си на свидетел, бе да остана в цивилните си дрехи. Последното нещо, което исках, беше да бъда активен участник в аутопсията с възможност да повлияя на заключенията.

— Не мисля, че сме се срещали — казах на Хендрикс. — Казвам се Джон Бери.

— Джак Хендрикс.

Той се усмихна, но не ми подаде ръката си. Носеше ръкавици и беше пипал с тях тялото на мъртвата.

— Тъкмо показвах на Хендрикс някои физически особености — каза Гафън, сочейки трупа.

Той се отдръпна назад, за да мога да го видя.

Беше на младо чернокожо момиче, което е било твърде привлекателно, преди някой да му направи три големи кръгли дупки в гърдите и корема.

— Хендрикс прекарва цялото си време в Мем — каза Гафън. — Той не вижда често такива неща. Току-що обсъждахме какво могат да означават тези малки белези.

— Гафън посочи няколко зачервени одрасквания по тялото. (Имаше ги и по ръцете, и по краката.

— Предположих, че са от бодлива тел — каза Хендрикс.

Гафън се усмихна тъжно.



— Бодлива тел — повтори той.

Аз не казах нищо. Знаех от какво са, но знаех също така, че човек без опит никога не би се досетил.

— Кога я докараха? — попитах аз.

Гафън погледна Хендрикс, после каза:

— В пет сутринта. Но изглежда, че смъртта е настъпила около полунощ. Това има ли значение? — обърна се той към Хендрикс.

Хендрикс отметна глава и прехапа устни. Гафън го поднасяше. Щях да възразя, но това беше стандартна процедура. Оскърбленията често минаваха за обучение в медицината. Знаеше го Хендрикс, знаеше го Гафън, знаех го и аз.

— Къде — попита Гафън — предполагаш, че е била цели пет часа след смъртта си?

— Не зная — каза тъжно Хендрикс.

— Досети се.

— Лежала е в легло.

— Невъзможно. Погледни къде се е съсирила кръвта<sup>[4]</sup>. В никакъв случай не е лежала. Била е приседнала, леко наведена на една страна.

Хендрикс погледна отново трупа и пак тръсна глава.

— Намерили са я в канавката — каза Гафън. — На улица Чарлсън, на две пресечки от Комбат Зон. В канавката.

— О!

— Е — каза Гафън, — сега досещаш ли се от какво са белезите?

Хендрикс тръсна глава. Знаех, че това би могло да продължи вечно — Гафън можеше да го разиграва, докато му харесваше. Аз се изкашлях и казах:

— Всъщност, Хендрикс, те са от ухапвания на плъх. Много са характерни — дълбоко пробождање и клиновидно разкъсване.

— Ухапвания от плъх! — повтори той приглушено.

— Живей и се учи! — каза Гафън и погледна часовника си. — Трябва да вървя. Радвам се, че се срещнахме, Джон.

Той смъкна ръкавиците от ръцете си и се изми, след това се върна при Хендрикс, който все още разглеждаше дупките от куршумите и следите от ухапванията.

— Била е в канавката цели пет часа?

— Да.

— Полицията ли я е открила?

— Да, предполагам.

— Кой го е направил?

Гафън изсумтя:

— Ти ми кажи. Боледувала е от сифилис в начален стадий. Лежала е в тази болница пет пъти заради възпаление на тръбите.

— Възпаление на тръбите?

— РИД<sup>[5]</sup>.

— Когато са я намерили — каза Гафън, — е имала 40 долара в сутиена си.

Той погледна Хендрикс, поклати глава и излезе от залата. Когато останахме сами, Хендрикс попита:

— Все още не разбирам. Означава ли това, че е била проститутка?

— Да — казах аз. — Била е простреляна и оставена да лежи пет часа в канавката, където са я гризали плъхове.

— О!

— Случва се — казах аз. — Доста често.

Двукрилата летяща врата се отвори и някакъв човек вкара вътре покрито с бяло платно тяло. Той ни погледна:

— Рандъл?

— Да — каза Хендрикс.

— Коя маса искате?

— Средната.

— Добре.

Той приближи количката, после премести трупа върху тясната маса, поставяйки първо главата, после краката. Тялото беше вече вдървено. Мъжът бързо вдигна плата, сгъна го и го остави на количката.

— Трябва да се подпишете — каза той на Хендрикс и му подаде формуляр.

Хендрикс се подписа.

— Не съм много добър в съдебната медицина — каза той. — Правил съм досега само една такава аутопсия и беше при трудова злополука. Човекът бе ударен по главата и убит по време на работа, но беше много по-различно от това...

— Как ви избрах за днешната?

— Просто случайно, предполагам. Чух, че Уестън ще я прави, но очевидно няма да е той.

— Лайлънд Уестън?

— Да.

Уестън беше главният патолог на Сити Хоспитъл — забележителен възрастен човек и вероятно най-добрият специалист в Бостън.

— Е — каза Хендрикс. — Можем да започваме.

Той отиде до мивката и започна дълго и старателно да търка ръцете си.

Винаги са ме дразнели патолозите, които толкова усърдно се мият преди аутопсия. Това ги прави да изглеждат като карикатури на хирурзи: идиотската обратна страна на медала — мъж, облечен в униформа на хирург, с торбести панталони и блуза с къс ръкав и шпиц деколте, чистещ ръцете си, преди да оперира пациент, който отдавна не го е грижа дали това ще бъде направено в стерилна обстановка. Но в случая на Хендрикс знаех, че това е само отлагане на началото.

\* \* \*

Аутопсиите никога не са приятни. Те са всъщност депресиращи, когато дисецираният човек е млад и привлекателен като Керън Рандъл. Тя лежеше гола по гръб и русата ѝ коса плуваше във водата. Бистрите ѝ сини очи се вираха в тавана. Докато Хендрикс привършваше с миенето, аз разглеждах тялото и докосвах кожата. Беше студена и гладка, сиво-бяла на цвят. Точно такава, каквато се очаква да бъде на момиче, умряло от загуба на кръв.

Хендрикс провери дали има филм във фотоапарата, после ми махна да се отдръпна, докато правеше три снимки от различни ъгли.

— Имаш ли картонка ѝ? — попитах аз.

— Не. У стария е. Всичко, което имам, е от амбулаторния картон.

— И то е...?

— Клинична диагноза на смърт, настъпила вследствие на вагинален кръвоизлив, усложен от свръхчувствителност.

— Свръхчувствителност? Защо?

— Убий ме, не знам — каза Хендрикс. — Нещо се е случило в амбулаторията, но не можах да разбера какво.

— Това е интересно — казах аз.

Хендрикс привърши със снимките и отиде до черната дъска. Повечето от лабораториите имат черни дъски, на които патолозите могат да записват наблюденията си, докато работят — видими белези по тялото, тегло, външен вид на органите и др. Той отиде до дъската, написа „Рандъл, Керън“ и номера на случая. В тоя момент в стаята влезе още един човек. Познах плешивата и изгърбена фигура на Лайлърд Уестън. Той беше на около шейсет години, близо до пенсия, и въпреки че беше прегърбен, бе енергичен и жизнен. Здрависа се припряно с мен, после с Хендрикс, който, изглежда, си отдъхна, като го видя.

Уестън пое аутопсията. Започна, както винаги, обикаляйки половин дузина пъти около трупа, като се взираше в него изпитателно и мърмореше под носа си. Накрая се спря и ме погледна.

— Джон, ти прегледа ли я?

— Да.

— Какво констатира?

— Наскоро е наддала на килограми. Има стрии по бедрата и гърдите. Освен това е с наднормено тегло.

— Добре — каза Уестън. — Нещо друго?

— Има интересна разлика в цвета на космите — руса е, но има тънка линия от тъмни косми над горната устна и под мишниците — изглеждат като след бръснене.

— Добре — каза Уестън, мърморейки. Той изкриви устни в лека усмивка — усмивката на стария ми учител. Уестън беше учил повечето от патолозите в Бостън по едно или друго време.

— Но си изпуснал най-важното. — Той посочи гладко обръснатия триъгълник.

— Правили са й аборт — каза Хендрикс. — Всички го знаят.

— Никой — каза Уестън строго — не знае нищо, докато не се направи аутопсията. Не можем да си позволим предварителна диагноза — той се усмихна. — Това е патент само на клиницистите. — Той си взе чифт ръкавици и продължи: — Тази аутопсия ще бъде най-добрата и най-акуратно направената, защото Дж. Д. Рандъл ще я гледа под лупа. — Той преглеждаше триъгълника внимателно. —

Трудно може да се разбере защо е била обръсната — дали заради операцията, или по лични причини. В конкретния случай можем да отбележим, че е внимателно направено, без каквито и да е порязвания и остатъци от косми. Това е показателно: няма сестра в света, която може да направи предоперационно бръснене на окосмен район като този, без да пропусне поне малки кичурчета. Сестрите винаги бързат, а малките косъмчета нямат значение, така че...

— Обръснала се е сама — каза Хендрикс.

— Вероятно — отвърна Уестън. — Разбира се, това не означава, че ѝ е правена операция, но трябва да го имаме предвид.

Той продължи аутопсията, работейки бързо и уверено. Измери ръста и теглото на момичето. Като се вземеха предвид загубените течности, тежеше твърде много. Уестън записа данните на дъската и направи първия разрез.

Стандартният разрез при аутопсия е с Y-видна форма — разрезите започват от двете рамена и се срещат по средата на тялото при последните ребра, след което продължават като единичен разрез до срамната кост. Кожата и мускулите се обелват на три ленти; ребрата се отварят, за да разкрият дробовете и сърцето; коремът е също широко отворен.

След това последователно се връзват и отрязват сънните артерии, хранопроводът, трахеята, отрязват се и фаринксите и цялата вътрешност — сърце, дробове, стомах, черен дроб, далак, бъбреци и черва — се изтръгват с едно движение.

После изкорменното тяло се зашива. Тогава извадените органи могат да бъдат изследвани на спокойствие и части от тях да бъдат наблюдавани под микроскоп. Докато патологът прави това, помощникът срязва скалпа, отваря черепната кутия и изважда мозъка, ако е получено разрешение за мозъчна дисекция.

В този момент осъзнах: тук нямаше помощник. Споменах това на Уестън.

— Точно така — каза той. — Ще направим всичко сами.

Гледах, докато Уестън правеше разреза. Ръцете му леко трепереха, но въпреки това работеше изключително бързо и уверено. При разрязването на корема бликна кръв.

— Бързо! — каза той. — Смукател.

Хендрикс донесе специална бутилка, към която беше прикрепен смукателен маркуч. Коремната течност — тъмночервена, почти черна — беше събрана и измерена в бутилката. Бяха изтеглени почти три литра.

— Щеше ми се да имамхе картона ѝ — каза Уестън. — Бих искал да знам колко литра са ѝ прелели в Отделението за бърза помощ.

Кимнах. Нормалният обем на кръвта в обикновените случаи е само около пет литра. Наличието на толкова кръв в корема предполагаше някъде перфорация.

Когато течността беше събрана, Уестън продължи дисекцията, премествайки вътрешните органи в тава от неръждаема стомана. Занесе ги до мивката, изми ги и ги заразглежда един по един, започвайки от щитовидната жлеза.

— Странно — каза той, държейки я в ръцете си. — Струва ми се, че тежи не повече от петнайсет грама.

Нормалното тегло на щитовидната жлеза беше между двайсет и трийсет грама.

— Но вероятно е в границите на допустимото отклонение. — Той я разреза и огледа повърхността ѝ. Не видяхме нищо необичайно.

Тогавя той срязя трахеята и я разтвори чак до разклонението ѝ в белите дробове, които бяха уголемени и белезникави вместо нормалното розово-лилави.

— Анафилаксия — каза Уестън. — Систематична. Да имате представа дали е била алергична към нещо?

— Не — отговорих.

Хендрикс си водеше бележки. Уестън сърчно проследи бронхите надолу към дробовете, после отвори белодробните артерии и вени.

Той продължи към сърцето, като с два кръгли разреза от дясната и лявата му страна разкри и четирите камери.

— Съвсем нормални.

После отвори и коронарните артерии. Бяха широки и чисти, с почти незабележими следи на атеросклероза.

Всички органи бяха нормални, докато стигна до матката. Тя беше лилаво-синкава от кръвоизлива, не много голяма, с размера и формата на круша, с яйчниците и яйцепроводите, водещи към нея.

Когато Уестън я обърна в ръцете си, видяхме разреза през ендометриума и мускула.

Това обясняваше кървенето в перитонеалната кухина.

Но аз бях обезпокоен от размера. Това не беше матка на бременна, още повече на бременна в четвъртия месец. В четвъртия месец зародишът е дълъг около 15 см, с биещо сърце, с очи и лице и оформящи се кости. Матката би следвало да бъде значително по-голяма.

Уестън си мислеше същото.

— Разбира се — каза той, — вероятно е получила окситоцин в Отделението за бърза помощ, но въпреки това е дяволски странно.

Той разряза стената на матката и я отвори. Вътрешната ѝ повърхност беше внимателно ѝ добре остъргана; очевидно перфорацията беше получена впоследствие. Сега вътрешността на матката беше пълна с кръв и многобройни полупрозрачни жълтеникави късове.

— Пилешки мазни съсиреци — пророни Уестън. — Получени са след смъртта. — Той изчисти кръвта и парчетата и внимателно изследва остърганата вътрематочна повърхност. — Не е направено от абсолютен аматьор — продължи той. — Някой е знаел поне основните принципи на кюртажа.

— С изключение на перфорацията.

— Да, с изключение на това. Е, вече знаем със сигурност поне едно нещо — не го е направила сама.

Това беше много важно. Голяма част от острите вагинални кръвоизливи са резултат от опитите на жените сами да си предизвикат аборт с лекарства, солени разтвори, сапуни, игли за плетене и други приспособления. Но Керън не би могла да се изстърже сама по този начин. Той изискваше пълна упойка за пациентката.

— Това прилича ли ви на матка на бременна жена? — попитах аз.

— Съмнявам се — каза Уестън. — Много се съмнявам. Но да проверим яйчниците.

Уестън разряза яйчниците, търсейки жълтото тяло, което остава, след като се отдели яйцеклетката, но не го намери. Само по себе си това не означаваше нищо; жълтото тяло започваше да дегенерира след

третия месец, а се предполагаше, че момичето е било бременно в четвъртия.

Помощникът влезе и попита Уестън:

— Да зашивам ли вече?

— Да — отвърна Уестън. — Може.

Помощникът заши разрезите, после уви тялото с чист чаршаф.

— Няма ли да изследвате мозъка? — обърнах се аз към Уестън.

— Нямам разрешение — отговори той.

Въпреки изискването за аутопсия обикновено не се настояваше за изследване на мозъка, освен ако случаят не предполагаше евентуални нервни заболявания.

— Но аз си мислех, че семейство Рандъл, потомствени лекари...

— О, Дж. Д. Рандъл е съгласен. Мисис Рандъл не позволява. Тя просто отказва да се пипа мозъкът, категорично отказва. Вие познавате ли я?

Поклатих глава.

— Супержена — каза Уестън сухо.

Той се върна към органите, проследявайки стомашно-чревния тракт от глътката към ануса. Беше съвсем нормален. Тръгнах си, преди да приключи. Бях видял, каквото исках да видя, и знаех, че заключителният доклад щеше да бъде двусмислен. Не биха могли да се позоват на главните вътрешни органи на Керън Рандъл, за да докажат, че със сигурност е била бременна.

Това беше странно.

---

[1] Бойната зона. — Б.пр. ↑

[2] От shit (англ.) — лайно. — Б.пр. ↑

[3] Обикновено всеки лекар си има списък с най-необичайните случаи в практиката му. Един хирург много обича да разказва как, когато бил в Отделението за бърза помощ, му докарали двама пациенти, жертви на автомобилна катастрофа. Единият човек бил загубил крака си от коляното надолу, а другият бил със смазан гръден кош. Толкова бил смачкан, че заради силното кървене в началото не могли да установят какви точно са пораженията. Когато го прегледали на рентген, видели, че кракът на първия бил вклинен в гръдния кош на втория. — Б.а. ↑



[4] Стичането на кръвта към най-ниско разположената част на тялото след смъртта често помага за установяването на положението му. — Б.а. ↑

[5] Инфекциозно заболяване на маточните канали от причинителя на гонореята. Смята се, че това е най-разпространеното инфекциозно заболяване — 20% от проститутките страдат от него. — Б.а. ↑

## ШЕСТ

Винаги съм имал проблеми с осигуряването си на застраховка „Живот“. Имат ги и повечето патолози: осигурителните компании те поглеждат и потръпват — постоянното ти излагане на риск от туберкулоза, злокачествени и смъртоносни инфекции те прави много лош клиент. Единственият човек, когото познавам, с повече проблеми да се застрахова, е биохимик — Джим Мърфи.

Когато беше по-млад, Мърфи играеше полузащитник за Иейл и беше включен в отбора на Ол Ийст. Това само по себе си постижение е още по-удивително, ако познаваш Мърфи и си виждал очите му. На практика Мърфи е почти сляп. Той носи лещи, дебели 25–26 мм, и върви с клюмнала сякаш от тежестта на стъклото глава. В повечето случаи зрението му е задоволително, но когато се възбуди или напие, се блъска в предметите.

От пръв поглед се вижда, че Мърфи не би могъл да играе полузащитник — дори в Иейл. За да разбереш тайната му обаче, трябва да то видиш как се движи. Мърфи е бърз. От всички, които познавам, той има най-невероятната способност да пази равновесие. Когато играеше футбол, съотборниците му измисляха серии от комбинации, специално съставени така, че да позволят на най-предния защитник да му покаже правилната посока и да го прати напред. Това обикновено вършеше работа, въпреки че на няколко пъти Мърфи тръгваше неудържимо в грешна посока, двойно преминавайки финалната линия за по-голяма сигурност.

Него винаги го привличаха странните спортове. На трийсетгодишна възраст той реши да се занимава със скално катерене. Намираше го за много приятно, но не можеше да се застрахова. Затова стана автомобилен състезател на писта и се справяше много добре, докато не изкара един „Лотос“ от трасето, обръщайки го четири пъти и чупейки двете си ключици на по няколко места. След което реши, че е по-добре да бъде застрахован, отколкото активен, и заряза всичко.

Мърфи е толкова бърз, че дори говори някак си твърде съкратено, като че ли не може да губи време да слага всичките членни

форми и местоимения в изреченията си. Той побърква секретарките и техниците си не само с маниера си на говорене, но и с прозорците, които държи широко отворени дори и посред зима, тъй като е ревностен противник на това, което сам нарича „лош въздух“.

Когато влязох в лабораторията му, я намерих пълна с ябълки. Ябълки имаше и в хладилника, и на рафтовете за реактиви, и на масите като преспапие. Двамата му техници, с дебели пуловери под престилките, също ядяха ябълки.

— Нещо специално от съпругата ми — каза Мърфи, здрависвайки се с мен. — Искаш ли ябълка?

— Не, благодаря — отказах аз.

Той отхапа от една, след като я изгърка енергично в ръкава си.

— Добра е. Наистина.

— Нямам време — обясних аз.

— Като на състезание — каза Мърфи. — Боже Господи, винаги бързаш. Не съм ви виждал с Джудит от месеци. Докъде си стигнал? Тери играе защитник в първата единайсеторка на Белмонт.

Той вдигна снимка от бюрото си и ми я тикна под носа. На нея беше синът му във футболен екип, ръмжащ срещу фотоапарата, досущ като Мърфи: дребен, но набит.

— Хайде да се видим някой ден и да поговорим за семействата си — предложих аз.

— Тъхъ. — Мърф унищожаваше ябълката си със забележителна скорост. — Ще го направим. Какво ще кажеш за игра на бридж? Жена ми и аз изкарахме прекрасен уикенд. Преди две седмици. Играхме с...

— Мърф — казах, — имам проблем.

— Вероятно някоя язва — отговори той, докато си избираше друга ябълка от строените в редица на бюрото му. — Нервен човек си, знам. Винаги в напрежение.

— Всъщност — казах аз — това е точно по твоята част.

Той се усмихна с внезапен интерес.

— Стероиди? За пръв път в историята срещам патолог, заинтересован от стероиди, кълна се.

Той седна зад бюрото и вдигна краката си върху него.

— Готов съм, чакам. Стреляй.

Работата на Мърфи беше свързана с продукцията на стероиди при бременни жени и ембриони. Той беше назначен да практикува в

Бостън Хоспитъл по доста зловеща причина — трябваше да бъде близо до източника на суровина, който в неговия случай бяха майките в клиниката и мъртвородените. Мъртвородените и плацентите са много търсени от дузината групи, правещи хормонални изследвания. Понякога възникват твърде неприятни спорове кой от тях се нуждае най-много от поредното мъртво бебе за изследванията си.

— Можеш ли да направиш хормонален тест за бременност след аутопсия? — попитах аз.

Той поклати нервно глава.

— По дяволите! Предполагам, че да. Но кой има нужда от това?

— Аз.

— Не може ли да се разбере от аутопсията дали е бременна или не?

— Всъщност не, поне не в този случай. Много е заплетен.

— Е, такъв тест не е приет, но предполагам, че може да се направи. Колко месечна бременност?

— Четири вероятно.

— Четиримесечна? И не можете да определите по матката?

— Мърф...

— Да, може да се направи — каза той. — Няма да важи пред съд или нещо такова, но може да се направи.

— Ще го направиш ли?

— Това е всичко, което имаме в тази лаборатория — каза той. — Стероидни разтвори. Ти с какво разполагаш?

Не го разбрах. Погледнах го въпросително.

— С кръв или урина?

— О, с кръв. — Бръкнах в джоба си и извадих колбата с кръв, която бях събрал при аутопсията. Бях попитал Уестън дали мога да го направя, а той ми бе отговорил, че не го интересува.

Мърф взе колбата и я задържа пред светлината. Почука я с пръст и каза:

— Има достатъчно. Няма проблем.

— Кога ще имам резултата?

— След два дни. На разтвора му трябва 48 часа. Това е кръв от мъртва.

— Да. Страхувах се, че хормоните могат да се повредят, или нещо такова...

Мърф въздъхна.

— Колко малко помним. Само белтъците могат да се разградят, а стероидите не са белтъци, нали? Това ще бъде лесно. При бременност нивото на прогестерона нараства десет пъти. Равнището на естриола нараства хиляда пъти. Можем да констатираме такъв огромен скок, не се безпокой. — Той погледна към техниците си. — Дори в тази лаборатория.

Една от лаборантките реагира на предизвикателството:

— Имах навика да бъда акуратна, преди да получа измръзвания на пръстите.

— Извинения, извинения — усмихна се Мърфи.

Той се обърна отново към мен и взе колбата с кръв.

— Това ще стане лесно. Просто ще я излеем в стария разтварящ препарат и ще я оставим да се смеси — каза той. — Може би ще получим две отделни течности — за всеки случай, ако едната се замърси. От кого е?

— Кое?

Той размаха нетърпеливо колбата пред мен.

— От кого е кръвта?

— О, просто един случай — отговорих аз, вдигайки рамене.

— Четиримесечна бременност и не можеш да бъдеш сигурен? Джон, момчето ми, не се занасяй със стария си приятел, с противника си на бридж.

— Може би ще е по-добре, ако ти кажа след това.

— Добре, добре. Далеч съм от мисълта да ти се моля. Да бъде, както ти искаш, но ще ми кажеш, нали?

— Обещавам.

— Обещанието на патолога — каза той, ставайки на крака — напомня за вечността.

## СЕДЕМ

Последния път, когато някой ги е броил, е имало 25 000 названия на човешки болести и открити лекарства за 5000 от тях. Всеки млад лекар живее с мечтата да открие нова болест. Това е най-бързият и сигурен начин да се направи кариера в медицината. На практика е много по-добре да се открие някоя нова болест, отколкото да се намери лечение за стара — тогава лекарството е предмет на спорове и дискусии дълги години, докато новата болест се приема бързо и с готовност.

Луис Кар, още докато беше стажант, улучи джакпота: откри нова болест. Беше наистина рядка: наследствена дисгамаглобулинемия, засягаща вторичното делене. Намери я в четиричленно семейство, но не това беше важно. Важното беше, че Луис я откри, описа и публикува резултатите в Ню Ингленд Джърнъл ъф Медисин.

Шест години по-късно той вече беше професор в клиниката на Мем. Никой не се съмняваше, че ще бъде избран. Всичко беше просто въпрос на време, докато някой от персонала се пенсионираше и се освободеше кабинет.

Кар имаше добро работно място с оглед на статута му в Мем — то беше просто идеално за млад ентузиазизиран интернист. От една страна, кабинетът беше тесен и затрупан с купчини списания, текстове и изследователски доклади, разхвърляни навсякъде. От друга, беше мръсен и стар, заврян в един отдалечен тъмен ъгъл на Калдър Билдинг, близо до Отделението за бъбречни изследвания. И като капак на всичко посред мръсотията и бъркотията седеше хубава секретарка, доста секси, способна и напълно недосегаема: нефункционалната ѝ красота контрастираше на функционалната грозота на кабинета.

— Доктор Кар е на визитация — каза тя, без да се усмихне. — Той помоли да го почакате.

Влязох и седнах, след като преместих от стола стари броеве на Америкън Джърнъл ъф Експериментал Байолъджи. Няколко минути по-късно пристигна и доктор Кар. Беше облечен в бяла престилка, отворена отпред (клиничните професори никога не закопчават

престилките си) и със стетоскоп около врата си. Яката на ризата му беше изхабена (професорите не са много добре платени), но черните му обувки блестяха (професорите са внимателни за нещата, които имат значение). Както винаги маниерите му бяха много хладни, много премислени и дипломатични.

Злите езици говореха, че Кар бил повече от дипломатичен, че той най-безсрамно се присламчвал към групата на управляващите. Много хора не одобряваха внезапния му и бърз успех, както и самоуверените му маниери. Кар е с кръгло детско лице, бузите му са гладки и заоблени. Той има привлекателна момчешка усмивка, която много се харесва на пациентите. Точно с тази усмивка ми се усмихна сега.

— Здравей, Джон.

Той затвори вратата на кабинета и седна зад бюрото си. Всеки практикуващ лекар, който те поглежда иззад бюрото си, го прави по един и същи начин — със замислено изпитателно-въпросително изражение, което не се променя дори и да ти няма нищо. Луис Кар изглеждаше точно по този начин.

— Искаш да знаеш за Керън Рандъл — каза той, сякаш съобщаваше важно откритие.

— Точно така.

— По лични причини?

— Да.

— Каквото и да ти кажа, ще си остане между нас, нали?

— Разбира се.

— Добре — каза той. — Ще ти кажа. Не бях пряк свидетел, но проследих събитията отблизо.

Знаех си, че го е направил. Луис Кар проследяваше всички събития в Мем отблизо; той знаеше слуховите повече от която и да е от сестрите. Получаваше информацията си по естествен път — така както другите вдишваха въздуха.

— Момичето било докарано в Отделението за бърза помощ в четири часа тази сутрин. Тя си отивала. Когато пратили носилката при колата, била в делириум. Получила открит вагинален кръвоизлив. Имала температура 39 градуса, суха кожа, учестено дишане, променлив пулс и ниско кръвно налягане. Оплаквала се от жажда<sup>[1]</sup>.

Кар си пое дълбоко въздух.

— Интернистът я прегледал и наредил да я сложат на системи и да започнат веднага преливането. Бързо инжектирал един литър Д5<sup>[2]</sup>. Опитал се също така да определи откъде идва кървенето, но не успял, така че ѝ дал окситоцин, за да стегне матката и да забави кървенето. Направил тампонада като временна мярка. Разбрал после по майката кое е момичето и се паникьосал. Повикал един стажант. Той започнал кръвопреливането. Изписал ѝ профилактично добра доза пеницилин. Но за съжаление не прочел картоната ѝ и дори не попитал майката за алергични реакции.

— А тя била свръхчувствителна?

— Извънредно — каза Кар. — Десет минути след като ѝ били пеницилина, момичето започнало да се задушава и не било в състояние да диша. Междувременно картонът бил свален от регистратурата и интернистът разбрал какво е направил. Тогава и бил един милиграм епинефрин мускулно. Нямаło никакъв ефект и той преминал на венозно приложение на бенадрил, кортизон и аминофилин. Поставили ѝ кислороден апарат, но тя посиняла, получила конвулсии и умряла за 20 минути.

Запалих цигара и си помислих, че в никакъв случай не бих желал да бъда на мястото на този интернист сега.

— Вероятно — каза Кар — момичето щеше да умре и без друго. Не можем да знаем със сигурност, но имаме всички основания да смятаме, че при приемането ѝ вече е била загубила 50% от кръвта си. Това, изглежда, е границата, както знаеш — шокът обикновено е необратим. Така че едва ли щяхме да я спасим. Но това, разбира се, не променя положението.

— Защо интернистът е дал най-напред пеницилин? — попитах аз.

— Своеобразна болнична процедура — каза Кар. — Нещо обичайно тук за определени симптоми. Обикновено, когато имаме жена с очевиден вагинален кръвоизлив и силна треска — признак за инфекция — ние назначаваме кюртаж, поставяме я на легло и ѝ бием доза антибиотик. Изписването става обикновено на следващия ден. В картоната се отразява като спонтанен аборт.

— Това ли е окончателната диагноза на Керън Рандъл?

Кар кимна.



— Спонтанен аборт. Винаги го записваме така, защото по този начин не се налага да се занимаваме с полицията. Тук виждаме твърде малко самопредизвикани и нелегално предизвикани аборти. Понякога идват момичета с толкова много вагинална пяна, че се пенят като препълнена пералня. Друг път идват с кръвене. Във всички случаи момичето е истерично и фразкано с безумни лъжи. Ние просто тихо се грижим за нея, след което я изпращаме по пътя ѝ.

— И никога не докладвате в полицията?

— Ние сме лекари, а не прилагащи закона офицери. По този начин приемаме около сто момичета на година. Ако докладвахме за всяко, щяхме да прекарваме времето си в съдилища, давайки показания, а не практикувайки медицина.

— Но не изисква ли законът...

— Разбира се — каза Кар бързо. — Законът изисква да докладваме. Законът също така изисква да докладваме и за физически насилия, но ако докладвахме за всеки пияница, който се замесва в публичен скандал, никога нямаше да му видим края. Нито едно отделение за бърза помощ не докладва за всичко, за което трябва. Просто не можеш да работиш на такава основа.

— Но ако е имало аборт...

— Погледни логично на нещата — каза Кар. — Голяма част от тези случаи са спонтанни аборти. Голяма част не са, но няма смисъл да ги третираме по друг начин. Представи си, че някакъв касапин е подредил някакво момиче, и ти сигнализираш в полицията. Те пристигат на следващия ден и момичето заявява или че абортът е бил спонтанен, или че го е предизвикала сама. Във всички случаи тя няма да каже истината и полицаите ще се ядосат — най-вече на тебе, защото ти си ги повикал.

— Това случва ли се?

— Да — каза Кар. — Самият аз съм свидетел на два такива случая. И двата пъти момичето изглеждаше побъркано от страх, убедено, че ще умре. Искаше да вкара в затвора човека, извършил аборта, и извикваше полицията. Но до сутринта тя вече се чувстваше добре; получила добрия болничен кюртаж, тя осъзнаваше, че проблемите ѝ са свършили. Не искаше да се занимава с полицията, не искаше да се забърква в нищо. Така че, когато ченгетата идваха, тя се преструваше, че всичко е било една голяма грешка.

— И вие сте доволни да изчистите след направения аборт и да я пуснете да си върви?

— Ние се опитваме да възстановим здравето на хората. Това е всичко. Един лекар не може да си позволи да съди. Ние чистим и след много лоши шофьори и зловни пияници. Но не е наша работа да изнасяме лекции за шофиране или против алкохола. Ние просто се опитваме да им върнем доброто здраве.

Нямаше да се карам с него. Знаех, че няма смисъл. Затова смених темата.

— Какво ще кажеш за обвиненията срещу Лий? Как се случи всичко?

— Когато момичето умря — каза Кар, — мисис Рандъл изпадна в истерия. Тя започна да пищи, затова ѝ дадоха успокоителни. После притихна, но продължи да твърди, че дъщеря ѝ споменала, че Лий е извършил аборт. Така че тя извика полицията.

— Мисис Рандъл?

— Точно така.

— Ами болничната диагноза?

— Остана спонтанен аборт. Това е официалната медицинска интерпретация. Подмяната ѝ с криминален аборт, доколкото това ни засяга, е направена извън клиниката. Аутопсията ще покаже дали е имало аборт.

— Аутопсията го показва — казах аз. — Доста добър аборт при това, като изключим частичното разкъсване на ендометриума. Направен е от човек с умения... но с недостатъчни умения.

— Говорил ли си с Лий?

— Тази сутрин. Твърди, че не го е направил той. Вярвам му, като имам предвид аутопсията.

— Може би е сбъркал...

— Не мисля. Арт е прекалено добър, прекалено способен.

Кар извади стетоскопа от джоба си и се загледа в него. Изглежда, се чувстваше неловко.

— Всичко е много объркано — каза той. — Много объркано.

— Трябва да се изясни — казах. — Не можем да си скрием главите в пясъка и да оставим Лий да отиде по дяволите.

— Не, разбира се, че не. Но Дж. Д. Рандъл беше направо бесен.

— Мога да си представя.

— Само дето не уби нещастния интернист, като разбра какво лечение е приложил. Бях там и помислих, че ще го удуши с голи ръце.

— Кой е интернистът?

— Казва се Роджър Уайтинг. Добро момче, въпреки че е назначил пеницилин.

— Къде е сега?

— Вероятно вкъщи. Тръгна си в осем сутринта. — Кар притихна и машинално запрехвърля стетоскопа в ръцете си. — Джон, ти сигурен ли си, че искаш да се забъркваш в това?

— Не искам да правя нищо — отговорих аз. — Ако имах избор, щях сега да бъда в лабораторията си. Но нямам.

— Проблемът е — каза Кар, — че едва ли може да се направи нещо. Дж. Д. Рандъл е много разстроен.

— Вече го каза.

— Само се опитвам да ти помогна да разбереш как стоят работите. — Кар премести някои неща на бюрото си, без да ме погледне. Накрая каза: — Случаят е в добри ръце. Доколкото разбирам, Лий има прекрасен адвокат.

— Има много въпроси без отговор. Искам да съм сигурен, че ще бъдат изяснени.

— Той е в добри ръце — каза Кар отново.

— В чии ръце? На Рандъл? На негодниците, които видях в полицейското управление?

— Имаме отлични полицаи в Бостън.

— Глупости!

Той търпеливо въздъхна:

— Какво се надяваш да докажеш?

— Че не го е направил Лий.

Кар поклати глава.

— Това не е най-важното.

— На мен ми се струва, че точно това е най-важното.

— Не — каза Кар. — Най-важното е, че дъщерята на Дж. Д. Рандъл е убита при аборт и някой трябва да плати. А Лий прави аборти — това няма да е трудно да се докаже в съда. В бостънски съд най-често повече от половината съдебни заседатели са католици. Те ще го осъдят от общи съображения.

— От общи съображения?

— Знаеш какво имам предвид — каза Кар, намествайки се в стола си.

— Искаш да кажеш, че Лий е изкупителната жертва?

— Точно така. Лий е изкупителната жертва.

— Това ли е официалната версия?

— Повече или по-малко.

— И какво мислиш за нея?

— Човек, който прави аборти, се поставя в опасност. Той нарушава закона. Когато от аборт почине дъщерята на известен бостънски лекар...

— Лий казва, че не го е направил той.

Кар се усмихна тъжно:

— Това има ли значение?

---

[1] Жаждата е много важен симптом при шок. По неизяснени причини тя се проявява само при тежък шок поради загуба на течности. — Б.а. ↑

[2] 5%-ен разтвор на декстроза във вода, за да се замести количеството течност, което е загубено. — Б.а. ↑

## ОСЕМ

Трябва да се изнижат цели тринадесет години от завършването на колеж, за да стане човек сърдечен хирург. От тях четири години остават в медицинския институт, една година отива за стаж, три години за обща хирургия, две години за гръдна хирургия, две години за сърдечна хирургия. Междувременно две години се отделят за войската. Не всеки е в състояние да поеме този товар и да погледне към толкова далечна цел. Когато започва практиката си на хирург, човек е станал вече друг, някаква нова порода, отчужден от останалите хора заради ограниченията, които се е наложило да понесе. В някакъв смисъл това е част от закалката — хирурзите са самотни мъже.

Мислех си за това, гледайки през наблюдателното стъкло на операционната. Наблюдателното стъкло беше вградено в тавана и предоставяше добър изглед на цялата зала, персонала и процедурата. В операционната имаше микрофон, така че всичко се чуваше — подрънкването на инструментите, ритмичното просъскване на респиратора, тихият говор. Имаше бутон, който можеше да се натисне, за да се говори с хората долу. Иначе те не можеха да те чуят.

Преди да дойда тук, бях ходил в кабинета на Рандъл. Искях да видя картоната на Керън, но секретарката, му каза, че не е при нея. Бил у Рандъл, а той в момента оперирал. Това ме изненада. Смятах, че ще си вземе свободен ден, за да размисли. Явно не му беше минало през ума.

Секретарката обясни, че вероятно операцията скоро ще свърши, но един поглед през стъклото на операционната беше достатъчен, за да разбера, че не е така. Гръдният кош на пациента все още бе отворен, а сърцето разрязано; дори не бяха започнали да зашиват. Не можех да ги прекъсвам; трябваше да дойда по-късно и да се опитам да взема картоната.

Останах за малко да погледам. Има някакъв непреодолим магнетизъм в сърдечната хирургия, нещо фантастично и свръхестествено, смес от мечти и кошмари, сбъднали се едновременно. В залата под мен имаше шестнайсет души, четиримата

от които хирурзи. Като в някакъв сюрреалистичен танц всеки от тях се движеше, работеше, извършваше точно определени хармонични движения. Пациентът под зеленото покривало изглеждаше нищожен в сравнение с апарата „Сърце — бял дроб“ — огромен като автомобил комплекс от блестяща стомана с плавно движещи се цилиндри и колела.

До главата на пациента стоеше анестезиологът, заобиколен от екипа си. Имаше няколко сестри и двама техници, които следяха показанията на уредите. Опитах се да позная кой от тях бе Рандъл, но не успях: в дългите престилки и с маските всички изглеждаха досущ еднакви — безлични и взаимно заменяеми. Това, разбира се, беше само привидно. Един от четиримата мъже носеше цялата отговорност за резултата от усилията на всичките шестнайсет души, както и отговорността за живота на седемнайсетия човек в тази стая — човека със спряното сърце.

В един ъгъл на малък монитор течеше електрокардиограмата. Нормалната ЕКГ е рязко пулсираща клинообразна линия — тя се мени при всеки сърдечен удар, при всяка вълна от електрическа енергия, която задейства сърдечния мускул. Тази беше права. Според един от основните медицински критерии това означаваше, че пациентът е мъртъв. Погледнах розовите дробове в разтворените гърди: те не се движеха. Пациентът не дишаше. Машината правеше всичко вместо него: изтласкваше кръвта му, обогатяваше я на кислород и отделяше въглеродния двуокис. Апаратът „Сърце — бял дроб“ ни служеше вярно вече около десет години.

Хората долу не гледаха със страхопочитание нито на техниката, с която работеха, нито на работата, която вършеха. За тях това беше просто рутинна дейност. И може би тази беше една от причините всичко да изглежда толкова фантастично.

Наблюдавах около пет минути, без да усещам хода на времето. После си тръгнах. В коридора отвън двама стажанти се бяха облегли тежко на стената, все още със зелените шапки и маските, които висяха свободно около вратовете им. Хапваха сандвичи с кафе и се шегуваха с някаква нагласена, но пропусната среща.

## ДЕВЕТ

Лекарят стажант Роджър Уайтинг живееше на третия етаж в къща без асансьор откъм по-малко населената страна на Бийкън Хил, където изхвърляха отпадъците от Луизбърг Скуеър. Отвори ми съпругата му. Беше в напреднала бременност, облечена по домашному. Изглеждаше разтревожена.

— Какво желаете?

— Бих искал да говоря със съпруга ви. Казвам се Бери. Патолог съм в Линкълн.

Тя ме изгледа подозрително.

— Съпругът ми се опитва да спи. Беше на повикване последните два дни и е уморен. Трябва да си почине.

— Много е важно.

Слаб млад човек по бели долни гащи се появи зад нея. Беше повече от уморен — изглеждаше изтощен и уплашен.

— За какво става дума?

— Искам да поговорим за Керън Рандъл.

— Разказвал съм за това — поне дузина пъти. Говорете с доктор Кар.

— Вече го направих.

Уайтинг прокара пръсти през косата си, после се обърна към жена си:

— Всичко е наред, скъпа. Направи ни малко кафе, може ли? Искате ли кафе? — попита той.

— Да, моля ви.

Седнахме в хола. Апартаментът бе малък, мебелировката — евтина и изтъркана. Но се почувствах като у дома си — бях завършил специализацията си само преди няколко години. Знаех всичко за паричните проблеми и неприятните емоции в кошмарните часове на изтощителните дежурства. Помнех дразнещите обаждания на сестрите посред нощ, искащи одобрението ти, за да дадат още един аспирин на пациента Джоунс. Знаех как те измъкваха от леглото сънен, за да приемеш някой пациент, и колко голяма беше опасността

в ранните часове на деня да направиш грешка. Почти бях убил един възрастен човек със сърдечна недостатъчност, когато бях стажант. С три часа сън за две денонощия човек беше способен на всичко и трудно можеше да отговаря за действията си.

— Знам, че сте уморен — започнах аз. — Няма да ви отнема много време.

— Не, не — отговори той отривисто. — Бих направил всичко, каквото мога, за да помогна. Имам предвид сега.

Съпругата му влезе с две чаши кафе и ме погледна ядосано. Кафето бе слабо.

— Какво всъщност се случи при пристигането на момичето в болницата? Вие в приемната ли бяхте?

— Не, опитвах се да спя. Те ме повикаха.

— По кое време беше?

— Почти четири.

— Опишете какво стана.

— Спях облечен в малката стая за лекари. Тъкмо се унасях, когато ме извикаха. Малко преди това бях поставил отново на система една жена, която според мене сама вадеше иглите, въпреки че не го признава. — Той въздъхна. — Така или иначе, когато ме извикаха, бях дяволски замаян. Станах и топнах главата си в студена вода, после я избърсах. Когато отидох в отделението, внасяха момичето на количка.

— Беше ли в съзнание?

— Да, но дезориентирана. Беше бледа, защото бе загубила много кръв. Имаше температура и бълуваше. Не можахме да премерим температурата добре, защото продължаваше да стиска зъби. Решихме, че е около 40 градуса, и се захванахме с връзването ѝ.

— Какво друго направихте?

— Сестрите я завиха с одеяло и повдигнаха краката ѝ по-високо от главата. Прегледах пораженията. Беше съвсем ясно, че е вагинален кръвоизлив, и ние решихме, че е получен при аборт.

— Ами кръвотечението — попитах аз, — имаше ли някакъв друг секрет освен кръвта?

Той поклати глава.

— Само кръв.

— Никакви тъкани, никакви следи от плацента?



— Не. Но явно кървеше от дълго време. — Той огледа стаята, представяйки си всичко отново. — Дрехите ѝ бяха много тежки. Сестрите се затрудниха при събличането.

— Момичето каза ли нещо смислено през това време?

— Всъщност не. Тя бърбореше несвързани неща — за някакъв стар човек, мисля. Нейния старец или просто някакъв старец. Не беше ясно и никой не обърна внимание.

— Не каза ли нещо друго?

Той поклати глава.

— Само когато ѝ разрязваха дрехите, за да ги махнат. Опитваше се да се съпротивлява. Веднъж каза: „Не можете да постъпвате така с мен.“ А по-късно попита: „Къде съм?“ Но това бяха просто бълнувания. Тя не беше в съзнание наистина.

— Какво предприехте, за да спрете кървенето?

— Опитах се да го локализирам. Беше трудно и нещата изглеждаха доста объркани. Не можехме да осветим достатъчно добре. Най-накрая реших да я тампонирам и да се съсредоточа върху кръвопеливането.

— Къде беше мисис Рандъл през цялото това време?

— Чакаше до вратата. Изглеждаше спокойна, докато не се наложи да ѝ съобщим какво се бе случило. После рухна. Просто рухна.

— А картона на Керън? Била ли е приемана друг път в болницата?

— Не съм го виждал — каза той — до... по-късно. Трябваше да го донесат от регистратурата. Но е посещавала болницата и по-рано. Изследвали са намазка от матката ѝ веднъж годишно. Отразени са резултатите от профилактично правените два пъти годишно кръвни проби. Както можеше да се очаква, за нея се грижеха добре от медицинска гледна точка.

— Имаше ли отбелязано там нещо необичайно? Освен свръхчувствителността, имам предвид?

Той се усмихна тъжно:

— Това не е ли достатъчно?

Ядосах му се за миг. Като изключех естествения му страх, той беше обхванат от самосъжаление. Щеше ми се да му кажа, че трябва да свикне с умиращи в ръцете му хора, много хора; че трябва да

свикне и с мисълта, че може да сгреша, защото и това се случва. Понякога грешките са твърде нелепи, но предотвратяването им е най-често е въпрос на натрупан опит. Щеше ми се да му кажа, че ако бе попитал мисис Рандъл дали Керън е алергична към нещо и тя беше отговорила отрицателно, сега той щеше да бъде спокоен и чист. Момичето пак щеше да е мъртво, но той щеше да е чист. Неговата вина не беше, че е убил Керън Рандъл, а че не бе поискал разрешение преди това. Помислих си всичките тези неща, но не ги казах.

— Има ли в картона някакви данни за психиатрични отклонения? — попитах аз.

— Не.

— Нещо необичайно въобще?

— Не. — Той се намръщи. — Един момент. Сетих се нещо: преди около шест месеца са били поръчани пълен комплект снимки на черепа.

— Видяхте ли снимките?

— Не. Просто прочетох диагнозата на рентгенолога.

— И какво?

— Всичко беше нормално.

— Защо са били правени снимките?

— Не пишеше.

— Да не е претърпяла някаква злополука? Падане или катастрофа?

— Не ми е известно.

— Кой е поръчал филмите?

— Вероятно доктор Рандъл. Да, Питър Рандъл. Той е бил нейният лекар.

— И вие не разбрахте защо са били направени рентгеновите снимки?

— Не.

— Но трябва да има някаква причина! — казах аз.

— Да — отговори той, но не изглеждаше особено заинтригуван. Дълго се взира равнодушно в кафето си, после машинално го глътна наведнъж. — Надявам се да хванат този, който е направил аборта, и да го пратят в затвора — обади се той най-накрая. — Каквато и присъда да му дадат, заслужава по-лоша.

Аз се изправих. Момчето беше в стрес и едва сдържаше сълзите си. Пред себе си не виждаше нищо друго освен надвисналата над обещаващата си медицинска кариера опасност — и то само заради някакъв елементарен пропуск, който за зла участ бе направил точно при лечението на дъщерята на известен лекар. В гнева, отчаянието и самосъжалението си той търсеше изкупителната жертва. И повече от всичко друго имаше нужда от такава.

— В Бостън; ли смятате да се установите? — попитах аз.

— Такива бяха плановете ми — отговори той с кисела физиономия.

\* \* \*

След срещата със стажанта позвъних на Луис Кар. Повече от всякога исках да видя картоната на Керън Рандъл. Трябваше да разбере какви са тези рентгенови снимки.

— Лу — казах аз. — Нуждая се от помощта ти отново.

— Нима? — Гласът му звучеше ужасен от тази перспектива.

— Да. Трябва да намеря картоната. Повече от важно е.

— Мислех, че с това сме приключили.

— Така е, но възникна нещо ново. Случаят става по-мъгляв с всяка минута. Защо са били поръчани рентгенови снимки?

— Съжалявам — каза Кар, — не мога да ти помогна.

— Лу, дори картонът да е при Рандъл в момента, той не може да го задържи...

— Съжалявам, Джон. Вързан съм тук до края на днешния и по-голямата част на утрешния ден. Просто няма да имам време.

Той говореше така, сякаш премисляше думите си и ги подреждаше в изречения, преди да ги каже на глас.

— Какво става? Рандъл те е сгащил и ти е заключил устата?

— Усещам — продължи Кар, — че случаят ще бъде оставен в ръцете на онези, които разполагат с нужната информация, за да се занимаят с него. Аз не съм от тях и не мисля, че някой от другите лекари е.

Знаех за какво говори и какво има предвид. Артър Лий винаги се надсмиваше над сложния начин, по който лекарите се измъкват от

трудни ситуации, оставяйки след себе си дири от двусмислици. Арт го наричаше маньовъра на Пилат.

— Добре — казах аз, — щом чувстваш нещата така.

Затворих телефона. В известен смисъл трябваше да го очаквам. Като добро момче Луис Кар винаги играеше по правилата. Такъв е бил винаги и щеше да си остане такъв.

## ДЕСЕТ

Пътят ми от Уайтинг към Медицинския институт минаваше покрай Линкълн Хоспитъл. До стоянката на такситата отвън, прегърбен, с ръце в джобовете, загледан в паважа, стоеше Франк Конуей. Нещо в стойката му излъчваше тъга и дълбок, необясним фатализъм. Спрях до тротоара.

— Да те закарам ли?

— Отивам в Детското — каза той. Изглеждаше изненадан, че съм спрял. С Конуей не бяхме кой знае колко близки приятели. Той е добър лекар, но не особено приятен човек. Двете му съпруги се бяха развели с него — втората само след шест месеца.

— Детското ми е на път — казах аз.

Не беше, но въпреки това щях да го взема. Искях да говоря с него. Той се качи и аз се влях в автомобилния поток.

— Какво те води натам? — попитах.

— Конференция. Провеждат ги по традиция веднъж седмично. А тебе?

— Имам среща — казах, — обяд с приятел.

Той промърмори нещо неразбрано и се облегна назад.

Конуей е млад, само на 35 години. Беше завършил специализацията си много бързо, работейки под ръководството на най-добрите специалисти в страната. Сега е по-добър от всеки от тях, или поне така се говори.

Никога не можеш да бъдеш сигурен как ще постъпи човек като Конуей. Той е от малцината лекари, чиято слава расте толкова бързо, че придобиват ореола на политици или кинозвезди. Те се сдобиват както със сляпо обожавачи ги почитатели, така и със сляпо отричащи ги критици — хората или ги обичат, или ги ненавиждат, но в никакъв случай не остават равнодушни към тях.

Външният вид на Конуей излъчва властност — той е едър и силен мъж с посребрена коса и дълбоко разположени пронизващи сини очи.

— Искам да се извиня — каза Конуей — за тази сутрин. Не биваше да избухвам така.

— Няма нищо.

— Трябва да се извиня и на Херби. Наприказвах ги едни...

— Той ще разбере.

— Чувствам се ужасно — продължи хирургът. — Но когато гледаш как пациентът колабира пред теб, как свършва пред очите ти... Ти не знаеш какво е.

— Не знам — признах аз.

Пътувахме мълчаливо известно време, после попитах:

— Мога ли да те помоля за една услуга?

— Разбира се.

— Разкажи ми за Дж. Д. Рандъл.

Той се спря.

— Защо?

— Просто любопитство.

— Глупости.

— Добре — казах аз.

— Прибрали са Лий, нали? — попита Конуей.

— Да.

— Той ли го е направил?

— Не.

— Сигурен ли си?

— Вярвам на думите му — отговорих.

Конуей въздъхна:

— Джон — каза той, — ти не си глупак. Предполагам, че някой те е натоварил с това. Ще го отречеш ли?

— Не е там въпросът.

— Разбира се, че е. Всеки би го отрекъл.

— Невъзможно ли е Арт да е невинен?

— Не само е възможно, най-вероятно е невинен.

— Е, тогава?

Конуей поклати глава.

— Забравяш как стоят нещата. Рандъл е голяма клечка. Загубил е дъщеря си. Много му е удобно единственият в квартала китаец, известен с това, че прави незаконни аборти, сега да опере пешкира. Идеален случай китаецът да си получи заслуженото.

— Чувал съм тази теория и по-рано. Не я приемам.

— Тогава не познаваш Дж. Д. Рандъл.

— Това е вярно.

— Той е лостът, с който можеш да преобърнеш вселената. Има пари, власт и престиж. Може да има каквото си поиска — дори малката глава на китаеца.

— Но защо му е тя? — попитах аз.

Конуей се изсмя.

— Братче, да не падаш от небето?

Трябва да съм изглеждал объркан.

— Не знаеш ли за... — Виждайки недоумението на лицето ми, той много внимателно кръстоса ръце пред гърдите си и не каза нищо повече. Взираше се право напред.

— Е? — настоях аз.

— По-добре питай Арт.

— Питам теб — отвърнах.

— Попитай Лу Кар — каза Конуей. — Може би той ще ти каже.

Аз няма.

— Добре тогава. Разкажи ми за Рандъл.

— Като хирург?

— Да, като хирург.

Конуей сви рамене:

— Като хирург не струва. Посредствен е. Губи хора, които не трябва да губи. Млади и силни хора.

Аз кимнах.

— И е зъл като дявол. Просто смила стажантите си, набутва ги в какви ли не гадости и ги хвърля в пълно отчаяние. Той ръководи много млади и надеждни кадри и такова е отношението му към всеки от тях. Знам го от личен опит. Преди да специализирам кардиология в Хюстън, две години специализирах гръдни болести под негов контрол. Бях на двацет и девет, когато се срещнах с Рандъл за пръв път, а той беше на четирийсет и девет. Внушаваше респект със своята енергичност и добри маниери, с костюмите от Бонд Стрийт и приятелите си със замъци във Франция. Тези неща, разбира се, не представляват гаранция, че е добър като хирург, но такова е общото впечатление, което създават. Всичко това му придава бляскав ореол. Прави го да изглежда съвършен.

Не казвах нищо. Конуей се вживяваше в темата все повече и повече — беше повишил глас и размахваше силните си ръце. Не исках да го прекъсвам.

— Проблемът — каза Конуей — е, че Дж. Д. е старомоден. Той започна да практикува през петдесетте заедно с Грос, Чартрис, Шакълфорд и другите момчета. Тогава хирургията беше по-различна — беше важна сръчността, а науката нямаше кой знае какво значение. Никой не знаеше за електролитите или за химията. А Рандъл никога не е бил на „ти“ с тях. Докато с новото поколение лекари не е така.

— Но Рандъл има добра репутация — възразих аз.

— И той като Джон Уилкс Бут — каза Конуей — я имаше за малко.

— Не усещам ли нотка на професионална завист?

— Моята лява ръка е по-добра от неговата дясна, при това със затворени очи — изпъчи се Конуей.

Аз се усмихнах.

— И винаги се навърта из болницата, дори в неделя — добави той.

— Това ли е любимото му занимание?

— Истински бодил. Студентите се шегуват, че се разхождал с чук и гвоздеи в джоба, в случай че му се удаде да разпне някого.

— Не може да е чак толкова отвратителен.

— Не е — призна Конуей. — Но само ако е в добро настроение. Като всички нас и той си има почивни дни.

— Изкарваш го твърде суров.

— По-лош от средното ниво копелета — каза той. — Знаеш ли какво още говорят студентите?

— Какво?

— Те казват, че Рандъл обича да реже сърца, защото си нямал свое собствено.



## ЕДИНАЙСЕТ

Никой англичанин, ако е с всичкия си, не би стъпил в Бостън, особено през 1630-а година. Да се подложиш на изпитанията на дългото морско пътешествие, за да попаднеш на враждебно и непознато диво място, изисква не само кураж и сила на духа — изисква безразсъдство и фанатизъм. И преди всичко изисква най-вече непреодолим разрыв с английското общество.

За щастие историята оценява хората по действията, а не по мотивите им. Само по тази причина бостънци могат да мислят за прадедите си като за революционни герои, либерални художници и писатели, носители на демокрация и свобода. Бостън е градът на фамилията Адамс и Ривър, градът, който все още тачи старата Северна църква и Бънкър Хил.

Но Бостън има и друго, много по-мрачно лице — това са позорният стълб, кладите и столът за инквизиции, също както и преследването и ловът на вещици. Трудно съвременен човек може да погледне на тези уреди за изтезания като на доказателства за вманиаченост, невроза и перверзна жестокост, каквито всъщност са си. Те са белези на едно общество, обсебено от страха от греха, проклятието, адския огън, болестите и от индианците — в приблизително този ред. Напрегнато, наплашено, подозрително общество. Накратко — общество на реакционни религиозни фанатици.

Бостън има и една географска особеност — на мястото, където е разположен градът, по-рано е имало блато. Някои смятат, че това са причините за винаги лошото време и неизменно влажния климат; други омаловажават този факт.

Бостънци избягват да си спомнят за по-голямата част от миналото си. Като бедно дете, което иска да пробие в обществото, градът се е откъснал от произхода си и се е опитал да го прикрие. Колония от обикновени хора, той е създал своя, нетитулована аристокрация, която се стреми да конкурира най-древните и безспорни аристократи на Европа. Като град със силно изявени

религиозни традиции тук се е развила научна общност, каквато няма подобна на Изток. В същото време той е твърде нарцистичен — заимствал е черти от друг град с доста съмнителен произход: Сан Франциско.

За съжаление и двата града едва ли някога ще могат да избягат от миналото си. Сан Франциско не може да се отърси от динамичния си, суров, златотърсачески дух, за да се превърне в изискан източен град, както и Бостън, колкото и да се старае, не може да се освободи от своя пуританизъм и да стане отново английски.

Ние всички сме свързани с миналото — и индивидуално, и колективно. То дава своето отражение както в конструкцията на костите ни, във вида на окосмяването и цвета на кожата ни, така и в походката, стойката, начина на хранене, обличане и — мислене.

Сетих се за всичко това, когато отивах да се срещна с Уилям Харви Шатък Рандъл, студент по медицина.

\* \* \*

Всеки, който е кръстен на Уилям Харви<sup>[1]</sup>, без да намеквам нищо за Уилям Шатък, би трябвало да се чувства като глупак. Същото се отнася и за съименниците на Наполеон или Кари Грант — за едно дете такова име е твърде непосилен товар, твърде голямо предизвикателство. Много неща в живота се надживяват трудно, но няма нищо по-трудно преодолимо от името.

Джордж Гал е отличен пример за това. След Медицинския институт, където безброй пъти изстрада безконечните шеги и подигравки на състудентите си, той стана хирург, специалист по белодробни и жлъчни болести. Това беше възможно най-лошото нещо, с което можеше да се занимава с име като неговото, но той вървеше по пътя си със странна, тиха самоувереност, сякаш всичко бе предопределено. В известен смисъл така си и беше. Години по-късно, когато шегите станаха непоносими, на него му се щеше да смени името си, но вече бе невъзможно<sup>[2]</sup>.

Лично аз се съмнявам, че Уилям Харви Шатък Рандъл би сменил някога своето. Въпреки че името му много задължаваше, то носеше и предимства, особено ако останеше в Бостън; освен това на него,

изглежда, му се отразява добре. Той е широкоплещест и рус, с приятно открито лице — и както повечето американци изглежда недоद्याлан и малко смешен.

Уилям Харви Шатък Рандъл живееше на първия етаж на Шератън Хол — общежитието на Медицинския институт. Като много от стаите в сградата и неговата беше единична, само че по-широка от останалите. Със сигурност бе доста по-обширна от „дупките за гълъби“ на четвъртия етаж, където бях живял аз като студент — на най-горния етаж стаите бяха по-евтини.

Цветът на сградата бе различен. По мое време тя беше сива като черупката на динозавърско яйце, докато сега беше тинесто зелена. Но общежитието не се беше променило — същите голи коридори, същите мръсни стълби, същата задушлива миризма на потни чорапи, учебници и хексахлорофин.

Рандъл беше подредил стаята си с много вкус. Декорът беше старинен — сякаш мебелите бяха купени на разпродажба във Версай. В протритото червено кадифе и нащърбеното позлатено дърво имаше някакво позахабено носталгично очарование.

Посрещна ме обърнат с гръб към вратата.

— Влезте — каза той.

Не попита кой съм. Бе хвърлил само един поглед и бе надушил лекаря. Човек свиква да го прави, когато е бил покрай лекари достатъчно дълго време. Влязох в стаята и седнах.

— Дошли сте да говорим за Керън? — Той изглеждаше повече отнесен, отколкото тъжен, сякаш току-що се беше върнал от някакво важно място, или пък се готвеше да излиза.

— Да — казах. — Знам, че времето не е особено подходящо...

— Моля ви, продължавайте.

Запалих цигара и пуснах клечката в позлатен венециански пепелник. Беше грозен, но скъп.

— Бих желал да ми разкажете за нея.

— Разбира се.

Продължавах да очаквам да ме попита кой съм, но той, изглежда, не се интересуваше. Седна в един фотьойл срещу мен, кръстоса крака и попита:

— Какво точно искате да знаете?

— Кога я видяхте за последен път?

— В събота. Тя дойде от Нортхемптън с автобус. Посрещнах я на автогарата следобед. Имах два свободни часа. Закарах я до вкъщи.

— Как изглеждаше?

Той повдигна рамене.

— Добре. Всичко ѝ беше наред, дори изглеждаше щастлива. Говореше само за колежа и съквартирантката си. Явно имаше доста дива съквартирантка. Говореше за дрехи и други подобни неща.

— Не беше ли нервна или депресирана?

— Не. Държеше се както обикновено, може би само по-възбудена — все пак прибираше се вкъщи след известно отсъствие. Мисля, че малко се плашеше от Смит Колидж. Моите родители я третираха като бебето в семейството и тя мислеше, че не ѝ вярват, че може да се справи. Тя беше доста... недоверчива. Предполагам, че разбирате какво искам да кажа.

— Кога е била предишната ви среща?

— Не зная. Не преди края на август, предполагам.

— Следователно това е било среща след дълга раздяла?

— Да — каза той. — Аз винаги се радвах да я видя. Тя беше много лъчезарна, много енергична и артистична. Можеше да изимитира някой приятел или професор. Или пък истерия. Всъщност точно по този начин получи колата.

— Колата?

— В събота вечерта вечеряхме заедно — Керън, аз, Ив и чичо Питър.

— Ив?

— Моята втора майка — каза той. — Наричахме я Ив.

— Значи бяхте и петимата?

— Не, четиримата.

— А баща ви?

— Беше зает в болницата.

Каза го някак равнодушно, сякаш между другото.

— Така или иначе — продължи Уилям, — Керън искаше кола за уикенда, а Ив отказа, понеже не искаше да я пусне навън за цяла нощ. Така че Керън попита чичо Питър, той е по-мек, дали не може да вземе неговата кола. На него много не му се даваше, но тя взе да го имитира и той незабавно ѝ зае колата.

— А той самият как се прибра?

- Аз го закарах до тях на връщане.
- Значи сте прекарали с Керън няколко часа в събота?
- Да. От един докъм девет или десет вечерта.
- След това си тръгнахте с чичо ви?
- Да.
- А Керън?
- Тя остана при Ив.
- А излиза ли навън онази вечер?
- Предполагам. Нали затова поиска колата.
- Каза ли къде ще ходи?
- До Харвард. Имаше няколко приятели от колежа.
- Видяхте ли я отново в неделя?
- Не.

— Кажете ми, когато бяхте с нея, не забелязахте ли нещо необичайно в поведението ѝ?

Той поклати глава.

— Не. Беше си все същата. Разбира се, леко понапълняла, но предполагам, че при всички момичета е така. През лятото тя много спортуваше — играеше тенис и плуваше. Спря да се занимава със спорт, когато отиде в колежа, и може би затова беше качила няколко килограма.

Той се усмихна бавно.

— Шегувахме се с нея по тоя повод. Беше се оплакала от гадната храна там и ние ѝ се присмяхме, че е яла толкова много от нея, че чак е надебеляла.

— Имаше ли по принцип проблеми с теглото?

— Керън? Не. Винаги е била дребно слабо момиченце, подвижна като момче. Наистина се закъргли доста бързо — като гъсеница в пашкул.

— Тогава за пръв път ли го забелязахте?

Той вдигна рамене.

— Не зная. Ако трябва да бъда честен, никога не съм обръщал на това толкова голямо внимание.

— Нищо друго ли не забелязахте?

— Не, нищо.

Огледах стаята. На бюрото, близо до учебниците му по патология и хирургия, имаше снимка на двамата. На нея изглеждаха

загорели и здрави. Той видя, че я гледам.

— Това беше на Бахамските острови миналата пролет. Случи се все пак веднъж цялото семейство да изкара заедно на почивка една седмица. Беше чудесно.

Станах и погледнах фотографията по-отблизо. Керън беше излязла много добре. Кожата ѝ беше приятно загоряла и на нея добре се открояваха сините ѝ очи и русата коса.

— Знам, че въпросът ми е странен, но сестра ви винаги ли е имала тъмни косми над горната устна и по ръцете си?

— Беше много забавно. Като го споменахте сега, се сетих. В събота стана дума за това. Питър ѝ каза, че трябва да ги отскубне или боядиса. В първия момент тя се ядоса, но после се засмя.

— Следователно ги е нямала по-рано?

— Предполагам. Но е възможно и да ги е имала винаги, а аз да не съм забелязал дотогава. Защо питате?

— Не зная.

Той стана и дойде да погледне снимката.

— Човек никога не би помислил, че може да ѝ се случи такова нещо — каза той. — Беше страхотно момиче — забавно, щастливо и пълно с енергия. Имаше златно сърце. Зная, че звучи глупаво, но беше истина. Като най-малката тя беше нещо като семеен талисман. Всички я обичаха.

— Къде прекара Керън това лято? — попитах аз.

— Не зная — каза той, като поклати глава.

— Не знаете?

— Не съм съвсем сигурен. Тя трябваше да работи в една художествена галерия в Провинстоун. — Той направи пауза. — Но не мисля, че се е задържала дълго там. Според мен по-голямата част от времето си е прекарала в Хил. Имаше там някакви ненормални приятели. Събираше доста странни типове.

— Приятели или приятелки?

— И двете. — Той вдигна рамене. — Не зная точно. Споменава ми е в случайни разговори веднъж или два пъти. Когато се опитвах да я заговоря за това, тя се засмиваше и сменяше темата. Беше майсторка в обсъждането само на удобните за нея въпроси.

— Споменава ли е някакви имена?

— Вероятно, но не помня. Тя можеш да те подлуди, що се отнася до имената — говореше за хората просто така, сякаш ги познаваш от години. Използваше само малките им имена. Трябваше непрекъснато да ѝ се напомня, че никога преди не си чувал за Хърби, Сузи и Али. — Той се засмя. — Помня как веднъж ми имитира момиче, което правело балони.

— Но не можете да си спомните имена?

— Съжалявам — поклати глава той.

Станах да си вървя.

— Благодаря ви — казах аз. — Трябва да сте много уморен. С какво се занимавате тези дни?

— С хирургия. Тъкмо свършихме акушерство и гинекология.

— Интересно ли ви е?

— Нормално — каза той безстрастно.

На тръгване попитах:

— Къде учихте акушерство?

— В Бостън Хоспитъл.

Той ме погледна за миг и се намръщи.

— И за да отговоря на въпроса ви — асистирах на няколко аборта. Знаех как да го направя, но имах дежурство в неделя през нощта. Това е всичко.

— Благодаря за времето, което ми отделихте.

— Няма нищо.

\* \* \*

На излизане от общежитието видях, висок, слаб, среброкос мъж да върви срещу мен. Разбира се, познах го въпреки разстоянието. Дж. Д. Рандъл, ако не друго, поне се набиваше на очи.

---

[1] Английски съдебен лекар, който през 1628 година открил, че кръвта се движи в затворена система. — Б.а. ↑

[2] Лекар не може да сменя името си, след като е получил медицинската си степен, защото тя се анулира. — Б.а. ↑

## ДВАНАЙСЕТ

Слънцето залязваше и светлината в четириъгълния вътрешен двор се превръщаше в златножълта. Запалих цигара и се приближих към Рандъл. Очите му леко се разшириха, като ме видя, но все пак се усмихна.

— Доктор Бери.

Много приятелски. Протегна ръката си. Разтърсих я: суха, чиста, търкана старателно с вода и сапун до два инча над лакътя в продължение на десет минути. Ръка на хирург.

— Как сте, доктор Рандъл?

— Искали сте да ме видите?

Аз се намръщих.

— Секретарката ми каза — продължи той, — че сте минали през кабинета ми. За картона.

— А, да — отговорих аз. — Картона.

Той се усмихна любезно. Беше половин глава по-висок от мен.

— Мисля, че е най-добре да си изясним някои неща.

— Добре.

— Елате с мен.

Това ми прозвуча някак заповеднически. Сетих се, че хирурзите са последните автократи в обществото, на които в определени случаи се разрешава пълен контрол над дадени ситуации — когато те поемаха отговорността за живота и здравето на пациентите, за действията на персонала, за всичко.

Вървахме обратно към паркинга. Имах чувството, че специално бе дошъл да ме види. Нямах представа откъде знаеше, че съм там, но бях убеден, че е така. Докато вървеше, той размахваше свободно ръцете си. Не знам защо ги загледах: огромни, непропорционални с останалата част на тялото, грамадни, ръце — дебели, космати и червени. Ноктите му бяха изрязани до изискваната за хирурзите дължина от един милиметър. Косата му бе подстригана късо, очите му бяха студени, сиви и делови.



— Напоследък няколко души ми споменаха името ви — каза той.

— Нима?

— Да.

Стигнахме паркинга. Колата му беше сребристо порше; той спря до нея и се облегна непринудено на лъскавата броня. Нещо в маниера му ми подсказваше, че не съм поканен да направя същото. Той ме изгледа за момент, без да продума, после погледът му се плъзна по лицето ми и той каза:

— Те се изказват ласкаво за вас.

— Радвам се да го чуя.

— Смятат ви за разумен човек с вярна преценка за нещата.

Свих рамене. Той се усмихна отново и попита:

— Тежък ден ли имахте?

— По-тежък от обикновено.

— Работите в Линкълн, нали?

— Да.

— Там имат високо мнение за вас.

— Опитвам се да си върша съвестно работата.

— Разбрах, че се справяте отлично.

— Благодаря.

Подходът му ме озадачаваше; не виждах накъде биеше. Не трябваше да чакам дълго.

— Мислили ли сте някога да смените болницата?

— Какво имате предвид?

— Може би има и други... възможности.

— Доволен съм от мястото си.

— Засега — каза той.

— Да, засега.

— Познавате ли Уилям Сюал?

Уилям Сюал беше главен патолог на Мем. Бе на 61 години и скоро щеше да се пенсионира. Открих, че съм се разочаровал от Дж. Д. Рандъл. Очевидно истинският му облик се разминаваше доста с представите ми за него.

— Да, чувал съм за Сюал — казах аз.

— Той скоро ще се пенсионира...

— Най-добрият специалист след него е Тимъти Стоун.

— Предполагам — каза Рандъл. — Той вдигна поглед към небето. — Но много от нас не са доволни от него.

— Не бях чувал.

Той се усмихна тънко.

— Това не е широко известно.

— И много от вас биха се радвали да работят с мен?

— Много от нас — каза внимателно Рандъл — търсят друг човек. Вероятно някой отвън, който да предложи нова концепция на болницата, да промени нещата наоколо, да ги извади от застой.

— Наистина ли?

— Така мислим — каза Рандъл.

— Тимъти Стоун е мой добър приятел — казах аз.

— Не виждам какво общо има това.

— Общото е — казах аз, — че не бих му подлял вода.

— Никога не бих ви и предложил да го направите.

— Нима? Тогава може би не схващам какво точно имате предвид?

Той се усмихна с приятната си усмивка.

— Може би.

— Бихте ли обяснили?

Той се почеса замислено по главата. Виждах, че се готви да сменя тактиката, да опита друг подход. Той се намръщи.

— Аз не съм патолог, Доктор Бери — каза той, — но имам някои приятели, които са.

— Не и Тим Стоун, обзалагам се.

— Понякога си мисля, че патолозите работят повече от хирурзите, повече от всички останали. Да бъдеш патолог, изглежда, означава целодневна непрекъсната работа.

— Може и да е вярно — отговорих.

— Изненадан съм, че имате толкова свободно време.

— Е, знаете как е — казах аз.

Започвах да се ядосвам. Първо опит да ме купи, после заплаха. Или да ме купи, или да ме изплаши. Но заедно с растящия гняв изпитвах и странно любопитство: Рандъл не беше глупак и знаех, че не би говорил по този начин с мен, ако не се страхуваше от нещо. За момент се запитах дали не бе направил аборта той самият, когато прекъсна мислите ми с въпрос:

— Имате ли семейство?

— Да — отговорих.

— От скоро сте в Бостън, нали?

— Винаги мога да си замина — казах аз, — ако патологичните проби ми се сторят прекалено безвкусни.

Прие го много добре. Не помръдна, не премести тежестта си от бронята на колата. Просто ме погледна със сивите си очи и отрони:

— Разбирам.

— Може би ще е по-добре да обясните и на мен.

— Много е просто. Интересувам се от мотивите ви. Разбирам приятелството, което ви свързва, дори мога да приема, че личните симпатии не ви позволяват да бъдете обективен. Възхищавам се на лоялността ви към доктор Лий, въпреки че бих се възхищавал повече, ако си бяхте избрали по-достоеен обект. Но действията ви, изглежда, надхвърлят границите на лоялността. Какви са мотивите ви, доктор Бери?

— Любопитство, доктор Рандъл. Чисто любопитство. Искам да знам защо всички желаят да накиснат невинен човек. Искам да знам защо специалисти, посветени на обективното изследване на факти, могат да бъдат неточни и безотговорни.

Той бръкна в самото си и извади кутия пури. Отвори я, измъкна една пура, смачка края ѝ и я запали.

— Искам да сме сигурни — каза той, — че знаем за какво говорим. Доктор Лий прави аборти. Вярно е, нали?

— Вие говорите, аз слушам — казах аз.

— Абортите са забранени. Още повече, че като всяка хирургическа намеса крият в себе си определен риск за пациента. Дори и извършен от компетентно лице, а не от пиян...

— Чужденец — предложих аз.

Той се усмихна.

— Доктор Лий — продължи той — прави криминални аборти и личните му навици не вдъхват доверие. Като гражданин на щата неговите действия са подсъдни. Това е, което имам предвид, доктор Бери. Искам да зная защо душите наоколо, досаждайки на членовете на семейството ми.

— Не мисля, че е казано точно.

— И се правите на пълен глупак, докато имате да вършите полезни неща, заради които Линкълн Хоспитъл ви плаща заплата. Като всеки друг лекар имате задължения и отговорности. Вместо да си гледате работата, вие се месите в семейните ми проблеми, като всявате смут и се опитвате да издигнете димна завеса около един негодник, нарушил всички закони на медицината, човек, избрал да живее отвъд границите на закона, който се подиграва с моралните норми на обществото.

— Докторе — казах аз, — нека приемем, че това е чисто семеен проблем: какво бихте направили вие, ако дъщеря ви, вместо да отиде на аборт, бе дошла при вас с новината, че е бременна, и бе поискала мнението ви? Как бихте постъпили тогава?

— Няма смисъл от глупави предположения — каза той.

— Но вие със сигурност имате отговор.

Дж. Д. Рандъл стана пурпурночервен. Вените на врата му изпъкнаха над колосаната яка. Той стисна зъби и отговори:

— Това ли са истинските ви намерения? Да оклеветите семейството ми, воден от безумната надежда да помогнете на така наречения си приятел?

Свих рамене.

— Въпросът ви ми се струва уместен — казах аз. — Имате няколко възможности. — И аз започнах да ги изброявам на пръсти: — Токио, Швейцария, Лос Анджелис, Сан Хуан. А може би имате добър приятел в Ню Йорк или Вашингтон? Би било доста по-удобно. И по-евтино.

Той се обърна рязко и отключи вратата на колата си.

— Помислете за това — казах аз. — Помислете добре какво трябва да направите, за да опазите името си.

Той запали двигателя и ме погледна.

— Междувременно, докато мъдрувате над това, помислете и защо тя не е потърсила помощта ви.

— Моята дъщеря — каза той с треперещ от ярост глас, — моята дъщеря беше чудесно момиче. Беше красива и мила. Нямахте злоба или лоши мисли в главата й. Как се осмелявате да я принизявате до вашето...

— Ако е била толкова невинна и непоковарена, как е забременяла?

Той тресна вратата, включи колата на скорост и форсира двигателя. Колата изрева и потегли в облак от яростен син дим.

## ТРИНАЙСЕТ

Когато се върнах у дома, къщата беше тъмна и в нея нямаше никой. Бележка в кухнята съобщаваше, че Джудит и децата са при семейството на Лий. Обиколих кухнята и надникнах в хладилника; бях гладен, но неспокоен и не ми се щеше да си правя сандвич. Задоволих се с чаша мляко и малко останала салата от зеле. Тишината на къщата ме потискаше. Тогава реших да отида до дома на Лий — те живееха само на една пресечка от нас.

Къщата на Лий е тухлена, масивна и стара и с нищо не се различава от останалите къщи. Винаги съм си мислил, че тя не подхожда на Арт.

Вътре обстановката беше мрачна. Бети седеше в кухнята със застинала усмивка на лицето си и хранеше едногодишното си бебе; тя изглеждаше уморена и раздърпана, въпреки че обикновено се обличаше безупречно.

Джудит седеше до нея, а Джейн, най-малкото ни дете, се държеше за полата на Джудит. Тя започна да прави това само преди няколко седмици.

От хола се чуваше тупурдията, която вдигаха момчетата, докато с пистолети и капси играеха на ченгета и крадци. При всеки изстрел Бети потреперваше.

— Бих искала да престанат, но сърце не ми дава...

Отидох в хола. Всичките мебели бяха преобърнати.

Изад един фотьойл надничаше Джони, четиригодишният ни син. Той ми помахаше с ръка, после стреля с пистолета си. Зад канапето, в другия край на стаята, се бяха свили двете момчета на Лий. Димът във въздуха щипеше на ноздрите, а подът беше засипан с опаковки от хартиени капсули.

Джони стреля и изкрещя:

— Улучих те!

— Не успя — отговори Анди Лий, който беше на шест.

— Улучих те, ти си мъртъв.

— Не съм мъртъв — каза Анди и натисна спусъка на пистолета си. Но капсите се бяха свършили и се чу само изщракване. Той бързо се наведе и се провикна към Хенри Лий:

— Прикривай ме, докато зарежда.

— Окей, партнер.

Анди започна да зарежда, но това му се удаваше трудно и той стана нетърпелив. По средата на зареждането спря, насочи оръжието си и извика:

— Бум! Бууум!

И тогава продължи.

— Не е честно — извика Джони иззад стола. — Ти си мъртъв.

— И ти също — каза Хенри. — Току-що те уцелих.

— Така ли? Ето ти тогава. — Стрелянето продължи. Върнах се в кухнята при Джудит и Бети.

— Откри ли нещо днес? — попита Бети.

— Всичко ще бъде наред. Не се притеснявай.

Тя се усмихна кисело с усмивката на Арт.

— Да, докторе.

— Не се шегувам.

— Надявам се да си прав — каза тя, сипвайки лъжица ябълков сок в устата на бебето, който се разля по брадичката му.

— Току-що получихме лоши новини — каза Джудит.

— Е?

— Преди половин час се обади Бредфорд, адвокатът на Лий. Няма да се заеме със случая.

— Обясни ли защо?

— Нищо определено. Каза само, че нямам възможност. Запалих цигара и се опитах да остана спокоен.

— Най-добре ще е да му телефонирам — казах.

Джудит погледна часовника си.

— Сега е пет и половина. Вероятно си е тръгнал.

— Ще опитам все пак — отговорих аз и отидох в кабинета на Арт. Джудит ме последва.

— Какво става всъщност? — попита тя.

Поклатих глава.

— Нещо лошо ли?

— Прекалено рано е да се каже. — Аз седнах зад бюрото на Арт и започнах да набирам телефона на Бредфорд.

— Гладен ли си?

— Хапнах на идване.

— Изглеждаш уморен.

— Добре съм — отговорих. Тя се наведе над бюрото и аз я целунах по бузата.

— Обади се Фриц Вернер. Каза, че иска да говори с теб.

Трябваше да го очаквам. Винаги можеше да се разчита на информираността на Фриц — той знаеше всичко. Може би имаше да ми каже нещо важно, може би можеше да ми помогне.

— Ще му позвъня по-късно.

— И да не забравя — каза тя, — онова парти е утре.

— Не искам да ходя.

— Трябва да отидем. На Джордж Морис е.

Бях забравил.

— Добре — съгласих се аз. — В колко часа е?

— В шест. Ще тръгнем рано.

Тя се върна в кухнята. В същия миг секретарката вдигна телефона.

— Бредфорд, Уилсън и Стъргъс.

— Мистър Бредфорд, ако обичате.

— Съжалявам. Мистър Бредфорд вече си тръгна.

— Как мога да го намеря?

— Мистър Бредфорд ще бъде в офиса си утре сутринта в девет.

— Не мога да чакам толкова дълго.

— Съжалявам, сър.

— Не съжалявайте — казах. — Просто ми го намерете. Обажда се доктор Бери.

Не знаех дали името ми ѝ говореше нещо, но бях длъжен да опитам. Тонът ѝ се промени веднага.

— Останете на линията, докторе.

Последва кратка пауза, после секретарката се обади отново:

— Мистър Бредфорд точно си тръгваше, но ще говори с вас.

— Благодаря.

Чу се механично изщракване.

— Джордж Бредфорд на телефона.



— Мистър Бредфорд, обажда се Джон Бери.

— А, доктор Бери. Какво мога да направя за вас?

— Бих искал да поговорим за Арт Лий.

— Доктор Бери, тъкмо си тръгнах.

— Секретарката ви ми каза. Бихме могли да се срещнем някъде.

Той се поколеба и въздъхна в слушалката. Прозвуча като изсъскване на змия.

— Няма смисъл. Страхувам се, че решението ми е твърдо. Нищо не мога да променя.

— Просто една кратка среща.

Последва нова пауза.

— Добре. Ще ви чакам в моя клуб „Трафалгар“ след двацет минути. До скоро.

Затворих телефона. Кучият му син: клубът се намираше в центъра на града. Трябваше да се претрепя от бързане, за да стигна навреме.

Оправих вратовръзката си и забързах към мястото на срещата.

\* \* \*

Клуб „Трафалгар“ се помещава в малка невзрачна къща на Бийкън Стрийт, точно под Хил. За разлика от другите професионални клубове в по-големите градове „Трафалгар“ е толкова тих, че малцина бостънци подозират за съществуването му.

Никога преди не бях ходил там, но можех спокойно да предвидя обстановката: облицовани с махагон стаи с високи и прашни тавани; меки и тежки столове, облицовани в светлокафява кожа, удобни за сядане; ориенталски, но изтъркани килими. Атмосферата съответстваше напълно на членовете на клуба — сковани, състарени, но мъжествени. Докато си оставях палтото, видях табела, на която пишеше: „ГОСТИ ОТ ЖЕНСКИ ПОЛ СЕ ОБСЛУЖВАТ ОТ 16 ДО 17:30 ЧАСА САМО В ЧЕТВЪРТЪК.“ Бредфорд ме посрещна във фоайето.

Той беше безукорно облечен нисък, набит мъж. Черният му, с тънки бели райета костюм не беше измачкан след работния ден, обувките му блестяха, маншетите се показваха изпод ръкава на сако

му на точно определената дължина. Носеше джобен часовник на сребърна верижка и ключът му Фи Бета Капа контрастираше приятно на тъмния фон на жилетката му. Нямаше нужда да се ровя в „Кой кой е“, за да знам, че живее на Бевърли Фармс, че е учил в колеж и завършил право в Харвард, че жена му е пътувала до Васар и все още носи плетени поли, кашмирени пуловери и перли, или че децата му посещаваха Гротън и Конкорд. Бредфорд се радваше на всичко това спокойно и уверено.

— Готов съм за едно питие — каза той, докато се ръкувахме. — Вие какво ще кажете?

— Чудесно.

Барът беше на втория етаж — голяма стая с високи прозорци и изглед към Бийкън Стрийт. Вътре беше мрачно и миришеше слабо на цигарен дим. Мъжете, събрани на малки групички, си говореха ниско. Барманът знаеше какво харесва всеки от тях и ги обслужваше, без да чака поръчките им. Седнахме в два удобни стола и аз си поръчах водка „Бибсън“. Бредфорд кимна на бармана. Докато чакахме питиетата, той подхвана:

— Сигурен съм, че сте разочарован от решението ми...

— Не съм разочарован — казах, — защото не съдят мен.

Бредфорд бръкна в джоба си, извади часовник и го върна обратно.

— Никого не съдят в този момент — каза той.

— Не съм съгласен. Мисля, че в този момент съдят много хора.

Той побарабани раздразнено по масата и се намръщи на бармана. Това психиатрите наричат изместване на вниманието.

— И какво би трябвало да означава това? — попита той.

— Всеки в този град се пази от Арт като от чумав.

— И вие подозирате коварен заговор?

— Не, просто съм изненадан — отговорих.

— Имам един приятел — каза Бредфорд, — който твърди, че всички лекари са по природа наивни хора. Вие не ми приличате на наивен.

— Това комплимент ли е?

— Това е преценка.

— Опитвам се — казах.

— А в действителност тук няма нито мистерия, нито заговор. Опитайте се да разберете, че аз имам много клиенти, а мистър Лий е само един от тях.

— Доктор Лий.

— Съвсем вярно. Доктор Лий. Той е просто един от клиентите ми, а аз имам задължения към всички, които изпълнявам, доколкото мога. Случи се така, че говорих с офиса на областния прокурор, за да разбере кога ще се разглежда случаят на доктор Лий. Оказа се, че ще съвпадне по време с друго дело, което вече водя. Не мога да бъда в две съдебни зали едновременно. Обясних го на доктор Лий.

Напитките пристигнаха. Бредфорд вдигна чаша?

— Наздраве.

Той отпи от питието си и погледна чашата.

— Когато му обясних положението, доктор Лий го прие. Казах му също така, че фирмата ще направи всичко възможно да му осигури отлична защита. Имаме четирима блестящи юристи и е твърде възможно един от тях да...

— Но не е сигурно.

Той трепна.

— Нищо в тоя свят не е сигурно.

Отпих от питието си — беше противно: вермут с водка.

— Добри приятели ли сте със семейство Рандъл? — попитах.

— Да, познавам ги.

— Това има ли нещо общо с решението ви?

— Със сигурност не. — Той се изправи сковано. — Всеки адвокат се научава да не бърка клиента с приятеля. Това често му се налага.

— Особено в малък град.

Той се усмихна.

— Протестирам, ваше благородие.

Бредфорд отново отпи от питието си.

— Между другото, доктор Бери, трябва да знаете, че напълно симпатизирам на Лий. И двамата разбираме, че абортът е често срещан факт от живота. Последните проучвания сочат, че броят на абортите в Америка е около един милион годишно. Реално погледнато, те са необходими. Законите ни, свързани с абортите, са мъгляви, неточно формулирани и безсмислено строги. Но трябва да ви

припомня, че лекарите често са по-строги от самия закон. Комитетите за аборти в болниците са прекалено предпазливи. Те отказват аборти дори когато законът не ги забранява. Според мен, преди да се промени законът за абортите, трябва да се промени отношението към тях в медицинските среди.

Не казах нищо. Прехвърлянето на топката е уважавана церемония — трябва да ѝ се отдаде дължимото.

Бредфорд ме погледна.

— Не сте ли съгласен?

— Разбира се — казах, — впечатляваща оригинална защита на обвинен човек.

— Не възнамерявах да прозвучи като защита.

— Тогава вероятно не съм ви разбрал.

— Не бих се изненадал — изрече той сухо.

— Нито пък аз — отговорих, — защото не мога да открия смисъл в казаното от вас. Винаги съм мислил, че адвокатите говорят направо, вместо да заобикалят проблема.

— Опитвам се да изясня позицията си.

— Вашата позиция е прекалено ясна — продължих аз. — Притеснявам се за доктор Лий.

— Много добре. Тогава да говорим за доктор Лий. Той е подведен под отговорност по силата на седемдесет и осем годишен масачузетски закон, който третира аборта като углавно престъпление, наказуемо с глоби и затвор до пет години. Ако резултатът от аборта е смърт, присъдата може да бъде от седем до двайсет години.

— Това умишлено убийство ли е или неволно?

— Технически погледнато, нито едното, нито другото. От гледна точка на...

— Тогава присъдата подлежи ли на обжалване?

— По принцип да. Но в този случай не, защото обвинението ще се опита да докаже, че това е убийство по силата на общия закон, което означава, че всяка смърт, резултат на углавно престъпление, е убийство.

— Разбирам.

— При всички случаи обвинението ще представи доказателства — добри доказателства със сигурност, — че доктор Лий прави аборти. Те ще докажат, че Керън Рандъл предварително е посетила доктор Лий

и той, необяснимо защо, не е записал това посещение. Ще докажат, че за няколко фатални часа в събота вечерта той няма алиби. Ще представят свидетелските показания на мисис Рандъл, че според признанията на Керън Лий е направил аборта. Накрая всичко ще се сведе до противопоставяне на показания. Лий, за когото е доказано, че прави аборти, ще твърди, че не го е направил; мисис Рандъл ще отстоява обратното мнение. Ако вие бяхте съдия, на кого щяхте да повярвате?

— Липсват доказателства, че доктор Лий е направил аборта на момичето. Свидетелските показания са изцяло косвени.

— Делото ще се разглежда в Бостън.

— Тогава го преместете някъде другаде — казах аз.

— На какви основания? Че моралният климат тук е неблагоприятен?

— Вие говорите за техническите подробности, аз говоря за спасяването на човек.

— В техническите подробности лежи силата на закона.

— И неговата слабост.

Той ме погледна замислено.

— Единственият начин да се спаси доктор Лий е да се докаже, че не той е извършил операцията, което пък означава, че трябва да се открие истинският извършител. Лично аз смятам, че шансовете за това са нищожни.

— Защо?

— Защото, след като говорих днес с Лий, останах с убеждението, че той отрича с половин уста. Мисля, че той го е направил, доктор Бери, мисля, че той я е убил.

## ЧЕТИРИНАЙСЕТ

Когато се върнах вкъщи, видях, че Джудит и децата са все още при Бети. Направих си друго питие — този път силно — и седнах в хола мъртвоуморен, неспособен да се разтоваря.

Имам лош темперамент. Знам го и се опитвам да се контролирам, но истината е, че съм груб и рязък в отношенията си с хората. Предполагам, че причината да съм патолог, е, че просто не харесвам себеподобните си. Разсъждавайки над изминалия ден, осъзнавам, че съм излизал от контрол много пъти. Това беше глупаво, безсмислено и рисковано поведение.

Телефонът иззвъня. Беше Сандерсън, шеф на патологичните лаборатории в Линкълн.

— Обаждам се от телефона на болницата — започна той.

— Окей — отговорих.

Телефонът имаше най-малко шест допълнителни телефонни поста. Вечер всеки можеше да бъде подслушван.

— Как мина денят ти? — попита Сандерсън.

— Интересно — отговорих, — а твоят?

— Имаше гнусни моменти.

Не беше трудно да си го представя. Всеки, който ми имаше зъб, щеше да си го изкара на Сандерсън. Беше толкова логично и просто за изпълнение, при това можеше да се направи доста изкусно — с някоя и друга пиперлия шега например или с привидно добронамерени въпроси като:

— О, говори се, че не ти достига персоналът.

— Разбрах, че Бери бил болен, но не си стоял вкъщи, вярно ли е?

Чувах в ушите си гневните изблици на шефовете на отделения:

— Сандерсън, как, по дяволите, очакваш да държа медицинския си персонал на линия, като ти пускаш патолозите си в отпуска през цялото време?

И накрая за капак някой от възмутените администратори:

— Това е отлично функционираща болница, където всеки има да изпълнява определени задължения. Няма място за излишен баласт на

борда.

Силният натиск щеше да има за краен ефект или връщането ми в лабораторията, или назначаването на нов човек на мястото ми.

— Кажим им, че имам третичен сифилис — казах. — Това на първо време трябва да ги озапти.

— Няма проблем — засмя се Сандерсън. — За момента. Имам доста дебел врат. Мога да го държа протегнат под ножа още малко. — Той направи пауза и продължи: — Имаш ли представа колко ще продължи това?

— Не знам — казах. — Объркано е.

— Мини да се видим утре. Можем да го обсъдим — каза той.

— Добре. Може би дотогава ще знам повече. Засега е толкова мътно, колкото случая Перу.

— Разбирам. Тогава до утре.

— Добре.

Затворих, убеден, че бе разбрал за какво говоря — че в случая на Керън Рандъл има нещо нередно, нещо не на място, подобно на друг случай, който имавме преди три месеца — на рядка болест, наречена агранулоцитоза, за която е характерна липсата на бели кръвни телца в болния. Това е твърде сериозно състояние, защото без тях човешкият организъм не може да се справя с инфекциите. Обикновено хората носят болестотворните микроорганизми в устата или тялото си — най-често стафилококови бактерии или стрептококи, понякога и пневмококи — и когато защитните сили на организма намалее, инфекцията побеждава. Пациентът беше американец, работещ за държавното здравеопазване на Перу. Той вземал продължително някакво перуанско лекарство против астма, докато един ден състоянието му започнало да се влошава. В устата му се появили афти, вдигнал температура и се чувствал отвратително. Той отишъл на лекар в Лима и си направил кръвен тест. Броят на кръвните му телца на кубичен сантиметър бил 600 (при нормален брой от 4000 до 9000 клетки). На следващия ден бил слязъл до 100, а на по-следващия вече бил 0. Той хванал самолета за Бостън и си записал час в нашата болница.

Направих биопсия на костен мозък, която извадих с куха игла от гръдната му кост. Прегледах я под микроскоп и бях озадачен. Открих много незрели бластни клетки в костния му мозък и въпреки че не

беше нормално, не беше и чак толкова зле. „По дяволите, тук има нещо нередно“ — помислих аз и реших да говоря с лекуващия го лекар.

Неговият лекар изследвал лекарството, което пациентът вземал. Оказало се, че съдържа вещество, спряно на пазара още през 1942 година, защото потискало формирането на бели кръвни телца. Вземайки лекарството, пациентът бе пречил на организма си да произвежда бели кръвни телца и сега той бе беззащитен пред инфекциите. Лечението бе просто: лекарството трябваше да се спре и костният мозък щеше да се възстанови.

Обясних на лекаря, че на предметното стъкло костният мозък не изглеждаше толкова зле. Отидохме да видим пациента, който бе все още болен. Имаше язви в устата си и стафилококови инфекции по краката и гърба. Температурата му бе висока, от време на време се унасяше и на въпросите отговаряше бавно.

Не можехме да разберем защо костният му мозък бе почти нормален, след като той изглеждаше дяволски зле. Умувахме над това по-голямата част от следобеда. Около шестнайсет часа попитах лекаря дали е имало инфекция на мястото, където бяха направили пункция, за да вземат костен мозък. Отговори ми, че не е проверил. Отидохме при пациента и прегледахме гръдния му кош.

Зяпнахме от изненада: не беше продупчен. Биопсията на костния мозък не била взета от този пациент. Една от стажантките се беше объркала. Незабавно взехме проба от нашия пациент и веднага видяхме колко е увреден костният му мозък.

По-късно пациентът се оправи, но аз никога няма да забравя как си блъскахме главите над резултатите от лабораторията.

\* \* \*

Сега имах същото чувство: имаше нещо смущаващо, нещо не на мястото си. Не можех да се закълна, но подозирах, че целите на хората, които имаха отношение към случилото се, бяха противоположни; имах усещането, че сякаш говорим за различни неща, че не се чуваме. Моята позиция беше ясна: Арт беше невинен до доказване на противното, а това още не бе направено.



Но като че ли никой друг не го беше грижа дали е виновен, или не. За тях беше без значение това, което на мен ми се струваше съдбоносно.

Но защо беше така?

**ВТОРНИК**  
**ЕДИНАДЕСЕТИ ОКТОМВРИ**

## ЕДНО

Когато се събудих, денят изглеждаше нормален. Бях изтощен, навън ръмеше, времето беше студено, сиво и отблъскващо. Съблякох пижамата си и взех един душ. Докато се бърснех, влезе Джудит и ме целуна, после отиде да приготви закуската. Усмихнах се в огледалото и се запитах каква ли щеше да бъде хирургическата ми програма за деня.

Тогава се сетих: днес нямаше да ходя в болницата. Припомних си цялата история.

Не беше обикновен ден.

Отидох до прозореца и погледнах ситните капчици по стъклото. За пръв път се запитах дали да не зарежа всичко и да отида на работа. Изведнъж шофирането до лабораторията, паркирането на колата, закачването на палтото, обличането на престилката и поставянето на ръкавиците — всички дребни детайли от моето всекидневие — ми се сториха очарователни и примамливи. Това беше работата ми: обичах я и я вършех без умора и напрежение; бях свикнал с нея и се чувствах добре, докато я вършех. Нямаше смисъл да си играя на аматьор-детектив — в студената сутрешна светлина идеята изглеждаше нелепа. Тогава започнах да си припомням лицата, които бях видял: лицето на Арт, на Дж. Д. Рандъл и нескритото самодоволство на Бредфорд. Знаех, че ако аз не помогна на Арт, никой нямаше да го направи.

Това беше плашеща, почти ужасяваща мисъл.

\* \* \*

Закусвахме сами с Джудит. Децата още спяха.

— Какво смяташ да правиш днес? — попита тя.

— Не съм решил още.

Аз си задавах същия въпрос. Трябваше да науча повече, много повече — за Керън и мисис Рандъл. За никоя от тях не знаех кой знае колко.

— Ще започна с момичето — казах.

— Защо?

— От разказите на близките ѝ излиза, че е била самата невинност. Всички я обичали и била просто чудесна.

— Може и да е била.

— Да, но освен мнението на баща ѝ и брат ѝ е добре да чуя мнението и на някой друг.

— Как ще го откриеш?

— Ще тръгна от Смит Колидж.

\* \* \*

В Смит Колидж, Нортхемптън, щата Масачузетс, по средата на път, отиващ дявол знае къде, получават образование 2200 момичета. На разстояние два часа път по магистралата след бариерата за изхода от Холиоук и след още половин час каране по второкласни пътища пресякох железопътната линия и влязох в града. Никога не съм харесвал Нортхемптън. Атмосферата му е особено потискаща за студентски град: почти можеш да помиришеш във въздуха раздражението и тежката обща немощ на 2200 красиви момичета, оставени на това забравено и от Бога място за цели четири години, както и общото раздражение на местните жители, принудени да се съобразяват с тях през това време.

Районът на колежа е красив, особено през есента, когато листата сменят цветовете си. Красив е дори когато вали.

Отидох директно в канцеларията на колежа и потърсих името на Керън Рандъл в указателя за ученици и преподаватели. Дадох ми и карта на района на колежа, на която беше обозначено и мястото на нейното общежитие Хенли Хол.

Оказа се бяла дървена къща на Уилбър Стрийт. В нея живееха четирийсет момичета. На партера имаше дневна със светли тапети на ситни шарки, обзаведена доста безвкусно. Наоколо се мотаеха момичета с дълги накъдрени коси, облечени в униформени престилки. До вратата имаше портиерна.

— Бих искал да говоря с Керън Рандъл — казах на момичето.

Тя ме погледна сепнато, решила сякаш, че съм изнасилвач на средна възраст.

— Аз съм чичо й — доктор Бери.

— Не бях тук през уикенда. Откакто съм се върнала, не съм виждала Керън. Тя отиде в Бостън за почивните дни.

Имах късмет: очевидно дежурната не знаеше нищо. Дали другите момичета знаеха, засега не можех да си отговоря. Имаше вероятност възпитателката на пансиона да е вече уведомена или пък скоро да научи. Искях да избегна срещата си с нея.

— А, ето я Джини, съквартирантката й — каза момичето зад бюрото.

От вратата излезе тъмнокосо момиче, облечено в тесен комбинезон и евтин пуловер — по странно педантичния си външен вид напомняше на стара мома, но нещо в израза на лицето й се противопоставяше на останалата част от тялото й. Момичето на бюрото махна на Джини и каза:

— Това е доктор Бери. Той търси Керън.

Момичето ме погледна стреснато. Тя знаеше. Бързо я хванах, заведох я до дневната и я накарах да седне.

— Но Керън...

— Знам — прекъснах я аз. — Но трябва да говоря с вас.

— Мисля, че е по-добре да поискам разрешение от мис Питърс — каза Джини и започна да се изправя. Внимателно я побутнах да седне.

— Преди да го направите, ще ви кажа, че бях на аутопсията на Керън вчера.

Тя вдигна ръка към устните си.

— Съжалявам, че съм толкова рязък, но имам сериозни въпроси, на които само вие можете да отговорите. И двамата знаем какво ще каже мис Питърс.

— Тя не би разрешила да говоря с вас — каза Джини.

Гледаше ме подозрително, но се виждаше, че съм събудил любопитството й.

— Нека да отидем на по-спокойно място — предложих.

— Не знам...

— Ще ви отнема само няколко минути.

Тя стана и кимна към коридора.

— По принцип не е разрешено мъже да влизат в стаите ни — каза тя. — Но вие сте роднини, нали?

— Да — отговорих.

Джини и Керън живееха в една стая на приземния етаж в задната част на сградата. Вътре беше претъпкано и нямаше къде да се обърнеш от подарени за спомен момичешки вещи — снимки на момчета, писма, шеговити картички за рождени дни, програми за футболните мачове на най-реномираните колежи в източната част на САЩ, парченца от панделки, училищни програми, шишенца с парфюми, плюшени играчки. Джини седна на едно от леглата и ми посочи стола.

— Миналата вечер мис Питърс ме уведоми, че Керън е... умряла при злополука. Помоли ме известно време да не го съобщавам на никого. Смешно е. Никой от познатите ми не е умирал досега — имам предвид на моята възраст. Смешно е, по-скоро... странно е. Не почувствах нищо, не се развълнувах особено. Май че още не го вярвам.

— Познавахте ли Керън, преди да станете съквартирантки?

— Не. Събра ни колежът.

— Разбирахте ли се?

Тя потрепери. Но беше някак фалшиво — като грижливо репетиран пред огледалото жест.

— Предполагам, че сме се разбирали. Керън не беше типичната първокурсничка. Тя не се изплаши от условията тук и винаги заминаваше за ден или за целия уикенд. На практика никога не влезе в клас и непрекъснато говореше колко мрази това място. Казва го всяка от нас, но тя го правеше някак сериозно. Мисля, че наистина го мразеше.

— Защо мислите така?

— Заради поведението ѝ. Бягаше от часовете, напускаше района на колежа. Тя подписваше родителите си, за да излезе през уикендите, като твърдеше, че отива да ги посети, но никога не го правеше. Тя самата ми призна. Керън мразеше родителите си.

Джини стана и отвори вратата на гардероба. От вътрешната ѝ страна имаше закачена голяма гланцирана снимка на Дж. Д. Рандъл — цялата покрита с миниатюрни дупчици.

— Знаете ли от какво са? Тя имаше навик да хвърля стрелички по него всяка вечер, преди да си легне.

Джини затвори вратата.

— А майка ѝ?

— О, тя харесваше майка си. Истинската си майка, която е умряла. Сега има мащеха. Нея Керън никога не е харесвала особено.

— За какво друго говореше Керън?

— За момчета — каза Джини, сядайки на леглото отново.

— Всички говорим за момчета. Керън е ходила в частно училище някъде наблизо и познаваше много момчета. Те често идваха да я видят.

— Имаше ли някоя по-сериозна връзка?

— Не мисля. Имаше много познати момчета и всички я преследваха.

— Значи беше популярна?

— Или нещо такова — каза Джини, сбърчвайки нос. — Слушайте, не е хубаво да се говорят такива неща за нея сега, знаете ли. И няма причини да мисля, че е истина. Може пък всичко да е било една голяма лъжа.

— Какво значи това?

— Ами ти идваш тук като първокурсник и никой не те познава, никой не е чувал за тебе преди — можеш да кажеш на хората каквото поискаш и номерът ти да мине. По-рано имах навика да казвам, че съм била лидерка на клакьорките в гимназията, просто заради майтапа. Всъщност аз учих в частно училище, но винаги съм искала да бъда лидерка.

— Разбирам.

— Измислиците са толкова полезни понякога, нали знаете?

— Какви истории ви е разказвала Керън?

— Не знам. Не бяха точно истории. Просто един вид загатвания. Тя искаше хората да вярват, че е дива, и че всичките ѝ приятели са диви. Всъщност това беше любимата ѝ дума: див. Тя знаеше какво да направи, за да не се съмняваш в думите ѝ. Никога не разказваше историите си от начало до край. Това бяха малки, накъсани коментари. За абортите ѝ, за всичко.

— Абортите ѝ?

— Казваше, че имала два, преди дори да влезе в колежа. Това е доста невероятно, не мислите ли? Два аборта? Тя беше само на седемнайсет, в края на краищата. Казах ѝ, че не ѝ вярвам, и тя се втурна да обяснява как се правело всичко, с най-големи подробности. След това вече не бях толкова сигурна.

Момиче от лекарско семейство можеше лесно да добие представа за механизмите на кюртажа. Това обаче не беше доказателство, че тя самата е правила аборт.

— Каза ли ви нещо по-конкретно? Къде са ѝ ги направили например?

— Не. Каза само, че ги е правила. Всъщност тя постоянно говореше за такива неща. Знам, че искаше да ме шокира. Можеше да бъде доста арогантна, когато пожелаеше. Спомням си първия, не — втория уикенд, откакто бяхме тук, тя излезе в събота вечерта и се върна късно. Побърках се от притеснение. Дойде си по някое време, цялата раздърпана, пхна се в леглото на загасени лампи и каза: „Господи, обичам черно месо!“ Просто така. Не знаех какво да отговоря, имам предвид, че тогава не я познавах добре, така че не казах нищо. Помислих, че се опитва да ме впечатли.

— Какво друго ви е разказвала?

Джини потръпна.

— Не мога да си спомня. Винаги бяха несвързани неща. Една вечер, докато се приготвяше да излиза и си свиркаше пред огледалото, ми каза: „Този уикенд наистина ще го получа.“ Или нещо такова, не си спомням точните ѝ думи.

— И какво отговорихте вие?

— Казах: „Забавлявай се.“ Какво можеш да кажеш, когато излизаш от банята и някой ти съобщава такова нещо? Тя отвърна: „Ще се забавлявам, ще се забавлявам.“ Винаги правеше малки, шокиращи коментарии.

— А вие вярвахте ли ѝ?

— След няколко месеца започнах да ѝ вярвам.

— Имали ли сте някога причина да мислите, че е бременна?

— Докато беше тук? В училище? Не.

— Сигурна ли сте?

— Никога не е споменавала такова нещо. А и тя пиеше хапчета.

— Сигурна ли сте?



— Да, така мисля. Всяка сутрин превръщаше това в истински ритуал. Хапчетата са ей там.

— Къде?

Джини посочи.

— На бюрото. В малкото шишенце.

Станах, отидох до бюрото и взех пластмасовото шишенце. Етикетът беше от аптека „Бейкън“. Указания липсваха. Извадих бележника си и записах номера на рецептата и името на лекаря. После отворих шишенцето и извадих едно хапче. Бяха останали само четири.

— Тя всеки ден ли ги пиеше?

— Точно така — отговори Джини.

Не бях гинеколог, нито пък аптекар, но знаех все пак някои неща. Първо, че повечето противозачатъчни се продаваха в специални опаковки, за да може жената лесно да следи дните. Второ, че първоначалната доза хормони е била намалена от 10 милиграма на ден на два милиграма. Това значеше, че хапчетата би трябвало да бъдат дребни. А тези хапчета бяха огромни в сравнение с противозачатъчните. Нямаха никаква маркировка на повърхността, бяха тебеширенобели и доста ронливи на пипане. Пуснах едно в джоба си и върнах останалите в шишенцето. Дори и без проверка имах идея какви може да са.

— Срещали ли сте някои от приятелите на Керън?

Джини поклати отрицателно глава.

— Керън говореше ли понякога за тях, разказваше ли ви за срещите си?

— Не. Поне не като за личности, ако разбирате какво искам да кажа. Тя разказваше как се проявявали в леглото, но обикновено по твърде циничен начин. Винаги се опитваше да ме смайва с цинизми и разни вулгарни неща. Почакайте малко.

Тя стана и отиде до тоалетната масичка на Керън. Над нея имаше огледало — в рамката му бяха пъхнати няколко снимки на момчета. Тя измъкна две от тях и ми ги подаде.

— Това е едно от момчетата, за които говореше, но мисля, че вече не се виждаха. Срещала се е с него през лятото или нещо такова. Той учи в Харвард.

На снимката, заело стандартна рекламна поза и зяпнало във фотоапарата, имаше момче във футболна униформа с номер 71.

— Как се казва?

— Не знам.

Взех футболната програма на срещата „Харвард“—„Колумбия“ и прегледах списъка. Номер 71 беше Алън Зенър, десен защитник. Написах името му в бележника си и върнах снимката на Джини.

— Този — каза тя, подавайки ми втората снимка — е по-нов. Мисля, че се виждаше с него. Понякога вечер; като се връщаше, тя целуваше снимката, преди да си легне. Името му, мисля, е Ралф или Роджър.

На снимката имаше млад негър в тесен блестящ костюм, с електрическа китара в едната си ръка. Той се усмихваше доста сковано.

— Твърдите, че се е виждала с него?

— Да, струва ми се. Той участва в група, която свири в Бостън.

— И се казва Ралф? А знаете ли името на групата?

Джини се намръщи.

— Казвала го е, но не си го спомням. Керън един вид обичаше да пази момчетата си в тайна. Не беше като някои момичета, които сядат и ти разказват и най-малките подробности за приятелите си.

— И мислите, че тя се е срещала с него през уикендите?

Джини кимна.

— Къде?

— Предполагам, че в Бостън или Ню Хевън.

Обърнах снимката в ръцете си. На гърба ѝ беше написано: „Фото Кързин, Уошингтън Стрийт“.

— Мога ли да взема снимката с мен?

— Разбира се. На мен не ми трябва.

Пуснах я в джоба си и седнах отново.

— Познавате ли някои от тези хора? Някое от момчетата?

— Не, никога не съм виждала никой от приятелите ѝ. А, един момент. Веднъж видях. Едно момиче.

— Момиче?

— Да. Веднъж Керън ми каза, че една нейна добра приятелка щяла да дойде за един ден. Била много готина, много дива. Голяма реклама ѝ направи. Очаквах да бъде супер. И когато дойде...

— Да?

— Ами, беше наистина странна — каза Джини. — Много висока, действително с много дълги крака. Керън все говореше колко искала и нейните да бъдат толкова дълги. А момичето просто седеше и не казваше нищо. Беше красива, предполагам, и някак унесена. Може би е била дрогирана, не знам. След около един час седене тя проговори и изрече много странни неща.

— Какви по-точно?

— Доколкото си спомням, каза, че „Дъждът в Испания е предимно пропилян“. И измисли стихове за хора, бягащи в спагетени полета. Бяха доста тъпи, имам предвид не такива, че да ги наречеш добри.

— Как се казваше момичето?

— Може би Енджи.

— Тя в колеж ли учеше?

— Не. Беше млада, но работеше. Керън, струва ми се, каза, че била медицинска сестра.

— Опитайте се да си спомните името ѝ.

Джини се намръщи и погледна пода, после поклати глава.

— Не мога — каза. — Не обърнах внимание.

Не исках да оставям нещата така, но ставаше късно.

— Какво друго можете да ми кажете за Керън? Беше ли нервна? Неспокойна?

— Не. Винаги беше спокойна. Всички в общежитието бяха нервни, особено в периода, когато имахме изпити, но на нея не личеше да ѝ пука.

— А случваше ли се да е енергична, жизнерадостна, бърлива?

— Керън? Шегувате ли се? Вижте какво, тя винаги беше полумъртва, с изключение на срещите ѝ, когато се оживяваше, иначе все се оплакваше от умора.

— Много ли спеше?

— Да. Проспиваше по-голямата част от училищните часове.

— Много ли ядеше?

— Не точно. Проспиваше и повечето часове за хранене.

— Сигурно е отслабнала тогава?

— Всъщност тя наддаде — каза Джини. — Не много, но достатъчно. След шест седмици вече не можеше да се пхне в повечето от роклите си. Наложил ѝ се да си купи други.

— Забелязахте ли други промени?

— Е, още една, но не съм сигурна дали е важна. Имам предвид, че тя беше важна за Керън, но никой друг не забелязваше.

— И каква беше тя?

— Беше си втъпила, че започнала да се окосмява. Нали знаете, ръцете, краката, на горната устна. Оплакваше се, че бръсне краката си през цялото време.

Погледнах часовника си и видях, че беше почти обяд.

— Е, не искам да губите от часовете си.

— Няма значение — каза тя. — Толкова ми е интересно.

— Какво имате предвид?

— Да ви наблюдавам как работите.

— Трябва да сте говорили с лекари и друг път.

Тя въздъхна.

— Сигурно си мислите, че съм глупава — каза тя кисело. — Но не съм вчерашна.

— Мисля, че сте много интелигентна.

— Ще искате ли да свидетелствам?

— Да свидетелствате? Защо?

— В съда, на съдебен процес.

Гледайки я, имах чувството, че отново репетира пред огледалото. Лицето ѝ имаше дълбокомъдреното изражение на киноактриса.

— Не съм сигурен, че съм проследил мисълта ви.

— Не можете да си признаете — каза тя, — но аз знам, че сте адвокат.

— Нима?

— Разбрах го десет минути след като дойдохте. И искате ли да знаете как?

— Как?

— По начина, по който разгледахте хапчетата. Направихте го много внимателно, не като лекар. Мисля си, че от вас би излязъл добър лекар.

— Сигурно сте права.

— Късмет в работата — пожела ми тя и аз тръгнах към вратата.

— Благодаря.

И тя ми намигна.

## ДВЕ

Рентгеновата стая на втория етаж на Мем имаше претенциозното име „Рентгенови диагнози“. Но както и да ги наричат, стаите за рентгенови снимки са навсякъде еднакви. Стените на тази бяха от матово стъкло, на които имаше закачени скобички за филмите. Беше твърде широка стая — половин дузина рентгенолози можеха да работят в нея едновременно.

Влязох вътре заедно с Хюгъс. Той беше рентгенолог в Мем, когото познавах от дълго време — с жена му и Джудит понякога играехме бридж. Бяха добри играчи и играеха със стръв, докато за мен играта нямаше такова значение. Е, случваше се понякога и аз да бъда доста емоционален.

Не се бях обадил на Луис Кар, защото знаех, че едва ли ще ми помогне. Хюгъс беше ниско в стълбицата и не се интересуваше дали искам да видя филмите на Керън Рандъл или на Ага Хан, който беше идвал преди няколко години за бъбречна операция. Той ме заведе направо в стаята за рентгенови снимки.

— Как е сексуалният ти живот? — попитах го по пътя.

Това е дежурната тема за рентгенолозите. Известно е, че те имат най-късия живот сред медицинските специалисти. Точните причини са неизяснени, но естественото предположение е, че им влияят рентгеновите лъчи. Някога рентгенолозите стояли при пациента, докато правели снимките. За няколко години успявали да се облъчат с достатъчно гама лъчи, за да намерят смъртта си. Тогава и филмите били по-малко чувствителни и изисквали замайващо голяма доза лъчи, за да се получи добър контраст на изображението.

Но дори сега, при наличието на по-модерна техника и с много повече познания, шегаджийската традиция се е запазила и рентгенолозите са обречени да понасят цял живот солените майтапи на колегите си от другите специалности.

Хюгъс прие закачката ми добре.

— Моят сексуален живот — каза той — е много по-добър от играта ми на бридж.

Когато влязохме, в стаята работеха трима-четирима рентгенолози. Всеки от тях бе седнал пред плик с филми и магнетофони; те вадеха един по един филмите, четяха имената на пациентите, номера и вида на филма, после го прикрепяха на матовото стъкло и диктуваха диагнозите си.

Едната стена на стаята беше предназначена за спешните случаи. Това бяха сериозно болни хора и техните снимки не се съхраняваха в плътни пликове. Вместо това те бяха окачени на въртящи се рамки. Бутонът се натискаше и рамките се придвижваха, докато се покажеше рамката с филма на пациента, който те интересуваше. Това означаваше, че информация за критично болен пациент можеше да се получи на секундата.

Хранилището за снимки беше съседно на рентгеновия кабинет. Хюгъс влезе вътре и намери филмите на Керън Рандъл и ги донесе. Седнахме пред осветеното стъкло и Хюгъс нагласи първата снимка.

— Снимка на черепа в профил — каза той, вирайки се в нея. — Знаеш ли защо е бил поръчана?

— Не — отговорих.

Аз също гледах филма, но нищо не можех да разбера. Снимките на черепа са трудни за разчитане. Костите на черепа са много сложни и хвърлят трудно разгадаеми сенки, смесици от светлина и тъмнина. Хюгъс ги изучава известно време, като току прокарваше линии с капачката на флумастера си.

— Изглежда нормален — каза той най-накрая. — Никакви фрактури, никакви неправилни зараствания. Никакви следи от въздух или хематоми. Разбира се, щеше да бъде хубаво, ако разполагахме с ангиография или пневмоенцефалограма. Да видим сега другите филми. — Той свали снимката в профил и сложи снимка в анфас. — Тази също изглежда нормална. Питам се защо изобщо са ги правили. Тя претърпявала ли е катастрофа?

— Нямам представа.

Той продължи да тършува.

— Няма други — каза той. — Очевидно не е, щом не са направили снимки на лицевите кости, а само на черепа.

Лицевите снимки се правят от различни ъгли и са предназначени да проверят за евентуални фрактури на лицевите кости.

Хюгъс продължи да разглежда, редувайки ги една след друга, но не можа да открие нищо необичайно.

— По дяволите! Доколкото виждам — каза той, барабанейки по повърхността, — няма никакво отклонение.

— Добре — казах аз и се изправих. — Благодаря ти за помощта.

На излизане се питах дали снимките, които видях, ми помогнаха да си изясня нещата, или ме объркаха още повече.

## ТРИ

Влязох в телефонна кабина близо до фоайето на болницата. Извадих тефтерчето си и погледнах аптечния номер и номера на рецептата. Извадих и хапчето, което бях взел от стаята на Керън. Отчупих с нокътя си малко парченце от него и го разтроших в дланта си. То лесно се стри на ситен прах. Със сигурност знаех какво е, но за всеки случай го близнах с върха на езика си.

Вкусът не можеше да се сбърка, а този на стрития аспирин беше ужасен.

Набрах номера на аптеката.

— Аптека „Бейкън“? Обажда се доктор Бери от Линкълн. Искам да попитам за някои лекарства, както следва...

— Само за секунда да взема молив.

Последва кратка пауза.

— Продължавайте, докторе.

— Името е Керън Рандъл. Номерът е едно-четири-седем-шест-шест-седем-три. Предписал — доктор Питър Рандъл.

— Добре, ще проверя.

Аптекарката пусна телефонната слушалка и аз чух шепот и шум от разгръщащи се страници. После тя отговори:

— Да, ето го — долетя отговорът. — Лекарството се казва дарвън, двайсет капсули по 75 милиграма. Доза — по едно на четири часа, ако има нужда. Изпълнено е два пъти. Искате ли датите?

— Не, това е достатъчно.

— Мога ли да ви помогна с нещо друго?

— Не, благодаря. Бяхте ми много полезна.

Оставих бавно слушалката. Нещата се заплитаха все повече.

Що за момиче беше това — да се преструва, че взема противозачатъчни хапчета, докато всъщност пие аспирин, който държи в шишенце от лекарства, които действат болкоуспокояващо при мензис?



## ЧЕТИРИ

Смъртта при аборт е сравнително рядко явление, но този факт се прикрива от жълтата преса. Статистиките, както и клюкарските хроники са твърде емоционални и неверни. Числата са най-различни, но повечето хора приемат факта, че около милион криминални аборта се правят всяка година и около 5000 жени намират смъртта си в резултат на такива аборти. Това означава, че смъртността в тези случаи варира около 500 на 100 000. Съотнесена към смъртността при болничните аборти, това е изключително висока стойност. При болничните аборти тя варира от 0 до 18 на 100 000, което я прави опасна колкото ваденето на сливици (17 на 100 000).

Статистиката доказва, че криминалните аборти са около 25 пъти по-смъртоносни, отколкото би могло да бъдат. Повечето хора са ужасени от това, но Арт разсъждаваше за тези неща трезво и внимателно. Той твърдеше нещо много интересно: че една от причините абортите да останат нелегални е тази, че са сравнително безопасни.

— Трябва да се осмислят фактите — каза той веднъж. — Милион жени е нищо незначещо число. Това, което е от значение, е, че на всеки трийсет секунди се прави по един криминален аборт — всеки ден, година след година. Това го прави много често срещана операция и за добро или зло, в болнични условия тя е безопасна.

По специфичния си циничен начин той говореше и за прага на смъртността, както сам го наричаше. Дефиницията му за понятието беше следната: това е броят на хората, които трябва да умират инцидентно и безсмислено всяка година, преди някой да се сети да се развълнува за тях. Изразен в числа, той беше установен на около 30 000 на година — толкова бяха и американците, които умираха при автомобилни катастрофи.

— Това е то — казваше Арт. — На ден по магистралите умират около 80 души и всички го приемат като обичаен факт от живота. Е, в такъв случай кой ще го е еня за 14-те жени, които умират при аборт всеки ден?

Той твърдеше, че за да се принудят лекарите и адвокатите да направят нещо, смъртните случаи при аборт би трябвало да достигнат 50 000 на година, а може би и повече. Спрямо сегашните стойности на смъртността това означаваше 10 000 000 аборта на година.

— Може би е странно, но аз правя лоша услуга на обществото. Не съм загубил пациентка при аборт, следователно поддържам ниска смъртността. Това е добре за пациентите ми, разбира се, но е лошо за обществото като цяло. Обществото би се развълнувало само от страх или от чувството за вина. Ние реагираме само на големите числа, малките не ни впечатляват. Кой щеше да забележи, ако Хитлер беше убил само 10 000 евреи?

Той продължаваше да обяснява как, като прави безопасни аборти, запазва статуквото, и това намалява натиска на обществеността върху законодателите. После каза и още нещо:

— Проблемът на тази страна е, че жените нямат никаква воля и смелост. Те биха предпочели скрито да им бъде направена опасна и нелегална операция, отколкото да се опитат да променят законите. Законодателите са мъже, а мъжете не забременяват, те могат да си позволят да бъдат моралисти. Също както и свещениците — ако имаше жени свещеници, щяхме да станем свидетели на бързи промени в религията. Но политиката и религията се управляват от мъже, а жените просто не смеят да упражнят натиск. А това е лошо, защото абортите са работа на жените — техни са децата, техни са телата, техен е рискът. Ако 1 000 000 жени пишат писма до конгресмена си, може би нещо би се променило. Вероятно трудно, но все пак има някакъв шанс. Само че те няма да го направят.

Тази мисъл го тревожеше повече от всичко друго. Сетих се за нея, докато шофирах, за да се срещна с една жена, която според всички сведения беше твърде смела и решителна: мисис Рандъл.

\* \* \*

Северно от Кохасет, на около половин час от ниската част на Бостън, се намира разкошен жилищен квартал, построен по дължината на скалистия бряг. Той твърде много напомня на Нюпорт

— стари къщи с архитектурна стойност с великолепни морави и изглед към морето.

Къщата на Рандъл беше огромна, четириетажна, в готически стил; зданието беше бяло, с претенциозни балкони и кулички. Тревната площ се разстилаше до водата; общо взето, около къщата имаше пет акра двор. Минах с колата по чакълестия път и паркирах пред къщата до две поршета — едно черно и едно яркожълто. Явно цялото семейство караше поршета. Вляво от къщата имаше гараж със сив мерцедес. Той вероятно беше за слугите.

Излязох от колата и тъкмо се чудех как ще се оправя с иконома, когато някаква жена излезе от главния вход и слезе по стълбите. Слагаше си ръкавици, докато вървеше, и изглежда, бързаше. Когато ме видя, тя спря.

— Мисис Рандъл?

— Да — каза тя.

Не знам какво бях очаквал да видя, но със сигурност не беше това, което видях. Жената беше висока и облечена в бежов костюм на Шанел. Косата ѝ имаше лъскав черен цвят, краката ѝ бяха дълги, очите — големи и тъмни. Нямахше повече от 30 години. Скулите на лицето ѝ бяха остри и ясно очертани.

За няколко секунди се взирах в нея с недоумение, чувствайки се като глупак, неспособен да предприема нищо. Тя се намръщи срещу мен от нетърпение.

— Какво желаете? Няма цял ден да ви чакам.

Гласът ѝ беше леко дрезгав, а устните — чувствени. Имаше хубав акцент и леко английска интонация.

— Хайде, кажете.

— Искам да говоря с вас за дъщеря ви — започнах аз.

— Моята заварена дъщеря — изрече тя бързо, минавайки край мен на път към черното порше.

— Да, вашата заварена дъщеря.

— Разказах вече всичко на полицията. А сега закъснявам за среща, така че, ако ме извините...

Тя отключи вратата на колата и я отвори.

— Казвам се...

— Зная кой сте. Джошуа спомена за вас снощи. Предупреди ме, че може да се опитате да ме видите.

— Е?

— Каза ми, доктор Бери, да ви пратя по дяволите.

Мисис Рандъл правеше всичко възможно, за да изглежда ядосана, но си личеше, че се преструва. Имаше нещо друго, което се четеше на лицето ѝ — може би любопитство или пък страх. Стори ми се странно. Тя запали колата.

— Приятен ден, докторе.

Наведох се към нея.

— Изпълнявате заповедите на съпруга си ли?

— Обикновено го правя.

— Но не винаги — казах аз.

Тя тъкмо щеше да включи колата на скорост, но спря с ръката на лоста.

— Моля?

— Имам предвид, че съпругът ви не е наясно с някои неща.

— Напротив — отговори тя.

— Знаете, че съм прав, мисис Рандъл.

Тя загаси колата и ме погледна.

— Ще ви дам 30 секунди да напуснете тази собственост, преди да извикам полицията.

— Ще извикате полицията? Не мисля, че това е разумно.

Жената губеше контрол, нейната самоувереност се изпаряваше.

— Защо дойдохте тук?

— Искам да ми разкажете за нощта, в която закарахте Керън в болницата — неделя вечерта.

— Ако искате да разберете повече за онази нощ, погледнете в онази кола. — Тя посочи жълтото порше.

Отидох да погледна. Беше като в ужасен сън. Дамаската, някога жълтеникаво-кафява, сега беше червена. Шофьорското място, пътническото място, копчетата по таблото бяха червени. Кормилото беше тук-там червено. Килимът на пода беше червен. Галони кръв бяха изтекли в тази кола.

— Отворете вратата — каза мисис Рандъл — и пипнете седалката.

Направих го. Беше още влажна.

— Три дни по-късно все още не е изсъхнала. Толкова много кръв изгуби Керън. Това е, което ѝ направи той.

Аз затворих вратата.

— Това нейната кола ли е?

— Не, моята. Керън нямаше кола. Джошуа не искаше да ѝ купува, преди да навърши 21.

— Тогава тази чия е? — кимнах аз към черната кола, в която седеше тя.

— Нова е. Вчера я купихме.

— Ние?

— Аз я купих, с разрешението на Джошуа.

— Ами жълтата?

— Полицията ни посъветва да я запазим като веществено доказателство, ако стане нужда. Но щом можем, веднага ще...

— Какво точно се случи в неделя през нощта?

— Не съм длъжна да ви отговарям — каза тя със стиснати устни.

— Разбира се, че не сте — усмихнах се леко.

Знаех, че съм я хванал натясно — в очите ѝ се четеше страх. Тя погледна настрани, взирайки се направо през предното стъкло.

— Бях сама вкъщи. Джошуа имаше в болницата спешен случай, а Уилям бе дежурен в Медицинския институт. Беше около три и половина сутринта. Керън бе на среща. Чух да свири клаксонът на колата. Не спираше. Станах от леглото, облякох си един халат и слязох долу. Колата ми беше там, с работещ мотор и, включени фарове. Клаксонът още свиреше. Излязох навън и я видях. Беше припаднала върху бутона на клаксона. Навсякъде имаше кръв.

Тя пое дълбоко въздух и затършува в чантата си за цигара. Извади пакет френски и аз ѝ поднесох огънче.

— Продължавайте.

— Няма повече за разказване. Преместих я на другата седалка и я закарах в болницата.

Тя пушеше цигарата с кратки, отривисти движения.

— По пътя се опитвах да разбера какво се е случило. Знаех откъде кръви, защото полата ѝ беше цялата мокра. „Лий го направи.“ Каза го три пъти. Никога няма да забравя този слаб, тънък глас.

— Тя беше в съзнание? Беше в състояние да разговаря с вас?

— Да — каза мисис Рандъл. — Припадна отново точно когато стигнахме в болницата.

— Как разбрахте, че абортът е бил предизвикан? — попитах. — Не допускате ли, че може да е било спонтанен аборт?

— В чантата ѝ открих чековата ѝ книжка. Последния чек, който беше дала, беше за триста долара с дата от неделя. Ето откъде знам.

— Бил ли е осребрен чекът? Проверихте ли?

— Разбира се, че не е бил — отговори тя. — Човекът, който има чека, сега е в затвора.

— Разбирам — казах замислено.

— Това е добре. А сега ще трябва да ме извините.

Мисис Рандъл излезе от колата и забърза по стълбите обратно към къщи.

— Мислех, че закъснявате за среща — не се стърпях аз.

Тя спря за момент и ме изгледа.

— Вървете по дяволите! — изруга ме и затръшна вратата зад гърба си.

Аз се върнах при колата си, обмисляйки представлението, което ми бе изнесено. Беше твърде убедителна. Успях да открия само две слаби места: едното беше количеството кръв в жълтата кола — притесняваше ме, че на пътническото място имаше повече кръв. Другият пропуск на мисис Рандъл беше, че не знаеше таксата на Арт за аборт. Той вземаше 25 долара — точно колкото да покрие разходите за лабораторията. Никога не вземаше повече. Това беше някакъв странен негов начин да запази съвестта си чиста.

## ПЕТ

Надписът беше полуизтрит: „ФОТОГРАФСКО СТУДИО КЪРЗИН“. Отдолу с дребен жълт шрифт пишеше: „Снимки за всякакви цели. Паспортни, рекламни, за приятели. Срок — един час.“

Фотостудиото се намираше на ъгъла в северната част на Уошингтън Стрийт, далеч от светлините на кината и големите магазини. Влязох вътре и заварих дребни старци, мъж и жена, седящи един до друг.

— Да? — попита мъжът с нежен, почти плах глас.

— Имам един особен проблем — започнах аз.

— Паспорт ли? Няма никакъв проблем. Можем да ви извадим снимките за един час, дори за по-малко, ако бързате. Правили сме го хиляди пъти.

— Точно така — добави жената, кимайки. — Повече от хиляди.

— Моят проблем е по-различен — отговорих аз. — Вижте, дъщеря ми навършва 16 години и ще и организираме голямо парти...

— Съжаляваме, не се занимаваме с годежи — каза мъжът.

— Това не е годеж, а парти по случай рожден ден.

— Не, дума да не става.

— Преди го правехме — обясни жената. — Едно време. Но беше такъв ужас.

Въздъхнах дълбоко.

— Това, което ми трябва, е малко информация. Дъщеря ми е луда по някаква рокендрол група, а вие сте ги снимали. Искрах това да бъде изненада, така че си помислих, че...

— Вие имате дъщеря на 16?

Той ме изгледа подозрително.

— Точно така. Следващата седмица ще ги навърши.

— И ние сме правили снимка на група?

— Да.

Подадох му снимката. Той дълго я гледа.

— Това не е група, това е само един човек — каза накрая.

— Знам, но той е част от групата. Вие сте направили снимката и аз си помислих, че вероятно...

През това време мъжът разгледа гърба на снимката.

— Ние сме я правили — съобщи той. — Това е нашият печат. „Фотографско студио Кързин“. Това сме ние. Съществува от 1931 година. Баща ми го държеше преди мен, Бог да го прости. Значи твърдите, че това е група — попита той, размахвайки снимката.

— Член на група.

— Възможно е — каза той и подаде снимката на жената. — Помниш ли да сме снимали такава група?

— Може и да сме снимали, но не мога да си ги спомня.

— Вероятно е била рекламна снимка — предположих аз.

— Как се казва групата?

— Не знам. Затова дойдох при вас. Нали снимката има вашия печат...

— Видях, не съм сляп — отговори троснато той. После се наведе и погледна под тезгяха. — Трябва да проверя картотеката. Там пазим всичко.

Разнесе се шум от прехвърляне на снимки. За голяма моя изненада той наистина беше фотографирал дузина групи. Ровеше много бързо.

— Жена ми не може да ги запомни, но аз ги помня. Видя ли ги, всичките си ги спомням. Ето, това са Джими и „Ду-Дах“.

Той прелистваше бързо.

— „Уарблър“, „Кофин“, „Клик“. Имената се залепват за теб, странно нещо.

Опитвах се да погледна лицата, докато разгръщаше, но той го правеше много бързо.

— Чакайте малко — посочих аз една снимка. — Мисля, че са тези.

Мъжът се намръщи.

— „Зефир“ — каза той с неодобрителен тон. — Ето кои били.

Погледнах петимата мъже — всички бяха негри. Носеха същите блестящи костюми като този, който бях видял на единичната снимка.

Всички се усмихваха някак сковано, сякаш им бе неприятно, че ги снимат.

— Знаете ли имената им? — попитах.



Той обърна снимката обратно и прочете:

— „Зейк, Зич, Роман, Джордж и Хепи“. Това са те.

— Добре — казах аз и ги записах в тефтерчето си. — Имате ли представа как мога да се свържа с тях?

— Вижте, вие сигурен ли сте, че ги искате за партито на дъщеря си?

— Защо не?

Мъжът вдигна рамене.

— Не вдъхват особено доверие.

— Е, надявам се, че нищо няма да стане, ако посвирят една вечер.

— Не знам — каза той недоверчиво, — доста са съмнителни.

— Знаете ли къде мога да ги намеря?

— Разбира се — той посочи с пръст надолу по улицата. — Нощем работят в Илектрик Грейп. Всички негри киснат там.

— Благодаря ви — казах аз и тръгнах към вратата.

— Бъдете внимателен — посъветва ме жената. Аз промърморих и затворих вратата.

— Приятно прекарване на партито — пожела мъжът.

\* \* \*

Алън Зенър беше огромно като планина хлапе. Беше не толкова висок, колкото широк. Намерих го на излизане от тренировка в Дилън Фийлд Хаус. Беше следобед и залязващото слънце хвърляше златни отблясъци над стадиона „Солджърс Фийлд“ и над близките сгради — Фийлд Хаус, хоккейната пързалка и закритите тенискортове. На едно игрище някаква група все още се боричкаше, вдигайки облаци от жълтокафяв прах.

Зенър тъкмо си беше взел душа — късата му черна коса беше още влажна и той я търкаше, спомнил си сякаш строгата препоръка на треньора да не излиза навън с мокра коса.

Каза ми, че бърза да вечеря и да започне да учи, така че говорихме по пътя към общежитията на Харвард. Тази година завършвал Леверт Хаус и специализирал история. Не харесвал темата

на дипломната си работа. Притеснявал се дали ще успее да влезе в Юридическия факултет — там не давали предимство на спортистите.

Най-накрая насочих разговора към Керън.

— И вие ли?

— Какво искате да кажете?

— Вие сте вторият за днес. Фоги беше тук преди вас.

— Фоги?

— Стареца. Тя така му викаше.

— Защо?

— Не зная. Просто го наричаше как ли не.

— Вие говорихте ли с него?

— Той дойде да ме види — отговори Зенър внимателно.

— И какво?

— Казах му да се маха. — Той вдигна рамене.

— Защо?

Бяхме стигнали до Масачузетс Авеню. Движението беше натоварено.

— Защото не искам да се забърквам.

— Но вие вече сте се забъркали.

— Да, по дяволите, зная — той тръгна да пресича улицата, умело проправяйки си път между колите.

— Знаете ли какво ѝ се е случило?

— Вижте, зная повече от всеки друг по този случай.

— Но не искате да ви намесват?

— Това е положението.

— Нещата са много сериозни — отговорих аз. — Арестуван е човек, обвинен в убийството ѝ. Трябва да ми кажете всичко, каквото знаете.

— Вижте, тя беше добро момиче, но имаше проблеми. За кратко нещата вървяха добре, после проблемите се увеличили и всичко свърши. Сега ме оставете на мира.

Аз вдигнах рамене.

— Когато делото се гледа, защитата ще ви призове като свидетел. Те могат да ви накарат да свидетелствате под клетва.

— На никакъв процес няма да свидетелствам.

— Няма да имате избор — казах аз, — освен, разбира се, ако изобщо няма дело.

— Какво искате да кажете?

— Искам да кажа, че е по-добре да си поговорим.

Две преки по-надолу, срещу Сентръл Скуеър, имаше малка мръсна таверна с ненастроен телевизор на бара. Поръчахме си две бири и докато чакахме, гледахме прогнозата за времето.

— Вие защо се интересувате от всичко това?

— Мисля, че Лий е невинен.

Той се изсмя.

— Вие сте единственият, който мисли така.

Бирите дойдоха. Аз платих. Той сръбна от своята и облиза пияната от устните си.

— Добре — съгласи се изведнъж Зенър. — Ще ви разкажа как се запознахме.

Срещнахме се на едно парти през април миналата година. Разбрахме се чудесно. Всичко изглеждаше направо страхотно. Не знаех нищо за нея, когато я срещнах, тя беше просто хубаво момиче. Знаех, че е млада. Но не знаех, че е толкова млада, поне не до следващата сутрин, когато бях поразен от изненада. Исусе, та тя беше само шестнайсетгодишна... Но я харесвах. Не беше глупава.

Той изпи половината чаша на един дъх.

— И така, започнахме да се виждаме. Малко по малко разбрах коя е. Тя по особен начин обясняваше нещата на части. Беше много вълнуващо, също като стар филмов сериал. Керън беше добра в това.

— Кога престанахте да се виждате?

— В началото на юни. Тя завършваше Конкорд и аз ѝ заявих, че ще отида на тържеството. Тя се възпротиви. Попитах я защо. И тогава ми беше обяснено кои са родителите ѝ и как ще изгледам в сравнение с тях. Разбирате ли, аз по-рано се казвах Земник и съм отраснал в Бруклин. Керън взе решението си и аз трябваше да се разкарам. Тогава наистина се бях разстроил. Сега вече не ме интересува.

— И никога повече не я видяхте?

— Само веднъж. Трябва да е било към края на юли. Заедно с приятели си бях намерил изгодна строителна работа на Кейп. За нея се носеха слухове, които не бях чувал, докато бяхме гаджета — че събирала защитни бандажи, каквито носят състезателите по футбол, че имала проблеми в семейството и че мразела баща си. Започнаха да

ми се изясняват неща, които по-рано не разбирах. Чух също, че щяла да прави аборт, и разправяла на хората, че детето е мое.

Той свърши бирата си и направи знак на бармана. Поръчахме по още една.

— Един ден се натресох на нея близо до Скъсет. Беше на някаква бензиностанция, тя зареждаше колата си, когато аз се наредих на опашката със своята. Разговорът ни беше кратък. Питам я наистина ли е правила аборт и тя каза да. Попитах я дали детето е било мое, а тя ми отговори със свършено спокоен глас, че не знае кой е бащата. Пратих я да върви по дяволите и си тръгнах. Тогава тя се затича и ме настигна, каза, че съжалява и че иска да си останем приятели. Отговорих ѝ, че не можем да бъдем приятели, и тя се разрева. По дяволите, отвратително е някое момиче да ти се разплаче на бензиностанция. Така че онази вечер обещах да я изведа.

— И направихте ли го?

— Да. Беше ужасно. Алън, направи това, Алън, направи онова; по-бързо, Алън, сега по-бавно. Алън, толкова много се потиш. Тя просто не млъкна.

— Тя на Кейп ли живееше миналото лято?

— Поне така ми каза. Работела в художествена галерия или нещо такова. Но чух, че прекарвала по-голямата част от времето си на Бийкън Хил. Имаше някакви луди приятели.

— Познавате ли някой от тях?

— Само една. На едно парти на Кейп някой ме представи на момиче на име Анджеа, което трябва да беше приятелка на Керън. Анджеа Харди или Харли, нещо такова. Ужасно хубаво момиче, но доста странна. Жалко, че беше толкова хубава.

— Познавате ли родителите на Керън?

— Да. Видях ги веднъж. Каква двойка само! Нищо чудно, че ги мразеше.

— Откъде знаете, че ги мразеше?

— За какво мислите, че ми говореше непрекъснато? Само за родителите си. Час по час. Тя мразеше Фоги. Понякога го наричаше „добрия стар татко“<sup>[1]</sup>. Имаше различни прозвища и за мащехата си, но няма да повярвате, че е могла да я нарича така. Най-интересното е, че въпреки недостатъците си много обичаше истинската си майка. Тя

е умряла, когато Керън е била на 14–15 години. Вероятно тогава е започнало всичко.

— Какво е започнало?

— Дивият и разюздан живот, с наркотиците и слободията. Тя искаше хората да я мислят за дива. Искаше да шокира. Като че ли трябваше непрекъснато да се доказва. Много добре познаваше наркотиците и винаги ги вземаше на публични места. Някои хора твърдят, че била привикнала към амфетамините, но не знам дали е вярно. Много хора на Кейп са били обект на подигравките ѝ и, разбира се, имаше доста отвратителни истории и за нея. Обичаха да казват, че Керън Рандъл е способна на всичко.

Докато го казваше, той направи лека гримаса.

— Вие харесвахте ли я?

— Да, докато имах възможност.

— Тогава на Кейп се видяхте за последен път, така ли?

— Да.

Пристигна и следващата бира. Той се загледа в чашата си в я повъртя известно време в ръцете си.

— Излъгах ви, това не е вярно!

— Видели сте се отново?

— Да.

— Кога?

— В неделя, миналата неделя.

---

[1] Good Old Dad (англ.), което съкратено образува GOD (Бог). — Б.пр. ↑

## ШЕСТ

— Беше почти обяд — започна Зенър. — Бях махмурлия от едно парти след играта предната вечер и се чувствах много зле. Бях в стаята си и се опитвах да се облека за обяд. Връзвах си връзката, но все развалях възела. Главата ме цепеше. Изведнъж тя влетя в стаята, като че ли имахме уговорка.

— А вие нямахте ли?

— Тя беше човекът, когото най-малко исках да видя в онзи момент. Тъкмо бях превъзмогнал чувствата си и бях изхвърлил от главата си мисълта за нея, и тя се появява отново, по-хубава от всякога. Малко понатежала, но хубава. Съквартирантите ми вече бяха отишли на обяд, така че бях сам. Тя ме помоли да я заведа да обядваме.

— И вие какво отговорихте?

— Казах не.

— Защо?

— Защото не исках да я виждам. Страхувах се от нея като от чума. Не желяех да се мотае около мене. Помолих я да си отиде, но тя остана. Седна, запали цигара и каза, че знаела, че между нас всичко е свършено, но имала нужда да си поговори с някого. Бях чувал това и преди и нямах намерение да повтарям грешката си. Но тя седеше на леглото и не искаше да си тръгне. Каза, че съм бил единственият човек, който можел да я разбере. Накрая просто се предадох. Седнах и казах: „Добре, говори.“ А наум продължавах да си повтарям, че съм глупак, щом отново я оставям да й мине номерът, както и последния път. Има някои хора, които трябва просто да се избягват.

— За какво говорихте?

— За нея, това беше единственото нещо, за което тя можеше да говори. За нея, за родителите ѝ, за брат и...

— Бяха ли близки с брат ѝ?

— В известен смисъл. Но той е някак си праволинеен, като Фоги. Посветен на медицината. Керън никога не е споделяла с него някои неща, например за наркотиците.

— Продължавайте.

— Е, седнах и започнах да слушам. Известно време тя говореше за училище, после за някакви мистични занимания, с които се беше захванала, където се медитирало два пъти на ден по половин час. Би трябвало да бъде нещо като да измиеш съзнанието си или да натопиш парче плат в мастило. Тъкмо беше започнала, но мислеше, че е страхотно.

— Как се държа?

— Беше нервна — каза Зенър. — Изпуши цял пакет цигари, докато седя там, и не престана да чупи пръстите на ръцете си. Имаше пръстен на академия „Конкорд“, който сваляше, слагаше и въртеше през цялото това проклето време.

— Каза ли защо е дошла от Смит Колидж преди уикенда?

— Да.

— Защо?

— За да прави аборт.

Аз се облегнах и запалих цигара.

— Вие как реагирахте на това?

Той махна с ръка.

— Не й повярвах.

Стрелна ме с поглед, после отпи от бирата си.

— Избягвах да й вярвам. Не биваше да й обръщам внимание. Не можех да си го позволя, тя все още имаше... влияние над мен.

— А тя знаеше ли го?

— Тя знаеше всичко — каза той. — Не пропускаше нищо.. Беше като котка, разчиташе на инстинктите си да я водят и те не й изневериха никога. Тя можеше да влезе в една стая, да се огледа и веднага да разбере всичко за всички. Имаше страхотен усет.

— Обсъждахте ли аборта?

— Не, защото не й повярвах. Просто оставих темата да виси във въздуха. Тя самата се върна към нея след около час. Каза, че се страхува, че иска да бъде с мен. Не спря да повтаря, че е уплашена.

— И въпреки това не й повярвахте?

— Не знаех дали да й вярвам.

Той допи бирата си на един дъх и остави халбата.

— Но какво, по дяволите, трябваше да направя? Тя беше щура. Не се разбираше с родителите си и хората около нея и това я тласна

към пропастта.

— Дълго ли разговаряхте?

— Около час и половина. После казах, че трябва да обядвам и да уча и че е по-добре да си тръгва. И тя си тръгна.

— Не разбрахте къде отива, нали?

— Не. Попитах я, но тя се изсмя. Каза, че никога не е знаела къде отива.



## СЕДЕМ

Когато оставих Зенър и се обадох в офиса на Питър Рандъл, беше привечер. Той не беше там. Казах на сестрата, че е спешно, и тя предложи да го потърся в лабораторията му. Във вторник и четвъртък работел там до късно през нощта.

Отидох, без да позвъня.

Питър Рандъл беше единственият член на семейството, когото бях срещал и преди. Бяхме се засичали един-два пъти на разни медицински партита. Беше невъзможно да не го забележи човек, първо, защото имаше запомняща се външност, и второ, защото обичаше партитата и обръщаше внимание на всички, за които някога бе чувал.

Той беше огромен дебел мъж, с двойна брадичка и великолепно чувство за хумор, със сърдечен смях и червендалесто лице. Пушеше бавно, пиеше страшно много, говореше забавно и обикновено беше душата на компаниите. Питър сам правеше купона. Можеше да освежи атмосферата за секунди. Бети Гейл, чийто съпруг беше главен хирург в Линкълн, беше възкликнала веднъж по негов адрес: „Какво чудесно социално животно е той!“

Например Питър можеше да разкаже така ефектно най-тъпата и мръсна шега, че да те накара да се засмееш. Дълбоко в себе си ти може и да си даваш сметка, че е така, но ще се смееш въпреки това, и всички съпруги също ще се смеят. Той можеше да флиртува с жена ти, да разлее питието си, да обиди домакина, да хленчи или каквото и да е друго, без това да се стореше някому невъзпитано и неприлично. Никой никога не му се противопоставяше, не му се мръщеше. Чудех се какво ли щеше да каже за Керън.

\* \* \*

Неговата лаборатория се намираше на петия етаж в биохимичното крило на Медицинския институт. Вървах надолу по

коридора и вдишвах чистия и остър мирис, който се носеше от лабораториите — смесица от ацетон, изгорял спирт, течен сапун и реактиви.

Кабинетът му беше малък. Зад бюрото седеше облечено в бяла престилка момиче, което пишеше писмо на машина. Както и трябваше да се очаква, тя беше изкусително хубава.

— С какво мога да ви помогна? — попита тя с лек акцент.

— Търся доктор Рандъл.

— А той очаква ли ви?

— Не съм сигурен — казах аз, — обаждах се, но не съм сигурен дали е получил съобщението ми.

Тя ме погледна и ме прецени като клиницист. В очите ѝ се четеше лека надменност, каквато всички изследователи придобиват, когато са около практикуващи. Клиницистите не използват мисълта си. Те затъпяват с мръсни, ненаучни неща като пациентите. Изследователят, точно обратното, населява възвишения свят на удовлетворяващата интелектуалност.

— Елате с мен — покани ме тя, после стана и прекоси стаята. Носеше дървени обувки без токове. Това обясняваше акцента ѝ. Следвайки я отзад, аз наблюдавах дупето ѝ и ми се искаше да не е облечена в лабораторна престилка.

— Той тъкмо започва нов експеримент — каза тя през рамо. — Така че е много зает.

— Мога да почакам.

Влязохме в лабораторията. Тя се намираше в ъгъла на крилото, с изглед към паркинга. По това време на деня повечето коли вече ги нямаше.

Рандъл се беше надвесил над един бял плъх. Когато момичето влезе, той каза:

— А, Бриджит, точно навреме.

Едва тогава ме видя.

— Добре. Случило ли се е нещо?

— Казвам се Бери. Аз...

— Да, разбира се, помня ви добре — той пусна животинчето и ми подаде ръка. Плъхът пребяга през масата, но спря на ръба, като любопитно душеше и надничаше надолу.

— Джон, нали? — попита Рандъл. — Да, срещали сме се няколко пъти.

Той хвана плъха и се ухили.

— Брат ми току-що ми позвъни. Раздразнили сте го. Мисля, че думите му бяха, че си пъхате носа, където не трябва.

Той, изглежда, намираше случилото се за много забавно. Засмя се отново и продължи:

— Това е наказанието ви, задето сте изтормозили скъпата му възлюбена. Очевидно сте я разстроили.

— Съжалявам.

— Няма нужда — каза Питър весело и се обърна към Бриджит: — Извикай другите, моля те. Трябва да пуснем в ход това нещо.

Бриджит сбърчи нос и Питър ѝ намигна.

— Възхитително създание. Тя ме поддържа във форма — каза той, когато момичето излезе.

— Във форма?

— Всъщност да — той потупа корема си. — Една от неподозираните опасности на съвременния лесен живот е, че той отслабва очните мускули. За това е виновна телевизията; седим си там и не упражняваме очите си. Резултатът е мързеливи очи. Ужасна трагедия! Но Бриджит ме предпазва от всичко това. Тя е най-ефективната профилактика.

Той въздъхна щастливо.

— Но кажете, моля, какво мога да направя за вас? Не мога да си представя защо ще искате да ме видите. Бриджит — да, но мен защо?

— Вие сте били лекуващият лекар на Керън, нали?

— Бях, да. И какво от това?

Той взе плъха и го сложи в малка клетка. После погледна към редицата по-големи клетки за друг.

— Тези проклети момичета. Все им повтарям, че боята е евтина, но те никога не слагат достатъчно. Ето там — ръката му се шмугна и извади друг плъх. — Отбелязваме всички с боя на опашката — обясни той, държейки плъха така, че да успее да видя лилавото петно на опашката. — Инжектирани са с паратироиден хормон вчера сутринта. Сега мога да кажа, че е дошло времето да се срещнат със Създателя си. Знаете ли нещо за убиването на плъхове?

— Малко.

— Не би било проблем да ги убиете вместо мен, нали? Мразя да правя жертвоприношения.

— Не, благодаря.

Той въздъхна.

— Така си и мислех. Сега за Керън: да, аз бях нейният лекар. Какво точно ви интересува?

— Лекували ли сте я от някаква злополука към края на лятото?

— Злополука ли? Не.

Момичетата влязоха. Заедно с Бриджит бяха три. Всички бяха привлекателни и дали случайно или не, едната беше блондинка, другата брюнетка, а третата червенокоса. Те стояха в редица пред него и Питър им се усмихна обещаващо, като че ли щеше да раздава подаръци.

— Имаме шест за тази вечер — каза той. — След това всички можем да си ходим. Пригответни ли са инструментите за дисекция?

— Да — отвърна Бриджит и посочи дълга маса с три стола. Пред всеки стол имаше по една коркова плочка, карфици, чифт пинцети, скалпел, ваничка с лед.

— Всичко ли е готово?

— Да — отговори едно от момичетата.

Те заеха местата си около масата. Рандъл ме погледна и каза:

— Налага се да го преодолея. Наистина мразя да ги убивам. Някой ден толкова ще се тревожа за последните мигове на малките зверчета, че ще прерязвам пръстите си вместо главите им.

— Какво използвате?

— Дълга история — усмихна се той. — Виждате пред себе си най-гнусливия експерт в изкуството на убиването на плъхове. Опитвал съм с всичко — хлороформ, чупене на вратовете, сплескване. Дори с малката гилотина, която англичаните толкова обичат. Имам приятел в Лондон, който ми изпрати една. Той се кълнеше в нея, но тя винаги се задръстваше с косми. Така че — продължи той, докато внимателно преглеждаше един плъх — се върнах към основите. Използвам сатърче.

— Шегувате се.

— О, знам, че нито звучи, нито пък изглежда добре, но е най-добрият начин. Разбирате ли, ние трябва да правим дисекцията бързо. Експерименталният модел го изисква.

Той занесе плъха до умивалника. Там имаше тежка касапска плоча. Той го закрепил на плочата и сложил импрегнирана торбичка в умивалника. После отиде до кабинета и донесе сатър — тежък, масивен предмет със здрава дръжка.

— Продават подобни неща в специализираните магазини за химически изследвания. Но те са твърде фини и много лесно се изхабяват. Купих този от втора ръка от един касапин. Страхотен е.

Той наточи острието на бравичката на брус, после го изпробва на хартия. Преряза я съвсем чисто.

Точно в този момент телефонът иззвъня и Бриджит скочи да го вдигне. Другите момичета се отпуснаха, очевидно доволни от отлагането. Питър също изглеждаше доволен. Бриджит говори известно време, после каза:

— Агенцията за коли под наем. Ще доставят колата.

— Добре — отговори Питър. — Кажи им да я оставят на паркинга и да сложат ключа върху люка.

Докато Бриджит даваше инструкциите, Питър ми обясни:

— Истинско безобразие! Откраднаха ми колата.

— Откраднаха я? Кога я откраднаха?

— Твърде неприятно. Случи се вчера.

— Каква беше?

— Малък мерцедес седан. Износен, но аз много си го обичах. Ако беше до мен, щях да съдя крадците за отвличане, а не просто за кражба.

— Съобщихте ли в полицията?

— Да — той вдигна рамене, — но не се знае каква ще е ползата.

Бриджит затвори и се върна на мястото си. Питър въздъхна, взе сатъра и каза:

— Е, по-добре да продължаваме.

Той хвана плъха за опашката. Животинчето се опитваше да се отскубне, като яростно въртеше и извиваше тялото си на плочата. С рязко движение Питър вдигна бравичката и я стовари върху главата му. При удара върху плочата се чу силен звук. Момичетата гледаха настрана. Аз погледнах назад и видях Питър да държи обезглавеното тяло над умивалника. Той изчака кръвта да се изцеди, после занесе плъха при Бриджит и го остави на корковата плоча.

— Номер едно — каза той дрезгаво. Върна се при плочата и напъха главата в импрегнираната торбичка, след което взе втори плъх.

Наблюдавах работата на Бриджит. С бързи, отработени движения тя забодеше тялото по гръб върху корка. След това го разреза между краката, като сръчно отделяше плътта и мускулите от костите. Отстрани костите от тялото и ги пусна във ваничката с лед.

— Минимална победа — каза Питър, държейки в ръка следващия плъх. — В тази лаборатория подобрихме първите постижения за съхраняване на костна тъкан. В състояние сме да я поддържаме жива около три дни. Най-големият проблем е да отделиш костите от тялото и да ги сложиш във ваничката, преди клетките да умрат. Усъвършенствали сме техниката на отделянето до степен на изкуство.

— Каква по-точно е областта на изследванията ви?

— Калциевият метаболизъм и най-вече връзката му с паращитовидния хормон и тиреокалцитонина. Искам да откроя как тези хормони извличат калций от костите.

Паращитовидният хормон беше малко известно вещество, отделяно от четири малки жлези, прикрепени към щитовидната жлеза. За него се знаеше само това, че паращитовидните жлези определят концентрацията на калций в кръвта и че тази концентрация е строго контролирана — много повече, отколкото, да речем, кръвната захар или свободните мастни киселини. Калцият в кръвта е необходим за нормалното предаване на нервните импулси и нормалната контракция на мускулите. На теория калцият преминава от костите в кръвта и обратно — в зависимост от случая. Ако концентрацията на калций в кръвта по някаква причина се увеличи, той се складира в костите. Ако количеството му е недостатъчно, той се извлича от костите. Но никой не знаеше как точно протича процесът.

— Времето е най-решаващият фактор — продължи Питър. — Веднъж проведох интересен експеримент — взех едно куче и го сложих на системи. След което източих всичката му кръв, обработих я с химикали, за да я изчистя от калция, и му я влях отново. Извличането на такива количества калций ми отне часове. И въпреки това концентрацията му, в кръвта си остана същата, възстановявайки се на секундата. Това куче отдели огромни количества калций от костите с изключително голяма скорост.

Със силен звук брадвичката падна отново. Плъхът се сгърчи, после остана неподвижен. Беше даден на второто момиче.

— Всичко това ми стана интересно — продължи Питър, — целия този проблем за складирането на калция и начина му на отделяне от костите. Лесно е да кажеш, че можеш да натрупаш калция в костите си и да го извлечеш от там; но костта е кристална, твърда структура. Очевидно можем да я изграждаме или разрушаваме за части от секундата. Искам да знам как.

Той бръкна в една клетка и измъкна още един плъх с лилаво петно на опашката.

— И така реших да удължа в епруветка живота на костите, за да ги изучавам. Никой не мислеше, че мога да го направя. Метаболизмът при костите е твърде бавен — казваха те. — Не е възможно да го измериш. Но след няколко стотин плъха аз успях — той въздъхна. — Ако някога плъховете превземат света, ще бъда наказан за престъпленията си към тях.

Той постави на плочата поредния плъх.

— Знаете ли, винаги ми се е искало да намеря момиче, което да прави това вместо мен. Дълго време търсих някоя студенокръвна германка или някакъв вид садистка. Но не успях да намеря такава. Всички са като тези — той посочи масата, — които постъпиха на работа само при условие, че няма да убиват животните.

— Откога работите върху тези проблеми?

— От седем години. Започнах много бавно — по половин ден на седмица. После стана целия вторник, скоро след това — вторник и четвъртък, по-късно плюс целия уикенд. Ограничих лекарската си практика, колкото можех. Тази работа е наистина всепоглъщаща.

— Обичате ли я?

— Обожавам я. Тя е като игра — голяма, чудесна игра.

Пъзел, който никой не знае как да подреди. Ако не си внимателен, току-виж разрушиш загадката. Някои биохимици работят много повече часове от който и да било практикуващ лекар. Те се похабяват. Но аз няма да допусна това да се случи на мен.

— Защо сте толкова сигурен?

— Защото, когато усетя симптомите — желанието да работя, пренебрегвайки времето: да продължавам до полунощ или пък да

идвам тук в пет часа сутринта, аз си казвам, че това е само игра. Повтарям си го по няколко пъти и действа — успокоявам се.

Секирката приключи с третата мишка.

— О! — възкликна Питър. — Почти забравих. — Той несъзнателно се хвана за корема. — Достатъчно за мен. Кажете сега с какво мога да ви услужа.

— Просто се интересувам от Керън.

— Мм-да. И искате да знаете за някаква злополука? Доколкото си спомням, такава не е имало.

— Защо са били правени рентгеновите снимки на черепа миналото лято?

— А, това ли? — Лекарят удари утешително четвъртата жертва и я нагласи на плочата. — Такава си е Керън.

— Какво имате предвид?

— Дойде веднъж в кабинета ми и каза: „Ослепявам.“ Беше толкова угрижена, по типичния за нея задъхан начин. Знаете какви могат да бъдат 16-годишните момиченца: губела зрението си и от това се влошавала играта ѝ на тенис. Искаше да направя нещо. Взех ѝ малко кръв и поръчах някои изследвания. Вземането на кръв винаги ги е впечатлявало. Измерих ѝ кръвното и я преслушах и главно си давах вид на загрижен.

— И поръчахте снимките?

— Да, това беше част от лечението.

— Не мога да проследя мисълта ви.

— Проблемите на Керън бяха изцяло психологически — каза той. — Тя е като 90% от жените, които съм виждал. Случи се нещо дребно — като проблем в играта на тенис и хоп! — имам медицински проблем. И отива да види лекаря си. Той съответно не открива нищо ненормално. Но това може ли да я успокои? Не: веднага отива на друг лекар, после при друг, докато намери този, който ще я потупа по ръката и ще каже: „Ти си много болна жена.“ — Той се засмя.

— И вие поръчахте всички тези тестове, за да я заблудите?

— Предимно, но не съвсем. Аз залагам на внимателния преглед, а когато човек чуе сериозно оплакване като влошаване на зрение, той трябва да бъде още по-внимателен. Проверих и визуса и очните дъна — бяха нормални. Изследвах зрителните параметри — също нормални, но тя казваше, че на моменти зрението изчезвало. Взех ѝ



кръвни проби и поръчах изследвания на щитовидните функции и хормоните. Всичко беше наред. И снимките на черепа също бяха нормални. Видяхте ли ги вече?

— Да, видях ги.

Запалих цигара, докато поредният плъх умираше.

— Но все още не съм сигурен защо...

— Добре, свържете симптомите. Тя беше млада, но все пак не беше изключено — слабо зрение и главоболие, леко наддаване на тегло, летаргия. Това би могло да бъде панхипопитуитаризъм със засягане на очния нерв.

— Имате предвид хипофизен тумор?

— Просто теоретически бе възможно. Реших, че тестовете ще покажат. Снимките на черепа можеха да хванат нещо, ако болестта беше напреднала. Но всички резултати бяха отрицателни. Тя си беше внушила.

— Сигурен ли сте?

— Да.

— Но в лабораторията може да са допуснали грешка?

— Това е вярно. Трябваше да пусна втори тест, просто за да бъда сигурен.

— Защо не го направихте?

— Защото тя не се върна повече — каза Питър. — Това е истината. Единия ден пристига почти изпаднала в истерия, защото ослепявала. Сестрата ѝ записва час и казва да дойде след седмица. В резултат тя не се вясва, защото е навън да играе тенис, и си изкарва чудесно. Просто си е внушавала.

— Тя имаше ли нормален менструален цикъл, когато дойде последния път?

— Каза, че цикълът ѝ е редовен. Разбира се, ако е била в четвъртия месец бременна, когато е починала, трябва да е заченала точно по това време.

— Но тя не се върна повече?

— Не. Всъщност тя беше доста непостоянна.

Той уби и последната мишка. Всички момичета работеха съсредоточено. Питър събра трупове и ги сложи в хартиена торба, която пусна в кофата.

— Най-последно — каза той, докато настървено миеше ръцете си.

— Е, благодаря ви за отделеното време — приключих разговора аз.

— Няма защо. — Той избърса ръцете си с една хавлиена кърпа, после изведнъж спря. — Предполагам, че трябва да направя някакво официално изявление, тъй като съм чичото, и така нататък.

Изчаках.

— Ако Дж. Д. Рандъл узнае, че съм провел този разговор с вас, не би ми проговорил повече. Моля ви да се съобразите с това, ако говорите и с някой друг.

— Добре.

— Не знам защо правите това и не ме интересува. Винаги съм ви смятал за трезвомислещ човек, така че, предполагам, че не си губите времето.

Не знаех какво да отговоря. Не знаех накъде бие, а виждах, че избиваше нанякъде.

— Брат ми в момента нито е здравомислещ, нито е на ниво. Той е параноик: не можеш да изкопчиш нищо от него. Но знам, че вие сте присъствали на аутопсията.

— Точно така.

— Каква е диагнозата тогава?

— Според видимите промени — несигурна. Въобще не е ясна.

— А предметните стъкла?

— Още не съм ги видял.

— Какво беше впечатлението ви от аутопсията?

Поколебах се, после се реших. Той беше честен с мен, и аз трябваше да бъда откровен с него.

— Не е била бременна — казах аз.

— Хъъм. Твърде интересно.

Хвана се за корема отново, после ми подаде ръка за довиждане.

## ОСЕМ

Когато се прибрах вкъщи, голяма полицейска кола с мигащи светлини чакаше до тротоара. Капитан Питърсън, късо подстриган и в цветущ външен вид, се беше облегал на бронята като хулиган и ме наблюдаваше, докато паркирах.

Излязох от колата и огледах околните къщи. Хората бяха забелязали сигналната лампа и надничаха през прозорците си.

— Надявам се — започнах аз, — че не съм ви накарал да чакате.

— Не — отвърна Питърсън с усмивка. — Току-що пристигнах. Почуках на вратата и жена ви ми каза, че все още не сте се прибрали, затова почаках тук.

На примигващата червена светлина можех да видя ироничното му и самодоволно изражение. Знаех, че е оставил сигналната светлина включена, за да ме раздразни.

— Случило ли се е нещо?

Той смени позата си.

— Всъщност да. Получи се оплакване срещу вас, д-р Бери.

— Нима? От кого?

— От доктор Рандъл.

— Какъв вид оплакване? — попитах невинно.

— Очевидно сте тормозили членове на семейството му — сина му, жена му, дори приятели на дъщеря му от колежа.

— Тормозил съм?

— Това — каза Питърсън внимателно — бяха неговите думи.

— А вие какво отговорихте?

— Казах, че ще видя какво може да се направи.

— И ето ви тук.

Той кимна и се усмихна бавно. Сигналната светлина бе започнала да ме нервира. Надолу по улицата притихнали ни наблюдаваха две деца.

— Нарушил ли съм някакъв закон? — попитах аз. — Доктор Рандъл би могъл да се обърне към съда, ако разполага с доказателства, че е понесъл материални щети като резултат от така наречените мои

действия. Той го знае толкова добре, колкото и вие — усмихнах му се аз, възприемайки неговия маниер. — А и аз също.

— Навярно ще се наложи да поговорим за това в управлението.

Поклатих отрицателно глава.

— Нямам време.

— Както знаете, мога да ви призова на разпит.

— Да — казах, — само че не би било много разумно.

— Нищо не може да ми попречи да го сторя.

— Съмнявам се — казах. — Аз съм частно лице и не превишавам правата си на частно лице. На никого не съм се налагал, никого не съм заплашвал. Никой, който не желаете да говори с мен, не беше заставен да го направи.

— Вие влязохте в чужда собственост — дома на Рандъл.

— Беше съвсем непреднамерено. Бях се загубил и исках да попитам за посоката. Минах покрай голяма сграда, толкова голяма, че никога не би ми хрумнало, че това може да бъде частен дом. Помислих, че е сиропиталище или пък детски ясли, така че влязох да попитам. Представете си изненадата ми, когато открих, че по чиста случайност...

— Вие наричате това случайност?

— Можете ли да докажете обратното?

Питърсън направи опит за бледа имитация на добронамерено хихикане под мустак.

— Много сте умен.

— Чак пък толкова. Сега изключете сигналните светлини и престанете да привличате вниманието. Иначе ще подам оплакване за тормоз от полицията. И ще го подам при шефа на полицията, в офиса на шерифа и в офиса на кмета.

Той мързеливо протегна ръката си през прозореца на колата и спря светлината.

— Някой ден всичко това може да ви се връща.

— Да — казах. — На мен или на някой друг.

Той почеса opakoto на ръката си, както беше направил това в кабинета си.

— Мисля си понякога, че или сте честен човек, или пък пълен глупак.

— А може би и двете.

Той бавно кимна.

— Може би и двете.

Отвори вратата и се метна на шофьорската седалка. Аз се отправих към входа и влязох вътре. Докато затварях вратата, чух, че колата му потегли.

## ДЕВЕТ

Не ми се ходеше много на коктейл, но Джудит настоя. Докато карахме към Кеймбридж, тя попита:

— За какво беше всичко това?

— Кое по-точно?

— Намесата на полицията.

— Опит да ме откажат.

— Как се мотивираха?

— Рандъл подал оплакване. За тормоз.

Разказах ѝ набързо за хората, с които се бях срещнал през деня.

— Звучи объркано — каза тя, когато свърших разказа си.

— Сигурен съм, че просто съм одраскал повърхността.

— Мислиш ли, че мисис Рандъл лъже за чека от 300 долара?

— Може и да е излъгала — признах аз.

Въпросът ѝ ме сепна. Тогава си дадох сметка, че нещата се случваха толкова бързо, че не бях имал време да обмисля всичко, което бях научил, да го отсея и подреда.

Знаех, че има несъответствия и проблемни места — няколко такива, — и аз не бях открил логическата връзка между тях.

— Как е Бети?

— Не е добре. Имаше статия във вестника днес...

— Така ли? Не съм я виждал.

— Беше съвсем малка. Арест на лекар за аборт. Без много детайли освен името му. Тя получи няколко анонимни обаждания.

— Неприятни ли бяха?

— Доста неприятни. Вече се опитвам да вдигам телефона само аз.

— Добро момиче.

— Тя се старее да бъде много смела, стреми се да се държи така, сякаш всичко е нормално. Не зная дали е за добро или лошо. Но не е възможно. Нещата не са наред и това си е.

— Ще отидеш ли там и утре?

— Да.

Паркирах на тиха населена улица, недалеч от Кеймбридж Сити Хоспитъл. Мястото беше приятно, със стари дървени къщи и кленови дървета по улицата. Тротоарите бяха павирани с тухли в стила на целия Кеймбридж. Докато паркирах, Хамънд пристигна с мотоциклета си.

В Нортън Франсис Хамънд III са vyplътени надеждите за бъдещето на медицинската професия. Той не го знае и толкова по-добре; ако го знаеше, щеше да бъде непоносим. Хамънд дойде от Сан Франциско, от, както сам го наричаше, едно дълго плаване. Сега изглежда като жива реклама на живота в Калифорния — висок, рус, загорял и чаровен. Той е отличен лекар, втора година асистент в Мем, където е смятан за толкова добър, че персоналът охотно му прощава дългата до раменете коса и къдравите пищни мустаци.

Най-характерното за Хамънд и малкото лекари като него е, че нарушават старите правила, без да въстават открито срещу нормите. С косата, навиците или мотоциклета си Хамънд не се опитваше да се опълчи срещу никого; на него просто не му пукаше какво мислят другите лекари за него. При това положение на нещата те не можеха да протестира — въпреки недостатъците си той се справяше със задълженията си отлично. И макар че намираха външния му вид за дразнещ, те нямаха основания да се оплакват.

Така че Хамънд си вървеше по пътя необезпокояван и влияеше на по-младите от него с личния си пример. Той беше толкова забележителен най-вече заради това, че правеше революция без бунт.

Хамънд паркира мотоциклета си, заключи го, потупа го ласкаво и изтупа белите си дрехи. Едва тогава ни видя:

— Здравейте, деца. — Хамънд наричаше всички деца.

— Как си, Нортън?

— Оправям се някак — каза той с усмивка — въпреки всички обстоятелства. После ме оципа по рамото и продължи: — Хей, Джон, чувам, че си започнал война. Някакви белези или рани вече имаш ли?

— Няколко натъртвания.

— Късметлия — каза той, — въпреки че си се захванал със стара АП.

— АП? — попита Джудит.

— Анална превръзка: така го наричат момчетата от третия етаж.

— Рандъл?

— Ами кого другиго. — Той се усмихна на Джудит. — Хлапето е отхапало прекалено голяма хапка.

— Знам.

— Казват, че АП дебне из третия етаж като ранен лешояд. Не може да повярва, че някой е дръзнал да се противопостави на негово величество.

— Мога да си представя — обадих се аз.

— Той е в ужасно състояние — не спираше Хамънд. — Дори смъррил Сам Карлсън. Познаваш ли Сам? Стажант е при АП, блъска се в ада на хирургията. Сам е златното момче на АП. АП го обича и никой не може да разбере защо. Някои казват, че защото е глупав, Сам е ослепително глупав. Съкрушително, ужасяващо глупав.

— Наистина ли?

— Не е възможно да се опише. Но вчера го смъррили. Бил в бюфета, хапвал сандвич с пилешка салата — разбира се, след като попитал сервитьорките какво е пилето. Тогава влязъл Рандъл и казал: „Какво правиш тук?“ Сам отговорил: „Ям сандвич с пилешка салата.“ АП попитал: „За какъв дявол?“

— И какво отговорил Сам?

Хамънд се усмихна широко.

— От достоверен източник знам, че Сам казал: „Не знам, сър.“ Оставил сандвича и излязъл от бюфета.

— Гладен? — попитах аз.

Хамънд се засмя:

— Вероятно. — Той поклати глава. — Но не можеш да обвиняваш АП. Той живее в Мем от сто години и никога не е имал проблеми. Много му дойде. Първо издирването, а после и дъщеря му...

— Издирване ли? — попита Джудит. — Какво издирване?

— Мила моя, клюкарската ми мрежа при теб се проваля. Съпругите обикновено научават първи. Самият ад се срина над клиничната аптека в Мем.

— Загубили ли са нещо?

— Можеш да бъдеш сигурен.

— Какво?

— Голямо количество морфинови ампули. Хидроморфинов хидрохлорид. По-силен е от морфиновия сулфат от три до пет пъти.



— Кога е станало?

— Миналата седмица. На аптекаря за малко да му хвъркне главата. Той бил навън, записан с някаква сестра, когато се случило. Било по обяд.

— Откриха ли ампулите?

— Не. Преобърнаха болницата с краката нагоре, но не намериха нищо.

— Това случвало ли се е преди?

— Да, преди няколко години. Но липсвали само няколко ампули. Този път уловът е по-голям.

— Кой ли го е направил?

— Би могъл да бъде всеки. Лично аз мисля, че е взет с търговска цел. Откраднали са прекалено много. Рискът е твърде голям. Можеш ли да си представиш: да се вмъкнеш в болничната аптека на Мем и да се измъкнеш с кутия морфинови шишенца под мишница.

— Не мога, наистина.

— Нужна е смелост.

— Количеството е твърде голямо за един човек — казах аз.

— Да. Точно затова Мисля, че е извършено с търговска цел. Вероятно кражба, при това внимателно планирана.

— От външно лице?

— А — каза той, — сега стигаме до същината на въпроса.

— Е?

— Мисля си, че го е направил някой от персонала.

— Има ли доказателства в полза на такава версия?

— Не, никакви.

Качихме се по стълбите на дървената къща.

— Това е много интересно, Нортън — казах аз.

— Убеден съм, че е така. Знаеш ли кой е заподозреният?

— От персонала ли? Не.

— Говори се, че се е боцкало едно от момичетата, работещо в Отделението за сърдечноболни... Но го е зарязала преди година. Така или иначе се отнесоха доста строго с нея. Съблякоха я, за да проверят за следи от инжекции. Не откриха нищо.

— Какво ще кажеш за...

— Лекарите?

Кимнах. Лекарите и наркотиците са тема табу. Твърде много лекари са пристрастени към тях — това, както и високият процент на самоубийствата при лекарите, е обществена тайна. По-непознат е класическият психиатричен синдром, включващ лекар и син, в който синът се пристрастява, а бащата лекар му осигурява нужните наркотици. Но никой не говори за тези неща.

— Доколкото знам, лекарите са чисти — каза Хамънд.

— Да е напускал скоро някой? Сестра, секретарка, който и да е? Той се усмихна.

— Не се ли задълбочаваш прекалено много в детайлите?

Свих неопределено рамене.

— Защо? Допускаш, че случаят е свързан със смъртта на Керън?

— Не съм сигурен.

— Няма видима връзка между двете неща, но това не бива да се изключва — замисли се Хамънд.

— Прав си.

— Ще ти се обадя, ако изскочи нещо — обеща той.

Стигнахме до вратата. Отвътре долитаха звуците на партито: звън на чаши, говор, смях.

— Успех в битката — пожела ми Хамънд. — Дяволски се надявам, че ще спечелиш.

— Аз също.

— Ще успееш. Само не вземай пленници.

— Това е в противоречие с Женевската конвенция — усмихнах се аз.

— Това е много ограничена война — отговори Хамънд.

\* \* \*

Домакин на партито беше Джордж Морис, специализант по медицина в Линкълн. Той скоро щеше да завърши и да започне частна практика, така че това беше парти за появяването му в обществото, дадено заради самия него.

Беше организирано великолепно, с много ядене и пиене, което навярно му бе струвало повече, отколкото би могъл да си позволи. Напомняше ми на онези разточителни партита, давани от

производители, за да лансират нов продукт или нова технология. В известен смисъл наистина беше така.

Джордж Морис, на 28 години, с жена и две деца, беше взел огромни заеми, както би направил всеки лекар на негово място, за да навлезе в света на медицината. Той се нуждаеше от пациенти. Нуждаеше се от добрата воля, консултациите и препоръките на утвърдени лекари. Затова беше поканил двеста от тях в дома си, беше ги затрупал с най-добрите питиета, които можеха да се намерят, и най-добрите сандвичи, които можеха да се доставят.

Като патолог бях поласкан да получа покана. Не можех да направя нищо за Морис — патолозите се занимават с трупове, а трупове не се нуждаят от препоръки. Морис ни бе поканил с Джудит, защото бяхме приятели — може би единствените му приятели на партито тази вечер.

Огледах стаята и видях шефовете на отделенията от най-големите болници. Тук бяха също и стажантите, и съпругите. Съпругите се бяха струпали в единия край на стаята и говореха за децата, а лекарите се бяха обособили в по-малки групички по болници или по специалности и това разделение веднага биеше на очи.

В един ъгъл Емери защитаваше преимуществата на своя начин на лечение при хипертиреоза; в друг Джонсън говореше за чернодробните заболявания; в трети можеше да се чуе Левистън да осъжда използването на електрошоковата терапия при депресии като антихуманно и опасно средство.

От съпругите долитаха обичайните думи като спирала, шарка, диети.

Изправена до мене, Джудит изглеждаше привлекателна и доста млада в синята си вталена дреха. Тя бързо пиеше скоча си — Джудит е бърз пияч — и очевидно се готвеше да се гмурне в групата на съпругите.

— Понякога ми се иска — каза тя — да говорят за политика или каквото и да е друго, само не за медицина.

Усмихнах се, припомняйки си думите на Арт, че лекарите са аполитични. Той твърдеше, че лекарите не трябва да отстояват политически възгледи и че не бива да имат такива.

— Също като във войската — беше казал веднъж. — Политическите възгледи се смятат за несъвместими с професията им.

Както обикновено Арт преувеличаваше, но в това, което казваше, имаше нещо вярно.

Арт обичаше да пресилва нещата, да шокира, дразни и провокира хората. Той се очароваше от тънката линия, която обикновено разделя истинското твърдение от преувеличеното. Това негово качество постоянно да прави коментариите си и да гледа кой как би реагирал се проявяваше особено когато бе пиан.

Арт е единственият ми познат лекар, за когото знам, че се напива. Другите можеха да погълнат фантастични количества алкохол, без да им проличи; в началото те ставаха по-разговорливи, после им се доспиваше. Арт се напива и когато е пиан, е изключително жесток и избухлив. Никога не можах да проумея това у него. Известно време си мислех, че той е типичен случай на патологична интоксикация. Но по-късно реших, че съзнателно използва слабостта си, за да си позволи да направи нещо, което другите не си позволяваха. Вероятно той се нуждаеше от тази свобода, за да изпусне парата и да се освободи от напрежението. Арт със сигурност е огорчен от професията си. Такива са много от лекарите поради различни причини: Джоунс — защото е пристрастен към изследванията и не може да спечели толкова пари, колкото би искал; Андрюс — защото урологията му струваше жена му и щастливия му семеен живот; Телсър — защото е заобиколен в дерматологията от пациенти, които смята за невротизи, а не за болни. Ако говориш с когото и да е от тези мъже, негодуванието им рано или късно ще изплува. Но те не са като Арт. Той негодува срещу медицинската професия такава, каквата е.

Предполагам, че във всяка професия могат да се срещнат хора, които презират себе си и колегите си. Но Арт е изключителен случай. Той сякаш е отишъл в медицината, за да си направи напук, да се направи нещастен, ядосан и тъжен.

В най-песимистичните моменти си мисля, че прави аборти, за да шокира и провокира колегите си. Може и да съм прав, но не мога да бъда сигурен. Когато е трезвен, той защитава абортите интелигентно и аргументирано. Когато е пиан, с наслада изразява само емоциите си.

Мисля, че се напива, за да може да се освободи от злобата към медицината с извинението, че е пиан. Тогава той води остри, почти

яроствни спорове с други лекари: веднъж каза на Джанис, че е правил аборт на жена му, и Джанис, който не знаеше това, го изгледа, сякаш го ритнаха в топките. Джанис е католик, но жена му не е. Арт успя да сложи край на едно абсолютно щастливо вечерно парти точно на минутата.

Бях на това парти и след това бях ядосан на Арт. Той ми се извини след няколко дена. Казах му да се извини и на Джанис и той го направи. Поради някаква странна причина Джанис и Арт станаха по-късно близки приятели и Джанис промени мнението си за абортите. Не знам какво му е казал Арт и как го е убедил, но каквото и да бе, то действаше.

И тъй като познавам Арт по-добре от повечето хора, отдавам голямо значение на факта, че е китаец. Мисля, че произходът и външният вид са повлияли много върху характера му. Има много китайци и японци в медицината, както са много и анекдотите за тях — солени шеги за техните умения и навици, за стремежа им към успеха. Това са от този вид шеги, които могат да се чуят и за евреите. Мисля, че като американско-китаец Арт се е борил с тази слава, борил се е с възпитанието си, което по същество е било консервативно. Така той е отишъл в другата крайност и е станал екстремист и левичар. Доказателство за това е склонността му да приема безрезервно всички нови неща. Лий има най-модерно оборудвания кабинет от който и да е частно практикуващ лекар в Бостън. Когато и да се появеше нов продукт на пазара, той го купуваше. За това му се надсмиваха, наричаха го ориенталец и любител на джунджурии, но обяснението на поведението му беше по-различно — Арт се бореше с традицията, рутината, с общоприетите норми.

Когато човек разговаря с него, той изглежда така, сякаш ще се взриви от идеи. Той по нов начин прави рутинните изследвания. Това е най-акуратният диагностичен тест в цялата медицина. Той смята рутинния преглед на таза с ръце за губене на време. Мисли, че промяната на температурата като белег на овулацията е по-показателна, отколкото е прието да се смята. Мисли, че форцепсът като метод за израждане трябва да се елиминира, независимо от това колко сложни са случаите.

Когато първоначално чуеш тези идеи и теории, ти си впечатлен. Едва по-късно осъзнаваш, че той всъщност атакува традицията,

откривайки в нея недостатъци когато и където може.

Затова и намирам за естествен факта, че е започнал да прави аборти. Навярно трябваше да се усъмня в мотивите му. Но аз обикновено не го правя, защото чувствам, че причините някой да прави нещо са по-маловажни, отколкото крайната стойност на това, което е направено. Историческа истина е, че човек може да извърши нещо неправилно поради правилни причини. В този случай той губи. Или пък може да постъпи правилно поради неправилни причини. В този случай ще бъде герой.

От всички хора на партито вероятно само един можеше да ми помогне. Това беше Фриц Вернер, но докато се оглеждах за него, срещнах Блейк.

Блейк е старши патолог в Дженеръл, но е по-известен с главата си, която е огромна, кръгла и гладка. Чертите на лицето му са дребни, детски, той е с малка челюст и раздалечени очи. Блейк изглежда така, както си представят всички човека на бъдещето. Той е хладно, понякога влудяващо интелигентен човек, и много обича игрите. От години с него играехме с прекъсвания една игра.

Той ме поздрави, вдигайки чашата си с мартини:

— Готов ли си?

— Разбира се.

— От „първа“ до „болка“ — предложи той.

Звучеше лесно. Извадих бележник и молив и започнахме. В горната част на страницата написах ПЪРВА, а в долната БОЛКА. След това занареждах думите:

ПЪРВА, ПАРВА, ПАЗВА, ПАЛВА, ПАЛКА, МАЛКА, ЖАЛКА, ЖИЛКА, БИЛКА, БОЛКА.

Отне ми само няколко секунди.

— Колко? — попита Блейк.

— Десет.

Той се усмихна.

— Чувал съм, че може да се направи и с шест. Моите са осем. — Той взе бележника и написа:

ПЪРВА, ПАРВА, ПАЛВА, ПАЛКА, ЖАЛКА, ЖИЛКА, БИЛКА, БОЛКА.

Бръкнах в джоба си и му дадох монета от 25 цента. Блейк беше спечелил последните три пъти, а и винаги ме бе побеждавал през

годините. Но той побеждаваше всички.

— Между другото — каза той, — чух друг довод. Знаеш ли го този с генното копие?<sup>[1]</sup>

— Да — казах аз.

Той поклати глава.

— Жалко. Харесва ми. Да го подхвърлям на хората, имам предвид.

Усмихнах му се, едва скривайки удоволствието си.

— Знаеш ли най-новото за младежта в Азия? За правото да откажеш лечение?

Бях чувал вече и му го казах. Това, изглежда, го депресира. Той се отдалечи, за да опита късмета си с някой друг.

Блейк колекционира различни мнения в областта на медицинската философия. Той е особено щастлив, когато с логически аргументи доказва на хирурга, че няма право да прави операция, или на стажанта, че е етически задължен да убие всеки пациент, който може.

Блейк обича магията на думите и се хвърля от идея на идея, така както децата на улицата играят на топка. Това му е лесно и забавно. Двамата с Арт се разбират добре. Миналата година цели четири часа спориха дали акушер-гинекологът е нравствено отговорен за родените с негова помощ деца — от деня на раждането им до деня на смъртта им.

Погледнати ретроспективно, всичките им спорове не изглеждаха по-полезни или важни от зяпането на упражняващия се в гимнастически салон атлет, но в момента на дискутирането им могат да бъдат интригуващи.

Мотаейки се наоколо, чувах откъслечни разговори и шеги и през ума ми мина мисълта, че това беше типично медицинско парти.

— Чували ли сте за френския биохимик, който имал близнаци? Той кръстил единия и оставил другия за сравнение.

— Така че той каза: „Отказах пушенето, но проклет да бъда, ако откажа и пиенето.“

— Тя винаги е била хубаво момиче. Много добре облечена. Трябва да са похарчили цяло състояние за дрехите й...

— ... естествено, беше напикан. Всеки би бил напикан.

— ... в 74-годишен мъж, ние просто го изрязавме локално и го изпратихме вкъщи. То расте бавно, така или иначе.

— ... черният му дроб стигаше до коленете му на практика. Но нямаше чернодробни проблеми.

— Така или иначе ето за какво става дума: имало пустинен затвор с един стар затворник, който се бил примирил със съдбата си, и един млад, току-що затворен. Младият постоянно говорел за бягство и след няколко месеца успял да се измъкне. Нямало го около седмица, след това пазачите го довели обратно. Бил полумъртъв, обезумял от глад и жажда. Той описал ужасните си преживявания на стария затворник: безкрайни пясъчни пространства, никакъв оазис, никакви следи от живот. Старият затворник го послушал малко и казал: „Да, знам, аз самият се опитах да избягам преди 20 години.“ Младият отговорил: „Така ли? Защо не ми каза през всичките тези месеци, през които планирах бягството си? Защо не ми обясни, че е невъзможно?“ А старият свил рамене и казал: „Кой публикува отрицателни резултати?“

\* \* \*

В осем бях започнал да се уморявам. Видях Фриц Вернер да влиза, поздравявайки с ръка и говорейки весело. Тръгнах към него, но Чарли Франк ме спря по пътя.

Той стоеше полуизгърбен, със сгърчено болезнено изражение на лицето, като че ли току-що ръгнат в корема. Очите му бяха широко отворени и тъжни. Изобщо външният му вид беше доста драматичен, но Чарли винаги изглеждаше така. На раменете му сякаш тегнеше мъката на цялото човечество и това го привеждаше към пода. Никога не съм го виждал да се усмихва. В напрегнат полушепот той каза:

— Как е той?

— Кой?

— Арт Лий.

— Добре е. — Не исках да говоря за Лий точно с Чарли Франк.

— Вярно ли е, че е арестуван?

— Да.

— Боже Господи! — Той въздъхна леко.



— Мисля, че накрая всичко ще се оправи — казах.

— Наистина ли? Боже Господи! — Той захапа долната си устна.

— Мога ли да направя нещо за него?

— Не мисля.

Той все още държеше ръката ми. Погледнах към Фриц в другия край на стаята, надявайки се, че Чарли ще забележи и ще ме остави. Той не забеляза.

— Джон, кажи...

— Да?

— Вярно ли е, въъ, че се замесваш?

— Нека да кажем, че съм заинтересован.

— Искам да знаеш, че в болницата се носи мълва — каза Чарли, навеждайки се по-близо към мен, — че се интересуваш толкова, защото ти самият си забъркан.

— Това са безсмислици.

— Джон, можеш да си създадеш много врагове.

Запрехвърлях в ума си приятелите на Чарли Франк.

Той беше педиатър, при това с голяма клиентела — притесняваше се за малките си пациенти повече от майките им и това ги успокояваше.

— Защо го казваш?

— Просто ти казвам какво чувствам — каза той с тъжен поглед.

— Какво предлагаш да направя?

— Стой настрана, Джон. Грозно е, много е грозно.

— Ще го запомня.

— Много хора имат усещането...

— И аз също.

— ... че всичко трябва да се остави в ръцете на съда.

— Благодаря за съвета.

Той затегна хватката на ръката ми.

— Казвам ти като на приятел, Джон. Наистина е грозно.

— Окей, Чарли. Ще го запомня.

— Тези хора не се спират пред нищо.

— Кои хора?

Той освободи ръката ми доста рязко и смутено сви рамене.

— Е, във всички случаи ще постъпиш, както смяташ, че е най-добре. — И той се обърна.

Както обикновено Фриц Вернер стоеше до бара. Беше висок, болезнено слаб, почти мършав човек. Косата му беше късо подстригана и това подчертаваше големите му, мрачни очи. Той приличаше на птица — имаше тромава походка и навика да протяга напред врата си, когато му говореха, сякаш не чуваше добре. Той излъчваше скрито напрежение, чиито произход се криеше в австрийското му потекло или в артистичната му природа. Неговото хоби беше рисуването и в кабинета му винаги цареше творчески безпорядък. Но Вернер печелеше парите си като психиатър, слушайки търпеливо скупаещи матрони на средна възраст, които със закъснение бяха решили, че нещо с мозъците им не е наред.

Той се усмихна, докато се ръкувахме, и огледа стаята:

— Колко лекции ти изнесоха досега?

— Само една. Чарли Франк.

— Да. Винаги можеш да разчиташ на него за лош съвет.

— А какво да кажем за теб?

— Жена ти е много чаровна днес. Синьото много ѝ отива.

— Ще ѝ предам.

— Как е семейството ти?

— Благодаря, добре. Фриц...

— А работата ти?

— Слушай, Фриц. Нуждая се от помощ.

Той се засмя.

— Нуждаеш се от нещо повече от помощ — нуждаеш се от спасяване. Срещнал си се с много хора. Предполагам, че вече си видял всичките. Какво мислиш за Бъбълс?

— Бъбълс?

— Да.

Намръщих се. Никога не бях чувал това име.

— Питаш ме за Бъбълс стриптийзърката?

— Не. Питам те за Бъбълс съквартирантката.

— Тази от Смит Колидж?

— Господи, не! Тази от миналото лято в Хил. Били три в един апартамент — Керън, Бъбълс и трето момиче, което било медицински

работник — медицинска сестра, техник или нещо подобно. Трите представлявали странна група.

— Какво е истинското име на тази Бъбълс? Какво работи тя?

Някой дойде на бара за нова поръчка. Фриц погледна многозначително към стаята и каза с глас на професионалист:

— Това звучи доста сериозно. Предлагам да ми го изпратиш да го видя. Всъщност свободен час имам утре в 2:30.

— Ще го уредя.

— Добре — каза той. — Приятно ми беше да те видя, Джон.

И ние се сбогувахме.

\* \* \*

Джудит говореше с Нортън Хамънд, който се беше облегнал на стената. Отивайки към тях, аз помислих, че Фриц беше прав: тя наистина изглеждаше добре. И тогава забелязах, че Хамънд пушеше цигара. В това не би имало нищо необичайно, разбира се, ако Хамънд беше пушач, но той не беше.

— Кажи ми, че искаш само да пробваш — подкачих го аз.

Той се засмя:

— Това е моят протест за тази вечер.

— Опитах се да му кажа, че някой ще го подуши — каза Джудит.

— Тук никой нищо не може да подуши — отговори Хамънд. Вероятно беше вярно — стаята беше пълна със синкав дим. — Между другото, спомни си Гудман и Гилман<sup>[2]</sup>.

— И все пак бъди внимателен.

— Помисли си — каза той, всмуквайки дълбоко. — Няма бронхогенен карцином, няма хроничен бронхит и емфизем, няма коронарна атеросклероза, няма цироза, няма Вернике-Корсаков синдром. Красиво е.

— Забранено е.

Той се усмихна и подръпна мустака си.

— Значи ти защитавааш абортите, но не и марихуаната, така ли?

— Мога да поема само една акция в момента.

Хрумна ми една мисъл, докато го гледах да гълта дима.

— Нортън, ти живееш на Хил, нали?

— Да.

— Познаваш ли момиче на име Бъбълс?

Той се засмя.

— Всички познават Бъбълс. Бъбълс и Суперхед. Те са винаги заедно.

— Суперхед?

— Да. Той ѝ е половинката в момента. Електронен музикант и композитор. Харесва неща, които звучат като десет виещи хрътки. Те живеят заедно.

— Тя не живее ли с Керън Рандъл?

— Не знам. Може би. Защо питаш?

— Бъбълс ли е истинското ѝ име?

Той сви рамене.

— Никога не съм чувал някой да я нарича по друг начин. А момчето се казва Самюел Арчър.

— Къде живее?

— Някъде зад Стейт Хаус. В мазе. Направили са го като утроба.

— Утроба?

— Трябва да го видиш, за да повярваш — каза Нортън и въздъхна самодоволно.

---

[1] Виж Приложение 6. ↑

[2] Гудман и Гилман — автори на „Фармакологична основа на терапията“. В книгата има разгърната дискусия за въздействието на марихуаната, широко цитирана при спорни съдебни процедури. — Б.а.

↑

## ДЕСЕТ

По пътя към къщи Джудит изглеждаше напрегната. Седеше със събрани колене, прегърнала ги здраво с ръцете си — кокалчетата и дори бяха побелели.

— Тревожи ли те нещо?

— Не, просто съм уморена.

— Съпругите ли помогнаха? — попитах.

Тя се усмихна едва доловимо.

— Станал си много популярен. Мисис Уийтстоун толкова се разтревожила, че пропуснала анонс в следобедната игра.

— Какво друго научи?

— Питаха ме защо го правиш, защо помагаш на Арт. Мислеха, че си чудесен пример за човек, верен на приятеля си. Мислеха, че постъпката ти е затрогваща, хуманна, прекрасна...

— Аха.

— И не спираха да питат защо.

— Е, надявам се, че си им казала, че го правя просто защото съм добър човек.

Тя се засмя в мрака.

— Искане ми се да се бях сетила за това.

Въпреки всичко гласът ѝ беше тъжен, а лицето ѝ, отразено в светлината на фаровете, напрегнато. Знаех, че не ѝ беше лесно да бъде с Бети през цялото време. Но все някой трябваше да го прави. Не знам защо, но се сетих за студентските си дни и за Пърпъл Неп. Пърпъл Неп беше 78-годишна бивша алкохоличка, която умря година преди да ни я дадат за дисекция. Правехме си с нея малки зловни шеги, които ни помагаша да се справяме по-лесно с работата си. Спомних си за желанието си да се откажа, да спра да разрязвам студената, влажна, смърдяща плът, да престана да отделям слоевете. Мечтаех за деня, когато щях да свърша с Неп, когато щях да мога да я забравя, да забравя смрадта и чувството за мазната, отдавна мъртва плът. Всички твърдяха, че станало лесно. А аз просто исках да свърша с това и да забравя. Но не се отказах, докато не направих всички дисекции и не

описах и систематизирах всички нерви и артерии. След първия си тежък опит с Пърпъл Неп бях изненадан да открия, че патологията ме интересува. Харесвам работата си и съм в състояние да се абстрахирам от зловонието, от гледката на всеки следващ труп. Аутопсиите са някак различни и по странен начин обнадеждаващи. При аутопсията работиш върху човек, току-що умрял, чиято история ти е известна. Той не е безличен, анонимен труп, а личност, която доскоро е водила своята битка, своята единствена битка с живота, и я е загубила. Задачата ти е да разбереш как и защо се е провалил той, най-вече за да помогнеш на другите, които тепърва ще започнат битката си — както и на самия себе си. Това няма нищо общо с труповете за дисекция, които съществуват под формата на отвратителна професионална смърт, сякаш единствената цел на техния здрачен балсамиран следживот е да бъдат доказано мъртви.

\* \* \*

Когато се прибрахме вкъщи, Джудит отиде да нагледа децата и да се обади на Бети. Откарах бавачката до тях. Тя беше ниско, наперено момиче на име Сали, душа на компанията в Бруклин Хай. На път към тях най-често разговаряхме за обикновени неща: харесвали й в училище, в кой колеж иска да отиде и т.н. Но тази вечер се чувствах като любопитен старомоден старец, като човек, който се връща в родината си след продължителен престой в чужбина. Всичко ми изглеждаше различно, дори децата и младежите. Те не правеха това, което правехме ние на тяхната възраст. Други неща ги предизвикваха, други бяха и проблемите им. Или поне наркотиците. Проблемите им може би си бяха същите. Поне на мен така ми се щеше.

В крайна сметка реших, че съм препил на партито и по-добре да си държа устата затворена. Оставих Сали да говори за шофьорските си курсове. Докато тя бърбеше, се чувствах малко уплашен и в същото време облекчен. Мина ми през ума, че е глупаво, че нямам причини, че интересът ми към бавачката на децата ми можеше да бъде изтълкуван погрешно. Далеч по-безопасно беше да се говори за шофьорски книжки — здрава, заслужаваща уважение тема.

Тогава, кой знае защо, се сетих за Алън Зенър. И за една мисъл на Арт: „Ако искаш да научиш нещо за този свят, казваше той, превключи телевизора на някоя програма с интервю и изключи звука.“ Направих го няколко дни по-късно. Беше изумително: лицата и езиците се движеха, сменяха се изразенията и жестикулациите. Но без никакъв звук. Изобщо нищо. Ефектът беше поразителен.

\* \* \*

Намерих адреса в телефонния указател: Самюел Ф. Арчър, 1334, Ландън Стрийт. Избрах номера и до мен достигна записан на лента глас; „Съжалявам, сър. Номерът, който сте избрали, не работи в момента. Ако задържите линията, операторът ще ви даде допълнителна информация.“

Почаках. Чуха се серия автоматични прещраквания, сякаш телефонното сърце пулсираше, после гласът на оператора:

— Тук справки. Кой номер желаете?

— 74-21-447.

— Този пост е откачен. Някой друг да ви интересува?

— Не, сър.

Възможно бе Самюел Арчър да се е преместил, но трябваше да проверя. Отидох направо там. Апартаментът се намираше в стара кооперация на стръмен склон на Бийкън Хил. Коридорът миришеше на зеле и бебешки храни. Слязох в мазето по едно скърцащо дървено стълбище. Зелена лампа осветяваше боядисана цялата в черно врата. На нея висеше надпис: „Господ се грижи само за своите.“ Почуках.

Отвътре се дочуваха писъци, стенания, шепот и нещо като въздишки.

Вратата се отвори и срещу мен застана брадат млад мъж на около 20 години с дълга влажна черна коса. Беше облечен в комбинезон и лилава риза на точки. Изглежда ме безизразно и попита:

— Кого търсите?

— Аз съм доктор Бери. Вие Самюел Арчър ли сте?

— Не.

— Той тук ли е?

— Точно сега е зает.

— Бих искал да го видя.

— Вие негов приятел ли сте?

Той се взираше в мен с нескрито подозрение. Отвътре долетяха още звуци — скърцане със зъби, тупурдия и дълго, приглушено изсвирване.

— Нужна ми е помощта му.

Той сякаш се поуспокои.

— Моментът е доста неподходящ. Казахте, че сте лекар, нали?

— Да.

— Добре. Съжалявам, но знаете в какви времена живеем. Човек не може да вярва на никого. — Той се дръпна от вратата. — Не говорете, моля ви. Първо ще го подготвя. Той композира и обикновено много се вживява. Това продължава вече седем часа и се надявам, че няма да се ядоса. Побеснява, когато го прекъсват, дори след толкова изтощителна работа.

Минахме през нещо, което трябва да беше хол. Имаше студийни кушетки и няколко евтини лампи. Стените бяха бели, изрисувани със странни, преливащи се форми във флуоресцентни цветове. Една ултравиолетова лампа усилваше ефекта.

— Диво — казах аз, надявайки се, че точно това е думата, която ще му хареса.

— Точно така, човече.

Влязохме в следващата стая. Осветлението беше слабо. Бледо ниско момче с огромна глава и къдрава руса коса седеше на пода, обградено от електронна техника. Две колони стояха до по-далечната стена. Свиреше магнетофон. Бледото момче боравеше умело с техниката и произвеждаше звуците. Когато влязохме, въобще не ни погледна. Изглежда, беше силно концентриран, но движенията му бяха бавни.

— Стойте тука — нареди брататият. — Сега ще му кажа.

Останах при вратата, а той се приближи до композитора и нежно го повика:

— Сам, Сам.

Сам го погледна отнесено.

— Здравсти — каза той.

— Сам, имаш посетител.

Сам изглеждаше стъписан.



— Така ли?

Още не ме беше забелязал.

— Да, един добър, много добър човек. Разбираш ли? Един приятел.

— Добре — каза Сам бавно.

— Той има нужда от помощта ти. Ще му помогнеш ли?

— Разбира се — отрони Сам.

Момчето с брадата ми направи знак. Аз се приближих.

— Какво е взел?

— ЛСД — каза той. — Сега е седмият час. Трябва да се съвземе вече, но бъдете внимателен!

— Добре.

Седнах на пода така, че да бъда на равнището на Сам. Той ме погледна с празни очи.

— Не те познавам — каза той накрая.

— Аз съм Джон Бери.

Сам не помръдна.

— Ти си стар човек. Наистина стар.

— В известен смисъл — казах аз.

— Така е, ей, човече. Хей, Марвин — обърна се той към приятеля си, — виждаш ли колко стар е този човек?

— Да — отговори Марвин.

— Сам — обадох се отново, — аз съм твой приятел.

Протегнах бавно ръката си към него, за да не го изплаша. Той не се ръкува; хвана я за пръстите и я огледа на светлината. Обърна я и бавно разгледа първо дланта, после горната част, след това раздвижи пръстите.

— Хей, човече, ти си доктор. Имаш докторски ръце, усещам го.

— Да — отговорих аз.

— Какви хубави ръце имаш.

Той замълча за момент, продължавайки да разглежда ръцете ми: мачкаше ги, галеше ноктите и възглавничките на пръстите, опипваше косъмчетата по обратната страна на дланите.

— Те блестят. Бих искал да имам такива ръце.

— Може би имаш.

Той пусна ръцете ми и погледна своите, накрая каза:

— Не, различни са.

— Това лошо ли е?

Той ме погледна изумен.

— Защо дойде тук?

— Трябва ми помощта ти.

— Да, добре.

— Нужна ми е малко информация.

Не разбрах, че съм направил грешка, докато Марвин не тръгна към нас. Сам беше станал нервен. Дадох знак на Марвин да остане на мястото си.

— Всичко е наред, Сам, всичко е наред.

— Ти си ченге — каза Сам.

— Не, тук няма ченгета. Наистина не съм ченге, Сам.

— Такъв си, лъжеш ме.

— Често става параноичен — каза Марвин. — При него се проявява по този начин. Той се притеснява да не изпадне в халюцинация.

— Ти си ченге, мръсно ченге.

— Грещиш, Сам, не съм ченге. Ако не искаш да ми помогнеш, ще си тръгна.

— Ти си ръб, пън, парцал.

— Не, Сам, не.

Той се поуспокои, тялото му се поотпусна, мускулите му омекнаха. Аз си поех дълбоко въздух.

— Сам, ти имаш приятелка на име Бъбълс, нали?

— Да.

— А тя има приятелка на име Керън.

Той се взираше в пространството. Мина доста време, преди да отговори.

— Да, Керън.

— Бъбълс е живяла заедно с Керън миналото лято.

— Да.

— Ти познаваше ли Керън?

— Да.

Той започна да диша учестено, гърдите му се повдигаха; а очите му бяха широко отворени. Сложих нежно ръка на рамото му.

— Спокойно, Сам, спокойно. Нещо не е наред ли?

— Керън — каза той, взимайки се през стаята. — Тя беше ужасна.

— Сам...

— Тя беше най-лошата, човече, най-лошата.

— Сам, къде е Бъбълс сега?

— Навън. Отиде да види Анджела. Анджела...

— Анджела Хардинг — каза Марвин. — Те трите живееха заедно миналото лято.

— Къде е Анджела? — попитах Марвин.

В този момент Сам скочи и започна да крещи с цяло гърло:

— Ченге! Ченге!

После се хвърли върху мен и се опита да ме ритне, но не успя. Хванах крака му и той падна на земята върху част от електронната техника. Силно остро скрибуцане изпълни стаята.

— Ще донеса торазина<sup>[1]</sup> — каза Марвин.

— Зарежете торазина и елате да ми помогнете.

Аз бях сграбчил Сам и го притисках към земята, а той се дереше по-силно и от електронната техника:

— Ченге! Ченге, ченге!

Младежът риташе и се мятеше с всички сили. Марвин се опитваше да ми помогне, но усилията му не бяха ефективни. Сам блъскаше главата си в пода.

— Сложете стъпалото си под главата му!

Той не ме разбра.

— По-бързо! — извиках аз.

Марвин пхна крака си така, че музикантът да не може да нарани главата си. Сам продължаваше да се мята и извива в ръцете ми. Освободих го изведнъж. Той спря да се гърчи. Погледна ръцете си, после мен.

— Хей, човече, какво става?

— Сега се успокой — казах аз.

— Хей, човече, но ти ме пусна.

Кимнах на Марвин и той отиде да оправи техниката. Воят секна. В стаята се възцари странна тишина. Сам седна, взирайки се в мен.

— Хей, ти наистина ме освободи. — Той ме гледаше в лицето. — Човече, ти си много красив — каза той и ме целуна.

\* \* \*

Когато се прибрах вкъщи, Джудит беше вече в леглото.

— Какво стана?

— Целунаха ме — отговорих, събличайки се.

— Сали ли?

Изглеждаше развеселена.

— Не. Сам Арчър.

— Композиторът?

— Да, точно така.

— Защо?

— Дълга история.

— Не ми се спи, разкажи ми я.

Разказах ѝ, после се пъгнах в леглото и я целунах.

— Много необичайно — казах аз. — Никога по-рано не ме е целувал мъж.

Тя ме потърка по врата.

— Хареса ли ти?

— Не много.

— Странно — каза тя. — На мен ми харесва. — И ме придърпа към себе си.

— Обзалагам се, че цял живот си била целувана от мъже.

— Да, но някои са по-добри.

— Кои са по-добри?

— Ти си по-добър от останалите.

— Това обещание ли е?

Тя близна върха на носа ми.

— Не. Това е покана.

---

[1] Успокоително, което анулира действието на ЛСД, но засилва действието на други видове наркотици. — Б.а. ↑

**СРЯДА**  
**ДВАНАДЕСЕТИ ОКТОМВРИ**

## ЕДНО

Веднъж на месец Създателят се смиляваше над „Люлката на свободата“ и позволяваше на слънцето да огрее Бостън. Днес беше точно този ден: хладен, искрящ, ясен, със свеж есенен въздух. Събудих се с добро настроение и с острото усещане, че нещо ще се случи.

Закусих обилно с две яйца, които изядох с виновно ожесточение, поглъщайки всички им холестерол. После отидох в кабинета си, за да си направя плана за деня. Започнах със съставянето на списък на всички, с които се бях срещал, като се опитвах да реша дали някой от тях не изглежда подозрителен. Никой не ми се стори такъв.

При аборта обикновено първият заподозрян като извършител е самата жена, тъй като много от тях се опитват да предизвикат аборта сами. Аутопсията показва, че Керън е била упоена за операцията, следователно не го беше направила сама.

Брат й е знаел как да го направи, но по това време е бил на смяна. Можех да проверя дали не лъже по всяко време, но засега нямах причини да не му вярвам. Питър Рандъл и Дж. Д. не биваше да се изключват, ако трябваше да се следва обичайният ход на процедурата, но не можех да си представя някак си, че някой от тях може да направи такова нещо. После идваше ред на Арт или на някой от приятелите на Керън от Бийкън Хил, или на някой, за чието съществуване не подозирах.

Взирах се в списъка известно време, след което се обадох в Малори Билдинг в Сити. Алис не беше там. Разговарях с някаква друга секретарка.

— Имате ли диагнозите от патологията на Керън Рандъл?

— Знаете ли номера на случая?

— Не знам.

— Много неприятно — каза тя. — Това би могло да ми помогне.

— Моля ви, проверете го въпреки това.

Знаех прекрасно, че секретарката имаше файл пред себе си, на който бяха систематизирани всички приключили случаи от последния

месец, подредени по азбучен ред и по номера. Нямаше да представлява никакъв проблем за нея. След дълга пауза тя каза:

— Ето това е. Вагинален кръвоизлив вследствие на перфорация на матката и разкъсвания, причинени от дилатация и кюртаж на тримесечна бременност. Вторичната диагноза е системна анафилаксия.

— Разбирам — казах аз, мръщейки се. — Сигурна ли сте?

— Просто чета това, което пише — каза тя.

— Благодаря.

Затворих телефона, чувствайки се странно. Джудит ми подаде чаша кафе.

— Какво стана?

— Според доклада от аутопсията Керън Рандъл е била бременна.

— Така ли?

— Да.

— А не е ли била?

— Според мен не.

Знаех, че е възможно да бъркам. Това можеше да се докаже при изследването с микроскоп, щом грубият преглед не бе доказал нищо.

Резултатът ми се струваше невероятен.

Обадих се в лабораторията на Мърф, за да разбера дали не бе приключил с хормоналното изследване на кръвта. Не беше. Нямало да бъде готово преди следобеда. Казах, че ще му позвъня отново. После отворих телефонния указател и проверих адреса на Анджела Хардинг. Тя живееше на Чеснът Стрийт. Много удобен адрес. Отидох да я видя.

\* \* \*

Чеснът Стрийт е след Чарлз, близо до подножието на Хил. Това е много спокоен квартал с градски къщи, антикварни и зеленчукови магазини и стилни ресторанти. Повечето от живеещите тук хора бяха млади специалисти — лекари, адвокати и банкери, които търсеха прилично за живеене място, но все още не можеха да си позволят да се преместят в Нютън или Уелсли. Останалите живущи бяха 50-60-годишни професионалисти, с вече пораснали и женени деца, което им позволяваше да се върнат отново в града. Ако човек живее в Бостън,

трябва да живее на Бийкън Хил. Разбира се, тук имаше и ученици, но обикновено те бяха натъпкани по трима-четирима в малки апартаментчета — само по този начин можеха да си платят наема. Изглежда, по-възрастните жители харесваха учениците — те добавяха малко цвят и младост на квартала. Което ще рече, че харесваха учениците дотолкова, доколкото те се държаха прилично и изглеждаха чисти.

Анджела Хардинг живееше на втория етаж на къща без асансьор. Почуках на вратата. Отвори ми слабо, тъмнокосо момиче, облечено в минижуп и пуловер. Беше с нарисувано на бузата цвете и големи сини слънчеви очила.

— Анджела Хардинг?

— Няма я — каза момичето. — Закъснели сте. Тя вече излезе. Но може и да се обади.

— Казвам се Джон Бери, работя като патолог — представих се аз.

— А — момичето прехапа устни и ме погледна подозрително.

— Вие Бъбълс ли сте?

— Да. Откъде знаете? — попита тя, после щракна с пръсти: — Разбира се, бяхте със Суперхед снощи.

— Да.

Тя се дръпна от вратата.

— Влезте.

Стаята беше почти гола — имаше само едно канапе и две възглавници на пода; през една отворена врата се виждаше неоправено легло.

— Опитвам се да науча нещо за Керън Рандъл — казах.

— Дочух вече.

— Тук ли живяхте миналото лято?

— Да.

— Кога видяхте Керън за последен път?

— Не съм я виждала от месеци. Нито пък Анджела я е виждала.

— Анджела ли ви го каза?

— Да, разбира се.

— Кога?

— Снощи. Говорихме за Керън. Разбирате ли, току-що бяхме научили за нейната, въъ, злополука.



— Кой ви каза?

Тя сви рамене:

— Носят се слухове.

— Какви слухове?

— Че са я изстъргали лошо.

— Знаете ли кой го е направил?

— Хванали са някакъв лекар. Но това сигурно вече го знаете.

— Да — отговорих.

— Вероятно го е направил той — каза тя и сви рамене. После прибра черната си дълга коса от лицето. Имаше много бледа кожа. — Но не знам.

— Какво имате предвид?

— Е, Керън не беше глупачка. Тя знаеше, че има риск. Нали е минавала през това и преди, включително миналото лято.

— Аборт ли е правила?

— Да, точно така. После изпадна в депресия. Тогава на два пъти се надруска жестоко и се получиха усложнения. Това я разтърси. Знаеше, че е опасно, страдаше заради бебетата. Ние смятахме, че известно време след аборта не бива да се дрогира, но тя настоя и беше ужасно, наистина ужасно.

— Какво точно се случи?

— Един път тя беше ножът. Стържеше стаята и през цялото време пищеше, че е кървава, че всички стени са напръскани с кръв. Мислеше, че прозорците са бебета, които почервеняват и умират. Беше непоносимо.

— Вие какво направихте?

— Грижехме се за нея — Бъбълс сви рамене. — Какво можехме да направим?

Тя се пресегна към масата и взе бурканче, което се затваряше с телено клупче. Махна с клупчето и във въздуха се понесоха рояк балончета. Тя ги гледаше внимателно, докато те едно след друго бавно падаха на пода и се пукаха.

— Кой направи аборта миналото лято? — попитах.

Бъбълс се засмя:

— Не знам.

— Как се случи?

— Ами напомпах я. Тя обяви, че ще се отърве от бебето, замина за ден и след това се върна, цялата засмяна и щастлива.

— И никакви проблеми?

— Никакви. — Тя пак направи рояк балончета. — Извинете ме за момент.

Бъбълс отиде в кухнята, наля чаша вода и я изпи с някакво хапче.

— Бях започнала да се „приземявам“, знаете ли? — каза тя.

— Какво взехте?

— Метидрин.

— На метидрин ли сте през цялото време?

— Точно като всички лекари — тя отметна назад косата си. — Винаги задавате въпроси.

— Откъде се снабдявате?

Бях видял капсулата. Беше най-малко пет милиграма. На черния пазар повечето от материала се продаваше по един милиграм.

— Забравете — каза тя. — Става ли? Просто забравете.

— Тогава защо ме оставихте да видя, че го пиете?

— Перчех се.

— Може и така да е. Керън на инжекции ли беше?

— Керън беше на всичко. — Бъбълс въздъхна. — Тя се боцкаше.

Трябва да съм изглеждал озадачен, защото момичето забодя пръст в ръката си, имитирайки венозна инжекция.

— Никой друг не се боцка. Керън надмина всички.

— Как се чувстваше после?

— Като в ада. Наистина изключваше. Дълбоки, много дълбоки потъвания.

— Изключена ли остана?

— Да. До края на лятото не го направи нито веднъж с момче. Сякаш се страхуваше.

— Сигурна ли сте?

— Да.

Огледах стаята.

— Къде е Анджела? Бих искал да говоря с нея.

— Навън. Точно сега и тя би желала да говори с вас.

— Защо? Никакви проблеми ли има?

— Не.

— Доколкото разбрах, тя е медицинска сестра.

— Точно така. Имате...

Точно в този момент вратата се отвори и в стаята се втурна високо момиче:

— Кучия му син го няма никъде. Крие се скапаният...

Като ме видя, тя спря.

— Здравсти, Андж — каза Бъбълс и кимна към мен. — Едно готино старче е дошло да те види.

Анджела Хардинг пресече бързо стаята, тръшна се на канапето и запали цигара. Носеше много къса черна рокля, мрежести чорапи и лачени ботуши. Имаше дълга тъмна коса и лице с класическа красота — изваяните черти на модел. Беше трудно да си я представя като медицинска сестра.

— Вие ли сте този, който се интересува от Керън?

Кимнах утвърдително.

— Андж, аз не му казах — обади се Бъбълс.

— Би ли ми донесла кола, Бъбълс? — попита Анджела. Бъбълс кимна и тихо отиде в кухнята. — Искате ли кола?

— Не, благодаря.

— Както желаете — тя сви рамене, смукна от цигарата си и я угаси. Движенията ѝ бяха резки, но тя запазваше самообладание и лицето ѝ излъчваше спокойствие.

— Не исках да говоря пред Бъбълс за Керън — започна приглушено тя. — Бъбълс доста се разстрои.

— За Керън?

— Да. Бяха много близки.

— А вие?

— Не чак толкова. Добро момиче, малко диво, но забавно. Най-напред губеше мярката. Решихме да живеем в една стая, ние трите. По-късно Бъбълс се премести при Суперхед, а аз не можех да се отърва от Керън. Не беше никак лесно.

— Защо?

— Беше много щура, направо луда.

Бъбълс се върна с колата:

— Не е вярно.

— Не и за теб. Пред теб тя се преструваше.

— Просто те е яд, защото...

— Да. Правилно, разбира се. — Анджела вирна глава, кръстоса крака и се обърна към мен:

— Тя говори за Джими. Той беше стажант в Отделението за бърза помощ.

— Това вашата служба ли е?

— Да — каза тя. — Между мен и Джими имаше нещо. Мисля, че беше красиво. Но Керън се намеси.

Анджела запали цигара, избягвайки погледа ми. Не можех да реша дали говори на мен или на Бъбълс. Очевидно двете момичета не бяха на едно мнение.

— Никога не бях допускала, че ще го направи — продължи Анджела. — Не и собствената ми съквартирантка. Искам да кажа, че все пак има правила...

— Тя го харесваше — каза Бъбълс.

— Да, предполагам. За някакви 72 часа.

Анджела стана и започна да се разхожда назад-напред из стаята. Роклята ѝ стигаше едва до средата на бедрото. Беше зашеметяващо красиво момиче, много по-красива от Керън.

— Не си справедлива — каза Бъбълс. — Знаеш, че това, което казваш, е лъжа. Знаеш, че Джими...

— Не знам нищо. Знам само, че Джими сега завършва стажа си в Чикаго, а аз не съм с него. Може би, ако бях... — Анджела спря.

— Може би — обади се Бъбълс.

— Може би какво? — попитах аз.

— Това вече няма значение — каза Анджела.

— Кога видяхте Керън за последен път?

— Не си спомням. Трябва да е било някъде през август, преди тя да започне училище.

— И не сте се виждали миналата седмица?

— Не — отвърна тя, все още крачейки из стаята, като дори не забави крачка.

— Това е странно. Алън Зенър я е видял миналата неделя.

— Кой?

— Алън Зенър, един от приятелите ѝ.

— Аха.

— И тя му казала, че идва насам.

Анджела и Бъбълс се спогледаха.

— Мръсен малък... — каза Бъбълс.

— Не е ли истина? — попитах.

— Не — отговори твърдо Анджела. — Не сме я виждали.

— Но той беше сигурен...

— Просто е променила решението си. За нея това беше нещо обичайно.

— Андж, виж какво...

— Ще ми донесеш ли още една кола?

Скритата заповед в гласа не можеше да се сбърка. Бъбълс покорно отиде за друга кола.

— Бъбълс е мило момиче — каза Анджела, — но е малко наивна. Тя обича нещата да имат добър край. Затова случилото се с Керън я притеснява толкова.

— Разбирам.

Тя спря да се разхожда и застана срещу мен. Тялото ѝ застина в ледено спокойствие.

— Имате ли да ме питате още нещо?

— Просто исках да знам дали сте се видели с Керън.

— Не. Отговорът е не.

Аз се изправих.

— Добре. Благодаря ви за отделеното време.

Анджела кимна. Вече на вратата чух Бъбълс да казва:

— Тръгва ли си?

— Млъкни! — отвърна Анджела.

## ДВЕ

Малко преди обяд се обадох в офиса на Бредфорд и ми казаха, че ще поемат случая на доктор Лий. Мъжът се казваше Джордж Уилсън. Свързаха ме с него. По телефона гласът му звучеше спокойно и самоуверено. Той се съгласи да прием по едно питие в пет, само че не в клуб „Трафалгар“. Щяхме да се срещнем в „При Кръшер Томпсън“, бар в центъра на града.

После обядвах в един крайпътен ресторант и прочетох сутрешните вестници. Историята с арестуването на Арт най-накрая се беше разчула — раздута, изнесена на първите страници, въпреки че все още не беше свързана със смъртта на Керън Рандъл. Освен публикациите имаше и снимка на Арт. Под очите му се виждаха тъмни садистични кръгове, ъгълчетата на устните му бяха извити злобно, а косата му — разчорлена. Имаше вид на дребен хулиган.

Материалите не казваха много, просто изнасяха фактите по арестуването му. Нямаше нужда от обяснения — снимката беше достатъчно красноречива. А никой не може да заведе дело за манипулиране на общественото мнение на базата на снимка, която го прави да изглежда отвратителен.

След като се наобядвах, запалих цигара и се опитах да систематизирам нещата, но без особен успех. Сведенията, които бях успял да събера за Керън, бяха твърде противоречиви и несигурни. Те не бяха достатъчни, за да избистря представата си за нея, нито пък ми помагаша да реша, какво би направила, пристигайки за уикенда в Бостън, бременна и нуждаеща се от аборт.

В един отново позвъних в лабораторията на Мърфи. Той вдигна телефона.

— Здравей, Мърф. Какви са резултатите?

— На Керън Рандъл ли? Току-що се обадох от Сити. Уестън искаше да знае дали си носил тук кръвна проба.

— И какво му каза?

— Че си носил.

— Той какво отговори?

— Искаше да знае резултатите. Съобщих му ги.  
— А те какви са?  
— Изключено е да е била бременна.  
— Окей, Благодаря.  
— Ще ми обясниш ли всичко това, Джон?  
— Не сега — отвърнах.  
— Ти обеща.  
— Знам. Но не сега.  
— Знаех си, че ще ме изпързеляш — каза Мърф. — Сара ще ме намрази. — Сара беше жена му. Разпространяването на клюки беше нейната стихия.  
— Съжалявам, но наистина не мога.  
— Дяволски гаден номер като за стар приятел. Ако тя подаде молба за развод, ще те призова като съподсъдим.

## ТРИ

Пристигнах в патологичните лаборатории Малори в три. Първият човек, когото срещнах, беше Уестън. Изглеждаше уморен. Поздрави ме с крива усмивка.

— Какво откри? — попитах.

— Тестовите за бременност са отрицателни.

— Нима?

— Да. — Той вдигна папката с патологичния протокол и я прелисти. — Няма основания за каквито и да е съмнения.

— Позвъних тук по-рано и ми казаха, че е била бременна в третия месец.

— С кого говори? — попита внимателно Уестън.

— Със секретарката.

— Трябва да е било грешка.

— Сигурно — казах аз.

Той ми подаде папката.

— Искаш ли да видиш и предметните стъкла?

— Да, моля те.

Отидохме в патологичната картотека — дълга стая, разделена на отделни кабинки, където патолозите държаха микроскопите и предметните стъкла и пишеха докладите си след аутопсиите. Спряхме пред една кабинка.

— Ето ги — Уестън посочи кутия с предметни стъкла. — Любопитен съм да разбера мнението ти за тях, след като ги прегледаш.

Той си тръгна, а аз седнах пред микроскопа, включих лампичката и започнах да работя. В кутията имаше около 30 предметни стъкла с проби от по-важните органи. Шест среза бяха взети от различни части на матката. Започнах от тях. Веднага се виждаше, че не е имало бременност. Ендометриумът не беше хиперпластичен. Най-малкото изглеждаше неактивен и атрофичен, с тънък пролиферативен слой, малко жлези и намалено кръвоснабдяване. Прегледах още няколко предметни стъкла, за да съм



сигурен. Всички бяха еднакви. Някои съдържаха тромбози от остъргването, но това беше единствената разлика.

Докато наблюдавах предметните стъкла, аз размишлявах усилено. Момичето не е било бременно, но е било убедено, че е. Затова мензисът е спрял. Това обясняваше заспалия вид на ендометриума. Но какво беше причинило спирането на мензиса? Прехвърлях наум различните възможности.

Незабавно се сетих, че неврогенните фактори са от решаващо значение за момиче на нейната възраст. Напрежението и възбудата от започването на училище и преместването в нова среда може временно да са потиснали менструацията, но не и за цели три месеца и не с характерните промени — напълняване, промяна в окосмяването и т.н. После идваха хормоналните отклонения — адренален вирилизиращ синдром, Щайн-Левентал, радиация. Поради една или друга причина всички изглеждаха малко вероятни, но имах бърз начин да разбера. Трябваше да открия коя е истинската причина.

Сложих предметното стъкло с проба от надбъбречната жлеза на поставката на микроскопа. Имаше признаци на кортикална атрофия, особено в зона фасцикуларис. Зона гломерулаза изглеждаше нормална.

Това изключваше вирилизиращите синдроми и адреналния тумор.

После прегледах яйчниците. Промените тук бяха поразяващи. Фоликулите бяха малки, незрели, приличаха на увехнали. Целият орган, както и ендометриумът на матката, изглеждаше заспал.

Това изключваше Щайн-Левентал и тумор на яйчниците.

Накрая сложих под микроскопа предметното стъкло с проба от щитовидната жлеза. Атрофията на жлезата бе очевидна и на най-слабото увеличение. Фоликулите се бяха свили и ограничаващите ги клетки бяха ниски. Ясно изразен хипотиреидизъм.

Това значеше, че щитовидната жлеза, надбъбречната жлеза, яйчниците — всички бяха атрофирали. Диагнозата беше ясна, въпреки че причината за болестта не беше. Отворих папката и прочетох официалния доклад. Беше направен от Уестън. Стилът беше пряк и делови. Стигнах до заключението. Беше отбелязал, че ендометриумът е оскъден и изглежда анормален, но според него другите жлези имаха относително нормален вид, със съмнения за атрофични промени.

Затворих папката и отидох да го потърся.

\* \* \*

Кабинетът му беше голям, пълен с наредени по стенните рафтове книги и много подреден. Той седеше зад старо тежко бюро и пушеше лула; осанката му вдъхваше уважение и респект.

— Откри ли нещо смуцаващо?

Поколебах се за миг. Питам се дали не крие и той нещо, дали не се е присъединил към другите, които искаха да обвинят Арт несправедливо. Реших, че е невъзможно. Уестън не можеше да бъде купен — не и на неговата възраст, не и с неговата репутация. Пък и не беше особено близък със семейство Рандъл. Нямаше никакви причини да фалшифицира доклада.

— Да — казах. — Бях смутен от заключението ви.

Той спокойно изпусна облаче дим с лулата си.

— О!

— Да. Току-що прегледах пробите и те ми се сториха доста атрофични. Помислих си, че вероятно...

— Добре, Джон. Знам какво ще кажеш — каза Уестън, подсмивайки се. — Ти си си помислил, че вероятно ще поискам да ги видя отново. — Той ми се усмихна. — Преглеждал съм ги вече два пъти. Това е важна аутопсия и я направих толкова внимателно, колкото можах. Когато за пръв път изучавах предметните стъкла, имах чувството, както и ти, че е налице хипопитуитаризъм, засегнал трите важни органа — щитовидната жлеза, надбъбречната жлеза и половите жлези. Чувството ми беше много силно, затова се върнах към целите органи. Както ти самият казваш, промените при тях не са ясно изразени.

— Възможно е болестта да е в начален стадий — казах аз.

— Да, така е. Точно това усложнява нещата. Добре би било да се прегледа мозъкът, да се потърсят признаци за тумор или инфаркт. Но вече е невъзможно — тялото беше кремирано тази сутрин.

Той се усмихна отново.

— Седни, Джон. Изнервям се, като стърчиш така. — След като седнах, той продължи: — Така или иначе, прегледах целите органи и

пак се върнах към пробите. Този път не бях толкова сигурен. Не бях напълно убеден. Така че проверих някои стари случаи на панхипопитуитаризъм, прегледах предметните им стъкла и накрая изследвах предметните стъкла на Рандъл за трети път. Все имах чувството, че не мога да бъда сигурен за диагноза нефункциониране на хипофизата, но колкото повече гледах, толкова по-сигурен ставах. Нужни ми бяха още доказателства — патология на мозъка, рентгенови лъчи или кръвни хормони. Затова се обадох на Джим Мърфи.

— Нима?

— Да. — Лулата му угасна и той я запали отново. — Подозирах, че си взел кръвната проба, за да пуснеш естрадиолови тестове, и че ще хванеш Мърфи да ги направи. Искях да знам също така дали не си решил да провериш нивата и на другите хормони — ТСХ, АКТХ, Т4 — нещо, което би могло да помогне.

— Защо просто не ми се обади?

— Звъних, но в лабораторията не знаеха къде си.

Кимнах. Всичко, което беше казал, имаше смисъл.

Усещах как тялото ми бавно се отпуска.

— Между другото — каза Уестън, — разбрах, че преди известно време са правени няколко черепни снимки на Керън Рандъл. Имаш ли представа какво са показали?

— Нищо — казах. — Всичко е съвсем нормално.

— Жалко — въздъхна Уестън.

— Въпреки това има нещо интересно.

— Какво е то?

— Снимките били поръчани, защото се е оплаквала от замъглено зрение.

Уестън въздъхна отново.

— Джон, знаеш ли коя е най-честата причина за замъглено зрение?

— Не.

— Недоспиването. — Той премести лулата в единия край на устата си и я хвана със зъби. — Какво би направил, ако беше на моето място? Да поставиш диагноза въз основа на оплакване, което не е хванато на рентген.

— Предметните стъкла навеждат на други изводи — напомних му аз.

— Да, но само навеждат — той бавно поклати глава. — Случаят е твърде заплетен, Джон. Няма да го усложня още повече с диагноза, за която не съм сигурен. Та нали, в края на краищата, могат да ме извикат в съда да я защитавам? По-добре да не си протягам врата. Ако обвинението или защитата пожелаят патолог да прегледа материала отново и той поиска да изложи собствения си врат, чудесно. Материалът е тук за всеки, който иска да го види. Но аз няма да го направя. Годините, прекарани от мен в съдебната зала, ме научиха поне на едно нещо.

— И какво е то?

— Никога не заемай позиция, особено ако не си сигурен, че може да бъде защитена от всяка яростна атака. Този съвет повече подхожда за генерал — каза той, усмихвайки се, — но всъщност съдебната зала не е нищо повече от много цивилизована война.

## ЧЕТИРИ

Трябваше да намеря Сандерсън. Бях му обещал да се видим, а и сега отчаяно се нуждаех от съвета му. Но като влизах във фоайето на Линкълн Хоспитъл, първия човек, когото срещнах, беше Хари Фалън.

Той се промъкваше надолу по един коридор, облечен в шлифер и със захлупена над челото шапка. Хари беше интернист с дълъг стаж в покрайнините на Нютън; беше също така и бивш актьор и нещо като клоун. Поздравих го и той бавно повдигна периферията на шапката си. Лицето му беше бледо, а очите — кръвясали.

— И'ъм настимка — каза Хари.

— При кого ходиш?

— При Гордън. Гламния стажант — той извади носна кърпичка и звучно издуха носа си. — За лошата си настимка.

— Звучиш, сякаш си глътнал памук.

— Бла'одаря ти мноу. — Той подсмъркна. — Това не е за смях.

Беше прав, разбира се. Всички практикуващи лекари се страхуваха от болести. Дори малките настинки се отразяваха зле на имиджа на, най-общо казано, „връзката на лекаря с пациента“, и всяка сериозна болест се превръщаше в най-висока степен в добре укривана тайна. Когато старият Хенли най-накрая разви хроничен гломерулонефрит, той стигна до крайни мерки, за да бъде сигурен, че пациентите му няма да научат — и като крадец посещаваше лекаря си посред нощ.

— Не звучи като лоша настинка — опитах се да го успокоя.

— Хъ. Така ли мислиш? Чуй ме само. — И той отново си издуха носа, издавайки дълъг, пронизителен звук като на автомобилна сирена — нещо средно между ерихонска тръба и хъркането на хипопотам в агония.

— Откога си така?

— 'ва 'ни. 'ва слочести, слочести 'ни. Пациентите ми сабелясват.

— Какво вземаш?

— Горещ пумш. Най-доброто при вирус. Но сфетът е срещу мен, Дшон. Тнес на фсичкото отгоре получих бицетче.

— Бицетче?

— Да. За непрафилно паркиране.

Засмях се, но подсъзнателно нещо ме тормозеше, нещо, което трябваше да помня, но го бях забравил и пренебрегнал.

Беше странно и дразнещо чувство.

\* \* \*

Намерих Сандерсън в патологичната библиотека — квадратна стая със сгъваеми столове, прожектор и екран. Тук се провеждаха патологичните конференции, на които се обсъждаха аутопсиите, и те бяха толкова чести, че практически не можеха въобще да се ползват книгите от библиотеката. На полиците в кутии бяха докладите на всички направени в Линкълн аутопсии от 1923 година досега — годината, в която започва да се съхранява информацията. Никой нямаше представа колко души и от каква болест са умрели преди това. Но с увеличаването на знанията за медицината и за човешкото тяло тази информация стана жизненоважна. Едно доказателство за увеличени интерес беше броят на аутопсиите — докладите за направените през 1923 година аутопсии се побираха в една тънка кутия, а направените през последната година заемаха половин лавица. Повече от 70% от починалите в болницата пациенти бяха аутопсирани и докладите от тях в бъдеще щяха да се съхраняват на микрофилми.

В единия ъгъл на стаята имаше кафеварка, захарница, купчина картонени чаши и табелка, на която беше написано: „Пет цента за чаша. Честна каубойска.“ Сандерсън се суетеше около кафеварката, опитвайки се да я накара да заработи. Тя представляваше истинско предизвикателство за всеки лекар: говореше се, че никой не би могъл да завърши патологичния си стаж в Линкълн, ако не ѝ хване цаката.

— Някой ден — мърмореше Сандерсън — ще се електронокаутирам на това дяволско нещо. — Той пъкна щепсела в контакта, чу се прашене. — Аз или някой друг нещастен кучи син. Искаш ли сметана и захар?

— Да, моля те.

Сандерсън наля две чаши, държейки кафеварката на една ръка разстояние. Беше прословут с отчайващата си непохватност в боравенето с всякакви механични уреди. Имаше изключително, почти инстинктивно разбиране за човешкото тяло и функциите на плътта и костите, но стоманените предмети и електроуредите бяха извън възможностите му. Той живееше в постоянен страх, че колата, телевизорът или стереото му ще се счупят или повредят, и се отнасяше към тях като към потенциални изменници.

Той беше висок, едър човек, капитан на гребна лодка в тежка категория някога в Харвард. Ръцете му от лакътя надолу и китките му бяха толкова дебели, колкото на повечето мъже прасците. Имаше сериозно, непроницаемо лице: би могъл да бъде съдия или отличен играч на покер.

— Уестън каза ли нещо друго? — попита той.

— Не.

— Изглеждаш нещастен.

— Да кажем, че съм притеснен.

Сандерсън поклати глава.

— Мисля, че търсиш под вола теле — каза той. — Уестън не би фалшифицирал заключенията за никого. Щом казва, че е несигурен, значи наистина е несигурен.

— Може би е добре да ги прегледаш ти самият.

— Бих искал, но знаеш, че е невъзможно.

Беше прав. Ако отидеше в Малори и поискаше да види предметните стъкла, Уестън щеше да го приеме като лична обида. Такова нещо просто не се правеше.

— Може би, ако той ти предложиеше...

— Но защо би го направил?

— Не знам.

— Уестън, е поставил диагнозата и се е подписал под нея. С това въпросът е приключен, освен ако не излезе отново на бял свят по време на съдебен процес.

Почувствах, че потъвам. В последно време бях започнал силно да вярвам, че съдебен процес не бива да има, защото дори оправдателната присъда би навредила на репутацията и практиката на Арт. Съдебният процес трябваше да бъде предотвратен.

— Но ти мислиш, че Керън е била болна от хипопитуитаризъм?

— Да.

— Кои са причините за болестта?

— Мисля, че тумор.

— Аденом?

Хромофобният аденом е най-често срещаният тумор на хипофизната жлеза. Той се развива бавно и е относително доброкачествен, но притиска оптичния нерв и причинява проблеми със зрението и може да причини ендокринна дисфункция.

— Предполагам. А може би краниофарингиома. Откога е?

— Не може да е от много отдавна — казах. — Рентгеновите снимки отпреди четири месеца са нормални. Липсва увеличение или ерозия на турското седло. Но все пак тя се е оплаквала от проблеми със зрението.

— Какво ще кажеш за псевдотумор?

Мозъчният псевдотумор е заболяване, срещано най-вече при жените и малките деца. Пациентите имат всички симптоми на тумор, а всъщност такъв липсва. Понякога при жените се получава от вземането на хапчета против забременяване. Но доколкото знаех, Керън не пиеше такива хапчета. Казах го на Сандерсън.

— Много жалко, че нямаме проби от мозъка — каза той.

Кимнах.

— От друга страна — продължи Сандерсън, — е правен аборт. Не бива да го забравяме.

— Знам — отвърнах аз. — И това е само още едно доказателство, че не го е правил Арт. Той не би пристъпил към аборт, преди да направи тест за бременност, а резултатът от него би бил отрицателен.

— В най-добрия случай това са само косвени доказателства.

— Знам — отговорих. — Но все пак е нещо. Начало.

— Има и друга възможност — каза Сандерсън. — Да приемем, че лекарят, правил аборта, е приел на доверие твърденията на Керън, че е бременна.

Намръщих се.

— Не разбирам. Арт не е познавал момичето, никога не я е виждал преди. Той не би...

— Нямам предвид Арт. — Сандерсън гледаше в краката си, сякаш се срамуваше от хрумналата му мисъл.



— А кого?

— Ами, не съм много сигурен...

Чаках търпеливо.

— Много лайна са хвърлени вече. Не искам да добавям още — каза той.

Отново замълчах.

— Мислех, че съм добре информиран за тези неща, но не го знаех до днес. Както ти е добре известно, цялата медицинска общност днес разпространява слухове. Дъщерята на Дж. Д. Рандъл умира от аборт. Не можеш да спреш другите лекари да коментират. — Сандерсън въздъхна. — Така или иначе, това го е казала на жена ми една от съпругите. Дори не знам дали е вярно.

Не желаех да насилвам Сандерсън. Можеше да продължи, когато поиска. Запалих цигара и зачаках търпеливо.

— О, по дяволите! Сигурно е просто слух. Не мога да си представя, че е възможно.

— Но какво точно? — не се стърпях аз.

— Питър Рандъл. Питър прави аборти. Тихомълком и по изключение, но прави.

— Исусе! — възкликнах аз и седнах на един стол.

— Трудно е да се повярва — каза Сандерсън.

Пуших и премислях чутото. Ако Питър правеше аборти, знаеше ли за това Дж. Д. Рандъл? Дали пък не се опитваше да прикрие Питър? Какво имаше предвид под „семейни проблеми“? И ако беше така, защо Арт трябваше да плаща? Още повече, защо Питър е направил аборта? Той вече е имал доказателства, че нещо с момичето не е наред. А е достатъчно добър лекар, за да не помисли за тумор на хипофизата. Ако Керън бе отишла при него с твърдение го, че е бременна, той със сигурност щеше да се сети за проблемите ѝ със зрението. И щеше да ѝ направи изследвания.

— Не го е направил Питър — казах аз.

— Може би тя е настояла. Може би е бързала. Имала е само един уикенд.

— Не. Той не би се оставил да го насилят.

— Тя му беше роднина.

— Била е млада и истерична — казах, припомняйки си описанието на Питър.

— Би ли могъл да бъдеш сигурен, че е отказал?

— Не — признах.

— Да предположим, че го е направил. Да приемем, че мисис Рандъл е знаела за аборта. Или че момичето, както е кървяло до смъртта си, е казало, че го е направил Питър. Как би постъпила мисис Рандъл? Би ли предала своя девер?

Усещах накъде клонеше той. Това предположение със сигурност обясняваше една от най-неясните страни в целия случай — защо мисис Рандъл бе извикала полиция. Но не ми харесваше и го казах на Сандерсън.

— Причината да не го приемаш е, че Питър ти е симпатичен.

— И така да е.

— Не можеш да си позволиш да изключваш него или когото и да е. Знаеш ли къде е бил Питър миналата неделя вечер?

— Не.

— Нито пък аз. Но мисля, че си струва да се провери.

— Не — отсякох. — Не си струва. Не е той. Но дори да се бе хванал, не би го направил така. Никой професионалист не би си оставил ръцете.

— Ти предрешаваш случая — каза Сандерсън.

— Помисли сам. Ако е възможно да го е направил Питър — без тестове, без нищо, — то тогава е възможно да го е направил и Арт.

— Да — каза Сандерсън кротко. — Сетих се за това.

## ПЕТ

Чувствах се раздразнен, когато се разделихме със Сандерсън. Не можех да определя защо точно. Вероятно беше прав, вероятно, без да мога да се мотивирам, търсех стабилни основи, търсех хора, на които да вярвам.

Но имаше и нещо друго. Ако се стигнеше до съдебен процес, вероятността да бъдем въввлечени и ние със Сандерсън беше голяма. Тогава щеше да излезе наяве и ролята ни на измамници на Комисията за изследване на тъканите. И двамата със Сандерсън имахме голям дял в цялата работа — почти колкото този на Арт. Не бяхме го споменавали, но през цялото време тази мисъл стоеше изтикана в подсъзнанието ми, а бях сигурен, че и в неговото. Това правеше интерпретацията на нещата различна.

Сандерсън беше абсолютно прав — можехме да прехвърлим подозренията върху Питър Рандъл. Но ако го направехме, никога нямаше да знаем защо сме постъпили така. Разбира се, винаги можехме да кажем, че сме вярвали, че той е виновният. Или — че е било оправдано да се спаси несправедливо обвинен човек.

Но никога нямаше да бъдем сигурни дали не сме го направили, за да запазим себе си.

Преди да предприема каквото и да било, трябваше да събера повече информация. В предположението на Сандерсън не се правеше разлика дали мисис Рандъл със сигурност знае, че Питър е направил аборта, или просто подозира, че е така.

А и още един въпрос висеше без отговор: ако мисис Рандъл подозираше, че Питър е направил аборта, и искаше да предотврати арестуването му, защо бе назовала името на Арт? Каква информация имаше за него?

Арт Лий беше внимателен и предпазлив човек. Името му не се споменаваше всекидневно от бременните жени в Бостън. За него знаеха няколко лекари и относително малък брой пациентки. Клиентелата му беше внимателно подбрана.

Откъде можеше да знае мисис Рандъл, че Лий прави аборти?  
Отговора можеше да знае само един човек: Фриц Вернер.

\* \* \*

Фриц Вернер живееше в една хубава къща на Бийкън Стрийт. На приземния ѝ етаж се намираха кабинетът му, който се състоеше от чакалня и голяма, удобна стая с бюро, стол и диван — и библиотеката. Живееха на горните два етажа. Качих се направо на втория етаж и влязох в дневната. Намерих я непроменена — голямото бюро до прозореца бе затрупано с тетрадки, скицници, постели; на стените висяха картини на Пикасо и Миро, снимка на Т.С.Елиът, гледащ сърдито към фотоапарата, портрет с автограф на Мариан Мур, разговаряща с приятеля си Флойд Патерсън.

Фриц седеше в тежко кресло, облечен в огромен обемист пуловер. На ушите си имаше слушалки, пушеше дебела цигара и плачеше. Сълзите се стичаха по плоските му бледи бузи. Когато ме видя, той избърса очите си и свали слушалките.

— А, Джон. Познаваш ли произведенията на Албинони?

— Не — казах.

— Тогава не знаеш и адажиото му.

— Страхувам се, че е така.

— То винаги ме натъжава. — Той отново избърса очите си. — Дяволски е тъжно. Толкова е хубаво. Но седни де.

Седнах. Той изключи касетофона и извади касетата. Грижливо избърса праха ѝ и я прибра.

— Радвам се, че дойде. Как мина денят ти?

— Интересно.

— Наминал си край Бъбълс?

— Да, видях я.

— Как я намираш?

— Смущаваща.

— Защо го казваш?

Аз се усмихнах.

— Не ме анализирай, Фриц. Никога не плащам сметките си на лекарите. Разкажи ми за Керън Рандъл.

— Много е мръсно, Джон.

— Държиш се като Чарли Франк.

— Чарли Франк не е пълен глупак — каза Фриц. — Между другото, казах ли ти, че сега имам нов приятел?

— Не.

— Великолепно създание. Много е интересен. Трябва да поговорим за него някой път.

— Разкажи ми за Керън Рандъл — върнах го към целта на разговора.

— Да. Всъщност — Фриц пое дълбоко въздух — ти не познаваше момичето, Джон. Тя не беше добро дете. Беше неприятна, лъжлива, злобна и с ужасна невроза. Граничеща с психоза, ако питаш мен.

Той отиде в спалнята и съблече пуловера си. Гледах го, докато обличаше чиста риза и си слагаше връзката.

— Проблемите ѝ — каза Фриц — бяха от сексуално естество, резултат от травми в детството, свързани с родителите и. Баща ѝ не е най-благоразумният човек, когото познавам. Фактът, че се е оженил за тази жена, е най-доброто доказателство. Ти виждал ли си я?

— Сегашната мисис Рандъл?

— Да. Наистина ужасна жена. — Той потръпна.

— Ти познаваше ли Керън?

— За нещастие да. Познавах и родителите ѝ. За пръв път се срещнахме на онова великолепно, възхитително парти, дадено от баронеса...

— Хайде, опиши ми я — прекъснах го аз.

Фриц въздъхна.

— Това момиче, Керън Рандъл, беше живо vyplъщение на родителите си със собствените им неврози. Тя в известен смисъл превръщаше фантасмагориите им в реалност.

— Какво точно имаш предвид?

— Отказът ѝ да спазва правилата — стремежът да е сексуално свободна, без да я е грижа какво говорят хората, да излиза със съмнителни типове — атлети, негри и други такива.

— Била ли е някога твоя пациентка?

Той въздъхна отново.

— Не, слава Богу. В един момент ми предложиха да я взема, но отказах. По това време имах три други млади момичета за пациентки и те ми бяха достатъчни. Повече от достатъчни.

— Кой ти предложи да я вземеш?

— Питър, разбира се. Той е единственият разумен човек в семейството.

— Какво ще кажеш за абортите на Керън?

— Аборти?

— Хайде, Фриц.

Той отиде до един шкаф, извади спортно яке, облече го и оправи реверите му.

— Хората никога не разбират — каза той. — Тук се наблюдава една цикличност, едно добре познато явление — толкова познато, колкото инфарктът. Ти изследваш особеностите, симптомите, заболяването. Виждаш, че то се е проявявало многократно и преди това. Вироглаво дете намира слабото място на родителя си — с безпогрешна, фантастична точност — и започва да издевателства. А после, когато дойде наказанието, то трябва да бъде адекватно на същото това слабо място. Всичко трябва да си пасне: ако някой те попита нещо на френски, ти трябва да му отговориш също на френски.

— Не разбирам.

— За момиче като Керън е било важно наказанието. Тя е искала да бъде наказана, но наказанието, както и бунтът ѝ, е трябвало да бъде сексуално по същество. Тя е искала да изстрада родилните болки, за да компенсира разрыва със семейството си, с обществото, със собствения си морал... Казано е много добре в една книга... — Той започна да тършува на една лавица с книги.

— Няма нужда, не си прави труда.

— Не, не. Един прекрасен цитат. Ще ти хареса.

Той търси още известно време, после се изправи.

— Не мога да я намеря, но няма значение. Идеята е, че тя се е нуждаела от страдание, но никога не го е преживявала. Тази е била причината да продължава да забременява.

— Говориш като психиатър. Колко пъти е забременявала?

— Доколкото ми е известно, два пъти. Но това го знам от останалите си пациентки. Много жени са се чувствали заплашени от

Керън. Тя е атакувала ценностната им система, представите им за добро и зло. Тя ги е провокирала, подмятала им, че са стари, без сексуален живот, плахи и глупави. Една жена на средна възраст не може да устои на такова предизвикателство, за нея то е ужасяващо. Тя трябва да отговори, да отреагира, трябва да си състави мнение, което да отстоява нейната същност — и следователно осъжда Керън.

— Значи си чувал доста слухове.

— Чувал съм много страхове.

Той си дръпна от цигарата. Стаята беше пълна със слънчева светлина и син дим. После седна на леглото и започна да си обува обувките.

— Честно казано, не след дълго и аз самият започнах да презирам Керън. Тя прехвърли границите, отиде твърде далеч.

— Вероятно не е могла да бъде по-различна.

— Вероятно — каза Фриц — се е нуждаела от един хубав бой.

— Това професионалното ти мнение ли е?

Той се усмихна.

— Това е просто проява на моето човешко раздражение.

— Фриц, колко аборта е правила Керън преди последния уикенд?

— Два.

— Един миналото лято през юни и един преди това ли?

— Да.

— И кой ѝ ги е правил?

— Нямам представа — отговори той, изпускайки дим.

— Бил е много добър, защото Бъбълс казва, че е отсъствала само един следобед. Бил е твърде сръчен, щом не я е наранил.

— Вероятно. Така или иначе, тя е била богато момиче.

Гледах го и имах чувството, че той знае.

— Фриц, Питър Рандъл ли е бил?

Той изгрухтя:

— Ако знаеш, защо питаш?

— Нужно ми е потвърждение.

— Нужна ти е здрава примка около врата, ако питаш мен. Но да, Питър го е направил.

— Дж. Д. Рандъл знаел ли е?

— Бог да ни е на помощ! Не, разбира се!

— А мисис Рандъл?

— Хъмм, за това вече не съм сигурен. Възможно е, но доста се съмнявам.

— А дали Дж. Д. Рандъл е знаел, че Питър прави аборти?

— Да. Всеки знае. Той е най-опитният в този занаят, повярвай ми.

— Но Дж. Д. никога не е знаел, че на Керън са й правени аборти.

— Точно така.

— Каква е връзката между мисис Рандъл и Арт Лий?

— Много си находчив днес — каза Фриц.

Аз чаках за отговор. Той си дръпна от цигарата, изпусна драматичен облак дим около лицето си и погледна встрани от мен.

— О! — казах аз. — Кога?

— Миналата година. Около Коледа, ако си спомням точно.

— И Дж. Д. никога не разбра?

— Ако наистина искаш да знаеш, Дж. Д. изкара миналата година ноември и декември в Индия, работейки за Министерството на външните работи. Нещо като доброволно пътешествие или обществено здравно мероприятие.

— В такъв случай кой е бил бащата?

— Има известни догадки, но никой не знае със сигурност, вероятно дори и самата мисис Рандъл.

Отново изпитах чувството, че ме лъже.

— Хайде де, Фриц, ще ми помагаш ли или не?

— Скъпо момче, ти си ужасно умен.

Той отиде пред огледалото и оправи сакото си, после изпъна ризата си. Този навик на Фриц винаги правеше впечатление: той непрекъснато докосваше тялото си, за да се увери сякаш, че не е изчезнало.

— Съдейки по това, че и двете са такива разгонени кучки, неведнъж съм си мислел, че сегашната мисис Рандъл спокойно би могла да бъде майка на Керън.

Запалих цигара.

— Защо се е оженил за нея Дж. Д. Рандъл?

Фриц безпомощно вдигна рамене, после натъпка носна кърпичка в джоба си и закопча ръкавелите.



— Един Господ знае защо. Говореше се по онова време, че произхождала от добро семейство — от Род Айланд, но я пратили в швейцарско училище. Швейцарските училища биха могли да развалят всяко момиче. При всички случаи тя е била съвсем неподходяща за човек над шейсетте, и хирург на всичко отгоре. Тя бързо е започнала да се отегчава в мрачния си дом. Швейцарските училища те учат да се отегчаваш при всякакви обстоятелства.

Той си закопча сакото и хвърли през рамо последен поглед в огледалото.

— И така — каза той, — тя е започнала да се забавлява.

— Колко дълго е продължило това?

— Повече от година.

— Тя ли е уредила аборта на Керън?

— Съмнявам се. По-вероятно е да е била Сейна.

— Коя е Сейна?

— Любовницата на Дж. Д.

Поех си дълбоко въздух, питайки се дали Фриц не се майтапи с мен. Реших, че не е шега.

— Дж. Д. има любовница?

— О, да. Току-що завършила стажантка. Работела в Кардиологичната лаборатория на Мем. Чувал съм, че била изумителна.

— Но не си я виждал, така ли?

— Уви, не.

— Тогава откъде знаеш?

Той се усмихна загадъчно.

— А Керън харесвала ли я?

— Да. Били добри приятелки. Почти еднакви на възраст, между впрочем.

Не обърнах внимание на последната забележка.

— Ти знаеш — продължи Фриц, — че Керън е била много привързана към майка си, първата мисис Рандъл. Тя е умряла от рак преди две години и това е било голям удар за Керън, която никога не е обичала особено много баща си, но е разчитала на майка си. Загубата на майчината подкрепа на 16 години е била твърде болезнена за нея. Много от последвалите... събития вероятно се дължат на лоши съвети.

— От Сейна?

— Не. Според информацията, която имам за Сейна, тя е добро момиче.

— Не те разбирам.

— Една от причините да намрази Керън баща си е била, че е знаела за многобройните му похождения. Първата е била мисис Джуейт, а след това...

— Няма значение — казах аз. — Картинката ми е ясна. Значи той е мамел и първата си съпруга?

— Да кажем, че не ѝ е казвал истината.

— И Керън е знаела?

— Тя беше твърде досетливо момиче.

— Има нещо, което не разбирам. Ако Рандъл е обичал разнообразието, защо се е оженил отново?

— О, но това е очевидно. Достатъчен е само един поглед към сегашната му съпруга. Мисис Рандъл е негова собственост, декорация, орнамент на неговото съществуване. Почти като екзотично растение в саксия — и това сравнение съвсем не е далеч от истината, като се има предвид колко много пие тя.

— Но това е безсмислено — казах аз.

Той ме погледна развеселено.

— А какво ще кажеш за онази сестра, с която обядваш два пъти седмично?

— Сандра ми е просто приятелка. Тя е приятно момиче. — Изведнъж ми стана ясно, че той е изключително добре информиран.

— И нищо повече?

— Не, разбира се — казах малко неуверено.

— Просто случайно се засичате в закусвалнята всеки вторник и петък?

— Да. Разписанията ни...

— Какво, мислиш, е отношението на това момиче към теб?

— Нищо особено. Тя е с десет години по-млада от мен.

— Не си ли поласкан?

Какво имаш предвид? — попитах аз, знаейки точно отговора на въпроса.

— Не изпитваш ли удоволствие от разговорите си с нея?

Сандра беше сестра от медицинския персонал на осмия етаж. Беше много хубава, с много големи очи, тънка талия и особена

походка...

— Нищо не се е случило — казах аз.

— И нищо няма да се случи. И все пак ти се срещаш с нея два пъти в седмицата.

— Тя внася приятно разнообразие в работата ми. Два пъти седмично, рандеву в интимната, сексуално заредена атмосфера на закусвалнята на Линкълн Хоспитъл.

— Няма нужда да повишаваш тон.

— Не повишавам тон — казах аз по-тихо.

— Виждаш ли — каза Фриц. — Хората разбират нещата по различни начини. Ти не чувстваш никаква необходимост да правиш нещо повече, освен да разговаряш с това момиче. Достатъчно ти е, че тя е там и те гледа в устата, лудо влюбена в теб...

— Фриц...

— Виж, ще ти разкажа един случай от личния си опит. Имах пациент, който изпитваше необходимост да убива хора. Желанието му беше много силно, трудно за контролиране. То притесняваше пациента ми и той живееше в постоянен страх да не вземе да убие някого наистина. Но в края на краищата този човек си намери работа в Средния запад като екзекутор. Той убиваше хора на електрическия стол и така изкарваше прехраната си. Правеше го много добре, беше най-добрият екзекутор в историята на щата. Има няколко патента за малки приспособления, които е изобретил, за да направи смъртта по-бърза и безболезнена. Той е ученик на смъртта. Обича работата си и се е посветил изцяло. Гледа на методите и изобретенията си, както лекарите на своите задължения: облекчаване на страданията, напредък, усъвършенстване.

— И какво?

— Искам да кажа, че тези анормални желания могат да се изразяват под много форми — някои законни, други не. Всеки трябва да намери начин да се справи с тях.

— Твърде много се отдалечихме от Керън — казах аз.

— Не чак толкова. Питал ли си се някога защо е била толкова близка с майка си и толкова чужда с баща си? Питал ли си се защо след смъртта на майка си тя изведнъж се променя? Секс, наркотици, самоунижение, дори става приятелка на любовницата на баща си?

Облегнах се назад. Фриц отново се разприказва.

— Момичето — продължи той — е имало известни стресове и задръжки. Имало е също така и съответните реакции — някои защитни, други агресивни спрямо това, което е наблюдавала при родителите си. Тя е реагирала на това, което става. Налагало ѝ се е. В известен смисъл тя е стабилизирала своя свят.

— И това ако е стабилност!

— Точно така — каза Фриц. — Неприятна, гадна, перверзна. Но вероятно единствената, която е можела да постигне.

— Ще ми се да поговоря с тази Сейна.

— Не е възможно. Сейна се върна в Хелзинки преди шест месеца.

— А Керън?

— Керън се превърна в блуждаеща душа. Тя нямаше към кого да се обърне, нямаше приятели, нямаше цели. Или поне така се чувстваше.

— Ами Бъбълс и Анджела Хардинг?

Фриц ме погледна неподвижно.

— Какво за тях?

— Те можеха да ѝ помогнат.

— Може ли давещият се да спаси друг удавник?

Слязохме по стълбите.

## ШЕСТ

Кръшър Томпсън е бил борец през 50-те. Отличава се с плоска шпатуловидна глава, която е използвал, за да притиска съборените на земята съперници, докато ги тушира. За няколко години това му занимание е било добро забавление и средство за натрупване на достатъчно пари, за да си купи бар, който беше станал любимо място за млади професионалисти. Беше добре стопанисван бар; въпреки формата на главата си Томпсън не беше глупак. Той проявяваше някои старомодни вкусове — изискваше от посетителите да си трият краката на постелката пред вратата на влизане, а на стените на бара бе увесил свои снимки, но общото впечатление беше добро.

Когато влязох, имаше само един човек в далечния ъгъл — як, добре облечен негър, който блуждаеше над едно мартини. Седнах и си поръчах скоч. Самият Томпсън стоеше на бара с навити ръкави, които откриваха косматите му, масивни ръце.

— Познаваш ли човек на име Джордж Уилсън? — попитах аз.

— Разбира се — каза Томпсън с крива усмивка.

— Ще ми кажеш ли кога идва тук?

Томпсън посочи човека в далечния ъгъл на бара:

— Това е той.

Негърът вдигна поглед и ми се усмихна. В очите му се четяха изненада и любопитство. Отидох при него и се представих:

— Аз съм Джон Бери.

— Приятно ми е.

Той беше млад, приближаващ 30-те години. Имаше зараснал белег, който се спускаше по врата под дясното му ухо и изчезваше под яката на ризата. Но очите му гледаха невъзмутимо и спокойно, докато поправяше възела на раираната си вратовръзка.

— Ще седнем ли?

— Добре — отговорих.

Докато се местехме, Уилсън се обърна през рамо и каза:

— Още по едно от същото, Кръшър.

Човекът зад бара намигна.

— Вие работите за фирмата на Бредфорд, нали?

— Да, бях назначен преди малко повече от година.

Аз кимнах.

— Всичко беше нормално. Дадоха ми хубав офис с изглед към рецепцията, така че хората, които влизат и излизат, да могат да ме виждат.

Разбих какво говори, но въпреки това усещах раздразнение.

Имах приятели, млади адвокати, и никой от тях не беше получил какъвто и да е офис поне няколко години след постъпването си на работа. Погледнато обективно, този човек беше късметлия, но нямаше никакъв смисъл да му го казвам, защото и двамата знаехме причината за добрия му късмет — той беше вид продукт, който обществото внезапно беше утвърдило като ценен — образован негър. Хоризонтите пред него сега бяха открити, бъдещето, което го очакваше — добро. Но той все още продължаваше да бъде изключение.

— С какво точно се занимавахте?

— Данъци, недвижими имоти и няколко граждански дела. Както може да се предположи, фирмата няма много криминални дела. Но когато постъпих, изразих интереса си към съдопроизводството. Никога не съм очаквал, че ще ми натресат точно това.

— Разбирам.

— Просто искам да знаете.

— Да, мисля, че разбирам. Прекарали са ви, нали?

— Може би — усмихна се той. — Или поне така си мислят.

— А вие какво мислите?

— Мисля, че всяко дело се решава в съдебната зала, а не преди това.

— Имате ли някакъв план?

— Работя над един — каза Уилсън. — Ще ми струва много труд, тъй като трябва да стане добър. Защото съдебните заседатели ще видят пред себе си самоуверен негър, защитаващ китаец, който прави аборти. Мисля че това няма да им хареса.

Допих кафето си. Втората поръчка бе донесена и оставена на масата.

— От друга страна — продължи Уилсън, — това е една голяма възможност за мен.

— Да, ако спечелите делото.

— Такова е намерението ми — каза той равнодушно.

Изведнъж се сетих, че Бредфорд, каквито и да са били причините да даде делото на Уилсън, е взел много мъдро решение. Защото това хлапе щеше да спечели. На всяка цена.

— Говорихте ли вече с Арт?

— Тази сутрин.

— Какво е впечатлението ви?

— Невинен. Сигурен съм.

\* \* \*

След второто питие разказах накратко какво бях направил за последните няколко дни. Уилсън слушаше, без да ме прекъсва, като от време на време си водеше записки. Когато свърших, той каза:

— Спестили сте ми много работа.

— В какъв смисъл?

— От разказа ви съдя, че можем да приключим случая. Много лесно можем да измъкнем доктор Лий.

— Защото момичето не е било бременно ли?

Той поклати глава.

— В няколко случая, между които е и Държавата срещу Тайлър, беше решено, че бременността не е основен елемент. Нито пък има някакво значение, ако плодът е мъртъв преди аборта.

— С други думи, няма никакво значение това, че Керън Рандъл не е била бременна?

— Никакво.

— Но не е ли това доказателство, че работата е била извършена от аматьор, човек, който дори не е пуснал тест за бременност? Арт никога не би направил аборт, преди да е проверил има ли нужда.

— Това ли ще бъде вашият аргумент? Че доктор Лий е твърде опитен, за да направи такава елементарна грешка?

Бях разочарован.

— Вижте — каза Уилсън, — не можете да доведете защитата до успешен край на базата на характера на обвиняемия. Няма да стане, както и да се опитвате.

Той прелисти тефтерчето си.

— Позволете ми да ви запозная накратко със законната ситуация. През 1845-а генерален закон в Масачузетс е постановил, че е престъпление да се правят аборти при каквито и да е обстоятелства. Ако абортът не причинявал смъртта на пациентката, присъдата била не повече от седем години; в обратния случай съдът отреждал от пет до двайсет години. Оттогава законът е бил многократно допълван. Няколко години по-късно е било решено, че абортът не е незаконен, ако е необходим, за да се спаси животът на майката. Това няма да ни помогне в този случай.

— Не.

— По-късни промени са правени по повод на делото Държавата срещу Виера, които гласят, че умишленото използване на инструмент е престъпление, дори и без доказателства, че това е довело до усложнения или до смърт. Това може да се окаже много важно. Ако обвинението се опита, а съм сигурен, че ще се опита да изтъкне факта, че доктор Лий прави аборти от много години, тогава те ще внушат, че преки доказателства за последния аборт не са необходими, за да го вкарат зад решетките.

— Могат ли да го направят?

— Не, но могат да опитат и това ще причини огромни щети на защитата ни.

— Продължавайте.

— Има още две направления, които са твърде важни, защото показват, че законите са насочени срещу лекарите, които правят аборти, без да се интересуват от жените, на които се правят аборти. Делото Държавата срещу Ууд постанови, че съгласието на пациента е маловажно и не може да узакони аборта. Същият съд заключава, че смъртта на жената вследствие на аборт е само допълнително утежняващо вината обстоятелство. На практика вашият залог на Керън Рандъл от законова гледна точка е губене на време.

— Но аз мислех...

— Да, аз казах, че случаят е приключил, и това е така.

— Как?

— Имаме две възможности. Едната е да запознаем семейство Рандъл с материала на ръка преди процеса. Като изтъкнем факта, че Питър Рандъл, личният лекар на починалата, прави незаконни аборти, че преди това вече ѝ е правил такива. Както и факта, че мисис Рандъл,



съпругата, си е правила аборт при доктор Лий, поради което може би му има зъб, и това я кара да лъже за думите на Керън. Също така факта, че Керън е била лабилна и аморална млада жена, по чиито предсмъртни думи винаги може да се спори. Ще представим всичко това на семейството с надеждата, че ще ги склоним да се откажат от процеса.

Поех си дълбоко въздух. Това хлапе пипаше здраво.

— И втората алтернатива?

— Втората е продължението — в съдебната зала. Очевидно най-съществените въпроси засягат взаимоотношенията между Керън, мисис Рандъл и доктор Лий. Обвинението се позовава на свидетелската улика на мисис Рандъл. Трябва да дискредитираме и нея, и уликата ѝ. Трябва да я компрометираме така, че нито един съдебен заседател да не смее да повярва дори на една нейна дума. След което трябва да изследваме личността на Керън и нейното поведение. Трябва да докажем, че тя е била пристрастена към наркотиците, развратница и патологична лъжкиня. Трябва да убедим съда, че всичко, което е казала Керън на мащехата си или на когото и да е друго, е под съмнение. Можем да им втълпим също така, че след като първите ѝ два аборта са били направени от Питър Рандъл, логично е той да е направил и третият.

— Сигурен съм, че не е Питър — казах аз.

— Може би, но това няма значение.

— Защо?

— Защото Питър Рандъл не е подследствен. Но доктор Лий е, и ние трябва да направим всичко, каквото можем, за да го освободим.

Погледнах го.

— Надявам се да не ви срещна някой път в тъмното.

— Не харесвате методите ми?

Той се усмихна леко.

— Ако трябва да бъда честен — не.

— Аз също не ги харесвам, но сме принудени да действаме така поради естеството на законите. В много случаи законите са срещу лекарите, когато става дума за взаимоотношенията между пациенти и лекари. Само миналата година имахме случай, при който лекар направил преглед на вагината и ректума на жена. Или поне той така твърдеше. Жената претендираше, че я бил изнасилил. На прегледа не е

присъствала сестра; не е имало никакви свидетели. Жената е била лекувана три пъти в клиники за психичноболни от параноя и шизофрения. Но тя спечели делото, а лекарят нямаше късмет — и загуби и професията си.

— Въпреки това не ми харесват.

— Погледнете трезво на нещата — каза Уилсън. — Законът е ясен. Справедлив или не, той е недвусмислен. Той предлага и на обвинението, и на защитата едни и същи известни модели, методи и тактики, подчинени на съществуващите статутни. За нещастие и при обвинението, и при защитата тези методи ще се сведат до нравствено убиване на хора. Обвинението ще се опита да дискредитира доктор Лий така прецизно, както те си знаят. Ние, защитата, ще се опитаме да дискредитираме покойната, мисис Рандъл и Питър Рандъл. Обвинението ще има предимство — вътрешната неприязън на бостънските съдебни заседатели към всеки, обвинен в правене на аборти. Ние ще имаме като предимство желанието на съдебните заседатели да опетнят репутацията на едно старо, знатно семейство.

— Мръсничко.

Той кимна.

— Даже доста.

— Не можем ли да процедираме по друг начин?

— Да — каза той. — Разбира се. Да намерим този, който в действителност е направил аборта.

— Кога ще започне процесът?

— Предварителното разпитване ще започне другата седмица.

— А самият процес?

— Вероятно две седмици по-късно. Дали са му известно предимство. Не знам как, но мога да предположа.

— Рандъл използва влиянието си, а?

Уилсън кимна.

— А ако истинският виновник не бъде открит от следствието?

Уилсън се усмихна тъжно:

— Баща ми — каза той — беше проповедник. В Ралей, Северна Каролина. Той беше единственият образован човек в общността. Обичаше да чете. Като проповедник, при това баптист, беше изключително стриктен. Вярваше в строгостта на своя бог. Вярваше в гръмотевици, които падат от небесата, и приковават грешниците на

земята. Вярваше в адския огън и вечното проклятие. Той вярваше в доброто и злото.

— А вие вярвате ли?

— Вярвам — каза Уилсън — в двубоя на огън с огън.

— Огънят винаги ли е най-доброто средство?

— Не, но е винаги горещ и завладяващ.

— И вие вярвате в победата му?

Той докосна белега на врата си.

— Да.

— Дори и нечестната?

— Честта е в победата.

— Дали?

Той се взря в мен за момент.

— Защо толкова искате да запазите Рандълови?

— Не искам.

— Така си мисли човек, като ви слуша.

— Правя това, което Арт би искал.

— Арт — каза Уилсън — иска да излезе от затвора. Аз ви казвам, че мога да го измъкна. Никой друг в Бостън не би се заел с това; той е горещ картоф. А аз ви казвам, че мога да го спася.

— Гадно е.

— Да, за Бога, гадно е. Какво очаквахте? Игра на крикет?

Той допи питието.

— Доктор Бери. Ако вие бяхте на моето място, какво щяхте да направите?

— Щях да чакам.

— Какво?

— Истинския виновник.

— А ако не бъде разкрит?

Аз тръснах глава.

— Не знам — казах.

— Тогава помислете и за това — каза той и напусна бара.

## СЕДЕМ

Уилсън ме беше раздразнил, но и ми бе дал в изобилие материал за размишление. Прибрах се вкъщи, налях си водка с лед и седнах да систематизирам фактите. След като прехвърлих мислено разговорите си с всички, осъзнах, че бях пропуснал да задам важни въпроси. Като този например: какво беше правила Керън в събота вечерта, излизайки с колата на Питър? Какво беше казала на мисис Рандъл на следващия ден? Беше ли върнала колата на Питър и кога? Пиех водката и чувствах как ме обзема спокойствие. Бях действал прекалено прибързано, прекалено често бях губил контрол над чувствата си: бях реагирал повече на хората, отколкото на информацията.

В бъдеще трябваше да бъда по-внимателен.

Телефонът иззвъня. Беше Джудит. Обаждаше се от дома на Лий.

— Какво става?

— Най-добре да дойдеш тук. Навън има демонстрация — каза тя с много спокоен глас.

— Веднага идвам — отговорих и затворих телефона. Сграбчих палтото си и тръгнах към колата, но после спрях.

Трябваше да бъда по-внимателен.

Върнах се, набрах номера на вестник „Глобус“ и съобщих за демонстрация на адреса на Лий. Задъхано и мелодраматично обаждане — бях сигурен, че ще се задействат. После се качих в колата си и потеглих натам.

Когато стигнах пред дома на Лий, дървеният кръст в ливадата пред тях все още тлееше. Там се беше събрала голяма тълпа — най-вече съседски деца и стъписаните им родители — и имаше полицейска кола. Все още беше ранна вечер, небето беше наситено синьо и пушекът от кръста се извисяваше право нагоре.

Проправих си през тълпата път към къщата. Всички прозорци, които се виждаха, бяха счупени. Никой вътре плачеше. Едно ченге ме спря на вратата.

— Вие кой сте?

— Доктор Бери. Съпругата ми и децата ми са вътре.

Той се отдръпна и аз влязох.

Всички бяха в дневната. Бети Лий плачеше, за децата се грижеше Джудит. Навсякъде имаше разпилени счупени стъкла. Две от децата бяха порязани дълбоко, но не сериозно. Полицай разпитваше мисис Лий. Не беше успял да стигне доникъде. Тя повтаряше непрекъснато:

— Ние потърсихме защита. Потърсихме я. Молихме ви, но вие все не идвахте...

— Господи, госпожо!

— Търсихме ви. Нямаме ли някакви права?

— Господи, госпожо — повтори той.

— Какво се случи? — попитах аз, помагайки на Джудит да превърже децата.

Внезапно ченгето се обърна към мен:

— Вие пък кой сте?

— Аз съм лекар.

— Да, добре, крайно време беше — каза той и отново се обърна към мисис Лий.

Джудит беше бледа и съкрушена.

— Всичко започна преди двайсет минути — каза тя. — Получавахме заплахи по цял ден, писма също. Най-накрая преминаха към действие: пред къщата спряха четири коли и тумба хлапаци слязоха от тях. Те забиха кръста, заляха го с бензин и го запалиха. Трябва да са били двайсетина. Стояха там и пееха: „Напред, християнски войници!“ Когато видяха, че ги гледаме, започнаха да хвърлят камъни. Истински кошмар.

— Добре ли бяха облечени? Какви бяха колите им?

Тя поклати глава.

— Това беше най-неприятното. Бяха хлапаци, облечени прилично. По-лесно щях да го проумея, ако бяха стари фанатици, но това бяха тийнейджъри. Трябваше да видиш лицата им.

След като превързахме децата, ги изведохме от стаята.

— Искam да видя писмата, които сте получили — казах аз.

Точно тогава едногодишното бебе на Лий допълзя в дневната. То се усмихваше и издаваше гукащи, доволни звуци. Бляскащите стъкла по килима очевидно го заинтригуваха.

— Хей! — викнах към ченгето на вратата. — Хванете го!

Той ме погледна. Беше наблюдавал детето през цялото време. Наведе се и спря бебето, хващайки го за дундестия глезен.

— Вдигнете го. Няма да ви ухапе.

Направи го неохотно. Държеше го така, сякаш бебето беше заразно. По лицето му се четеше отвращение: бебе на убиец на деца.

Джудит отиде при полицаия, стъклата хрущяха под обувките ѝ. Тя взе бебето от ръцете му. Малкото не знаеше какво изпитва към него ченгето. То се беше заиграло щастливо с блестящите му копчета, радваше се на униформата.

— Ами, вижте какво, ние получаваме съобщения през цялото време. Не можем да реагираме на всички обаждания — говореше на мисис Лий другото ченге.

— Но ние се обадохме, когато те запалиха онова нещо на ливадата.

— Онова нещо е кръст.

— Знам какво е. — Вече вбесена, Бети беше спряла да плаче.

— Дойдохме възможно най-бързо. Това е истината, госпожо. Толкова бързо, колкото можахме.

— Трябваха им цели петнайсет минути — каза Джудит. — За това време всички прозорци бяха изпочупени и тийнейджърите си бяха отишли.

Отидох до масата и погледнах писмата. Те бяха внимателно отворени и подредени на купчина. Повечето бяха надраскани набързо, няколко бяха написани на машина. Бяха кратки, някои само с по едно изречение, и всяко едно съдържаеше задъхания съсък на проклятието ѝ псувнята.

„Мръсен комунист! Ти и другите като теб ще си получите заслуженото, убийци на бебета. Вие сте изметът на обществото. Хитлерист! Мислиш, че си в Германия, но не си!“

Неподписано

„Нашият Бог и Спасител проповядваше: Страдайте вместо малките деца, за да дойдете при мен. Ти си

прегрешил срещу Бог Исус, нашия Господ, и ще изстрадаш възмездието във всемогъщите Му ръце. Възхвалявай Бога и безграничната му мъдрост и милост.“

Неподписано

„Благоприличните Богобоязливи хора от държавата няма да седят мирно. Ние ще се борим с вас, където и да се състои тази битка. Ще ви изгоним от къщите ви, ще ви изгоним от страната. Ще изгоним всички, докато тази държава стане спокойно за живеене място.“

Неподписано

„Харесва ви да убивате деца? Ще видите как ще се чувствате, когато убием вашите.“

Неподписано

„Абортът е престъпление срещу Бога, човека, обществото, и още нероденото. Ще платиш на тази земя. Господ ще те гори в ада вечно.“

Неподписано

И така нататък. Само едно писмо, написано с красив женски почерк, гласеше друго.

„Съжалявам да чуя за нещастieto ви. Знам, че това ще бъде временно изпитание за всички вас. Искам само да кажа, че съм много благодарна за направеното за мен миналата година, и че вярвам във вас и в това, което правите. Вие сте най-прекрасният лекар, който някога съм познавала, и най-честният. Направихте живота ми много по-добър от онова, което щеше да бъде иначе. Ще се моля за вас всяка нощ.

## Мисис Алисън Банке“

Пуснах писмото в джоба си. Можеше да потрябва.

— Я виж ти! — чух глас зад мен и се обърнах. Беше Питърсън.

— Жена ми ми се обади.

Той огледа стаята с всичките счупени прозорци. С падането на нощта ставаше студено.

— Пълна каша, нали?

— Може и така да се каже.

— Всъщност да. — Той се разходи из стаята. — Пълна каша.

Докато го наблюдавах, в съзнанието ми изплува страховито видение — униформен мъж с тежки ботуши се препъваше сред руини. Събирателен образ, несвързан с определено време, място или епоха. В стаята влезе друг мъж. Беше с шлифер и имаше бележник в ръката си.

— Кой си ти? — попита Питърсън.

— Къртис от вестник „Глобус“, сър.

— Чакай, приятелче, тебе пък кой те е извикал?

Питърсън огледа стаята и очите му се спряха на мен.

— Не е хубаво — каза той — Никак не е хубаво.

— „Глобус“ е почтен вестник. Момчето ще отрази фактите точно. Не можете да имате нищо против това.

— Слушайте — каза Питърсън. — Това е град с два и половина милиона души и полицейското управление няма достатъчно персонал. Не можем да реагираме на всяко ексцентрично обаждаване и нелепа заплаха, получена по пощата. Не можем да го правим, ако искаме да вършим обикновените дейности, като например контролирането на уличното движение.

— Семейство на обвиняем... — започнах аз. Бях убеден, че репортерът следеше разговора внимателно. — Семейство на обвиняем получава заплахи по телефона и с писма. Съпругата е уплашена. Вие пренебрегвате тревогата й.

— Това не е справедливо и вие го знаете.

— Тогава се случва нещо небивало. Запалват кръст и обръщат всичко с главата надолу. Съпругата се обаждат за помощ. На момчетата ви им трябва петнайсет минути, за да дойдат дотук. На какво разстояние е най-близкото управление?



— Това не е толкова важно.

Репортерът бързо пишеше.

— Представете се зле — казах. — Много от гражданите на този град са против аборта, но още повече са онези, които са срещу необузданото незаконно рушене на частна собственост от ръцете на млади хулигани.

— Това не бяха хулигани.

Обърнах се към репортера:

— Капитан Питърсън изразява мнението, че децата, които са изгорили кръста и изпочупили прозорците на къщата, не са били хулигани.

— Нямах предвид това — каза Питърсън.

— Точно това каза той — обърнах се към репортера. — Още по-голям интерес за вас ще представлява фактът, че две деца бяха сериозно наранени от летящи стъкла. Децата на възраст три и пет години.

— Това не ми беше докладвано — каза Питърсън. — Порязванията били само...

— Мисля, че съм единственият лекар, присъстващ в момента. А може би полицията е довела лекар, след като най-накрая е откликнала на зова за помощ?

Той мълчеше.

— Полицията довела ли е лекар? — попита репортерът.

— Не.

— А повикали ли са го след това?

— Не.

Репортерът едва смогваше да записва.

— Ще ви пипна, Бери — каза Питърсън. — Ще ви го върна.

— Внимателно, пред вас стои репортер.

От очите му хвърчаха искри. Той се обърна на пета.

— Между другото — попитах, — какво ще предприеме полицията, за да предотврати повтарянето на инцидента?

Той спря.

— Това още не е решено.

— Да не забравите — не млъквах аз — да кажете на репортера колко съжалявате за случилото се и как ще поставите 24-часова охрана. Да не забравите да обещаете.

Той сви устни, но аз знаех, че ще го направи. Това беше всичко, което исках — защита за Бети и малко натиск върху полицията.

## ОСЕМ

Джудит заведе децата вкъщи, а аз останах и помогнах на Бети да закове прозорците. Отне ни почти час и с всеки прозорец, който заковавах, се ядосвах все повече. Децата на Бети бяха преуморени, но не можеха да заспят. Хленчеха непрекъснато и току слизаха долу — ту за чаша вода, ту за да се оплачат от раните си. Малкият Хенри твърдеше, че го боли кракът, така че развих бинта, за да се уверя, че не съм пропуснал да отстраня някое стъкълце. Открих малко парченце, все още забито в раната.

Докато седях там с малкото му краче в ръката си и го почиствах отново, изведнъж се почувствах уморен. Къщата миришеше на изгорено дърво. От счупените прозорци нахлуваше студ, щяха да са нужни дни, за да се почисти. Защо трябваше да се случва всичко това?

Когато приключих с раната на Хенри, се върнах към писмата, които Бети беше получила. Четенето ме накара да се почувствам още по-зле. Продължавах да се питам как са могли хора да постъпят така. Какво трябва да си бяха мислили? Очевидният отговор бе, че въобще не бяха разсъждавали. Те просто бяха реагирали, както реагирах аз, както реагираше всеки. Изведнъж ми се прииска всичко да е вече приключило. Искях писмата да спрат, прозорците да са поправени, раните да са излекувани и животът да се върне в нормалното си русло. Искях го силно и отчаяно.

Обадих се на Уилсън.

— Предполагах, че можете да позвъните — каза Уилсън.

— Какво мислите за едно пътуване?

— Докъде?

— Дж. Д. Рандъл.

— Защо?

— За да си вържат кучетата — казах аз.

— Да се видим след двайсет минути — отговори той и затвори.

\* \* \*

Докато карахме към Саут Шор и къщата на Рандъл, Уилсън попита:

— Какво ви накара да промените решението си? Децата ли?

— Много неща.

Известно време пътувахме в тишина, после той се обади:

— Знаете какво означава това, нали? Значи, че трябва да затегнем хватката около мисис Рандъл и Питър.

— Точно така — казах.

— Мислех, че ви е приятелче?

— Уморен съм.

— Смятах, че лекарите никога не се уморяват.

— Оставете ме на мира. Става ли?

Беше късно. Наближаваше девет. Небето беше черно.

— Когато стигнем до къщата — каза Уилсън, — ще говоря аз.

— Окей.

— Няма да е добре, ако говорим и двамата. Трябва само единият.

— Ще имате възможност за изява — казах аз.

Той се усмихна.

— Не ме харесвате много, нали?

— Не, не много.

— Но се нуждаете от мен.

— Точно така. Познахте.

— Точно толкова, че да се разбираме — каза той.

— Да, точно толкова, че да свършите работа.

Не си спомнях точно къде беше къщата, затова, като приближихме, намалих. Накрая я открих и вместо да завия по алеята, спрях. На чакълестия паркинг пред къщата имаше две коли. Едната беше сребърното порше на Дж. Д. Рандъл, другата сив мерцедес седан.

Изключих светлините и дадох на заден ход.

— Какво става? — попита Уилсън.

— Не съм сигурен — отговорих.

— Е, ще влизаме ли вътре или няма?

— Не — казах.

Свърнах прев улицата и паркирах на отсрещната страна близо до храстите. Имах добър изглед към алеята, която водеше към къщата и можех да виждам ясно двете коли.

— Защо не?

— Защото там има паркиран мерцедес.

— И какво от това?

— Питър Рандъл има мерцедес.

— Толкова по-добре. Ще ги изправим един срещу друг.

— Не — отговорих, — защото Питър Рандъл ми събщи, че колата му е открадната.

— Нима?

— Така каза той.

— Кога?

— Вчера.

Замислих се. Нещо ме тормозеше, човъркайки мозъка ми. Тогава си спомних: това беше колата, която бях видял в гаража на Рандъл, когато посетих мисис Рандъл.

Отворих вратата.

— Да тръгваме.

— Къде отиваме?

— Искам да видя колата — казах.

Излязохме от автомобила. Нощта беше влажна и неприятна. Вървейки по алеята, бръкнах в джоба си и напипах малкото фенерче с форма на химикалка. Носех го със себе си винаги. Напомняше ми дните, когато бях стажант. Радвах се, че беше с мен сега.

— Съзнавате ли — прошепна Уилсън, — че нарушаваме частна собственост?

— Да, знам.

Минахме от скриптящия чакъл на меката трева и изкатерихме хълма към къщата. Лампите на приземния етаж светеха, но завесите бяха спуснати и не можехме да виждаме вътре.

Стигнахме колите и отново стъпихме върху чакъл. Струваше ни се, че шумът от стъпките ни е много силен. Стигнахме мерцедеса и запалих фенерчето. Колата беше празна; на задната седалка нямаше нищо. Спрях се. Седалката на шофьора беше подгизнала от кръв.

— Аха — каза Уилсън.

Тъкмо щях да се обадя, когато се чуха гласове и отварянето на вратата. Побързахме да се върнем на тревата и да се пъхнем зад храсталака до алеята.

Питър и Дж. Д. Рандъл излязоха от къщата, спорейки тихо за нещо. Чух Питър да казва:

— Това е абсурдно.

— По-внимателно — отговори Дж. Д.

Но иначе думите им бяха неразбираеми. Слязоха по стълбите към колите. Питър влезе в мерцедеса и запали двигателя.

— Следвай ме — каза Дж. Д.

Питър кимна.

После Дж. Д. се качи в сребърното порше и подкара надолу по алеята. Когато излязоха на пътя, завиха надясно в южна посока.

— Да тръгваме — казах и ние спринтирахме надолу по алеята към колата ми, паркирана на отсрещната страна на пътя. Другите две коли вече се бяха отдалечили, едва чувахме двигателите им, но можехме да видим светлините от фаровете им, които се движеха надолу по брега. Запалих колата и ги последвах. Уилсън беше бръкнал в джоба си и тършуваше.

— Какво имате там?

Той го вдигна така, че да мога да го видя — малка сребърна кутийка.

— Винаги ли носите със себе си фотоапарат?

— Винаги — отговори.

Спазвах дистанция, за да не заподозрат нещо. Питър следваше Дж. Д. Рандъл плътно. След петминутно шофиране двете коли влязоха в отклонението за югоизточната магистрала. Стигнах дотам малко след тях.

— Нещо не ми е ясно — каза Уилсън. — Първо защитавате човека, а после го преследвате като хрътка.

— Искам да разбера — казах аз. — Това е всичко. Просто искам да разбера.

Следвах ги около половин час. Пътят се стесни при Маршфийлд, като платната от три станаха две. Уличното движение беше натоварено. Изостанах още по-назад.

— Това може да е съвсем невинно — каза Уилсън. — Цялата работа може да се окаже...

— Не — отговорих, подреждайки мислено фактите. — Питър е заел колата си на Керън за уикенда. Синът, Уилям, ми го каза. Керън е използвала колата. В нея е останала кръв. После колата е паркирана в къщата на Рандъл и Питър докладва, че е открадната. Сега...

— Сега се отърват от нея — каза Уилсън.

— Очевидно.

— Става напечено — каза той. — Сега загазиха.

Автомобилите продължиха на юг покрай Плимоут, после надолу към Кейп. Въздухът тук беше студен и с остър мирис на сол. Коли почти нямаше.

— Добре се справяте — каза Уилсън. — Дайте им достатъчно преднина.

На пустия път двете коли набраха скорост. Сега се движеха много бързо — почти с около 120 км/час. Минахме Плимоут и се насочихме към Провинстоун. Изведнъж видях стоповете им да светват и те се отклониха към брега вдясно от пътя. Ние ги последвахме по черен път, обграден от млади борчета. Намалих светлините. Вятърът идваше от океана, поривист и студен.

— Много е пусто — каза Уилсън. Аз кимнах. Скоро успях да чуя скърцането на спирачките. Отбих от пътя и паркирах. Приблжихме се пеша към океана и видяхме двете коли, спрени една до друга. Разпознах мястото — беше източната страна на Кейп, където имаше дълъг трийсетина метра стръмен бряг. Колите бяха на ръба на брега над водата. Рандъл беше излязъл от поршето и говореше с Питър. Поспориха малко, после Питър влезе обратно в колата и я премести напред — гумите ѝ бяха на сантиметри от ръба. След това излезе и се върна. През това време Дж. Д. беше отворил багажника на поршето и извадил преносим бидон с бензин. Двамата мъже заедно го изпразниха в колата на Питър. Чух тихо изщракване и се обърнах. Уилсън снимаше, допрял малкото фотоапаратче до очите си.

— Нямате достатъчно светлина.

— Апаратът е с инфрачервени лъчи — каза той, без да спира да снима. — Може да се насили до 2400, ако имаш добра лаборатория. А моята е добра.

Погледнах обратно към колите. Дж. Д. връщаше тубата в багажника. После запали двигателя на поршето и обърна колата в обратна на океана посока.

— Готови са за тръгване — каза Уилсън. — Прекрасно.

Дж. Д. извика на Питър и излезе от колата. Застана до него и ние видяхме краткото припламване на кибритена клечка. Изведнъж вътрешността на мерцедеса избухна в пламъци. Двамата мъже незабавно изтичаха до задната част на колата и започнаха да бутат с

всички сили. Колата тръгна бавно, после по-бързо и накрая започна да се спуска надолу по пясъчния склон. Те отстъпиха назад и я проследиха с поглед. Очевидно на дъното тя експлодира, защото се чу силен звук и блесна яркочервена светлина. Мъжете спринтираха до поршето, качиха се бързо и прелетяха покрай нас.

— Елате — каза Уилсън и изтича с фотоапарата си до ръба на брега. На повърхността на водата плаваха горещите смачкани останки на мерцедеса. Уилсън направи няколко снимки, после прибра фотоапаратчето и ме погледна. Усмихваше се широко.

— Момченце — каза той. — Извадихме късмет.



## ДЕВЕТ

На връщане се отклоних от магистралата при Кохасет.

— Хей — каза Уилсън. — Какво правите?

— Отивам да видя Рандъл.

— Сега?

— Да.

— Да не сте луд? След това, което видяхме.

— Тази вечер излязох, за да изкарам Арт от пандиза. Все още възнамерявам да го направя.

— А-ха. Не сега. Не и след това, което видяхме. — Той потупа фотоапарата в ръката си. — Сега можем да отидем в съда.

— Но няма нужда. Случаят е съвсем ясен. Железен е.

— Слушайте — каза Уилсън. — Свидетелят може да бъде уплашен, може да бъде компрометиран и направен на глупак. Но снимка не може да се дискредитира. Снимката е неоспоримо доказателство. Хванали сме ги за топките.

— Не — отвърнах.

Той въздъхна.

— По-рано всичко трябваше да бъде блъф. Трябваше да опиша случая с триста мъки, рискувайки да ме хванат, че блъфирам. Трябваше да ги стресна, да ги уплаша, да ги накарам да мислят, че имаме доказателства, при положение, че нямаме такива. Но сега всичко е различно. Наистина разполагаме с доказателства, разполагаме с всичко, от което се нуждаем.

— Ако не говорите с тях, ще говоря аз.

— Бери, ако го направите, ще провалите всичко.

— Ще ги накарам да приключат случая.

— Бери, ще ни провалите. Защото те току-що са направили нещо незаконно, нещо, което ги уличава във вина. И знаят, че е така. Ще се защитават по възможно най-безцеремонния начин.

— Тогава ще им кажем, каквото знаем.

— А ако все пак се стигне до съдебен процес? Тогава какво? Ще сме изиграли най-силния си коз.

— Аз не се притеснявам за това. Процес няма да има.

Уилсън отново почеса белега, на врата си.

— Вижте — каза той, — вие не искате ли да спечелим?

— Да, но без борба.

— Борба ще има. Каквото и да направим, борба ще има, казвам ви.

Завих пред къщата на Рандъл и продължих по алеята.

— Не казвайте на мен. Кажете на тях.

— Грешите, повярвайте ми.

— Може би — отговорих, — но се съмнявам, че е така.

Изкачихме стълбите и натиснах звънеца.

\* \* \*

Икономът неохотно ни заведе в дневната. Тя беше по-голяма от баскетболно игрище среден размер и имаше огромна камина. Около пламтящия огън се бяха настанили мисис Рандъл в широки шалвари и Питър и Дж. Д. Рандъл, и двамата с по едно голямо бренди в ръка.

Икономът застана изправен до вратата и каза:

— Доктор Бери и мистър Уилсън, сър. Казаха, че ги очаквате.

Като ни видя, Дж. Д. се намръщи. Питър се облегна назад и лека усмивка заигра по лицето му. Мисис Рандъл изглеждаше искрено изненадана.

— Какво желаете? — попита Дж. Д. Рандъл.

Оставих Уилсън да говори. Той се поклони леко и каза:

— Надявам се, доктор Рандъл, че познавате доктор Бери. Казвам се Джордж Уилсън и съм адвокат на доктор Лий.

— Това е чудесно — каза Дж. Д. и погледна часовника си. — Но сега е почти полунощ и аз почивам със семейството си. Нямам какво да кажа на никой от вас, докато не се срещнем в съда. Така че, ако обичате...

— Ако ме извините, сър, ние изминахме дълъг път, за да ви видим. Целия път от Кейп всъщност.

Дж. Д. примижа и придаде на лицето си студено и непроницаемо изражение. Питър сподави смеха си с кашлица.

— Какво правихте на Кейп? — попита мисис Рандъл.

— Наблюдавахме огън на открито — каза Уилсън.

— Огън на открито?

— Да — отговори Уилсън и се обърна към Дж. Д. — Бихме желали по едно бренди и след това да си поговорим малко.

Питър едва удържаше смеха си. Дж. Д. го погледна строго, после позвъни на иконома. Той поръча още две брендите и докато икономът излизаше, допълни:

— Малки брендите, Хербърт. Те няма да остават за дълго.

После се обърна към жена си:

— Ще ни извиниш ли, скъпа?

Тя кимна и напусна стаята.

— Седнете, господа.

— Предпочитаме да останем прави — каза Уилсън. В същия миг пристигна икономът, носейки питиетата в кристални чаши.

— Наздраве, господа — Уилсън вдигна чашата си.

— Благодаря — каза Дж. Д. студено. — Какво сте дошли да ни кажете?

— Дреболия, свързана със закона — обясни Уилсън. — Решихме, че може да пожелаете да преосмислите обвиненията си срещу доктор Лий.

— Да ги преосмислям?

— Да. Точно това казах.

— Няма какво да преосмисляме отново — каза Дж. Д.

Уилсън отпи от брендите.

— Нима?

— Точно така.

— Вярваме, че съпругата ви може да не е чула добре, че доктор Лий е направил аборта на Керън. Вярваме също така, че Питър Рандъл е сбъркал, като е докладвал в полицията, че автомобилът му е бил откраднат. Или той още не е докладвал?

— Нито съпругата ми, нито брат ми са сбъркали — каза Дж. Д.

Питър се изкашля отново и запали цигара.

— Нещо не е наред ли, Питър? — попита Дж. Д.

— Не, нищо.

Той пое дълбоко дим и отпи от питието си.

— Господа — каза Дж. Д., обръщайки се към нас. — Губите си времето. Не е имало грешка и няма какво да преосмисляме.

— В такъв случай ще се срещнем в съда — каза Уилсън меко.

— Наистина ще се наложи — Рандъл кимна.

— И вие ще трябва да отговаряте за действията си тази вечер — продължи Уилсън.

— Може и така да е. Но най-напред мисис Рандъл ще свидетелства, че сме прекарали вечерта в игра на шах — и той кимна към шахматната дъска в ъгъла.

— И кой спечели? — попита Уилсън с едва доловима усмивка.

— За Бога, аз спечелих — обади се Питър за пръв път и се засмя.

— Как го направи?

— Той е ужасен играч на шах. Казвал съм му го не веднъж, а хиляди пъти. — Питър отново се засмя.

— Питър, това не е смешно.

— Не умееш да губиш — каза Питър.

— Питър, млъкни.

Питър рязко спря да се смее. Той скръсти ръце пред масивния си корем и не се обади повече.

Дж. Д. Рандъл се наслади на моментната победа и каза:

— Имате ли нещо друго, господа?

\* \* \*

— Ти, кучи сине! Даваш ли си сметка какво направи? — нахвърлих се аз върху Уилсън.

— Направих, каквото можах.

— Ти го ядоса. Ти го тласна към съда.

— Направих, каквото бе възможно.

— Това беше възможно най-тъпото, най...

— Спокойно — Уилсън почеса белега си.

— Можеше да го уплашиш. Можеше да му опишеш как ще протече процесът — по начина, по който го обясни на мен в бара. Можеше да им кажеш за снимките...

— Нещата нямаше да станат по-добри.

— Можеше да се променят.

— Не. Те бяха решили да отнесат случая в съда. Те...

— Да — казах аз, — благодарение на теб. Бива те да се перчиш, самодоволно копеле, да отправяш евтини заплахи и да изискваш бренди. Беше красиво, наистина.

— Опитах се да ги убедя.

— Глупости!

Той сви рамене.

— Ще ти кажа какво направи, Уилсън. Ти ги подтикна към съдебен процес, защото искаш да има такъв. Искаш поле за изява, шанс да се покажеш, да си създадеш име, да докажеш, че си безмилостен играч. Ти знаеш, а и аз знам, че ако случаят стигне до съда, Арт Лий, независимо от изхода, ще загуби. Ще загуби престижа си, пациентите си, може би дори разрешителното си. Ако се стигне до съдебен процес, Рандълови също ще загубят. Те ще бъдат убити, стъпкани и унищожени с полуистини и недомлъвки. Само един човек ще ликува на върха.

— Кой?

— Ти, Уилсън. От един процес можеш да спечелиш само ти.

— Това е само твое мнение. — Вече беше започнал да се ядосва.

— Това са фактите.

— Ти сам чу колко неблагоприятен е Дж. Д. Рандъл.

— Можеше да го накараш да те изслуша.

— Не можех — каза Уилсън. — Но в съда ще слуша, няма къде да отиде. — Той седна в колата, облегна се на седалката и се загледа напред, обмисляйки случилото се.

— Знаеш ли, изненадан съм от теб, Бери. Ти си интелигентен човек. От теб се очаква да можеш да преценяваш обективно фактите. Тази вечер имаш предостатъчно доказателства, че Питър Рандъл е виновен, а ти все още си нещастен.

— Той има ли според теб вид на виновен?

— Може и да се преструва.

— Отговори на въпроса ми.

— Вече го направих.

— И мислиш, че е виновен?

— Точно така. Нещо повече — мога да накарам съдебните заседатели да мислят същото.

— А ако грешиш?

— Това би било толкова лошо, колкото е лошо, ако мисис Рандъл бърка за Арт Лий.

— Ти се извиняваш?

— Нима? Не, човече. — Той поклати глава. — Ти се извиняваш. Ти се вживяваш в ролята на лоялен лекар. Ти си привърженик на традицията, на мълчаливото споразумение. Ти би искал да видиш случая приключен мирно и тихо, много дипломатично, без да пострадат накрая ничии чувства.

— Не е ли това най-добрият начин? Задачата на адвоката е да направи това, което е най-добро за клиента.

— Задачата на адвоката е да печели делата си.

— Но Арт Лий е човек. Той има семейство, има цели, има лични желания и стремежи. Твое задължение е да не му попречиш да ги осъществи. Не да организираш голям съдебен процес за своя собствена слава.

— Бери, проблемът при теб е, че си като всички лекари. Не можеш да повярваш, че някой от вашите е гнил. Би искал да видиш изправен пред съда някой бивш санитар от войската или най-много някоя медицинска сестра. В краен случай някоя дребна стара акушерка. Този тип хора би искал да свържеш с тази мръсотия, не и лекар.

— Бих искал да я свържа с виновния човек, с никой друг.

— Знаеш кой е виновен. Знаеш го дяволски добре.

\* \* \*

Оставих Уилсън у тях, после се прибрах вкъщи и си налях неразредена водка. Беше след полунощ и къщата беше притихнала.

Изпих водката и се замислих над случилото се. Както се бе изразил Уилсън, всички следи водеха към Питър Рандъл. Неговата кола беше цялата в кръв и той я бе унищожил. Не се съмнявах въобще, че галонът бензин на предната седалка щеше да остави някакви доказателства. Сега той беше чист — или щеше да бъде, — ако не го бяхме видели да изгаря колата.

Тогава, пак както беше казал Уилсън, нещата отиваха по местата си. Анджела и Бъбълс не лъжеха, че не бяха виждали Керън въобще —

в неделя вечер тя е била при Питър. И Питър бе сбъркал — Керън се бе прибрала вкъщи цялата в кръв. Тя беше признала кой го е направил на мисис Рандъл, която я е откарала в болницата с колата си. В болницата мисис Рандъл не е разбрала, че диагнозата на Отделението за бърза помощ няма да бъде съобщена в полицията; за да избегне семеен скандал, тя беше прехвърлила вината за аборта на единствения друг лекар, за когото е знаела, че прави аборти: Арт Лий. Тя беше натиснала спусъка и с това бе сложила началото на целия този ад.

Всички факти вече можеха да се обяснят.

С изключение само на допуснатата от Питър грешка. Той е бил лекар на Керън от години. Знаел е, че е истеричка, и със сигурност е щял да и пусне тест за бременност. Знаел е също така, че преди това е имала оплаквания, свързани със зрението, което пък е предполагало тумор на хипофизата, чиито признаци бяха близки до тези на бременността. Така че той непременно би й пуснал изследванията.

После явно я бе пратил при Арт Лий. Защо? Ако е смятал, че трябва да се направи аборт, би го направил той самият. Защо е трябвало да направи грешка — голяма и сериозна грешка — третия път?

Не, мислех си, нещо не се връзваше.

И тогава си спомних казаното от Питърсън: „Вие, лекарите, винаги се поддържате.“ В миг осъзнах, че той и Уилсън бяха прави. Аз исках да вярвам, че Питър е невинен — отчасти защото го харесвах, отчасти защото беше лекар. Отказвах да повярвам дори на сериозните доказателства, исках да вярвам, че е невинен.

Въздъхнах и отпих от питието. Истината беше, че тази нощ бях видял нещо много сериозно, нещо тайно и компрометиращо. Пред него не можех да си затворя очите. Не можех да го отдам на случайност или съвпадение. Трябваше да го обясня.

Най-логичното обяснение беше, че абортът е направен от Питър Рандъл.

**ЧЕТВЪРТЪК**  
**ТРИНАДЕСЕТИ ОКТОМВРИ**



## ЕДНО

Събудих се с отвратително чувство. Усещах се като животно в клетка. Не ми харесваше това, което става, а не виждах никакъв начин да променя нещата. Най-лошото беше, че не знаех как да опровергая Уилсън. Достатъчно трудно беше да докажа, че Арт Лий е невинен, а трябваше вече да се доказва невинността и на Питър Рандъл.

Джудит ме погледна и каза:

— Защо се мръщиш?

Аз изсумтях и влязох в банята.

— Откри ли нещо? — продължи да разпитва тя.

— Да. Уилсън иска да натопи Питър Рандъл.

— Добрия стар Питър? — тя се засмя.

— Добрия стар Питър.

— И той ли е правил аборти?

— Да.

— Това е добре — каза тя.

— Не — казах аз. — Не е.

Спрях душа, излязох от банята и потърсих хавлия.

— Не мога да повярвам, че Питър би могъл да го направи — казах аз.

— Какъв си ми добричък.

Изтръсках косата си.

— Не е така. Просто ще бъде обвинен още един невинен човек, а това не решава нищо.

— Това на тях им изнася — каза Джудит.

— На кого?

— На Рандъллови.

— Не е вярно — не се съгласих аз.

— Прекрасно е, че го казваш. Ти определено проявяваш професионално отношение към техническите подробности. Бях при Бети Лий за три дена.

— Знам, че ти е било тежко.

— Не говоря за себе си. Говоря за нея. Или си забравил миналата нощ?

— Не — казах, като си мислех, че миналата нощ започна всичко, цялата тази бъркотия; тогава взех и решението си да се обадя на Уилсън.

— Бети премина през ада — продължи Джудит. — Няма никакво оправдание за това, а и Рандълови са виновни. Така че нека засега се попържат малко на собствения си огън. Да видят как се чувства човек.

— Но, Джудит, ако Питър е невинен.

— Питър е много забавен — каза тя, — но това не го прави невинен.

— Но не го прави и виновен.

— Не ме е грижа вече кой е виновен. Аз просто искам да видя Арт свободен.

— Да — казах аз. — Знам как се чувстваш.

Докато се бръснях, се загледах в лицето си. Доста обикновено лице, с масивни челюсти, малки очи и оредяла коса. С една дума нищо особено. Почувствах се странно, като си дадох сметка, че от три дни съм в центъра на събитията, в центъра на една криза, която засяга съдбата на половин дузина хора. Не бях подходящ за това.

Докато се обличах и се чудех какво ще правя тази сутрин, аз се питах дали някога по-рано ми се бе случвало да бъда в центъра на събитията. Беше странна мисъл. Дали пък не бях обикалял по периферията, разкривайки маловажни факти? Бях ли стигнал до истинската същност на нещата?

Опитвах се да спася Питър отново. Да, а защо не? Струваше си да бъде спасен повече, отколкото който и да е друг. Тогава ми хрумна, че Питър Рандъл заслужава да бъде спасен толкова, колкото и Арт. И двамата бяха мъже, и двамата лекари, добре утвърдени специалисти, и двамата интересни, и двамата малко неконформисти. Когато се замислиш, наистина няма какво толкова да избираш помежду им. Питър беше с чувство за хумор. Арт бе саркастичен. Питър бе дебел, а Арт слаб. Но по същество бяха еднакви.

Облякох си якето и се опитах да забравя всичко. Слава Богу, аз не бях съдия. Не беше моя работа да усложнявам нещата на процеса.

Телефонът звънна. Не вдигнах слушалката. Миг по-късно Джудит извика:

— За теб е.

От слушалката се чу познат глас:

— Джон, Питър е. Бих искал да дойдеш на обяд.

— Защо? — попитах аз.

— Искам да се срещнеш с алибито, което нямам — каза той.

— Какво означава това?

— В 12:30 става ли? — попита той.

— Да се видим тогава — съгласих се аз.

## ДВЕ

Питър Рандъл живееше на запад от Нютън. Къщата беше малка, но добре обзаведена. Столове от Броър, диван от Якобсен, масичка за кафе от Рачман. Стилът беше натрапчиво модерен. Посрещна ме на вратата с питие в ръка.

— Джон, заповядай. — Влязохме във всекидневната. — Какво ще пиеш?

— Нищо, благодаря.

— По-добре е да пийнеш нещо — настоя той. — Скоч?

— С лед.

— Седни — покани ме Питър и отиде в кухнята. Чух го да слага кубчета лед в чашата. — Какво прави тази сутрин?

— Нищо — казах. — Седях си и размишлявах.

— За какво?

— За всичко.

— Не ми казвай, ако не искаш.

— Ти знаеш ли, че Уилсън направи снимки?

— Подозирах. Това момче е много амбициозно.

— Да, така е — казах.

— Значи ми е спукана работата?

— Така изглежда.

Той ме погледна:

— Ти какво мислиш?

— Не знам вече какво да мисля.

— Знаеш ли например, че аз правя аборти?

— Да — отговорих.

— А за Керън?

— Два пъти — казах.

Седна в стола на Броър, кръглата му форма контрастираше с източените ъгли на облегалките.

— Три пъти — каза той, — за да сме точни.

— Тогава ти...

— Не, не — каза той. — Последният беше през юни.

— А първият?

— Когато беше петнайсетгодишна! — Той въздъхна. — Виждаш ли, правил съм грешки. Една от тях е, че се опитах да се грижа за Керън. Баща ѝ не се интересуваше от нея, а аз бях... привързан към нея. Тя беше мило момиче. Изгубено и объркано, но мило. Така че аз ѝ направих първия аборт, както правех от време на време аборти и на други пациентки. Това смущава ли те?

— Не.

— Добре. Но бедата беше, че Керън забременяваше отново. Три пъти за три години, за момиче на нейната възраст, не беше разумно. Беше патологично. Затова накрая реших, че трябва да задържи четвъртото дете.

— Защо?

— Защото тя очевидно желаше да забременява. Тя продължаваше да го прави. Явно имаше нужда от срама и неприятностите на извънбрачното раждане. Така че аз не пожелах да извърша четвъртия аборт.

— Сигурен ли беше, че е бременна?

— Не — каза той. — И ти знаеш защо се съмнявах. Искях да направим тестове, но Керън отказа. Тя се интересуваше само от аборт и когато не пожелах да го направя, се ядоса.

— Така че ти я прати при доктор Лий?

— Да — каза той.

— И той го направи?

Питър поклати глава.

— Арт е достатъчно умен. Той не може да не е настоял да се направят тестове. Освен това тя е била в четвъртия месец. Поне така е твърдяла. Впрочем, той не би го направил.

— Нито пък ти — казах аз.

— Не. Ти вярваш ли ми?

— Бих искал.

— Но не си напълно убеден?

Вдигнах рамене:

— Ти изгори колата си. В нея имаше кръв.

— Да. Кръвта на Керън.

— Как стана това?

— Дадох колата си на Керън за уикенда. Тогава не знаех, че вече е решила да абортира.

— Искаш да кажеш, че сама е карала до мястото, където са й направили аборта, и обратно към къщи кървяща? И тогава се е блъснала в жълтото порше?

— Не съвсем — каза Питър. — Но по-добро обяснение можеш да получиш от някой друг. Скъпа, излез! — извика той и ми се усмихна: — Запознай се сега с моето алиби.

Мисис Рандъл влезе в стаята: изглеждаше стегната, стилна и секси. Тя седна на стола до Питър.

— Виждаш ли — попита той — колко съм вътре в тая работа?

— Искаш да кажеш, че бяхте заедно в неделя през нощта?

— Боя се, че да.

— Това е объркващо, но същевременно в известен смисъл и удобно положение — казах аз.

— В известен смисъл — каза Рандъл. Той потупа ръката й и се надигна тежко от стола. — Аз не го смятам нито объркващо, нито удобно.

— Ти си бил с нея в неделя през цялата нощ?

Той си наля още един скоч.

— Да.

— И какво правихте?

— Какво правихме — каза Питър — не бих казал и под клетва.

— Със съпругата на брат си?

Той намигна на мисис Рандъл:

— Ти съпруга на брат ми ли си?

— Чух такъв слух — каза тя, — но не му вярвам.

— Виждаш ли, въвличам те в някои съвсем лични семейни работи — каза Питър.

— Те са семейни работи, ако не и нещо повече.

— Ти възмутен ли си?

— Не — казах аз. — Възхитен.

— Джошуа — каза Питър — е глупак. Ти знаеш това, разбира се. Също и Уилсън. Ето защо той е толкова сигурен. Но за нещастие Джошуа се ожени за Евелин.

— За нещастие — повтори Евелин.

— Затова сме сега в такова безизходно положение — продължи Питър. — Тя не може да се разведе с брат ми, за да се омъжи за мен. Това не би било възможно. Сега се примиряваме с живота ни такъв, какъвто е.

— Труден, представям си.

— Всъщност не — каза Питър, като седна с чаша разхладително. — Джошуа е много отдаден на работата си. Той често остава до късно нощем. А Евелин има много клубни и светски ангажimenti.

— Той все някога ще разбере.

— Той вече знае — каза Питър.

Трябва да съм реагирал, защото веднага уточни:

— Не съзнателно, разбира се. Джошуа не е сигурен. Но подсъзнателно си дава сметка, че има млада жена, която пренебрегва и която търси... удовлетворение някъде другаде.

Обърнах се към мисис Рандъл:

— Бихте ли се заклели, че Питър е бил с вас в неделя вечерта?

— Ако трябва — каза тя.

— Уилсън ще ви накара.

— Да, знам.

— А защо обвинявате Арт Лий?

Тя погледна към Питър.

— Опитва се да ме защити — каза той. — Арт е единственият друг лекар, за когото тя знае, че прави аборти.

— Да — потвърди Евелин.

— Той правил ли ви е аборт?

— Да. Миналия декември.

— Беше ли добър абортът?

Тя се размърда в стола.

— Стана, ако това имате предвид.

— Това имам предвид — казах. — Сигурна ли сте, че Арт няма да ви замеси?

Тя се подвоуми:

— Аз бях объркана и изплашена. Не знаех какво да правя.

— Вие шантажирате Арт, нали?

— Да — каза тя. — Така се стекоха обстоятелствата.

— Добре. Но вие можете да го оневините.

— Как?

— Като свалите обвиненията.

— Не е толкова лесно — каза Питър.

— Защо?

— Ти сам видя миналата нощ. Дж. Д. е вече в битката и връщане назад няма. Той има хирургическо разбиране за добро и зло. Вижда нещата само като правилни и погрешни, черни и бели, като деня и нощта. Няма сиво, няма сумрак.

— И никакви рога.

Питър се засмя.

— Той може би много прилича на теб.

Евелин се изправи:

— Обядът ще бъде готов след пет минути. Искате ли по още едно питие? — попита тя.

— Да — отговорих, гледайки към Питър. — Бих искал.

Когато Евелин излезе, Питър каза:

— Виждаш ме като жесток и безсърдечен звяр. Всъщност не съм. Тука има дълга верига от заблуди, дълъг списък от грешки. Бих искал да сложа край на всичко това.

— Но без да причиниш болка.

— Да. В този смисъл. За нещастие на моя брат не може да му се помогне. Съпругата му обвини доктор Лий и той прие това като библейска истина. И се втурна след това обвинение слепешката, сякаш въпросът беше на живот и смърт. Той никога няма да отстъпи.

— Продължавай.

— Но най-важният факт остава. Настоявам, а ти, ако искаш, вярвай, ако искаш, недей, че не аз съм направил аборта. Ти си напълно сигурен, че и доктор Лий не го е направил. Тогава кой е?

— Не знам — казах аз.

— Можеш ли да го откриеш?

— За помощ ли ме молиш?

— Да — отговори той.

\* \* \*

След обяда попитах Евелин:

— Какво всъщност ви каза Керън в колата?



— „Ах, това копеле!“ — все това повтаряше. Нищо друго.  
— Не даде ли никакви обяснения?  
— Не.  
— Нямате ли някаква представа кого точно е имала предвид?  
— Не. Нямам.  
— Нищо повече ли не каза?  
— Да — каза тя. — Говореше за инжекцията. Как не искала да ѝ я слагат, не я е искала в себе си, не я е искала около себе си. Инжекцията.  
— Наркотик ли е било?  
— Не мога да кажа.  
— Вие какво си мислехте тогава?  
— Нищо не си мислех. Карах я до болницата, а тя умираше пред очите ми. Тревожех се, че би могъл да го е направил Питър, въпреки че не мислех, че го е направил. Страхувах се, че Джошуа ще разбере. Тревожех се за много неща.  
— Но не и за нея?  
— Естествено, че и за нея — каза тя.

## ТРИ

Обядът беше вкусен. Към края му аз се вгледах в тях и мислено си казах, че по-добре беше да не бях идвал и да не знаех нищо за тях. Не исках нито да знам, нито да мисля за това.

После с Питър пихме кафе. От кухнята чувах как Евелин мие чиниите. Трудно ми беше да си представя, че прави това. При Питър тя беше съвсем различна. Беше почти възможно да я харесаш.

— Предполагам — каза Питър, — че беше нечестно да те каня тук днес.

— Да, така е.

Той въздъхна и придърпа вратовръзката към масивното си коремче.

— Никога по-рано не съм попадал в такова положение.

— В какъв смисъл?

— Натясно съм — каза той.

Мислех си, че сам си го е направил, знаейки много добре какво ще стане. Опитах се да го обвиня за това, но не успях съвсем.

— Ужасното е — продължи той, — когато се връщаш в мислите си назад и се чудиш кое от всички неща си могъл да коригираш. Аз непрекъснато го правя. И никога не намирам точката, която търся. Онази съдбовна точка във времето, когато направих погрешния ход в цялата тая каша. Като се забърках с Евелин, предполагам. Но аз бих го направил отново. Или като се забърках с Керън. Но и това бих направил отново. Всяко нещо, взето поотделно, беше правилно, но комбинацията...

— Нека Джошуа оттегли обвиненията — казах аз.

Той поклати глава.

— Моят брат и аз — каза той — никога не сме се разбирали. Поне доколкото си спомням. Ние сме различни във всичко, дори физически. Мислим различно, действаме различно. Когато бях малък, се дразнех от факта, че ми е брат, и тайно подозирах, че не ми е, че е бил осиновен или нещо такова. Предполагам, че и той е мислел същото.

Той си изпи кафето и отпусна глава върху гърдите си.

— Евелин се опита да убеди Джошуа да оттегли обвинението. Но той е категоричен и тя не успя.

— Опитваш се да я извиниш ли?

— Да.

— Лошото е, че тя е споменала първо името на Лий.

— Да — каза той, — но било, каквото било.

Той ме изпрати до вратата. Аз излязох, навън грееше сиво, бледо слънце.

Докато вървах към колата си, той ми извика:

— Ако не искаш да се забъркваш, бих те разбрал.

Погледнах назад.

— Дяволски добре знаеш, че нямам избор.

— Не знаех — каза той, — но се надявах.

\* \* \*

Когато влязох в колата, се чудех какво да предприема по-нататък. Нямах никаква представа, никакъв шанс, нищо. Може би трябваше да се обадя пак на Зенър и да видя дали би могъл да си спомни още нещо от разговора си. Можех да посетя Джини в Смит Колидж или Анджела и Бъбълс и да разбера дали си спомнят нещо повече. Но се съмнявах, че биха могли.

Бръкнах в джоба за ключовете и напипах нещо. Извадих го: снимка на негър в лъскав костюм. Роман Джонс.

Съвсем бях забравил за Роман. Вгледах се в снимката, опитвайки се да определя чертите, да преценя човека. Беше невъзможно: позата беше стандартна — предизвикателен поглед на добре облечен младеж, като издокаран простак, важно ухилен. Беше поза за тълпата и нищо не ми говореше.

Аз трудно намирам думите и затова винаги съм се изненадвал, че моят син се справя с лекота. Когато е сам, той се забавлява с играчките си и си измисля словесни игри: съчинява си рими или си разказва приказки. Той има много добър слух и винаги идва да му обяснявам. Веднъж ме попита какво е екдизиаст, като произнасяше думата перфектно, но много внимателно, сякаш беше чуплива.

Така че не бях много изненадан, когато веднъж, докато мислех за работата си, той дойде и ми каза:

— Татко, какво означава да правиш аборт?

— Защо?

— Един от полицаите каза, че чичо Арт прави аборти.

Това лошо ли е?

— Понякога — казах аз.

Той се облегна на коленете ми и подпря върху тях брадичката си. Имаше големи кафяви очи. Очите на Джудит.

— Но какво означава това, татко?

— Сложно нещо — казах аз, опитвайки се да спечеля време.

— Това някакъв лекар ли е? Като невролога?

— Да — отвърнах, — само че прави други неща. — Вдигнах го и го поставих на коленете си. Усетих тежестта на тялото му. Той порастваше и натежаваше. Джудит казва, че е вече време за друго дете. — Свързано е с бебетата — казах аз.

— Нещо като акушер ли?

— Акушер. Да.

— Той изважда бебето от мама?

— Да, но е различно. Понякога бебето не е нормално. Понякога то се ражда така, че не може да говори.

— Ами нали бебетата започват да говорят по-късно?

— Така е, но понякога то се ражда без крака и без ръце. Друг път то се ражда с други дефекти. Тогава един лекар изважда бебето предварително.

— Преди да е пораснало? Аз бях ли изваден по-рано?

— Не — казах аз и го притиснах към себе си.

— Защо някои бебета нямат крака и ръце?

— Това са нещастни случаи. Грешка на природата.

Той извади ръката си, погледна я, размърда пръстите си и каза:

— Ръцете са хубави.

— Да.

— Но всеки има ръце.

— Не всеки.

— Всички, които аз познавам.

— Да, но понякога хората се раждат без тях.

— Как тогава могат да хванат топка?

— Не могат.

— Не ми харесва това — каза той, пак погледна ръката си, затвори пръстите и продължи да я гледа.

— Ти защо имаш ръце? — попита той.

— Защото... — това беше прекалено труден въпрос за мен.

— Защото какво?

— Защото вътре в твоето тяло има код.

— Какво е код?

— Инструкции. Кодът казва на тялото ти как да се развива.

— Кодът?!

— Това е като книжка с инструкции. План.

— О!

Детето се замисли.

— Това е нещо като играта на строител. Ти гледаш рисунките и правиш каквото виждаш. Това е чертеж.

— О!

Не можех да знам дали ме разбра или не. Той размисли над това, което му казах, после ме погледна.

— Ако извадиш бебето от майка му, какво става с него?

— Ами отива си.

— Къде?

— Другаде — казах, понеже не исках да обяснявам по-нататък.

— О! — Той слезе от коленете ми. — Наистина ли чичо Арт прави аборти?

— Не — отвърнах аз. Знаех, че не мога да му кажа истината. Иначе учителката му от детската градина можеше да ми се обади във връзка с чичо му, който прави аборти. Но въпреки това се почувствах зле.

— Добре — каза той. — Доволен съм. — И излезе.

\* \* \*

Джудит каза:

— Ти не ядеш.

Бутнах настрани яденето си.

— Не съм много гладен.

— Изяж си всичко, Джони — обърна се Джудит към сина ни. Той държеше вилцата в малкото си, стиснато юмруче.

— И аз не съм гладен — каза той и се вторачи в мен.

— Разбира се, че си — скарах му се аз.

— Не, не съм.

Деби, която беше достатъчно порасла, за да вижда над масата, хвърли ножа и вилцата си на пода.

— Аз също не съм гладна, храната е ужасна.

— Мисля, че е много вкусна. — Аз хапнах една лъжица. Децата ме гледаха подозрително, особено Деби — за своите три години тя беше доста съобразителна.

— Ти просто искаш да ни накараш да ядем, татко.

— На мен ми харесва — казах и продължих да се храня.

— Преструваш се.

— Не, не се преструвам.

— Тогава защо не се усмихваш? — попита Деби. За щастие в този момент и Джони реши да продължи да яде.

— Вкусно е — каза той и потърка коремчето си.

— Така ли? — не повярва Деби.

— Да, много е вкусно.

Деби хапна малко. Тя обичаше да си прави експерименти. Гребна още една лъжица и както я поднасяше към устата си, я изсипа върху роклята си. Тогава, като всяка нормална жена, се ядоса на всички около нея и заяви, че яденето е отвратително и че няма да яде повече. Джудит започна да я нарича превзета госпожица, което беше явен признак, че е започнала да се ядосва. Деби се облегна, а Джони продължаваше да се храни, докато не ни показа гордо празната си чиния.

Имаше още половин час до лягането на децата. Аз бях в кухнята, когато Джудит дойде и ме попита.

— Ще пиеш ли кафе?

— Да, с удоволствие.

— Съжалявам за децата — каза тя. — Имаха няколко изтощителни дни.

— Всички ги имахме.

Тя наля кафето и седна на масата срещу мен.

— Продължавам да си мисля за писмата — каза тя, — тези, които Бети е получила.

— Какво за тях?

— Просто какво означават. Хиляди хора навън, всички наоколо, чакат шанса си — тъпи, глупави, ограничени...

— Това е то демокрацията — казах аз. — Тези хора живеят в нашата страна.

— Сега ми се подиграваш.

— Не, знам какво искаш да кажеш.

— Добре. Но това ме плаши — каза Джудит и ми подаде захарницата. — Мисля, че искам да напусна Бостън и никога повече да не се върна.

— Навсякъде е същото.

\* \* \*

Цели два часа преглеждах стари текстове и статии в списания в работния си кабинет. Същевременно и много мислих. Опитвах се да проумея всичко това — Керън Рандъл и Суперхед, и Алън Зенър, и Бъбълс, и Анджела. Опитах се да разбера поведението на Уестън. В края на краищата не намерих смисъл в нищо.

— Вече е девет — надникна в стаята Джудит.

Станах и си облякох сакоето.

— Излизаш ли?

— Да.

— Къде отиваш?

— На бар, долу в града — казах и се усмихнах.

— За какво?

— По дяволите, ако знам!

Илектрик Грейп се намираше на Уошингтън Стрийт. Отвън изглеждаше отблъскващо: стара тухлена сграда с големи прозорци, покрити с хартия, за да не се вижда вътре. На тях беше написано: „Нощен бар ЗЕФИРИ“. Натрапчивите звуци на рокендрола чух още докато се приближавах.

Беше четвъртък, около десет вечерта. Няколко моряци и проститутки стояха отпред, праметнали крак върху крак. Влязох в

сградата.

Беше горещо и влажно и смърдеше на животинска пот, а звукът беше оглушителен. Стените вибрираха и правеха въздуха светъл и плътен. Ушите ми започнаха да бучат. Затворих за малко очи, за да свикна с тъмнината. В центъра на бара имаше евтини дървени маси и малък дансинг близо до мястото на оркестъра. Само двама моряци танцуваха с две дебели, нечистоплътни момичета. На естрадата дънеха група „Зефири“. Бяха петима — трима солокитаристи, един барабанист и един певец, който галеше микрофона и кълчеше краката си около него. Вдигаха страхотен шум, но лицата им излъчваха някаква сладникавост, сякаш очакваха нещо да се случи, а междувременно убиваха времето си със свирене. От двете страни на състава имаше две танцьорки с къси костюми и бикини с ресни. Едната беше пълничка, а другата беше с хубаво лице, но не особено грациозно тяло. В светлините на прожекторите косите им бяха тебеширенобели. Отидох на бара и си поръчах скоч с лед.

Платих питието си и се обърнах да наблюдавам групата. Роман беше единият от китаристите — мускулист мъж на двацет и няколко години, с гъста къдрава черна коса. Докато свиреше, той си гледаше пръстите.

— Доста са готини — казах на бармана.

Той вдигна рамене:

— Харесва ли ти такава музика?

— Разбира се, а на тебе?

— Боклук! Истински боклук!

— А каква музика харесваш?

— Оперна — каза той и отиде да обслужи друг клиент, така че не можах да го попитам дали ме будалка или не.

Стоях и отпивах от питието си. „Зефирите“ свършиха парчето си и моряците на дансинга изръкопляскаха.

Солистът, все още под влияние на песента, се доближи до микрофона и поблагодари с такъв глас, сякаш го аплодираха хиляди.

— Следващата ни песен е едно старо парче на Чък Бери — каза той.

Оказа се „Дългоопашатата Сали“ на Литъл Ричард, наистина старо парче. Достатъчно старо, за да ми напомни дните преди да се ожения, когато водех момичетата на места като това, за да прекараме



една дива вечер. Свиреха песента добре, високо и бързо. Джудит мразеше тъжния рокендрол, а аз винаги съм го харесвал. Но той не беше модерен, когато нашето поколение растеше. Беше смятан за музика от ниска класа. Но времената се менят. Най-накрая „Зефири“ свършиха. Те пуснаха запис, после слязоха от естрадата и се запътиха към бара. Аз се приближих до Роман и докоснах ръката му.

— Мога ли да те почерпя?

Той ме погледна изненадано.

— Защо?

— Фен съм на Литъл Ричард.

Той ме огледа от горе до долу.

— Я се разкарай.

— Говоря сериозно.

— Водка — каза той и седна до мен. Аз я поръчах и щом я сервирах, той я гаврътна наведнъж.

— Ще изпием по още едно питие и тогава можем да говорим за Литъл Ричард, нали така?

— Окей — отговорих аз. Той си взе още една водка и тръгна към масата от другата страна на бара. Последвах го. Сребристият му костюм проблясваше в тъмнината. Седнахме, той погледна питието си и каза:

— Сега да видим сребърната плоча.

— Какво?

Роман ме погледна огорчено:

— Значката, приятел, значката. Нищо не правя, освен ако не носиш значка.

Сигурно съм изглеждал объркан.

— Исусе — каза той, — кога ще почват да назначават акъллии ченгета?

— Аз не съм ченге.

— Така значи. — Той изпи питието си и се изправи.

— Почакай малко — извиках след него — да ти покажа нещо.

Изкарах си портфейла и потърсих лекарската си карта. Беше тъмно и той се наведе да я погледне.

— Без майтап — гласът му беше саркастичен, но въпреки това седна отново.

— Това е истината. Аз съм лекар.

— Окей. Ти си лекар. Миришеш на ченге, но си лекар. Да уточним правилата. Виждаш ли там онези четиримата? — Той посочи с глава групата си. — Ако нещо стане, те ще свидетелстват, че си ми показал докторска карта, а не значка. Такава е уговорката, малкият, да не стигаме до съда. Ясно ли е?

— Аз просто исках да си поговорим.

— И без будалкане — той отпи от питието си и се усмихна едва забележимо. — Сигурно вече се носят слухове.

— Така ли?

— Ами даа. — Той ме погледна. — На теб кой ти каза?

— Имам си начини.

— Какви начини?

Вдигнах рамене:

— Просто... начини.

— Кой иска?

— Аз искам. — Той се изсмя.

— Ти? А бе я по-сериозно, ти не искаш нищо.

— Добре — станах и понечих да си тръгна. — Може би съм сбъркал адреса.

— Един момент, малкият.

Спрях се. Той седеше на масата, взираше се в питието и въртеше чашата в ръцете си.

— Седни.

Седнах отново. Той продължи да гледа чашата.

— Това е добра дрога, не я смесваме с нищо. Най-доброто качество е и цената е висока. Ясно ли е?

— Окей.

Той размърда нервно краката и ръцете си.

— Колко пликчета искаш?

— Десет, петнайсет, колкото имаш!

— Имам толкова, колкото искаш.

— Тогава петнайсет — казах, — но първо искам да я видя.

— Да, да, добре. Можеш да я видиш. Но дрогата е добра. — Той почеса с ръце сребристата материя, после се усмихна:

— Но преди това искам нещо.

— Какво?

— Кой ти каза?

Подвоумих се.

— Анджела Хардинг.

Това сякаш го обърка. Не можех да разбера дали не казах нещо погрешно. Той се размърда в стола си; като че решаваше какво да направи, и попита:

— Тя приятелка ли ти е?

— Нещо такова.

— Кога я видя за последен път?

— Вчера.

Той посочи бавно изхода и каза:

— Вратата е там, давам ти трийсет секунди да излезнеш оттук, преди да те размажа. Чуваш ли ме, ченге? Трийсет секунди!

— Добре де, не беше Анджела, беше една нейна приятелка.

— Коя?

— Керън Рандъл.

— Никога не съм чувал за нея.

— Аз пък знам, че я познаваш доста добре.

Той поклати глава.

— Не, ти казвам.

— Така са ми казали.

— Излъгали са те, жестоко са те излъгали.

Потърсих в портфейла си и извадих снимката му.

— Намерих я в стаята ѝ в колежа.

Преди да разбера какво става, той грабна снимката от ръцете ми и я разкъса.

— Каква снимка? — попита той с престорено безразличие. — Не знам за никаква снимка и никога не съм виждал момичето.

Аз се облегнах. Той ме погледна със зловни очи:

— Зарежи тая работа.

— Дойдох тук да купя нещо — отвърнах. — Ще си тръгна, когато го получа.

— Ще си тръгнеш сега, ако знаеш какво е най-доброто за теб.

Той се почеса отново. Погледнах го и разбрах, че няма да науча нищо повече. Роман нямаше да продължи да говори, а аз не бях в състояние да го накарам.

— Добре — изправих се и оставих чашата си на масата. — Между впрочем, знаеш ли къде мога да си намеря малко тиопентал?

За момент очите му се разшириха. После каза:

— Малко какво?

— Тиопентал.

— Не съм чувал никога. А сега се разкарай, докато някой от ония готини типове на бара не те е ступал и не ти е пръснал черепа.

Излязох. Беше студено и отново ръмеше. Погледнах към Уошингтън Стрийт и ярките светлини на другите барове. Изчаках трийсет секунди и се върнах. Чашата ми все още беше на масата. Взах я и се обърнах да си тръгна, оглеждайки внимателно бара.

Роман беше в ъгъла и говореше по телефона. Това беше всичко, което исках да знам.

## ЧЕТИРИ

На ъгъла на блока имаше заведение на самообслужване, където продаваха хамбургери, двацет цента единия. Имаше голяма витрина отпред. Вътре дърдореха и се хранеха няколко момичета тийнейджърки и един или двама мрачни скитници в опърпани палта, стигащи почти до обувките им. От едната страна трима моряци се смееха и се тупаха по гърбовете, припомняйки си любовните си подвизи и предвкушвайки следващите. В дъното имаше телефон.

Позвъних в Мем и потърсих доктор Хамънд. Казаха ми, че тази вечер е в Отделението за бърза помощ и прекъснаха разговора.

— Нортън, Джон Бери е.

— Какво става?

— Имам нужда от още информация — казах. — От медицинската сводка.

— Имаш късмет — каза той. — Вечерта засега е спокойна. Само една-две рани с нож и няколко пиянски сбивания. Нищо друго. Какво по-точно те интересува?

— Запиши си — казах аз — Роман Джонс. Негър, около двацет и четири, двацет и пет годишен. Искam да знам бил ли е приеман някога в болницата и води ли се на отчет към някоя от клиниките. И искам датите.

— Добре — каза Хамънд.— Веднага ще проверя.

— Благодаря.

— Ще се обадиш ли отново?

— Не. Но ще намина към Отделението за бърза помощ.

Това, както се оказа по-късно, стана събитието на годината.

\* \* \*

Когато свърших разговора, се почувствах гладен. Взех си хот-дог и кафе. Беше рисковано да си купиш хамбургер от място като това. Те често използват конско, заешко, карантия или друго, което можеха да

направят на кайма. В тях винаги имаше достатъчно патогени, за да заразят цяла армия. Например трихинозата — в Бостън бяха регистрирани шест пъти повече случаи на такава зараза, отколкото са средните за страната. Човек трябваше много да внимава.

Имам приятел, който е бактериолог. Прекарва цялото си време в една болнична лаборатория, където се правят посадки с микроорганизмите, причинители на инфекциите. Той е толкова напласен, че се страхува да се храни дори в най-реномираните заведения. Никога не хапва пържола, освен ако не е добре изпечена. Той наистина се притеснява. Бил съм на вечеря с него и е ужасно да го наблюдаваш. Потти се през цялото време. Можеш да го видиш как си представя кървава агарна петригиния. Във всяка своя хапка той вижда малки колонии. Стафилококи. Стрептококи. Грам-негативни бацили. Животът му е съсипан.

Въпреки всичко хот-дозите са по-сигурни — не много, но все пак. И тъй аз си взех един и отидох до барплота с кафето си. Хапвах и гледах през витрината към минувачите.

Сетих се за Роман. Не ми хареса това, което ми каза. Очевидно той продаваше дрога, и то вероятно силна дрога. Марихуана беше лесно да се намери. ЛСД вече не се произвеждаше от Сандоз, но лизергиновата киселина (предшественикът) се произвежда с тонове в Италия и всяко колежанче може да си го направи, ако открадне няколко реагента и флакони от училищната лаборатория. Псилосибин и ДМТ могат да се произведат още по-лесно.

Вероятно Роман търгуваше с опиати — морфин или хероин. Това доста усложняваше нещата — по-специално с оглед на реакцията му при споменаването на имената на Анджеа Хардинг и Керън Рандъл. Не знаех каква е връзката, но чувствах някак си, че ще я открия много скоро.

Изядох хот-дога и отпих от кафето. Погледнах през витрината и видях Роман да притичва покрай нея. Той не ме забеляза. Гледаше напред, изглеждаше напрегнат и неспокоен. Глътнах остатъка от кафето си и хукнах след него.

## ПЕТ

Оставих го да вземе преднина от една пресечка. Той тичаше в навалищата, като се буташе и блъскаше. Виждах го, докато вървеше към Стюарт Стрийт. Там зави вляво и се насочи към магистралата. Продължих след него. Тази част на Стюарт Стрийт беше безлюдна. Извадих и запалих цигара. Завързах колана на дъждобрана си и в този момент съжалих, че нямам шапка. Ако се обърнеше назад, той със сигурност щеше да ме познае.

В първата пресечка Роман отново зави наляво. Връщаше се назад. Аз не разбирах, но станах още по-предпазлив.

Той се движеше бързо, като рязко ускоряваше крачка. Движения на явно подплашен човек.

Бяхме излезли на Харвей Стрийт. Тук имаше няколко китайски ресторанта. Спрях за малко, за да погледна менюто в една от витрините. Роман не поглеждаше назад. Измина още една пряка и сви вдясно. Аз го последвах.

Южно от Комънс обликът на града се променя рязко. По Тремънт Стрийт има елегантни магазини и първокласни театри. Уошингтън Стрийт е през една пряка, тя е малко долнопробна; тук има барове, проститутки и порнокина. Една пресечка по-нататък картината става още по-лоша: следва редица китайски ресторанти и после търговски район, където се продава всичко. Предимно дрехи.

Там бяхме сега.

Магазините бяха тъмни. Камари дрехи висяха по витрините. Имаше големи врати-хармоники за камионите, които товарят и разтоварват стоки. Имаше няколко малки магазинчета за хранителни консерви. Имаше един магазин за театрални пособия с костюми на витрината — трико за хористки, стара военна униформа, няколко перуки.

Улиците бяха влажни и тъмни. Бяхме съвсем сами. Роман извървя бързо разстоянието до следващата пряка и се спря. Хлътнах в един вход и зачаках. Той погледна назад за миг и продължи да тича. Тръгнах непосредствено след него.

Няколко пъти се връщаше по собствените си стъпки и често се спираше да се оглежда назад. По едно време премина кола и гумите ѝ изсъскаха върху мокрия паваж. Роман отскочи встрани в тъмнината и излезе, след като колата отмина.

Той беше наистина нервен. Следях го вече цели петнайсет минути. Не можех да реша дали беше само предпазлив, или искаше да печели време. Той се спираше няколко пъти и поглеждаше нещо, което държеше в ръката си — часовник или може би нещо друго, но не ми беше ясно какво.

Най-накрая той се насочи на север, движейки се по странични улички и обикаляйки покрай Комънс и Стейт Хаус. Нужно ми беше известно време, за да разбера, че крайната му цел е Бийкън Хил.

Минаха още десет минути и изглежда, съм станал невнимателен, защото го изгубих. Той кривна зад един ъгъл и когато и аз завих няколко мига по-късно, беше изчезнал; улицата беше пуста. Спрях се да се послушам за стъпки, но не чух нищо. Започнах да се притеснявам и се втурнах напред.

И тогава се случи.

Нещо тежко, тъпо и студено ме удари по главата и аз почувствах хладна и остра болка над челото си. Тогава един силен юмрук се стовари в стомаха ми. Паднах на паважа. Зави ми се свят и започна да ми се гади. Чух изстрел, стъпки и след това нищо.



## ШЕСТ

Беше едно от онези странни видения, които човек получава понякога, нещо подобно на сън, в който всичко е деформирано. Сградите бяха черни и много високи, стърчащи над мен, сякаш всеки момент ще се сринат. Стана ми студено, целият бях мокър, дъждът плискаше в лицето ми. Вдигнах глава от паважа и видях, че всичко е червено. Подпрях се на единия си лакът. Кръв капеше върху дъждобрана ми. Гледах тъпо кръвта по паважа. Господи, колко много кръв! И то моята? Стомахът ми се обърна и аз повърнах настрани. За миг всичко стана зелено. Бях замаян.

Най-накрая се насилих и застанах на колене.

В далечината чух сирени. Все още бяха далече, но приближаваха. Изправих се, клатушкайки се, и се подпрях на един автомобил, паркиран до бордюра. Не знаех къде съм, улицата беше тъмна и тиха. Гледах кръвта по нея и се чудех какво да правя.

Сирените приближаваха.

Залитайки, аз побягнах и завих зад ъгъла. Спрях да си поема дъх. Сега сирените вече бяха съвсем близо. Синя светлина блесна по улицата, от която идвах.

Тръгнах отново. Не знам колко далеч съм стигнал. Не знам къде съм бил.

Просто продължавах да се движа, докато видях едно такси. Беше паркирало на стоянката със запален мотор.

— Моля ви, закарайте ме до най-близката болница — казах аз.

Той погледна лицето ми.

— Няма да стане.

Понечих да се кача.

— Зарежи я тая, драги. — Той тресна вратата и потегли.

В далечината чух сирените отново.

Усетих, че ми се завива свят. Приклекнах и зачаках да ми мине. Отново ми прилоша. По лицето ми отнякъде още капеше кръв; малки червени капчици падаха в повърнатото.

Дъждът продължаваше. Треперех от студ, но това ми помагаше да стоя в съзнание. Станах и се опитах да се ориентирам. Бях някъде на юг от Уошингтън Стрийт; на близкия пътен знак пищеше: „Кърли Плейс“. Но това нищо не ми говореше. Тръгнах несигурно, като често се спирах.

Надявах се, че вървя в правилна посока. Знаех, че губя кръв, но не знаех колко. На всеки две-три крачки трябваше да спирам, за да се облека на някоя кола и да си поема дъх.

Виенето на свят се усилваше. Залитнах и паднах. Коленете ми се удариха в паважа: прониза ме остра болка. За миг ми просветна и успях да се изправа на крака. Подгизналите ми обувки джвакаха. Дрехите ми лепнеха, целите в пот и влага.

Концентрирах се върху шума от обувките си. Започнах да броя крачките си. След три преки зърнах светлини. Разбрах, че ще се справя.

Крачка след крачка.

Облегнах се отново на една синя кола, за миг, само за миг, да си поема дъх.

\* \* \*

„Това е то. Това е момчето.“ Някой ме повдигаше. Бях в някаква кола. Изкараха, ме навън. Ръката ми беше праметната през нечие рамо и аз вървах. Ярки светлини пред мен. Знак: бърза помощ! Синьо светещ знак. Сестра на вратата.

— Не бързай, момче, по-спокойно.

Главата ми висеше клюмнала. Опитах се да кажа нещо, но устата ми беше прекалено суха. Бях ужасно жаден и ми беше много студено. Погледнах човека, който ме крепеше: старец с прошарена брада и гола глава. Опитах се да застана по-добре, така че да не се налага той да ме подкрепя, но коленете ми бяха гумени и аз силно треперех.

— Добре се справяш, момче, всичко е наред.

Гласът му беше дрезгав и окуражаващ. Сестрата се появи отпред в светлия кръг до вратата, видя ме и влезе отново вътре. Излязоха двама стажанти и ме хванаха под ръка. Те бяха силни, усетих, че ме повдигат, така че пръстите ми започнаха да се влачат в локвите.

Усетих дъжда във врата си, а главата ми клюмна напред. Плешивият мъж тичаше напред да отваря вратите.

Внесоха ме вътре, където беше топло. Сложиха ме на тапицираната маса и започнаха да ме събличат, но дрехите ми бяха мокри и подгизнали от кръв. Те бяха залепнали за тялото ми и трябваше да ги срежат, за да ги свалят. Цялата тази работа им отне часове. Държах очите си затворени, защото светлината над главата ми беше мъчително ярка.

— Донеси превързочните материали и хирургическите игли във втора стая.

Хората се суетяха около главата ми. Смътно усетих допир на ръце и притискане на марли по кожата си. Челото ми беше вкочанено от студ. Вече ме бяха съблекли напълно, изсушиха ме с груба кърпа и ме увиха в одеяло. После ме поставиха върху друга тапицирана маса и тя започна да се търкаля из залата. Отворих очите си и видях плешивия мъж да ме гледа насърчително.

— Къде го намерихте? — попита един от стажантите.

— Върху една кола. Беше се проснал върху една кола. Видях го и си помислих, че е пиан. Той стърчеше наполовина на улицата, помислих си, че може да го прегазят, и спрях, за да го преместя. Тогава забелязах, че е добре облечен и целият в кръв. Не знаех какво се е случило, но той изглеждаше много зле, затова го докарах тук.

— Имате ли някаква представа какво е станало? — попита стажантът.

— Изглежда, са го пребили, ако питате мен — отговори мъжът.

— Няма портфейл. Дължи ли ви пари за услугата?

— Въпросът е уреден.

— Сигурен съм, че ще иска да ви плати — настоя стажантът.

— Въпросът е уреден — повтори шофьорът. — Аз вече си тръгвам.

— Най-добре е все пак да оставите името си на пропуска — каза стажантът.

Но човекът си беше вече отишъл.

Преместиха ме в стая, облицована цялата в синьо. Хирургическото осветление над главата ми беше включено. Лица се вираха в мен. Нахлузваха се гумени ръкавици, поставяха се марлени маски.

— Трябва да спрем кървенето — каза стажантът. — После малко рентген. — Той ме погледна. — О, вие се събудихте, сър.

Кимнах с глава и се опитах да проговоря.

— Не говорете. Челюстта ви може да е счупена. Най-напред ще зашия тази рана на челото ви, а после ще видим челюстта.

Сестрата изми лицето ми първо с топъл сапун. Гъбите почервенияха от кръв.

— Сега спирт — каза тя. — Може да пощипе малко.

Стажантите говореха помежду си, докато гледаха раната.

— По-добре това да се отбележи като шестсантиметрова рана на дясното слепоочие.

Аз едва усетих спирта. Почувствах охлаждане и леко изтръпване.

Стажантът държеше спринцовка с крива игла. Сестрата се отдръпна назад и той дойде над главата ми. Очаквах болка, но не беше нищо повече от леко боцкане на челото ми. Стажантът, който ме шиеше, каза:

— Дяволски остър разрез. Почти хирургически.

— Нож?

— Може би, но се съмнявам.

Сестрата сложи на ръката ми турникет и изтегли кръв.

— По-добре му дайте тетанус-токсоид — каза стажантът, още шиейки. — И ударна доза пеницилин. — После се обърна към мен: — Мигайте един път с очи за „да“ и два пъти за „не“. Алергичен ли сте към пеницилин?

Мигнах два пъти.

— Сигурен ли сте?

Мигнах един път.

— Окей — каза стажантът и продължи да шие. Сестрата ми би две инжекции. Другият стажант оглеждаше тялото ми, без да казва нищо.

Изглежда съм загубил отново съзнание. Когато отворих очи, видях голям рентгенов апарат до главата си.

— Леко, леко — казваше някой с нервен глас.

Отново изпаднах в безсъзнание.

Събудих се в друга стая. Беше боядисана в бледозелено. Стажантите държаха още мокрите рентгенови снимки срещу

светлината и говореха за тях. Тогава единият излезе, а другият дойде над мен.

— Изглеждате съвсем добре — каза той. — Май сте загубили няколко зъба, но няма фрактури, доколкото можем да видим.

Главата ми се избистряше. Бях достатъчно буден, за да попитам:

— Видя ли рентгенологът тези снимки?

Те се стъписаха: какво искам да кажа, да не би да си мисля, че снимките на черепа са чак толкова трудни, че да изискват непременно опитно око. Не проумявах как мога да задам такъв въпрос.

— Не, точно сега рентгенолога го няма. Излезе да пие кафе.

— Върнете го — казах аз. Устата ми беше суха и изтръпнала, болеше ме челюстта. Докоснах бузата си и напипах голяма подутина, много болезнена. Нищо чудно, че си бяха задали въпроса дали нямам фрактура.

— Какъв е моят хематокрит? — попитах аз.

— Моля, сър.

Разбираха ме трудно, защото езикът ми беше надебелял и говорех неясно.

— Попитах какъв е моят хематокрит?

Те се спогледаха.

— Почти нормален, сър.

— Донесете ми вода.

Единият отиде да донесе вода. Другият ме гледаше учудено, като че ли току-що откриваше, че съм човешко същество.

— Вие лекар ли сте, сър?

— Не — казах аз. — Аз съм добре информиран пигмей.

Той се смути, извади бележника си и попита:

— Били ли сте вече в тази болница, сър?

— Не — казах. — Аз и сега не съм приет.

— Сър, вие дойдохте с разрезна рана...

— Зарежете раната. Донесете огледало.

— Огледало?

Кимнах.

— Искам да видя колко добре шиете — казах аз.

— Сър, ако сте лекар...

— Донесете ми огледало.

Светкавично бързо се появила чаша с вода и огледало. Първо изпих водата, беше невероятно вкусна.

— По-бавничко, сър.

— Хематокрит четиридесет не е лошо — казах аз. — И вие го знаете.

Взех огледалото и изследвах разреза на челото си. Бях ядосан на стажантите и това ми помогна да преодоля болезнената чувствителност на тялото си. Погледнах разреза, който беше чист и завиваше от едната вежда към окото ми. Имаше около двайсетина бода.

— Откога съм тук? — попитах.

— От около час, сър.

— Престани да ме наричаш сър — казах аз, — и ми пусни друг хематокрит. Искам да знам дали нямам вътрешен кръвоизлив.

— Пулсът ви е само седемдесет и пет, сър, и цветът на кожата ви...

— Направи го — казах аз.

Те ми взеха друга проба. Стажантът взе пет куб. см в спринцовка.

— Господи — казах аз, — но това е само един хематокрит.

Той ме погледна с извиняващ се поглед и бързо излезе. Момчетата от Отделението за бърза помощ са мърлячи. На тях им е необходима само част от куб. см. Те можеха да го направят само с капка кръв от един пръст.

Казах на другия стажант:

— Казвам се Джон Бери. Патолог съм в Линкълн.

— Да, сър.

— Стига си записвал.

— Да, сър. — Той бутна бележника си настрани.

— Това не е приемане и няма да бъде официално регистрирано.

— Сър, ами като ви нападнаха, ако ви бяха и обрала.

— Не са ме обрала — казах аз. — Препънах се и паднах. Нищо друго, беше една глупава грешка.

— Сър, белезите от контузиите по тялото ви ще покажат...

— Пет пари не давам, че случаят ми няма да фигурира в сводката. Казвам ти какво се случи и това е.

— Сър...

— Не — казах. — Няма нужда от аргументи.

Погледнах го, беше в бели дрехи и на тях имаше следи от кръв.  
Предполагам, моята кръв.

— Не си носиш картончето с името — казах аз.

— Не.

— Ами носи го. Ние, пациентите, обичаме да знаем с кого разговаряме.

Той въздъхна дълбоко и каза:

— Аз съм студент четвърта година.

— Господи.

— Сър...

— Виж, синко, трябва да свикваш с някои неща веднага.

Бях благодарен на гнева си, който ми даде енергия.

— За теб може да е само разнообразие да прекараш един месец от стажа си в Отделението за бърза помощ, но за мен в никакъв случай не е така. Извикай доктор Хамънд.

— Кого, сър?

— Доктор Хамънд. Дежурния лекар.

— Да, сър.

Той понечи да излезе и аз реших, че съм бил твърде груб с него. Той беше, в края на краищата, само студент и изглеждаше доста добро момче.

— Впрочем — казах аз, — ти ли ме ши? — Той помълча, гледайки някак виновно.

— Да. Аз ви ших раната.

— Добра работа си свършил.

Той се усмихна:

— Благодаря, сър.

— Престани да ме наричаш сър. Прегледа ли разреза, преди да го зашиеш?

— Да, с... Да.

— Как ти се стори?

— Беше забележително чист разрез, изглеждаше ми като порязване с бръснач.

Аз се усмихнах.

— Или със скалпел?

— Не разбирам.

— Мисля, че за теб това е била една интересна нощ — казах аз.  
— Извикай Хамънд.

\* \* \*

Останал сам, аз нямаше за какво да мисля освен за болката. Най-голямата беда беше стомахът ми, сякаш бях погълнал топка за тенис. Обърнах се на една страна и почувствах облекчение. След малко Хамънд се появи с четвъртокурсника зад него.

— Здравсти, Джон.

— Здравсти, Нортън. Какво става?

— Не съм те видял, когато си постъпил — каза Нортън. — Впрочем...

— Няма значение, момчетата ти свършиха добра работа.

— Кажи какво стана?

— Произшествие.

— Имал си късмет — каза Нортън, като се наведе над раната и я разгледа. — Повърхностен разрез на слепоочието. Имал си адски кръвоизлив, но кръвната ти картина не го показва.

— Имам голям далак — казах аз.

— Може би. Как се чувстваш?

— Като лайно.

— А главоболие?

— Малко. Вече е по-добре.

— Спи ли ти се? Гади ли ти се?

— Хайде, Нортън...

— Просто си лежи — каза Хамънд. Извади от джоба си светещата си писалка и прегледа зениците ми. После погледна в очните ми дъна с офталмоскопа. Провери рефлексите ми, краката и ръцете от двете страни.

— Виждаш ли — казах аз, — нищо ми няма.

— Все още може да имаш хематом.

— Ама нямам.

— Трябва да останеш под наблюдение двадесет и четири часа.

— Няма да стане — седнах в леглото и потреперах. Болеше ме стомахът.



- Помогни ми да стана.
- Страхувам се, че твоите дрехи...
- ... бяха нарязани на парчета. Знам. Донеси ми лекарски.
- Лекарски! Защо?
- Искам да съм наоколо, когато докарат другите.
- Какви други?
- Чакай и ще видиш.

Четвъртокурсникът ме попита за номера на дрехите ми и аз му отговорих. Той тръгна да ги донесе, но Хамънд го спря с ръка.

— Един момент — той се обърна към мен. — Можеш да ги имаш при едно условие.

— За Бога, Нортън. Нямам хематом. А ако имам субдурален такъв<sup>[1]</sup>, може да не проличи седмици и дори месеци. Знаеш, че е така.

— Може да е епидурален.

— Не личат фрактури в снимките на черепа — казах.

Епидуралният хематом представлява събиране на кръв вътре в черепа поради скъсана артерия. Кръвта може да причини смърт поради увеличеното налягане върху мозъка.

— Ти сам каза, че снимките още не са гледани от рентгенолог.

— За Бога, Нортън, не говориш на 80-годишна бабичка. Аз...

— Ще получиш дрехите — каза той спокойно, — ако се съгласиш да останеш за през нощта.

— Аз няма да се регистрирам.

— Добре. Просто ще останеш тук.

— Окей — съгласих се неохотно аз накрая. — Ще остана.

Четвъртокурсникът отиде да ми донесе дрехите, а Хамънд ме погледна въпросително:

— Кой те преби?

— Почакай и ще видиш.

— Изкара акъла на стажантите.

— Не съм искал. Но те бяха нещо като дежурни в този случай.

— Тази вечер рентгенолог е Харисън. Но той, негодникът, никога не е на мястото си.

— Мислиш ли, че това има значение за мен?

— Знаеш как е — каза той.

— Да — казах аз, — знам.

Дрехите дойдоха и аз ги облякох. Беше странно усещане, не бях носил такива от години. Тогава се гордеех с тях. Сега ми изглеждаха груби и неудобни. Намериха ми обувките, мокри и кървави, изтрих ги и ги обух. Чувствах се слаб и уморен, но трябваше да продължа да вървя. Всичко трябваше да се свърши тази нощ. Бях сигурен в това.

Взех си кафе и сандвич. Не можех да разбера вкуса им, сякаш дъвчех вестник, но си мислех, че храната ми беше необходима. Хамънд остана с мен.

— Между другото — каза той — направих справка за Роман Джонс.

— Е, и?

— Бил е виждан само веднъж в клиниката в Отделението за бъбречни заболявания. Постъпил е със симптоми за бъбречен колит. Затова са му направили анализ на урината.

— Да?

— Имал е кръв в урината.

— Разбирам.

Беше класически случай. Пациентите често в клиничните си оплаквания споменават остри болки в долната част на коремната област и намалено количество урина. Най-логичната диагноза е камъни в бъбреците, един от петте най-болезнени случаи. Веднага след поставянето на диагнозата се дава морфин. Но за да се докаже, се изисква проба от урината и се изследва за следи от кръв. Камъните обикновено дразнят и причиняват леко кървене в пикочния канал.

Наркоманите морфинисти знаят колко лесно се получава морфин за болки в бъбреците и често се опитват да симулират бъбречни кризи. Някои са много добри в това — знаят симптомите и могат да ги имитират точно. Когато ги помолят за проба от урината им, те влизат в тоалетната, уринират, убождат си пръстите и пускат капка кръв в пробата. Но някои са страхливи — вместо да използват собствената си кръв, използват кръв на животни, като пиле например. Единственият проблем е, че пилешките червени кръвни клетки имат нуклеин, а човешките нямат. Така че нуклеиновите червени телца в урината на пациент почти винаги означават, че някой симулира симптомите и това обикновено означава наркоман.

— Изследван ли е за следи от убождания с игла?

— Не. Когато лекарят се заял с него, той напуснал клиниката и оттогава не са го виждали.

— Интересно. Тогава сигурно е наркоман.

— Да, вероятно.

След като се нахраних, се почувствах по-добре. Изправих се, но се чувствах изтощен и ме болеше. Обадох се на Джудит и и казах, че съм в Мем и че съм добре, да не се безпокои. Не й споменах за боя и раната. Знаех, че ще се стресне, когато се прибера вкъщи, но сега не исках да я притеснявам.

Вървях по коридора с Хамънд, като се опитвах да не треперя от болка. Той продължаваше да ме пита как се чувствам и аз продължавах да му отговарям, че се чувствам отлично. А всъщност не беше така. От храната започна да ми се повдига, а главоболието ставаше по-лошо. Но най-лошото беше изтощението. Бях ужасно, ужасно уморен. Отидох до входа на Отделението за бърза помощ. Беше нещо като хангар — отворен в двата края гараж, където линейките паркираха и разтоварваха багажа си, с отварящи се автоматично врати, които водеха към болницата. Излязохме и поехме хладния нощен въздух. Беше дъждовна, мъглива вечер, но студеният въздух ми се отрази добре.

— Блед си — каза Хамънд.

— Аз съм окей.

— Кажи ми, ако не си. Не се прави на герой.

— Аз и не съм герой.

Ние зачакахме. Някакъв автомобил прелетя покрай нас и гумите му изсвистяха по мокрите улици, но иначе беше тихо.

— Какво ще става? — попита Хамънд.

— Не съм сигурен, но мисля, че ще докарат негър и момиче.

— Роман Джонс ли? Забъркан ли е той в това?

— Мисля, че да.

Всъщност бях почти сигурен, че ме е пребил Роман Джонс. Не си спомнях ясно нищо. Случките преди инцидента ми се губеха. Трябваше да го очаквам. Нямах истинска ретроградна амнезия, която се простира назад и обхваща петнайсет минути преди инцидента. Но бях малко объркан. Трябва да е бил Роман, мислех си аз. Струваше ми се, че това беше единственото логично предположение. Роман Джонс

се беше насочил към Бийкън Хил, а причината за това също би могла да бъде само една. Трябваше да чакаме.

— Как се чувстваш?

— Продължаваш да питаш — казах аз — и аз продължавам да ти отговарям, че съм отлично.

— Изглеждаш уморен.

— Аз съм уморен. Уморен съм от една седмица.

— Не, имам предвид, че изглеждаш оклюмал.

— Не се заяждай.

Погледнах часовника си. Бяха минали почти два часа, откакто ме бяха пребили. Това беше доста време. Повече от необходимото. Започнах да се чудя дали нещо не е наред. В този момент полицейска кола зави зад ъгъла. Изсвистяха гуми. Пищеше сирена, бляскаше синя светлина. Веднага след това пристигна линейка, следвана от трета кола. От нея изскочиха двама мъже в костюми — бяха репортери: познавах се по любопитните лица. Единият от тях носеше фотоапарат.

— Никакви снимки — казах аз.

Вратите на линейката се отвориха и оттам изнесоха тялото на мъж. Първото нещо, което забелязах, бяха дрехите — смачкани и разкъсани върху торса и горните крайници, сякаш човекът е бил премазан от някаква чудовищна машина. Тогава в студената светлина на входа на Отделението за бърза помощ видях лицето на Роман Джонс. Черепът му беше хлътнал от дясната страна като изпусната футболна топка, а устните му бяха моравосини. Проблесна светкавица. Още по пътя Хамънд се зае за работа. Действаше бързо и уверено: веднага вдигна китката на Роман с лявата си ръка и сложи ухото си на гръдния му кош. После напипа сънната артерия с дясната си ръка, изправи се и без да каже дума, започна да масажира гръдния кош. Правеше го с плоскостта на едната ръка и долната част на другата, ударите му бяха ритмични.

— Извикайте анестезиолог и дежурния хирург. Донесете и картон за арестуване. Искam разтвор на арамин едно на хиляда. Вземете кислородна маска и да тръгваме.

Внесохме го в една от малките манипулационни стаи на Отделението за бърза помощ. Хамънд продължаваше масажа върху

сърцето през цялото време, без да наруши ритъма. Когато влязохме в стаята, дежурният хирург беше там.

— Арестант ли е?

— Да — каза Хамънд. — Липсват дихателна дейност и пулс.

Хирургът взе книжен пакет с ръкавици и без да изчаква сестрата да му ги отвори, ги сложи на ръцете си. Не откъсна очи от неподвижното тяло на Роман Джонс.

— Добре, ще го отворим — каза той и размърда пръстите си в ръкавиците.

Хамънд кимна, продължавайки да натиска гръдния кош. Не личеше да има някаква полза от това: езикът и устните на Роман Джонс бяха потъмнели още. Кожата му, най-вече на лицето и покрай ушите, беше тъмна и на петна.

Кислородната маска беше сложена.

— Колко, сър? — попита сестрата.

— Седем литра — отговори хирургът.

Подадоха му скалпел. Дрехите на Роман вече бяха срязани и махнати от гръдния му кош. Никой не смееше да го докосне и съблече докрай. Хирургът пристъпи напред, лицето му беше бледо, в дясната си ръка здраво стискаше скалпел с показалец върху острието.

— Добре — каза той и го сряза над ребрата от лявата страна. Беше дълбок разрез, от който бликна кръв, но лекарят не му обърна внимание. После разкри белезникавите лъскави ребра, резна между тях и така се показаха свивателните мускули. Те бяха разтеглени и издаваха скрипящ звук, сякаш бяха счупени. През разреза можеха да се видят белите дробове на Роман, сплескани и сбръчкани, и неговото сърце — голямо, синкаво, нетуптящо, то се гърчеше като торба, пълна с червеи.

Хирургът стигна до сърцето и започна да го масажира. Правеше го плавно, като свиваше първо малкия си пръст, а след това всички останали до показалеца, изтласквайки кръв от сърцето. Той натискаше много силно и сумтеше ритмично.

Хамънд погледна иглата за момент:

— Нищо.

— Той фибрилира — каза лекарят, като държеше сърцето. — Без епинефрин. Нека изчакаме.

Масажът продължи около минута, после още две. Цветът на Роман стана още по-тъмен.

— Става по-зле. Дай ми пет кубика разтвор едно към хиляда.

Спринцовката беше готова. Хирургът я инжектира направо в сърцето, после продължи да изстискава.

Минаха още няколко минути. Аз гледах сърцето и ритмичното надуване на дробовете от респираторите. Но състоянието на пациента се влошаваше. Най-накрая те спряха.

— Това е краят. — Хирургът дръпна ръката си от гръдния кош, погледна Роман Джонс и свали ръкавиците си. Прегледа разкъсванията по гърдите и ръцете и следата от удара в черепа.

— Вероятно първичен респираторен арест — каза той. — Ударен е много лошо по главата.

Обърна се към Хамънд.

— Ще приготвиш ли смъртния акт?

— Да — каза Хамънд, — ще го направя.

В този момент една сестра се втурна в стаята.

— Доктор Хамънд — каза тя, — доктор Йоргенсън има нужда от вас. Имат момиче в хеморагичен шок.

\* \* \*

Отвън във фойето първият, когото видях, беше Питърсън. Той стоеше там в костюм, като изглеждаше и объркан, и притеснен. Видя ме и ме дръпна за ръкава.

— Кажете, Бери...

— После — казах аз.

Последвах Хамънд и сестрата до другата манипулационна. Там лежеше едно момиче, много бледо. Китките ѝ бяха бинтовани. Тя беше почти в безсъзнание — главата ѝ се клатеше насам-натам и тя стенеше. Йоргенсън, интернистът, се беше надвесил над нея.

— Имаме случай на самоубийство — обясни той на Хамънд. — Прерязване на вените. Спяхме кръвотечението и започнахме кръвопреливане.

Той търсеше по крака вена за включване на система.

— Загубила е много кръв — продължи той, като вкарваше иглата. — Да взема ли повече кръв от банката? Тя ще поеме най-малко две банки. Кръвната картина е добра, но това още не значи нищо.

— Защо краката? — каза Хамънд, като посочи системата.

— Трябваше да бинтоваме китките ѝ.

Пристъпих напред. Момичето беше Анджела Хардинг. Сега не изглеждаше толкова красива, лицето ѝ беше бяло като тебешир, със сивкав оттенък около устата.

— Какво мислиш? — попита Хамънд Йоргенсън.

— Ще я спасим — каза той, — освен ако не се обърка нещо.

Хамънд прегледа китките и, които бяха бинтовани.

— Това ли е нараняването?

— Да. На двете ръце. Ние ги зашихме.

Той огледа ръцете ѝ. Пръстите ѝ бяха тъмнокафяви.

— Ти за това момиче ли ми беше говорил? — попита той.

— Да — казах аз. — Анджела Хардинг.

— Голяма пушачка.

— Пробвай отново.

Хамънд вдигна едната ръка и помириса оцветените пръсти.

— Това не е от тютюн — каза той.

— Точно така.

— Тогава...

Аз кимнах:

— Точно така.

— ... тя е сестра.

— Да.

Следите бяха от йодова тинктура, използвана за дезинфекция. Беше жълтокафява течност, която при допир цапаше. Използваше се за почистване на рани преди операция и за други манипулации, като включване на системи например.

— Не разбирам — каза Хамънд.

Вдигнах ръцете ѝ. Възглавничките на пръстите ѝ и опакото на ръцете бяха покрити със следи, които не бяха достатъчно дълбоки, за да кървят.

— За какво ни е това?

— Тестуване.

Класическият начин за установяване на самоубийство чрез рязане на вени е наличието на един или повече предварителни разрези през ръката, сякаш жертвата най-напред е проверявала остротата на ножа или силата на болката, която ще последва.

— Не е това — казах аз.

— Тогава какво е?

— Виждал ли си човек, участвал в бой с ножове?

Хамънд поклати глава. Без съмнение никога не беше виждал. Това е преживяване, което можеш да имаш само ако си патолог. Малките разрези по ръката показваха, че е имало бой с ножове. Жертвата се е прикривала с ръцете си и малките рани са били получени в резултат на това.

— Случаят такъв ли е?

— Да.

— Имаш предвид, че е участвала в бой с ножове?

— Да.

— Но защо?

— Ще ти кажа по-късно — казах аз.

Върнах се при Роман Джонс. Той все още беше в същата стая заедно с Питърсън и още един мъж, който преглеждаше очите.

— Бери — каза Питърсън. — Вие се появявате винаги в най-идиотските моменти.

— И вие също.

— Да — каза Питърсън, — но това ми е работата.

Той, кимна към другия мъж в стаята.

— Тъй като миналия път бяхте много разтревожен, аз доведох лекар със себе си. Полицейски лекар. Случаят сега е такъв. Вие знаете.

— Знам.

— Това е някой си Роман Джонс. Имаме информацията от портфейла му.

— Къде го намерихте?

— Лежеше на улицата — хубава, тиха улица в Бийкън Хил — с размазана глава. Трябва да е паднал на главата си. Имаше счупен прозорец, два етажа нагоре, в апартамента на името на Анджела Хардинг. И тя е тука.

— Знам.



— Не знаете ли прекалено много тази вечер?

Не му обърнах внимание. Главоболието ми се усили. Болката беше пулсираща и аз се почувствах страшно уморен. Бях готов да легна и да спя дълго, дълго. Но не можех да се отпусна. Стомахът ми се бъркаше.

Наведох се над Роман Джонс. Някой беше свалил дрехите, за да се видят многобройните дълбоки разкъсвания на трупа и горните крайници. Краката бяха недокоснати. Това според мен беше характерно.

Лекарят се изправи и погледна към Питърсън.

— Трудно е да се каже сега кое точно е причинило смъртта — каза той, като посочи зейналата в гърдите рана.

— Получила се е голяма каша. Аз бих казал обаче, че е умрял от смачкване на черепа. Казахте, че е паднал от прозорец?

— Така мислим — отговори Питърсън, като ме погледна.

— Аз ще попълня формулярите. Дайте ми портфейла му — каза лекарят.

Питърсън му подаде портфейла. Лекарят започна да пише на писалището в единия край на стаята, а аз заразглеждах черепа. Когато докоснах вдлъбнатината в него, Питърсън попита:

— Какво правите? Кой ви нареди?

Въздъгнах.

— Кой би трябвало да ми нареди?

Той ме погледна смутено.

— Искam разрешението ви да извърша повърхностен оглед на тялото.

След като го изрекох, погледнах лекаря. Той си записваше нещо в бележника, но бях сигурен, че слушаше.

— Ще има аутопсия — каза Питърсън.

— Искam вашето разрешение — повторих аз.

— Не можете да го получите.

Тогава лекарят се обади:

— О, по дяволите, Джак.

Питърсън премести погледа си от полицейския лекар към мен и обратно. Накрая каза:

— Добре, Бери. Изследвайте. Но да не объркате нещо. Погледнах раната на черепа. Беше дълбока, с форма на чаша, горе-долу с размера

на човешки юмрук. Само че не беше причинена от никакъв юмрук. Беше направена от забит с огромна сила край на стик или тръба. Погледнах малко по-отблизо и видях малки кафяви тресчици, залепнали по окървавения череп. Не ги докоснах.

— Казахте, че фрактурата на черепа е причинена от падане?

— Да — отговори Питърсън, — защо?

— Просто питам.

— Защо?

— А какво ще кажете за раните по тялото?

— Смятаме, че ги е получил в апартамента. Очевидно той се е боричкал с това момиче, Анджела Хардинг. Имаше един кървав кухненски нож в апартамента. Тя сигурно е тръгнала след него. Както и да е, той е паднал през прозореца или просто е бил бутнат и сега има тази фрактура на черепа, която е причинила смъртта му.

Той замълча и ме погледна.

— Продължавайте — казах аз.

— Това е всичко, което може да се каже.

Кимнах, излязох от стаята и се върнах с игла и спринцовка. Надвесих се над тялото и забих иглата във врата, надявайки се да улуча югуларната вена. Нямаше смисъл да си губя времето с вените по ръцете. Не сега.

— Какво правите?

— Вземам кръв — отговорих и измъкнах спринцовката с няколко милиметра синкава кръв.

— За какво?

— Искam да знам дали не е бил отровен. — Това беше първата мисъл, първият отговор, за който се сетих.

— Отровен?

— Да.

— Защо мислите, че е бил отровен?

— Просто предположих.

Пуснах спринцовката в джоба си и понечих да си тръгна. Питърсън ме погледна:

— Почакайте за минута. Имам един-два въпроса към вас.

— О?

— Ние мислим — каза Питърсън, — че този приятел и Анджела Хардинг са се били. Тогава Джонс е паднал и момичето се е опитало

да се самоубие.

— Вече ми го казахте.

— Има само един проблем — продължи той. — Джонс е доста едър, тежал е деветдесет и един-два килограма. Мислите ли, че малко момиче като Анджела Хардинг може да го изхвърли?

— Може сам да е паднал.

Той погледна превръзката на лицето ми, покриваща раната.

— Имали сте неприятности тази вечер?

— Да.

— Какво ви се случи?

— Паднах на мокра улица.

— Значи сте се ожулили.

— Не. Паднах върху един прекрасен паркингов автомат и се нараних.

— Лошо ли се наранихте?

— Не, със съвсем гладки ръбове.

— Като на Роман Джонс?

— Не знам.

— Някога да сте срещали Роман Джонс?

— Да.

— О! Кога?

— Снощи. Преди около три часа.

— Интересно — каза Питърсън.

— Използвайте факта, както намерите за добре — казах аз. — Желая ви успех.

— Мога да ви призова на разпит.

— Разбира се, че можете, но на какво основание?

Той вдигна рамене:

— За допълнителни сведения. Нещо такова.

— И аз ще имам основание да повдигна съдебен иск срещу вас веднага, ако си позволите такъв произвол. И скъпо ще платите за това.

— Само заради някакъв си разпит?

— Точно така — казах аз. — За компрометиране на лекарската ми репутация. А репутацията на лекаря е ценна колкото неговия живот, много добре знаете това. Всяко нещо, дори най-малката сянка на подозрение, е потенциално накърняване — засягане на

финансовите интереси. Мога лесно да докажа в съда нанесените ми щети.

— Арт Лий не е на същото мнение.

— Да се обзаложим ли? — Аз се усмихнах.

— Колко тежите, докторе?

— Седемдесет и шест килограма. Точно толкова, колкото и преди осем години.

— Преди осем години?

— Да — казах аз. — По времето, когато бях ченге.

\* \* \*

Чувствах главата си като в менгеме. Главоболието ми се усилваше. Болката беше пулсираща, непоносима. По коридора внезапно стомахът ми силно се разбунтува. Спрях се в мъжката тоалетна и повърнах сандвича и кафето. Почувствах се слаб, обля ме студена пот, но това премина и ми олекна. Върнах се при Хамънд.

— Как си?

— Не ставай досаден — отговорих аз.

— Изглеждаш адски зле — каза той. — Лошо ли ти е?

— Не.

Аз извадих спринцовката с кръвта на Джонс от джоба си и я поставих на масичката край леглото. После взех чиста спринцовка.

— Можеш ли да ми намериш една мишка?

— Мишка? — Той се намръщи. — Има няколко плъха в лабораторията на Кочран.

— Трябват ми мишки.

— Ще потърся.

Тръгнахме към сутерена. По пътя една сестра спря Хамънд и му каза, че са съобщили на родителите на Анджела Хардинг. Хамънд помоли да го извикат, когато те пристигнат или когато момичето дойде в съзнание.

Вървахме по лабиринт от коридори, като се провирахме под много тръби. Накрая пристигнахме при клетките за животни. Като повечето големи болници, свързани с университети, Мем имаше изследователско крило и много животни се използваха за

експерименти. Докато обикаляхме из стаите, чухме кучешки лай и мекото прърхане на птичи крила. Най-накрая стигнахме до една врата с надпис: „Дребни животни“. Хамънд я отвори. От пода до тавана беше пълна с клетки на мишки и плъхове. Миризмата беше силна и специфична. Познава я всеки млад лекар, защото тя се среща в клиничната практика. Дъхът на пациентите, болни от чернодробна недостатъчност, има специфичен мирис, известен като foetor hepaticus. Той много напомня на миризмата в помещение пълно с мишки. Намерихме мишка и Хамънд я извади от клетката по приетия начин — за опашката. Мишката изцвърча и се опита да го ухапе по ръката, но не успя. Той я постави на масата, държейки животинчето за врата.

— А сега какво?

Взех спринцовката и му инжектирах малко от кръвта на Роман Джонс. Тогава Хамънд пусна мишката в стъклен буркан. Тя дълго обикаля в кръг.

— Е, и? — рече Хамънд.

— Ти се излагаш — казах аз. — Не си никакъв патолог. Да си чувал за тест с мишки?

— Не.

— Това е стар тест. Използва се като единствения практически приложим биологичен експеримент.

— Биологичен експеримент? За какво?

— За морфин — казах аз.

Мишката продължаваше да обикаля. По някое време като че ли почна да се забавя, мускулите ѝ се изопнаха и опашката ѝ се вирна нагоре.

— Положителен резултат — казах аз.

— За морфин?

— Да.

Сега имаше много по-добри тестове, като например с налорфин, но при мъртвец тестът с мишка си оставаше за предпочитане пред всеки друг.

— Той наркоман ли е? — попита Хамънд.

— Да.

— А момичето?

— На път сме да разберем.

Тя беше в съзнание, когато се върнахме — уморена и с тъжен поглед въпреки трите банки кръв. Но не беше по-уморена от мен. Чувствах се твърде изтощен, изпитвах обща отпадналост и огромно желание за сън.

— Кръвното ѝ се покачва на 100 на 65 — каза сестрата в стаята.

— Добре — отвърнах аз. Забравих умората, отидох при момичето и хванах ръката му. — Как се чувстваш, Анджеела?

— Отвратително — отговори тя вяло.

— Оправяш се.

— Изложих се — глухо каза тя и една сълза се стече по бузата ѝ.  
— Провалих се, това е всичко. Опитах и се провалих.

— Сега си добре.

— Да.

— Бихме искали да си поговорим.

Тя се обърна настрани:

— Оставете ме на мира.

— Анджеела, това е много важно.

— Майната ви на всички лекари — каза тя. — Защо не ме оставите на спокойствие? Исках да остана сама, затова го направих. Исках да остана сама.

— Полицията те откри.

Тя се изхили:

— Доктори и ченгета.

— Анджеела, трябва да ни помогнеш.

— Не — тя вдигна превързаните си китки и ги погледна. — Не, никога.

— Жалко. — Тогава се обърнах към Хамънд: — Донеси ми малко налорфин, моля те.

Бях сигурен, че момичето ме чу, но не реагира.

— Колко?

— 10 милиграма. Или повечко. Нека да е добра доза.

Анджеела трепна леко, но не каза нищо.

— Добре ли си, Анджеела?

Тя ме погледна. Очите и бяха пълни с гняв и с нещо друго — почти надежда. Тя знаеше какво имам предвид, и то много добре.

— Какво казахте? — попита тя.

— Казах, дали ще е добре, ако ти дадем 10 мг налорфин?

— Разбира се — каза тя. — Каквото и да е. Няма значение.

Налорфинът е антагонист на морфина. Ако момичето беше наркоманка, тя щеше да изпадне в остра криза, а можеше да се стигне и до фатален край при достатъчно голяма доза.

Влезе една сестра. Тя трепна за миг, понеже не ме позна веднага, но бързо го прикри.

— Докторе, мисис Хардинг е тук. Извикала я е полицията.

— Добре, сега идвам.

Излязох в коридора. Там стояха, притеснени мъж и жена. Мъжът бе висок и явно облечен набързо — чорапите му не се връзваха с костюма. Жената беше хубава. Изглеждаше угрижена. Щом я погледнах, изпитах странното чувство, че съм я срещал и преди, макар да бях сигурен, че не съм. Имаше нещо почти натрапчиво познато в чертите ѝ.

— Аз съм доктор Бери.

— Том Хардинг. — Мъжът протегна ръката си и бързо се ръкува с мен. — И мисис Хардинг.

— Приятно ми е.

Огледах и двамата. Бяха хубава 50-годишна двойка, много изненадани от присъствието си в Отделението за бърза медицинска помощ в четири часа сутринта, с дъщеря, която малко преди това е срязала вените си. Господин Хардинг се изкашля леко и каза:

— Сестрата, ъъ, ни каза какво се е случило. С Анджела.

— Тя се оправя.

— Може ли да я видим? — попита госпожа Хардинг.

— Не веднага. Все още правим някои изследвания.

— Тогава значи не е...

— Не — казах аз. — Това са рутинни тестове.

Том Хардинг кимна.

— Казах на съпругата си, че всичко ще се оправи. Анджела е сестра в тази болница. Казах ѝ, че ще се погрижат добре за нея.

— Да. Правим всичко възможно.

— Тя наистина ли е добре? — попита госпожа Хардинг.

— Да. И ще се оправи напълно.

Госпожа Хардинг се обърна към съпруга си:

— По-добре се обади на Лайлънд и му кажи да не идва.

— Сигурно вече е тръгнал.

— Нищо. Ти опитай.

— Телефонът е в приемната — казах аз.

Том Хардинг отиде да телефонира, а аз попитах:

— На семейния лекар ли се обаждате?

— Не, на брат ми. Той е лекар и е много привързан към Анджеला още от най-ранното и детство. Името му е...

— ... Лайлърд Уестън — казах аз и си обясних познатите черти в лицето ѝ.

— Да. Познавате ли го?

— Той е мой стар приятел.

Преди тя да може да отговори, Хамърд се върна с налорфин и спринцовка и каза:

— Наистина ли мислиш, че ние трябва...

— Доктор Хамърд, госпожа Хардинг — казах бързо. — А това е дежурният лекар доктор Хамърд.

— Докторе — госпожа Хардинг леко кимна с глава, но в очите ѝ се появи някакво недоверие.

— Дъщеря ви ще се оправи — каза Хамърд.

— Радвам се да чуя това — отговори тя хладно.

Извинихме се и се върнахме при Анджеला.

\* \* \*

— Страшно се надявам, че знаеш какво правиш — каза Хамърд, докато слизахме към залата.

— Знам. — Спрях се до фонтана и си напълних чаша вода. Изпих я до дъно и я налях отново. Главоболието ми беше много силно и ужасно ми се спеше. Имах желание да легна, да забравя всичко, да заспя...

Но не казах нищо. Знаех какво ще направи Хамърд, ако разбере.

— Знам какво правя — повторих аз.

— Надявам се — каза той, — защото, ако нещо се обърка, аз съм отговорен. Аз съм дежурен.

— Знам, не се тревожи.

— Тревожа се, по дяволите! Десет милиграма от тази дрога могат да я пратят на оня свят така бързо, че...



— Не се тревожи.

— Това би могло да я убие. Ние би трябвало да степенуваме дозите. Започни с две и ако няма ефект след 20 минути, мини на 5 и така нататък.

— Да — казах аз, — но степенуваните дози няма да я убият.

Хамънд ме погледна:

— Джон, да не би да не си с всичкия си?

— Не.

Влязохме в стаята на Анджела. Тя беше обърната с гръб към нас. Взех ампулата налорфин от Хамънд и я поставих в спринцовката на масата точно до леглото ѝ. Искях да съм сигурен, че ще прочете надписа. После отидох от другата страна на леглото, така че тя беше с гръб към мен. Пресегнах се над нея и взех ампулата и спринцовката, после бързо напълних спринцовката с вода от чешмата.

— Анджела, би ли се обърнала, моля?

Тя се обърна по гръб и подаде реката си. Хамънд беше толкова смаян, че не можеше да помръдне. Сложих турникета на ръката ѝ и разтърках вените в сгъвката на лакътя, докато изпъкнаха. Тогава забодох иглата и изтласках съдържанието ѝ. Анджела ме гледаше, без да каже дума. Когато това свърши, аз се изправих:

— Готово.

Тя погледна към мен, после към Хамънд, после отново към мен.

— Няма да трае дълго — казах аз.

— Колко ми сложихте?

— Достатъчно.

— Десет ли? Десет ли ми сложихте?

Ставаше неспокойна. Потупах я утешително по рамото.

— Няма за какво да се тревожиш.

— Двайсет ли беше?

— Е, не. Беше само два. Два милиграма.

— Два!

— Това няма да те убие — казах кротко. Тя изстена и се обърна.

— Разочарована ли си?

— Какво се опитвате да докажете? — попита тя.

— Анджела, ти знаеш отговора.

— Но два милиграма, това е...

— ... достатъчно, за да се появят симптомите — студена пот, спазми и болка. Само начало на смущенията, породени от наркотичен глад.

— Господи!

— Няма да те убият. Ти го знаеш — казах аз.

— Копелета такива! Не съм искала да идвам тук. Не съм искала да...

— Но си тук, Анджела. И имаш налорфин във вените си. Не много, но достатъчно.

Тя започна да се изпотява.

— Спрете го — каза тя.

— Можем да използваме морфин.

— Спрете го, моля ви, не го искам.

— Кажи ни — казах аз — за Керън.

— Първо го спрете.

— Не.

Хамънд беше обезпокоен от всичко това. Той тръгна към леглото. Дръпнах го назад.

— Анджела, разкажи ни.

— Не знам нищо.

— Тогава ще изчакаме, докато симптомите се проявят. И ще трябва да ни разказваш, когато състоянието ти ще бъде най-тежко.

Възглавницата ѝ беше мокра от пот.

— Аз не знам. Не знам.

— Разкажи ни.

— Не знам нищо. — Тя започна да трепери, отначало слабо, а после се контролираше все по-трудно и по-трудно, докато се разтресе цялото ѝ тяло.

— Започва, Анджела.

Тя скръцна със зъби.

— Не ме интересува.

— Ще стане по-лошо, Анджела.

— Не... Не... Не...

Извадих ампулата с морфин и я сложих на масата до нея.

— Разкажи ни.

Треперенето ѝ се увеличаваше, докато цялото ѝ тяло се загърчи в спазми. Леглото силно се клатеше. Щях да изпитам жалост, ако не

знаех, че сама предизвиква реакцията и че аз не съм инжектирал никакъв налорфин.

— Анджела.

— Добре, аз го направих. Трябваше...

— Защо?

— Заради възбудата. Клиниката и възбудата.

— Ти си крадяла от хирургията?

— Да... Не много, само малко... Но достатъчно.

— От кога?

— Три години... Или може би четири.

— И какво се случи?

— Роман ограби клиниката... Роман Джонс.

— Кога?

— Миналата седмица.

— И?

— Следствието продължаваше. Те проверяваха всекиго.

— Така че трябваше да спреш да крадеш?

— Да.

— Какво направи?

— Опитах се да купя от Роман.

— И?

— Той поиска пари, много пари.

— Кой настоя за аборта?

— Роман.

— За да вземе пари ли?

— Да.

— Колко искаше? Преди тя да продължи, аз вече знаех отговора.

— Триста долара.

— И ти направи аборта?

— Да... Да... Да...

— А кой беше анестезиолог?

— Роман. Беше лесно. С тиопентал.

— И Керън умря.

— Тя беше съвсем добре, когато си тръгна. Направихме го на моето легло... Цялата работа... Всичко беше наред... На моето легло...

— Но по-късно тя умря.

— Да. О, Господи, дай ми малко дрога.

— Ще ти дадем — казах аз.

Напълних спринцовката с още вода, изпуснах въздуха, докато изскочи тънка струйка, и ѝ направих венозна инжекция. Дишането ѝ веднага се успокои.

— Анджела — казах аз. — Ти ли извърши аборта?

— Да.

— И впоследствие Керън умря?

— Да — каза тя глухо.

— Добре — потупах я по ръката. — Сега се отпусни.

\* \* \*

Ние излязохме в коридора. Том Хардинг чакаше там с жена си, пушеше цигара и крачеше назад-напред.

— Докторе, тя добре ли е? Тестовете...

— Много добре е — казах аз. — Ще се възстанови напълно.

— Това все пак е утешително.

— Да.

Нортън Хамънд ме стрелна с поглед, но аз избегнах очите му. Чувствах се ужасно. Главоболието ми се влошаваше и от време на време предметите пред мен губеха очертанията си. Дясното ми око беше по-зле, отколкото лявото.

Но някой трябваше да им каже.

— Господин Хардинг, за съжаление дъщеря ви се е забъркала в неща, от които се интересува полицията.

Той ме погледна, стреснат и невярващ. После видях как на лицето му се появи израз на особено примирение, сякаш през цялото време го бе знаел.

— Наркотици? — изрече той тихо.

— Да — отговорих и се почувствах по-зле от всякога.

— Не знаехме — каза той бързо. — Искам да кажа, ако...

— Но подозирахме — прекъсна го госпожа Хардинг. — Никога не сме могли да контролираме Анджела. Беше твърдоглаво момиче, много независима, много сигурна в себе си.

\* \* \*

Хамънд избърса потта от челото си.

— Е — каза той, — това е то.

— Да.

Въпреки че беше близо до мен, ми се струваше, че е далече. Гласът му изведнъж заглъхна и едва се чуваше. Всичко около мен беше бледо. Хората изглеждаха дребни и безцветни. Пулсиращата болка в главата ми стана непоносима. Трябваше да спра за момент и да си почина.

— Джон, какво ти е?

— Нищо, просто съм уморен.

— Добре — каза Хамънд и кимна. — Всичко свърши. Трябва да си доволен.

— А ти?

Отидохме в лекарската стая — малко помещение с два стола и маса. На стените бяха окачени схеми, илюстриращи методите на работа при спешните случаи — хеморагичен шок, белодробен едем, инфаркт, изгаряния и тежки контузии.

Седнахме и аз запалих цигара. Усетих лявата си ръка слаба веднага след като щракнах запалката. Хамънд се загледа в схемите, но никой от нас не казваше нищо.

— Пие ли ти се нещо? — попита той накрая.

— Да — отговорих.

Болеше ме стомахът. Едно питие щеше да ми се отрази добре; щях да се съвзема или щеше да ми стане още по-зле. Той отвори шкафа, бръкна в него и извади бутилка.

— Водка — каза той. — Без мирис. За спешни случаи.

Отвори я, отпи една глътка и ми я подаде. Докато пиех, той каза:

— Господи, пий, напий се и падни. Господи!

— Нещо такова.

Върнах му бутилката.

— Тя беше добро момиче.

— Да.

— И този плацебо ефект. Ти я накара да почувства наркотичен глад с вода и я оправи пак с вода.

— Ти знаеш защо — казах аз.

— Да, тя ти вярваше.

— Точно така, тя ми вярваше.

Погледнах инструкциите, илюстриращи патологичния урок и спешните мерки за диагностика и лечение на ектопичната бременност. Продължих надолу и стигнах до мястото, където говорех за нередовната менструация и спазмите долу в десния квадрант, когато буквите започнаха да ми се размиват.

— Джон.

Трябваше ми доста време, за да отговоря. Изглежда, ми беше нужно дълго време, за да чуя думите. Бях почти заспал — бавно мислещ, бавно действащ.

— Джон!

— Да — казах аз. Гласът ми прокънтя.

— Добре ли си?

— Да, чудесно.

Продължавах да чувам думите като насън: „Чудесно, чудесно, чудесно...“

— Изглеждаш ужасно.

— Добре съм... „Добре, добре, добре...“

— Джон, не полудявай.

— Аз не съм луд — казах и затворих очи. Трудно ми беше да държа клепачите си отворени. Те тежаха като олово.

— Аз съм щастлив.

— Щастлив ли?

— Какво?

— Щастлив ли си?

— Не — казах аз. Той говореше глупости. Те не означаваха нищо. Гласът му беше висок и писклив като на бебе. — Не, не съм луд. Въобще не съм луд.

— Джон.

— Престани да ме наричаш Джон.

— Но това е твоето име — каза Нортън. Той се изправи бавно, движейки се като насън; беше уморително да го гледам как се движи. Бръкна в джоба си, извади запалка и освети лицето ми. Погледнах настрани — светлината беше ярка и от нея ме заболяха очите, особено дясното.

— Погледни ме. — Гласът беше силен, заповеднически. Груб и сърдит фелдфебелски глас.

— Върви на майната си — казах аз.

Яки ръце хванаха главата ми и светлина блесна в очите ми.

— Махни я, Нортън.

— Джон, дръж се.

— Махни я. — Затворих очи. Бях уморен, много уморен, и исках да спя един милион години. Сънят беше хубаво нещо. Като океана, миещ пясъка.

— Добре съм, Нортън. Просто полудях.

— Задръж, Джон.

„Задръж, Джон, задръж, Джон, задръж, Джон...“

— Нортън, за Бога...

— Млъквай — каза той.

„Млъквай, млъквай, млъквай...“

Той си беше извадил гуменото чукче. Удряше краката ми и те подскачаха. Това ме дразнеше. Исках да спя. Исках бързо, бързо да заспя.

— Нортън, негодник такъв.

— Млъкни. И ти си като всички други...

„Като всички други, като всички други...“

Думите отекваха като ехо в главата ми.

— Уморен съм.

— Знам, че си уморен. Виждам.

— Не мога, не мога нищо да видя.

Опитах се да си отворя очите.

— Кафе, трябва ми кафе.

— Не — каза той.

— Дай ми зародиш — казах аз и се учудих защо го казах. Нямаше никакъв смисъл. Имаше ли, нямаше ли. Каква бъркотия. Всичко беше объркващо. Дясното ми око ме болеше. Главоболието ми беше точно зад дясното око. Сякаш малко човече с чук ме удряше зад дясната очна ябълка.

— Малко човече — казах аз.

— Какво?

— Малко човече. — Беше съвсем ясно. Той беше тъп, щом не разбираше. Беше съвсем просто, разумно изречение на разумен човек.

Нортън просто се шегуваше, като се преструваше, че не разбира.

— Джон — каза той. — Почни да броиш от сто назад. Извади седем от сто. Можеш ли?

Замислих се. Не беше лесно. Представих си лист хартия, светеща бяла хартия, с молив върху нея. Сто минус седем имаше за изваждане.

— 93.

— Добре, продължавай.

Това беше по-трудно. Имах нужда от нов лист хартия. Трябваше да скъсам предишния, преди да започна с новия. Когато скъсах стария, забравих какво пишеше на него. Сложно и объркано.

— Продължавай, Джон. 93.

— 93 минус 7 — замислих се аз. — 85, не 86.

— Продължавай.

— 79.

— Да. Джон, какъв ден сме днес?

— Ден?

Какъв глупав въпрос. Нортън беше пълен с глупави въпроси.

— Днес — казах аз.

— Коя дата сме?

— Дата.

— Да, дата.

— Май — казах аз. Беше датата май.

— Джон, къде си?

— В болницата съм — отговорих аз, като си гледах дрехите. Полуотворих очи. Те ми тежаха и аз бях гроги. Светлината ми причиняваше болка. Искаше ми се той да замълчи и да ме остави да спя. Трябваше ми сън. Бях много, много уморен.

— В коя болница сме?

— В болницата?

— В коя болница?

— В... — понечих да кажа нещо, но не можех да се сетя какво беше то. Главата ме цепеше и болката пулсираше в дясното ми око, в предната част на главата ми. Ужасно главоболие.

— Вдигни си лявата ръка, Джон.

— Какво?



Аз го чух. Чух думите, но те бяха безсмислени. Никой не би обърнал внимание на тези думи. Никой не би дал за тях пет пари.

— Какво?

Следващото нещо, което усетих, беше една вибрация от дясната страна на главата ми, някакво странно бучене. Отворих очите си и видях момиче. Беше хубава, но ми правеше странни неща. Кафяви пухчета падаха от главата ми. Нортън ме гледаше и искаше нещо, но не разбирах думите му. Почти бях заспал, всичко беше много странно. След пуха дойде пяната.

И бръснача, аз го видях, и пяната. Изведнъж ми стана лошо. Внезапно ме заболя, без предупреждение, без нищо. Аз повърнах, а Нортън каза:

— Побързайте, хайде.

И тогава донесоха бормашината. Едва я виждах. Очите ми бяха затворени и отново ми се гадеше.

Последните ми думи бяха:

— Само не ми дупчете главата.

Казах ги ясно, бавно и отчетливо.

Така мисля.

---

[1] Под твърдата мозъчна обвивка. — Б.пр. ↑

**ПЕТЪК, СЪБОТА И НЕДЕЛЯ  
ЧЕТИРИНАДЕСЕТИ, ПЕТНАДЕСЕТИ И  
ШЕСТНАДЕСЕТИ ОКТОМВРИ**

## ЕДНО

Чувствах се така, сякаш някой се беше опитвал да ми отреже главата, но не си беше свършил добре работата. Когато се събудих, потърсих сестрата и си поисках още морфин. С престорена търпелива усмивка тя каза, че не ми се полага, защото не съм в толкова тежко състояние. Пратих я да върви по дяволите. На нея това не й хареса, но тя също не ми харесваше. Протегнах се, напипах превръзките от едната страна на черепа и направих някои забележки. Тя и тях не одобри повече от предишната ругатня и си излезе. Скоро след това влезе Нортън Хамънд.

— Ти си бил страхотен бръснар — казах аз, като си пипнах главата.

— Мисля, че го направихме доста добре.

— С колко дупки?

— Три. В дясната страна на черепа. Доста кръв изтече. Спомняш ли си нещо?

— Не — отговорих.

— Ти беше сънен, повръщаше и едната ти зеница беше разширена. Не дочакахме рентгеновите изследвания, веднага направихме пробивите.

— О! А кога ще изляза от тук?

— След три или четири дни най-много.

— Шегуваш ли се? Три или четири дни?

— Засегната е мозъчната кора — каза той. — Това никак не е добре. Искаме да сме сигурни, че ще си починеш.

— Имам ли избор?

— Според някои хора — каза той — лекарите са най-лошите пациенти.

— Дай ми още морфин.

— Не може.

— Тогава дарвън.

— Не.

— А аспирин?

— Добре — каза той, — аспирин може.

— Истински аспирин, не захарни таблетки.

— Внимавай — каза той, — или ще изискаме психиатрична консултация.

— Няма да посмеете.

Той се засмя и излезе от стаята.

Дремнах малко, после при мен влезе Джудит. Отначало се държеше така, сякаш ми е сърдита, но това не трая дълго. Обясних ѝ, че вината не е моя, а тя каза, че съм проклет глупак, и ме целуна.

След това дойде полиция. Аз се преструвах на заспал, докато не си отидоха. Вечерта сестрата донесе вестници и аз ги прегледах за нови съобщения за Арт. Нямаше. Само пикантни истории за Анджеला Хардинг и Роман Джонс. Нищо друго. Джудит се отби отново по време на вечерната визитация и ми съобщи, че Бети и децата са добре и че Арт ще бъде освободен на другия ен. Казах, че това е страхотна новина, и тя ми се усмихна.

\* \* \*

Човек няма реална представа за времето, когато лежи в болница. Дните се преливат един в друг, все едни и същи — температури, хранене, лекарски визитации, пак температури, пак хранене — това беше всичко. Сандърсън дойде да ме види, също и Фриц, и някои други хора. Пристигна и полицията, само че този път не можех да се правя на заспал. Казах им всичко, което знаех, а те слушаха и си записваха. Към края на втория ден се почувствах по-добре. Укрепнах, главата ми се проясни и спях по-малко. Похвалих се на Хамънд, а той само изсумтя и каза да изчакам още един ден. Арт Лий дойде да ме види след обяда. Той се усмихваше с обичайната си крива усмивка, но този път изглеждаше уморен. И състарен.

— Здравей — поздравих го аз. — Как се чувства човек навън?

— Добре. — Той ме погледна въпросително: — Много ли те боли?

— Вече не.

— Съжалявам, че се случи.

— Всичко е наред. Дори ми беше интересно. Моят пръв епидурален хематом.

Замълчах. Имаше един въпрос, който исках да му задам. Бях премислил много неща и се обвинявах за глупавите си грешки. Най-голямата беше, че извиках репортера в къщата на Лий онази вечер. Това, разбира се, беше много лошо, но имаше и други лоши неща, за които исках да поговорим. Вместо това казах:

— Предполагам, че за полицията случаят е приключен?

Той кимна.

— Роман Джонс е снабдявал Анджела. Той я е накарал да направи аборт. Когато се случило нещастieto и ти си започнал да любопитстваш, той отишъл в дома на Анджела вероятно с намерението да я убие. Решил, че го следиш, и те подредил. Тогава нахълтал при Анджела и я погнал с бръснача. Това е всичко, което се е случило с твоето чело.

— Добре.

Анджела се е отбранявала с кухненски нож и го е понарязала малко. Трябва да е било интересна гледка — той с бръснача, а тя с кухненския нож. В крайна сметка успяла да го удари с един стол и да го бутне през прозореца.

— Тя ли ти каза?

— Да.

Поклатих глава. Спогледахме се за миг.

— Високо ценя помощта ти, Джон, в цялата тази история.

— За тебе винаги. Сигурен ли си, че наистина беше помощ?

Той се усмихна:

— Аз съм свободен човек.

— Не това имах предвид.

Той вдигна рамене и седна на ръба на леглото.

— Не си виновен, че случаят се разгласи. А аз и без друго съм уморен от този град. Трябва ми някаква промяна.

— Къде ще отидеш?

— Вероятно ще се върна в Калифорния. Искam да живея в Лос Анджелис. Може би ще акуширам на филмови звезди.

— Звездите не раждат. Те имат импресарии.

Той се засмя. За миг долових някогашния му смях — израз на задоволство в случаите, когато е чул нещо забавно или е налучкал

остроумния отговор. Щеше да каже нещо, но се отказа и се загледа в пода. Смахът му секна.

— Ходил ли си в кабинета си? — попитах аз.

— Да. Просто за да го затворя. Уреждам преместването.

— Кога заминаваш?

— Следващата седмица.

— Толкова скоро?

— Не ми се стои повече.

— Да, разбирам те — кимнах аз.

\* \* \*

Вероятно всичко, което последва, беше резултат от моя гняв. Това беше мръсна работа, която направо вонеше, и би трябвало да я зарежа. Просто нямаше нужда да продължавам. Трябваше да оставя нещата такива, каквито са и да ги забравя. Джудит искаше да организира прощално парти в чест на Арт. Аз бях против. Казах ѝ, че той определено няма да одобри тази идея. Всичко това ме изнерви.

На третия ден в болницата аз толкова хленчих на Хамънд, че той най-накрая се съгласи да ме изпише. Предполагам, че и сестрите му се бяха оплаквали от мен. Изписаха ме, следобед. Джудит ми донесе дрехи и потеглихме към къщи.

— На следващия ъгъл завий вдясно — казах аз.

— Защо?

— Трябва да спра.

— Джон...

— Хайде, Джудит. Да спрем за малко. Само за малко.

Тя се намръщи, но на ъгъла все пак зави. Казах ѝ да минем през Бийкън Хил към улицата на Анджела Хардинг. Пред дома ѝ имаше спряла полицейска кола. Слязох и се качих на втория етаж. Пред вратата стоеше ченге.

— Доктор Бери от Малори — казах с официален тон. — Взети ли са вече кръвните проби?

Ченгето погледна объркано.

— Кръвните проби?

— Да, от петната от кръв в стаята. Сухите проби. За изследване на фактор 26. Нали знаете?

Той поклати отрицателно глава. Не знаеше нищо.

— Доктор Лейзър се интересуваше от тях. Прати ме да проверя.

— Не знам нищо — каза ченгето. — Имаше някакви момчета от болницата вчера. Май са онези там.

— Не. Те са дерматолози.

— Ъхъ. Е, най-добре проверете сам. — Той ми отвори вратата и допълни: — Само не пипайте нищо. Те вземат отпечатъци.

Влязох в апартамента. Бъркотията беше пълна — обърнати мебели, кръв по канапета и маси. Трима души разглеждаха една чаша. Насипваха прах в нея и го издихаха, след това снимаха отпечатъците. Единият ме погледна.

— Мога ли да ви помогна с нещо?

— Да — отговорих. — Столът...

— Там е — каза той, като сочеше с пръст стола в ъгъла. — Но не го пипайте.

Отидох до него и го разгледах. Обикновен дървен кухненски стол, но със солидна конструкция. Имаше малко кръв по единия му крак. Погледнах тримата мъже.

— Взехте ли вече отпечатъци от него?

— Да. Странна работа. В тая стая има стотици отпечатъци на стотици хора. Ще ни отнеме години да разгадаем всичко. Но има две неща, от които не можем да вземем отпечатъци — този стол и дръжката на външната врата.

— Как така?

Мъжът вдигна рамене.

— Избърсано.

— Избърсано?

— Да. Някой е избърсал стола и дръжката на вратата. Както и да е, така стоят нещата. Дяволски странно. Нищо друго не е избърсано, дори и ножът, с който си е прерязала вените.

Аз кимнах.

— Идвали ли са вече момчетата за кръвните проби?

— Да, дойдоха и си отидоха.

— Окей. Мога ли да се обадя по телефона? Искам да проверя в лабораторията.

— Разбира се.

Отидох до телефона, вдигнах слушалката и набрах прогнозата за времето. Когато чух глас, казах:

— Дайте ми-доктор Лейзър.

— ... слънчево и прохладно, с откъслечна облачност. Късно следобед...

— Фред, Джон Бери е. В стаята съм...

— ... с 50% влажност.

— Да, казаха, че пробите са били взети вече. Сигурен ли си, че още не си ги получил?

— ... утре ясно и студено...

— Е, ще се видим. Добре, точно така. Чао.

Затворих и се обърнах към тримата мъже.

— Благодаря — казах аз.

— За нищо.

Никой не ми обърна внимание, когато си тръгнах. Никой не го беше грижа. Хората там си вършеха работата. Бяха вършили такива неща и преди това десетки и стотици пъти. Беше просто рутинна работа.



**ПОНЕДЕЛНИК**  
**СЕДЕМНАДЕСЕТИ ОКТОМВРИ**

## ЕПИЛОГ

В понеделник бях в лошо настроение. Почти цяла сутрин се мотах, пих кафе, пуших и усещах противен кисел вкус в устата си. Повтарях си непрекъснато, че можех да зарежа всичко и това нямаше да направи впечатление на никого. Бях пропуснал момента. Не можех да помогна на Арт и не можех нищо да променя. Можех само да влоша нещата.

Впрочем, нищо от това не беше по вина на Уестън, наистина. Въпреки че ми се искаше да обвиня някого, него не можех да обвиня. При това той беше стар човек. Беше само губене на време. Пиех си кафето и си повтарях това. Губене на време. И все пак го правех.

Малко преди обяд потеглих към Малори. Влязох в кабинета на Уестън. Той се беше надвесил над някакви предметни стъкла и диктуваше данните на малък касетофон. Когато влязох, прекъсна.

— Здравей, Джон. Какво те води насам?

— Как си? — попитах аз.

— Аз ли? — той се изсмя. — Чувствам се чудесно. А ти как си? — той посочи превръзките на главата ми. — Чух какво ти се е случило.

— Аз съм добре.

Погледнах ръцете му — бяха под масата, в скута му. Беше ги скрил, щом влязох в стаята.

— Много ли те болят? — попитах.

— Какво?

— Ръцете.

Той ме погледна изненадано или поне се опита да симулира изненада. Не се получи. Посочих ръцете му и той ги извади изпод масата. Двата пръста на лявата му ръка бяха превързани.

— Злополука ли?

— Да. Много глупаво. Белех лук вкъщи и се порязах. Повърхностна рана, но ми пречи. Ще си помислиш, че след всичките тези години трябва да знам как се държи ножът.

— Сам ли се превърза?

— Да, раната беше незначителна.

Седнах в стола срещу бюрото му и запалих цигара. Знаех, че ме наблюдава внимателно. Издухах струйка дим към тавана. Лицето му оставаше спокойно и безизразно, което усложняваше задачата ми. Но това беше негово право. Вероятно и аз на негово място бих правил същото.

— Има ли нещо, заради което искаш да ме видиш?

— Да.

Загледахме се един друг и тогава Уестън бутна настрана микроскопа и изключи касетофона.

— Да не е за диагностичните листове на Керън Рандъл от патологията? Чух, че си се интересувал.

— Така беше — отговорих аз.

— Би ли се почувствал по-добре, ако и някой друг ги прегледа? Например Сандерсън?

— Не сега — казах аз. — Сега това няма значение. Поне формално.

— Предполагам, че си прав — каза той.

Вгледахме се отново един в друг и настъпи продължително мълчание. Не знаех как да го наруша, но тишината ме убиваше.

— Столът — казах аз — е бил избърсан. Знаеше ли това?

За момент Уестън се намръщи и аз помислих, че нищо няма да каже. Но вместо това той кимна.

— Да, тя ми каза, че го е избърсала.

— И дръжката на вратата?

— Да. И дръжката на вратата.

— Кога го разбра?

Той въздъхна.

— Беше късно. Работих до късно в лабораториите и тръгнах да се прибирам. Спрях до апартамента на Анджеа, за да видя как е. Често го правех. Просто спрях. Потърсих я. Наглеждах я.

— Лекуваше я от наркоманията?

— Имаш предвид дали ѝ доставях наркотици?

— Имам предвид дали я лекуваше.

— Не — каза той. — Знаех, че не беше по силите ми. Бях загрижен, разбира се, но знаех, че не бих могъл да се справя, и можех да влоша нещата. Карах я да се лекува, но...

— Вместо това ти ходеше често при нея.

— Просто да се опитам да помогна да превъзмогне кризите. Това беше най-малкото, което можех да направя.

— А в четвъртък вечерта?

— Той вече беше там, когато пристигнах. Чух тупурдия и викове. Отворих вратата и го видях да я гони с бръснач. Тя държеше кухненски нож — дълъг такъв, за рязане на хляб — и се отбраняваше. Той се опитваше да я убие, защото тя беше свидетел. Все ѝ повтаряше: „Ти си свидетел, малката.“ Не си спомням точно какво стана след това. Винаги съм държал на Анджеला. Той ме видя и се спусна към мен с бръснача. Изглеждаше ужасно. Анджеला вече го беше порязала с ножа, или поне дрехите му...

— И ти вдигна стола?

— Не, аз се дръпнах назад. Той се спусна след Анджеला. Беше вече срещу нея, далеч от мен. Тогава именно... аз вдигнах стола.

Посочих пръстите му:

— А твоите рани?

— Не си спомням. Предполагам, че са от него. Имаше малък разрез на ръкава върху палтото ми, когато се прибрах вкъщи. Но не си спомням.

— След стола...

— Той падна. Беше загубил съзнание. Просто падна.

— Какво направи ти тогава?

— Анджеला се уплаши за мен. Каза ми да си тръгна веднага, тя щяла да се погрижи за всичко. Беше ужасена, че мога да бъда замесен. И аз...

— И ти си тръгна — казах аз.

Той погледна ръцете си.

— Да.

— Беше ли Роман мъртъв, когато си тръгна?

— Наистина не знам. Беше паднал до прозореца. Предполагам, че просто го е бутнала и тогава си е прерязала вените. Но не съм сигурен, не съм.

Погледнах лицето му, бръчките по кожата му и бялото в косата му, и си спомних как, докато ни обучаваше, ни окуражаваше, стимулираше и насърчаваше, как го уважавах, как водеше стажантите до близкото кафене на питие и размисъл, как не пропускаше да донесе

торта за рождения си ден всяка година и да почерпи всички присъстващи. Всичко се върна в паметта ми — шегите, хубавите и лошите моменти, въпросите, обясненията, дългите часове в залите за дисекции, ясните и спорните случаи.

— Е — каза той с тъжна усмивка, — това е.

Запалих още една цигара, като си закривах с ръка, въпреки че нямаше течение в стаята. Беше горещо и задушно като в парник.

Уестън не зададе въпроса. Не трябваше да го задава.

— Би могъл да си признаеш всичко — казах аз.

— Да — каза той много бавно. — Бих могъл.

\* \* \*

Вън студеното слънце грееше в клоните на безлистните дървета на Масачузетс Авеню. Когато излязох, край мен профуча линейка. Докато минаваше, видях отзад човек с кислородна маска. Не можех да различа чертите на лицето му, не познах дори дали е мъж или жена.

Няколко души се спряха на улицата и изгледаха линейката. На лицата им бяха изписани загриженост, любопитство и съчувствие. Може би се питаха кой е човекът, каква е болестта и дали ще излезе жив от болницата. За разлика от мен те не можеха да получат отговорите на тези въпроси.

Точно тази линейка имаше светлини, но сирените не бяха включени и се движеше с почти нормална скорост. Това означаваше, че пациентът не е много болен.

Или че е вече мъртъв. Не беше възможно да се разбере кое от двете. За миг се почувствах странно, изпитах такова любопитство, че почти се почувствах длъжен да отида в Отделението за бърза помощ и да разбере кой е пациентът и какви са прогнозите.

Но не го направих. Вместо това тръгнах по улицата, качих се в колата си и потеглих към къщи. Опитах се да забравя за линейката, защото имаше милиони линейки, и милиони болни, всеки ден, във всяка болница. В края на краищата аз забравих.

И тогава се почувствах добре.

## **ПРИЛОЖЕНИЯ**

## ПРИЛОЖЕНИЕ 1

### ДЕЛИКАТЕСНИ ПАТОЛОЗИ

Част от работата на всеки патолог е да опише бързо и точно това, което вижда. За да направят това, много патолози описват болните органи, като че ли са храна, което им е спечелило името „деликатесни патолози“.

Други патолози се възмущават от тази практика; те не одобряват такъв начин на даване на сведения, подобен на ресторантско меню. Но той е толкова удобно и полезно средство, че почти всички патолози го използват понякога.

Така се появяват желирани тромби и посмъртни, големи колкото пилета тромби. Има узрели малинови мукози, които показват наличието на холестерол. Има и черен дроб като индийски орехчета при конгестивна сърдечна недостатъчност, както и лигавица на матката като швейцарско сирене при хиперплазия.

Дори нещо толкова неприятно като рака може да бъде описано като храна, както в случая на овес — карцином на белия дроб.

## ПРИЛОЖЕНИЕ 2

### ЧЕНГЕТА И ДОКТОРИ

По принцип докторите се отнасят с недоверие към полицията и се опитват да избягват всякакви взаимоотношения с нея. Един пример.

Една вечер от леглото си бил вдигнат един брилянтен доктор от Дженеръл, за да прегледа пиян, доведен му от полицията. Полицията знаела, че някои медицински случаи — като диабетната кома — могат добре да имитират пиянство, дори „алкохолно“ дишане. Така че прегледът е рутинен. Мъжът е прегледан, обявен за здрав и изпратен в затвора.

През нощта пияният умира. След аутопсията се оказва, че има разкъсан далак. Семейството дава под съд лекаря за небрежност и полицията му оказва голямо съдействие в опита им да обвинят лекаря. По време на процеса е решено, че лекарят наистина е проявил небрежност, но никакви обезщетения не са присъдени.

Този лекар по-късно се опитва да получи лиценз от щатския съвет на Вирджиния, за да упражнява професията си в този щат, и успява едва след огромни трудности. Този инцидент го преследва до края на живота му.

Макар че е възможно той да е пропуснал уголемен или разкъсан далак по време на прегледа, това е почти изключено, като се имат предвид видът на раната и изключително високият професионализъм на лекаря. Заключение на медицинския персонал бе, че вероятно човекът е получил силен ритник в стомаха от полицай, след като е бил прегледан.

Разбира се, няма никакво доказателство и за това твърдение. Но достатъчно инциденти като този са по принцип в основата на недоверието на лекарите към полицията.



## **ПРИЛОЖЕНИЕ 3**

### **ПОЛЕСРАЖЕНИЯ И БЕРБЕРИ**

През цялата история хирургията и войната са били тясно свързани. Дори днес младите хирурзи най-малко от всички лекари възразяват да бъдат изпратени на полесражението. Защото именно там хирурзите и хирургията традиционно са се развивали, правели са открития и са помъдрявали.

Първите хирурзи не са били лекари, а бербери. Тяхната хирургия била примитивна, състояла се главно от ампутации, пускане на кръв и превързване на рани. Берберите придружавали войската по време на главните кампании и постепенно усвоявали изкуството да помагат за възстановяване на пострадалите.

Те били ограничавани от липсата на анестезия; до 1890-а единствената достъпна упойка била куршум между зъбите на жертвата и яко наливане с уиски. Хирурзите винаги са били гледани от високо от останалите лекари, които не благоволявали да лекуват пациентите с ръцете си, а предпочитали един по-възвишен и интелектуален подход. Това отношение в известна степен се е запазило и до наши дни.

Сега, разбира се, хирурзите не са бербери, и обратно. Но берберите са запазили емблемата на своя стар занаят: червено-бялата берберска върлина като символ на окървавените бели одежди на бойното поле.

Но макар че хирурзите вече не подстригват, те все още придружават армиите. Войните им дават всестранен опит в лекуването на травми, рани, поражения при катастрофи и изгаряния. Войната също ускорява нововъведенията: повечето от техниките, възприети в пластичната (или реконструктивната) хирургия, са развити по време на Втората световна война.

Всичко това не прави от хирурзите непременно войнолюбци или противници на мира. Но историческият фон на тяхната професия предопределя по-различния им светоглед в сравнение с останалите лекари.

## ПРИЛОЖЕНИЕ 4

### СЪКРАЩЕНИЯ

Лекарите обичат съкращенията — вероятно в никоя друга основна професия ги няма толкова много. Освен важната, времеспестяваща функция съкращенията, изглежда, имат и допълнителна цел. Те са код, тайна и непроницаем език; те са кабалистичните символи на медицинската общност.

Например „PMI, съответстващ на LVCD, беше локализиран в 5-ия ICS на 2 см странично от MCL“. Нищо не може да бъде помистериозно за незапознат човек от това изречение.

За медицината X е най-важната буква от азбуката, защото често се използва в съкращенията. Употребата ѝ варира от разбираемото „Детски паралич x3“ за три ваксини против детски паралич, до „Изписан за отделение X“ — чест евфемизъм за изпращане в моргата. Но има и много други: dx е диагноза (diagnosis); px — прогноза (prognosis); Rx — терапия (therapy); sx — симптоми (symptoms); hx — история (history); mx — метастази (métastasés); fx — фрактури (fractures).

Буквените съкращения са на особена почит в кардиологията, с нейното безкрайно използване на LVH, AS, MR, за да се опишат различни състояния на сърцето, макар че и другите специалности си имат свои собствени съкращения.

Понякога съкращенията се използват за коментари, които някой не иска да напише изцяло. Това е така, защото болничният лист на всеки пациент е законен документ, който може да бъде използван в съда — следователно лекарите трябва да внимават какво говорят. В резултат се появява цял нов речник, както и серии от съкращения.

Например пациентът не е луд, а „дезориентиран“ или „напълно объркан“, той не лъже, а „спестява някои факти“, и не е тъп, а „недосетлив“. Сред хирурзите любим израз за изписване на пациент, който симулира, е РЗО, което означава „разкарайте задника му оттук“. А в педиатрията се използва може би най-необичайното съкращение от всички — СИД, което означава „смешно изглеждащо дете“.

## ПРИЛОЖЕНИЕ 5

### БЕЛИТЕ ПРЕСТИЛКИ

Всеки знае, че лекарите носят бели униформи, но никой, дори те, не знае защо. Сигурно „белите престилки“, както ги наричат, са отличителен белег, но те не служат на никаква реална цел и дори не са традиционни.

В двора на Луи XIV например всички лекари са носели черно: дълги, впечатляващи роби, които били толкова удивителни и величествени в онези дни, колкото са белите униформи днес.

Съвременните аргументи за белите престилки обикновено са стерилност и чистота. Лекарите носят бяло, защото е „чист“ цвят. Болниците са боядисани в бяло по същата причина. Това изглежда доста разумно, докато човек не види стажант-лекар, който е бил на смяна 36 часа, спал е два пъти с дрехите си и е обслужил дузина пациенти. Неговата бяла униформа е смачкана и явно гъмжи от бактерии.

Хирурзите пък съвсем се отказват от белия цвят. Пример за асептична среда, за липса на бацили, са операционните зали. Но днес малко операционни са бели, а хирурзите не носят бели дрехи. Те носят зелени, сини, а понякога сиви униформи.

Така че трябва да приемем медицинските „бели престилки“ просто като униформа, без да търсим повече логика в цвета, отколкото в синьото на морските или в зеленото на военните униформи. Тази аналогия е по-близка, отколкото обикновеният наблюдател предполага, защото медицинската униформа показва както ранга, така и длъжността. Един лекар още с влизането си в отделението на една болница може да определи ранга на всеки от болничния персонал. Може да каже кой е лекар, кой е стажант-лекар, кой е студент по медицина и кой е санитар. Той прави това, като разчита някои дребни белези, така както военните разчитат нашивките и пагоните. Това обикновено се свежда до въпроси като: Носи ли човекът стетоскоп? Един или два бележника има в джоба си? Държи ли тесте болнични листове, щипнати с кламер? Носи ли черна чанта?

Процесът на разпознаване може да се разшири и да се определи и специалността на лекаря. Невролозите например лесно се разпознават по трите или четирите прави игли, забодени на левия им ревер.

## **ПРИЛОЖЕНИЕ 6**

### **АРГУМЕНТИ „ЗА“ И „ПРОТИВ“ АБОРТА**

Прието е, че има шест аргумента „за“ и шест — „против“ аборта.

Първият аргумент се отнася до правото и антропологията. Може да се покаже, че много общества рутинно практикуват аборта и детеубийството, без да търсят родителска вина и без това да разрушава моралните устои на обществото. Обикновено примерите са от маргинални общества, живеещи в сурова среда — като африканските пигмеи например или пък бушмените в Калахари. Или от общества, където се поощрява раждането на момчета и се убиват излишните момичета. Но същият аргумент е в сила и за Япония — шестата по големина нация в света и една от най-индустриализираните страни.

Обратният аргумент е, че западните общества нямат почти нищо общо нито с пигментите, нито с японците, и че това, което е правилно и приемливо за тях, не е непременно такова и за нас.

Юридическите аргументи се основават на следното. Може да се докаже, че днешните закони за абортите не винаги са съществували — те са се развивали през вековете в резултат на различни фактори. Поддръжниците на абортите твърдят, че съвременните закони са произволни, глупави и нерелевантни. Те искат законова система, която правилно да отразява нравите и технологичните възможности на настоящето, а не на миналото.

Обратният аргумент е, че старите закони не са непременно лоши и че ако се променят необмислено, ще се внесе несигурност в и без това вече несигурния ни свят. Една опростена форма на аргумента против абортите е просто, че те са незаконни. Доскоро на много иначе разумни лекари им беше удобно да отстояват тази позиция. Сега обаче абортите се обсъждат в много кръгове и такъв елементарен поглед върху нещата е неприемлив.

Вторият аргумент засяга абортите като форма за контролиране на раждаемостта. Привържениците на абортите ги приемат като

високоэффективен начин за контрол върху раждаемостта и посочват техния успех в Япония, Унгария, Чехословакия и другаде. Те не виждат съществена разлика между предпазването от забременяване и спирането на процеса, преди той да е довел до развитие на жизнеспособен зародиш. Същите хора не виждат разлика между календарния метод за предпазване от бременност и хапчетата, тъй като целта и в двата случая е една и съща. В резюме аргументът е, че „важни са намеренията“.

Тези, които не са съгласни, разделят предпазването от забременяване от прекъсването на бременността. Те вярват, че щом веднъж е настъпило оплождане, зародишът има права и не може да бъде убиван. Тази гледна точка се поддържа от много хора, които са привърженици на общоприетите мерки за контрол върху раждаемостта. Те се затрудняват да отговорят на въпроса какво да се прави, ако този контрол се провали, както става понякога.

Третият аргумент засяга социалните и психологическите фактори. Той има различни варианти.

При първия се твърди, че физическото и психическото здраве на майката има предимство пред това на нероденото дете. Майката и вече съществуващото ѝ семейство може да пострадат емоционално и финансово от раждането на още едно дете и следователно в такива случаи раждането трябва да бъде избегнато.

При втория се твърди, че е неморално и престъпно да родиш нежелано дете. Твърди се също, че в нашето все по-сложно общество правилното отглеждане на дете е скъп и поглъщащ време процес, който изисква майчиното внимание и бащината финансова подкрепа. Ако семейството не може да ги осигури, то прави лоша услуга на детето. Очевидният краен случай е този на неомъжената жена, която често е неподготвена финансово и емоционално да отгледа сама детето си.

Контрааргументът тук е неясен. Говори се за майки, които несъзнателно искат да заченат; говори се за майчината нужда да се създаде потомство; твърди се без особено основание, че „не се е раждало дете, което е било нежелано“. Или че, роди ли се веднъж дете, семейството ще се примири и ще го заобича.

Четвъртият аргумент е, че една жена никога и при никакви обстоятелства не бива да се принуждава да износва дете, ако тя не го

желае. Всяка жена трябва да има право на аборт, както има право на глас. Това е интересен аргумент. Неговата полезност обаче се разводнява от някои привърженици, които изразяват твърде параноичните чувства, че целият свят е доминиран от мъже, от които не може да се очаква да проявят каквато и да е симпатия към противоположния пол.

Несъгласните с този аргумент обикновено твърдят, че съвременната, еманципирана жена би могла да не забременява, ако не желае. Тя има достъп до много и разнообразни методи и средства за предпазване от забременяване и следователно абортът не е подходящ за контрол върху раждаемостта. Обаче в тези рамки е трудно да се вместят случаите, когато средствата за контрацепция са отказали или пък има непреднамерено забременяване, например след изнасилване.

Петият аргумент е, че абортът е безопасен, лесен, прост и евтин. Следователно не може да има никаква практическа пречка за узаконяване на абортите.

Контрааргументът е, че абортът крие определен риск за живота на майката, който, макар и малък, съществува. В противовес на това гледище вече е напълно ясно, че абортът в болница е от 6 до 10 пъти по-безопасен, отколкото раждането в болница. Това означава, че е по-безопасно да направиш аборт, отколкото да износиш и родиш дете.

Шестият аргумент е най-нов и най-остроумен. За пръв път той е бил предложен от Гарет Хардин и атакува проблема в критичната му точка: убийство ли е абортът? Хардин отговаря отрицателно. Според него ембрионът не се е превърнал в човек, докато не е поел дъх и не е изминал дълъг път на обучение. Той твърди, че ембрионът не е нищо друго освен шаблон, еднозначно произлязъл от ДНК, т.е. само носител на генетичен код. Информацията сама по себе си е без стойност. Тя е като чертеж. Чертежът на една сграда, казва Хардин, не струва нищо; само сградата има стойност и значение. Чертежът може да се унищожи безнаказано и лесно да се направи друг, докато сградата не бива да се разруши без внимателно обмисляне.

Това е кратко и опростено резюме на неговите аргументи. Хардин има опит както на антрополог, така и на биолог, и неговата гледна точка е уникална. Тя е интересна, защото разглежда въпроса кога нещо е човек чрез това какво е човек. Връщайки се към аналогията с чертежа и сградата, чертежът определя размера, формата

и общата структура, но не и дали тази сграда ще бъде построена в Ню Йорк или в Токио, в беден или в богат квартал, ще бъде ли използвана ефективно, или ще бъде занемарена. Следователно Хардин определя човека не само като животно, което върви на задните си крака, има голям мозък и палец, противостоящ на останалите четири пръста. Той включва в определението си майчина грижа и обучение, което превръща индивида в добре приспособена и функционираща единица на социалната група.

Контрааргументът е, че Хардин приема ДНК като универсален носител на информация, докато всъщност той е уникален. Децата от една майка и един баща не са идентични; следователно информацията, кодирана в ДНК, не е универсална.

На това Хардин отговаря, че ние съвсем случайно избираме някои от възможните ДНК комбинации на сперма и яйцеклетка и им даваме шанс да достигнат пълно развитие. Той отбелязва, че средно жената има 30000 яйцеклетки, но само малка част от тях се развиват докрай. Останалите се разрушават толкова невъзвратно, колкото ако се направи аборт. И, както казва той, някоя от тях може би е била „един свръх Бетовен“.

Аргументът на Хардин е все още нов и на мнозина се струва абсурден. Но несъмнено той е първият от новите аргументи „за“ и „против“ аборта, които се основават на все по-трудна за обяснение научна основа. Нещо като послание към съвременния човек да обоснове моралните си устои чрез молекулярните механизми, функциониращи в една-единствена негова клетка.

\* \* \*

Съществуват и други аргументи, но повечето от тях са уклончиви или неубедителни. Има икономически доводи относно цената от превръщането на болниците във фабрики за аборти; има неясни аргументи на неограничено свободомислие, подобни на аргументите, използвани преди въвеждането на хапчетата против забременяване. Има също либерални аргументи, че всичко по-свободно е по определение добро, и меритократични аргументи, че размножаването на по-долните класи трябва да се ограничи. Няма



смисъл да разглеждаме тези аргументи. Те се предлагат главно от немислещи и раздразнителни дребосъци.

## **ПРИЛОЖЕНИЕ 7**

### **МЕДИЦИНСКА ЕТИКА**

Днес в медицината има четири главни морални въпроса, засягащи провеждането на медицинската практика. Единият е абортът. Другият е евтаназията — прекратяването на живота на пациент, болен от смъртоносна и неизлечима болест. Третият засяга обществената отговорност на лекарите да осигуряват медицинска помощ на колкото може повече хора. Четвъртият засяга определението за смърт.

Интересното е, че всички тези проблеми са нови. Те са резултат на развитието на новите технологии, на морала и на правните постановки, които възникнаха през последното десетилетие.

Например сега към болничните аборти трябва да се отнасяме като към относително нескъпа и безопасна процедура, с процент на смъртност подобен на този при вадене на зъб. Невинаги е било така, но в съвременния контекст е, и следователно трябва да се съобразяваме с това.

Евтаназията някога е била много по-малък проблем. Когато лекарите имаха по-малко животоподдържащи средства, изкуствени респиратори и знания за електролитните баланси, пациентите с неизлечима болест умираха по-бързо. Сега медицината е изправена пред факта, че човек може технически да бъде поддържан жив за неограничен период, въпреки че може никога да не бъде излекуван. Следователно, лекарите трябва да решат дали и за колко време да се прилага поддържаща терапия. Това е проблем, защото лекарите по традиция се чувстват задължени да поддържат живота на своите пациенти толкова дълго, колкото е възможно, като използват всяка достъпна техника. Сега нравствеността и дори хуманността на този подход трябва да се постави под съмнение.

Оттук възникват и следните въпроси: дали пациент, страдащ от неизлечима болест, има право да откаже поддържаща терапия; дали пациент, изправен пред седмици или месеци на непосилна болка, има право да поиска лесна и безболезнена смърт; дали пациент, който се е

оставил в ръцете на лекарите, има право на решаваща дума върху собственото си съществуване?

Социалната отговорност от съвременна гледна точка — отговорността към обществото, не само към индивида, е нещо съвсем ново за медицината. В миналото бедните пациенти били лекувани от милосърдни лекари или въобще не били лекувани; сега нараства чувството, че медицинската помощ е право, а не привилегия. Увеличава се броят на пациентите, които някога биха разчитали на благотворителност, а сега са обхванати от здравни застраховки или от Медикеър<sup>[1]</sup>. Лекарят днес е принуден да обмисли отново ролята си не само за тези пациенти, които могат да си позволят да потърсят помощта му, но и за всички хора в обществото. С това е свързано и нарасналото значение на превантивната медицина.

Определението за смърт е проблем със самостоятелна причина: трансплантацията на органи. Откакто хирурзите станаха по-опитни при трансплантирането на органи от починали хора на живи пациенти, въпросът кога човек е мъртъв става критичен, защото органите трябва да бъдат взети от мъртвия колкото се може по-бързо. Старите, примитивни индикатори — липса на пулс и дихателна дейност, са заменени с липса, на ЕКГ<sup>[2]</sup> активност или плоска ЕЕГ<sup>[3]</sup>, но въпросът все още не е решен и може да остане такъв дълго.

Има още един проблем на медицинската етика, засягащ лекарите и производителите на лекарства. Той прилича на дърпане на въже с четири края, включващо пациента, лекаря, правителството и производителя на лекарства. Изходът от този проблем засега е неясен.

---

[1] Система в САЩ за здравна застраховка на хора над 65 години. — Б.пр. ↑

[2] Електрокардиограма. — Б.пр. ↑

[3] Електроенцефалограма. — Б.пр. ↑

**Издание:**

Майкъл Крайтън. Аборт

Американска. Първо издание

Издателска група „МАТЕКС-ЕЛМА“, София, 1995

Художник: Камен Стоянов

ISBN: 954-508-018-3

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.